

ΤΑ ΤΟΥ

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ

ἙΛΛΗΝΙΚΑ·

ΚΑΙ

Ὁ ΑΓΗΣΙΛΑΟΣ.

XENOPHONTIS

GRAECORUM

RES GESTAE;

ET

AGESILAUS.

CUM ANNOTATIONIBUS EDWARDI WELLS.

TOMIS QUATUOR.

TOM. III.

GLASGUAE:
IN AEDIBUS ACADEMICIS
EXCUDEBANT ROBERTUS ET ANDREAS FOULIS
ACADEMIAE TYPOGRAPHI
M.DCC.LXII.

ΤΩΝ ΤΟΥ

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ

ἙΛΛΗΝΙΚΩΝ

ΤΟ ΠΕΜΠΤΟΝ.

XENOPHONTIS

RERUM GRAECARUM

LIBER QUINTUS.

ΤΩΝ ΤΟΥ

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ

ἙΛΛΗΝΙΚΩΝ

ΤΟ ΠΕΜΠΤΟΝ.

ΚΑΙ τὰ μὲν δὴ περὶ Ἑλλήσποντον Ἀθηναίοις τὲ καὶ Λακεδαιμονίοις τοιαῦτα ἦν. ὧν δὲ πάλιν ὁ Ετεόνικος ἐν τῇ Αἰγίνῃ, καὶ ἐπιμιξία χρωμένων τὸν πρόσθεν χρόνον τῶν Αἰγινητῶν πρὸς τοὺς Ἀθηναίους, ἐπεὶ φανερῶς κατὰ θάλατταν ἐπολεμεῖτο ὁ πόλεμος, ξυνδόξαν καὶ τοῖς Ἐφόροις, ἐφίησι λῃΐζεσθαι τὸν βουλόμενον ἐκ τῆς Ἀττικῆς. Οἱ δ᾽ Ἀθηναῖοι πολιορκούμενοι ὑπ᾽ αὐτῶν, πέμψαντες ἐς Αἴγιναν καὶ ὁπλίτας καὶ στρατηγὸν αὐτῶν Πάμφιλον, ἐπετείχισαν Αἰγινήτας, καὶ ἐπολιόρκουν αὐτοὺς καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατταν δέκα τριήρεσιν. ὁ μέν τοι Τελευτίας, τυχὼν ἐπὶ τῶν νήσων ποι ἀφιγμένος κατὰ χρημάτων πό-

XENOPHONTIS
RERUM GRAECARUM
LIBER QUINTUS.

HOC tum in ſtatu res Athenienſium ac Lacedaemoniorum apud Helleſpontum erant. Interim Eteonicus agens in Aegina, quum ſuperioribus temporibus inter Aeginetas et Athenienſes commercia interceſſiſſent, coorto palam maritimo bello, poteſtatem eis facit, Ephoris etiam conſentientibus, ut pro lubitu quiſ-
2 que praedas ageret ex Attica. Quamobrem oppugnati ab Aeginetis Athenienſes, armatura gravi duce Pamphilo in Aeginam miſſa, muro Aeginetas cingunt, eoſque terra et mari decem triremibus obſident. Hac obſidionis fama Teleutias ad ſe delata, qui tum forte quaſdam ad inſulas pecuniae cogendae cauſſa navi-

garat; opem Aeginetis laturus properat, et hostium classem abigit, Pamphilo factum ad obsidionem opus defendente. Interea missus a Lacedaemoniis prae- 3
fectus classis Hierax advenit, et classem accipit, Teleutia felicissime in patriam redeunte. Nam quum domum tendens ad mare descenderet, nemo militum erat, qui dextram ejus non prehenderet. Alius eum serto redimibat, alius vitta: quod si qui tardius accessissent, nihilominus etiam tunc, quum in altum proveheretur, in mare corollas abjiciebant, ac simul ei multa, eaque fausta, precabantur.
Nec ignoro equidem, in his a me neque 4
memorabiles sumtus factos, neque suscepta pericula, neque molitionem alicujus rei memoratu dignam exponi. Sed profecto id homini consideratu dignum esse arbitror, qua re Teleutias effecerit, ut tales in ipsum essent illorum animi, quibus cum imperio praeerat. Nam hoc tale viri opus, quod multis et opibus et periculis anteferri commemorando lon-

ρον, ἀκούσας ταῦτα περὶ τοῦ ἐπιτειχισμοῦ, ἐβοήθει τοῖς Αἰγινήταις. καὶ τὸν μὲν ναυτικὸν ἀπήλασε, τὸ δ' ἐπιτείχισμα διεφύλαττεν ὁ Πάμφιλος. Ἐν δὲ τούτῳ ἀπὸ Λακεδαιμονίων Ἱέραξ ναύαρχος ἀφικνεῖται. κἀκεῖνος μὲν παραλαμβάνει τὸ ναυτικόν· ὁ δὲ Τελευτίας μακαριώτατα δὴ ἀποπέπλευκεν οἴκαδε. ἡνίκα γὰρ ἐπὶ θάλατταν κατέβαινεν, ἐπ' οἴκου ὁρμώμενος, οὐδεὶς ἐκεῖνον τῶν στρατιωτῶν ὃς οὐκ ἐδεξιώσατο. καὶ ὁ μὲν ἐστεφάνωσεν, ὁ δὲ ἐταινίωσεν, οἱ δ' ὑστερήσαντες, ὅμως καὶ ἀναγομένου, ἔρριπτον ἐς τὴν θάλατταν στεφάνους, καὶ εὔχοντο αὐτῷ πολλὰ καὶ ἀγαθά. Γιγνώσκω μὲν οὖν, ὅτι ἐν τούτοις οὔτε δαπάνημα, οὔτε κίνδυνον, οὔτε μηχάνημα ἀξιόλογον οὐδὲν διηγοῦμαι· ἀλλὰ καὶ μὰ Δία τόδε ἄξιον μοὶ δοκεῖ εἶναι ἀνδρὶ ἐννοεῖν, τί ποτε ποιῶν ὁ Τελευτίας οὕτω διέθηκε τοὺς ἀρχομένους. τοῦτο γὰρ ἤδη πολλῶν καὶ χρημάτων καὶ κινδύνων ἀξιολογώτατον ἀνδρὸς ἔργον ἐ-

ςίν. Ὁ δ' αὖ Ἱέραξ, τὰς μὲν ἄλλας ναῦς λαβὼν, πάλιν ἔπλει ἐς Ῥόδον· ἐν Αἰγίνῃ δὲ τριήρεις δώδεκα κατέλιπε, καὶ Γοργῶπαν τὸν αὑτοῦ ἐπιςολέα ἁρμοςήν. καὶ ἐκ τούτου ἐπολιορκοῦντο μᾶλλον οἱ ἐν τῷ ἐπιτειχίσματι τῶν Ἀθηναίων, ἢ οἱ ἐν τῇ πόλει. ὥςτε ὑπὸ ψηφίσματος Ἀθηναῖοι πληρώσαντες ναῦς πολλὰς, ἀπεκομίσαντο ἐξ Αἰγίνης πέμπτῳ μηνὶ τοὺς ἐκ τοῦ Φρουρίου. τούτων δὲ γενομένων, οἱ Ἀθηναῖοι πάλιν αὖ πράγματα εἶχον ὑπό τε τῶν λῃςῶν καὶ τοῦ Γοργῶπα· καὶ ἀντιπληροῦσι ναῦς τρισκαίδεκα, καὶ αἱροῦνται Εὔνομον ναύαρχον ἐπ' αὐτάς. Ὄντος δὲ τοῦ Ἱέρακος ἐν τῇ Ῥόδῳ, οἱ Λακεδαιμόνιοι Ἀνταλκίδαν ναύαρχον ἐκπέμπουσι, νομίζοντες καὶ Τηριβάζῳ τοῦτο ποιοῦντες μάλις' ἂν χαρίζεσθαι. ὁ δὲ Ἀνταλκίδας, ἐπεὶ ἀφίκετο ἐς Αἴγιναν, ξυμπαραλαβὼν καὶ τὰς τοῦ Γοργῶπα ναῦς, ἔπλευσεν ἐς Ἔφεσον, καὶ τὸν Γοργῶπαν πάλιν ἀποπέμπει ἐς Αἴγιναν

5 giſſime debet. Caeterum Hierax naves
alias ſecum ſumens in Rhodum naviga-
bat, duodecim tantum triremes in Ae-
gina, praefecto eis Gorgopa legato ſuo,
reliquit. Jam vero magis obſidebantur
Athenienſes, qui opere ſe munito conti-
nebant, quam hoſtes ipſorum in oppido.
Quo factum, ut Athenienſes, ex decreto
publico multis navibus inſtructis, menſe
quinto milites oppidum obſidentes do-
mum abducerent. Quod ubi accidiſſet,
rurſum Athenienſes a praedonibus et
Gorgopa vexabantur. Itaque naves ad-
verſus hos XIII navalibus copiis com-
plent, eiſque cum imperio praeficiunt
6 Eunomum. Interea dum in Rhodo eſſet
Hierax, Antalcidam praefectum claſſis
Lacedaemonii domo proficiſci jubent,
quod in eo ſe rem Teribazo maxime gra-
tam facturos exiſtimarent. Antalcidas
poſteaquam in Aeginam veniſſet, ſumtis
ſecum Gorgopae navibus, Epheſum con-
tendit: mox Gorgopam cum decem na-

vibus in Aeginam remittit; caeteris legatum ſuum Nicolochum praeficit. Is Abydenis latum ſuppetias, Abydum ſe contulit. In itinere deflectens ad Tenedum, vaſtato Tenediorum agro, et accepta pecunia, inde Abydum navigat.
Interim duces Athenienſium e Samo- 7
thrace, Thaſo, vicinis locis, opem Tenediis latum properabant. Verum ubi certiores facti eſſent, Nicolochum ſe Abydum recepiſſe: profecti ex Cherroneſo cum triginta duabus navibus, ipſum xxv naves habentem obſident. Gorgopas interea, dum Epheſo in Aeginam navigaret, forte in Eunomum incidit; ac tum quidem in Aeginam ſe paullum ante ſolis occaſum fuga recepit, eductiſque
mox ſuis, coenare militem jubet. Euno- 8
mus parumper ibi quum ſubſtitiſſet, diſceſſit. Ubi vero nox ingruiſſet, lumen ipſe accenſum habens, pro more praecedebat; ne ſequentes eum naves aberrarent. Tum Gorgopas ſuis naves ingre-

ξὺν ταῖς δέκα ναυσίν· ἐπὶ δὲ ταῖς ἄλλαις Νικόλοχον ἐπέστησε τὸν ἐπιστολέα. καὶ ὁ μὲν Νικόλοχος βοηθῶν Ἀβυδηνοῖς, ἔπλει ἐκεῖσε. παρατρεπόμενος δὲ ἐς Τένεδον, ἐδήου τὴν χώραν, καὶ χρήματα λαβὼν, ἀπέπλευσεν ἐς Ἀβυδον. Οἱ δὲ τῶν Ἀθηναίων στρατηγοὶ, ἀθροισθέντες ἀπὸ Σαμοθράκης τὲ, καὶ Θάσου, καὶ τῶν κατ᾽ ἐκεῖνα τὰ χωρία, ἐβοήθουν τοῖς Τενεδίοις. ὡς δὲ ᾔσθοντο ἐς Ἀβυδον καταπεπλευκότα τὸν Νικόλοχον, ὁρμώμενοι ἐκ Χερρονήσου, ἐπολιόρκουν αὐτὸν ἔχοντα ναῦς πέντε καὶ εἴκοσι, δύο καὶ τριάκοντα ταῖς μεθ᾽ ἑαυτῶν. ὁ μέντοι Γοργώπας ἀποπλέων ἐξ Ἐφέσου, περιτυγχάνει Εὐνόμῳ. καὶ τότε μὲν κατέφυγεν ἐς Αἴγιναν, μικρὸν πρὸ ἡλίου δυσμῶν. ἐκβιβάσας δ᾽ εὐθὺς, ἐδείπνιζε τοὺς στρατιώτας. Ὁ δ᾽ Εὔνομος, ὀλίγον χρόνον ὑπομείνας, ἀπέπλει. νυκτὸς δ᾽ ἐπιγενομένης, φῶς ἔχων, ὥσπερ νομίζεται, ἀφηγεῖτο, ὅπως μὴ πλανῶνται αἱ ἑπόμεναι. ὁ δὲ Γορ-

γῶπας, ἐμβιβάσας, εὐθὺς ἐπηκολούθει κατὰ τὸν λαμπτῆρα ὑπολειπόμενος, ὅπως μὴ φανερὸς εἴη, μηδ’ αἴσθησιν παρέχοι, λίθων τὲ ψόφῳ τῶν κελευστῶν ἀντὶ φωνῆς χρωμένων, καὶ παραγωγῇ τῶν κωπῶν. Ἐπεὶ δὲ ἦσαν αἱ τοῦ Εὐνόμου πρὸς τῇ γῇ, περὶ Ζωστῆρα τῆς Ἀττικῆς, ἐκέλευε τῇ σάλπιγγι ἐπιπλεῖν. τῷ δὲ Εὐνόμῳ ἐξ ἐνίων μὲν τῶν νεῶν ἄρτι ἐξέβαινον, οἱ δὲ καὶ ἔτι ὡρμίζοντο, οἱ δὲ καὶ ἔτι κατέπλεον. ναυμαχίας δὲ πρὸς τὴν σελήνην γενομένης, τέτταρας τριήρεις λαμβάνει ὁ Γοργῶπας, καὶ ἀναδησάμενος, ᾤχετο ἄγων ἐς Αἴγιναν· αἱ δὲ ἄλλαι νῆες αἱ τῶν Ἀθηναίων ἐς τὸν Πειραιᾶ κατέφυγον. Μετὰ ταῦτα Χαβρίας ἐξέπλει ἐς Κύπρον βοηθῶν Εὐαγόρᾳ, πελταστάς τ’ ἔχων ὀκτακοσίους, καὶ δέκα τριήρεις. προσλαβὼν δὲ καὶ Ἀθήνηθεν ἄλλας τὲ ναῦς καὶ ὁπλίτας, αὐτὸς δὲ τῆς νυκτὸς ἀποβὰς ἐς τὴν Αἴγιναν, πορρωτέρω τοῦ Ἡρακλείου ἐν κοίλῳ χωρίῳ ἐνήδρευσεν

di jussis, mox aliquo ex intervallo, ne
conspici posset, vel hostibus ullum indi-
cium sui praeberet, qua fax lucebat, sub-
sequebatur: simul et lapidum strepitu
vocis loco nautarum incitatores, et re-
9 morum impulsu leni utebantur. Postea-
quam Eunomi naves haud procul abes-
sent a terra propter Zosterem Atticae,
Gorgopas suos cum tubae clangore ju-
bet hostem adoriri. Jam Eunomi copiae
partim navibus egressae fuerant, partim
in portum se conferebant, partim deni-
que adhuc ad terram navigabant. Com-
misso navali ad lunam proelio, quatuor
triremes Gorgopas capit; iisque religa-
tis ad suas, in Aeginam revertitur. Cae-
terae naves Atheniensium fuga se in Pi-
10 raeeum receperunt. Secundum haec in
Cyprum Chabrias Evagorae laturus o-
pem cum octingentis cetratis, ac decem
triremibus navigat. Quumque secum A-
thenis et naves alias, et gravis armaturae
pedites sumsisset, ac noctu in Aeginam
descendisset; una cum cetratis loco con-
cavo ultra fanum Herculis in insidiis se

abdit. Prima luce, quemadmodum convenerat, gravis Atheniensium armatura duce Demaeneto aderat, ultraque fanum Herculis ad stadia XVI ascendit, quem locum Tripyrgiam, tribus a turribus, vocant. Ea de re Gorgopas certior factus, 11
una cum Aeginetis, et milite classiario, et Spartanis octo, qui forte tum istic aderant, ad coërcendos hostes properat. Praeterea per praeconem denuntiari jubet, ut e copiis navalibus, quotquot essent ingenui, suppetias ferrent. Quo factum, ut multi ex his adcurrerent, instructi armorum genere, quodcunque ad manum esset. Posteaquam primi locum 12
insidiarum praeteriissent, surrexere Chabriae milites, statimque jacula in hostem, ac tela vibrabant. Jam et gravis armaturae pedites irruebant, qui e navibus in terram descenderant. Itaque primi celeriter interempti sunt, quod copiae numerosae non essent. In iis et Gorgopas et Lacedaemonii periere. Posteaquam hi occubuissent, caeteri fugam arripiunt. Interfecti ex Aeginetis CL. conductitii

ἔχων τὺς πελταςάς. ἅμα δὲ τῇ ἡμέρᾳ, ὥσπερ ξυνέκειτο, ἧκον οἱ τῶν Ἀθηναίων ὁπλῖται, Δειμαινέτυ αὐτῶν ἡγυμένυ, καὶ ἀνέβαινον τοῦ Ἡρακλείου ἐπέκεινα ὡς ἑκκαίδεκα ςαδίυς, ἔνθα ἡ Τριπυργία καλεῖται. Ἀκύσας δὲ ταῦτα Γοργῶπας, ἐβοήθει μετά τε τῶν Αἰγινητῶν καὶ ξὺν τοῖς τῶν νεῶν ἐπιβάταις, καὶ Σπαρτιατῶν οἳ ἔτυχον αὐτόθι παρόντες ὀκτώ. καὶ ἀπὸ τῶν πληρωμάτων δὲ τῶν ἐκ τῶν νεῶν ἐκήρυξε βοηθεῖν, ὅσοι ἐλεύθεροι εἶεν. ὥστ' ἐβοήθουν καὶ τούτων πολλοί, ὅ,τι ἐδύνατο ἕκαςος ὅπλον ἔχων. Ἐπεὶ δὲ παρήλλαξαν οἱ πρῶτοι τὴν ἐνέδραν, ἐξανίςανται οἱ περὶ τὸν Χαβρίαν, καὶ εὐθὺς ἠκόντιζον καὶ ἔβαλλον. ἐπήεσαν δὲ καὶ οἱ ἐκ τῶν νεῶν ἀποβεβηκότες ὁπλῖται. καὶ οἱ μὲν πρῶτοι, ἅτε ὐδενὸς ἀθρόυ ὄντος, ταχὺ ἀπέθανον· ὧν ἦν Γοργῶπάς τε καὶ οἱ Λακεδαιμόνιοι. ἐπεὶ δὲ ὗτοι ἔπεσον, ἐτράπησαν δὴ καὶ οἱ ἄλλοι. καὶ ἀπέθανον Αἰγινητῶν μὲν, ὡς πεντήκοντα καὶ

ἑκατόν· ξένοι δὲ, καὶ μέτοικοι, καὶ ναῦται καταδεδραμηκότες, οὐκ ἐλάττους διακοσίων. Ἐκ δὲ τούτου οἱ μὲν Ἀθηναῖοι, ὥσπερ ἐν εἰρήνῃ, ἔπλεον τὴν θάλατταν· οὐδὲ γὰρ τῷ Ἐτεονίκῳ * πείθεσθαι ἤθελον οἱ ναῦται, καίπερ ἀναγκάζοντι ἐμβάλλειν, ἐπεὶ μισθὸν οὐκ ἐδίδου· ἐκ δὲ τούτου οἱ Λακεδαιμόνιοι Τελευτίαν αὖ ταύτῃ ἐκπέμπουσιν ἐπὶ ταύτας τὰς ναῦς ναύαρχον. ὡς δὲ εἶδον αὐτὸν ἥκοντα οἱ στρατιῶται, ὑπερήσθησαν· ὁ δ' αὐτοὺς ξυγκαλέσας, εἶπε τοιάδε· 'Ὦ 'ἄνδρες στρατιῶται, ἐγὼ χρήματα μὲν οὐκ 'ἔχων ἥκω· ἐὰν μέν τοι Θεὸς ἐθέλῃ, καὶ 'ὑμεῖς συμπροθυμῆσθε, πειράσομαι τὰ 'ἐπιτήδεια ὑμῖν ὡς πλεῖστα πορίζειν. εὖ 'δ' ἴστε, ὅταν ὑμῶν ἐγὼ ἄρχω, εὔχομαι 'οὐδὲν ἧττον ζῆν ὑμᾶς, ἢ καὶ ἐμαυτόν· τά 'τε ἐπιτήδεια θαυμάσετε μὲν ἴσως εἰ φαί'ην βούλεσθαι ὑμᾶς μᾶλλον ἢ ἐμὲ ἔχειν. 'ἐγὼ δὲ νὴ τοὺς Θεοὺς καὶ δεξαίμην ἂν αὐ'τὸς μᾶλλον δύο ἡμέρας ἄσιτος, ἢ ὑμᾶς

* Desideratur vox πείθεσθαι in aliis Ed.

milites, inquilini, nautae, qui de navi-
13 bus adcurrerant, non pauciores cc. Ex
eo tempore non aliter ac si pax esset, ma-
ri Athenienses utebantur. Nam parere
nolebant Etionico nautae, quantumvis
eos urgeret, ut navès ingrederentur, quia
stipendium non numerabat. Secundum
haec rursus eo Lacedaemonii Teleutiam
mittunt, ut classis illius praefectus esset.
Quem ubi venientem videre milites, mi-
rifice sunt exhilarati. Convocatis omni-
14 bus, hujusmodi orationem habuit: 'E-
'quidem, milites, nullas mecum pecu-
'nias affero: verum si Deo visum erit,
'ac vos alacriter operam mihi dabitis,
'enitar maximam vobis parare necessa-
'riorum copiam. Hoc quidem scitote,
'optare me, ut quam diu vobis praeero,
'non minus meipso victum habeatis. Ac
'mirabimini fortasse, si dicam etiam me
'malle, ut a necessariis vos potius in-
'structi sitis quam ego. Atqui Deos te-
'stor, lubentius me passurum, ut bidu-
'um ipse cibo caream, quam vos diem

'unum. Patuit ante hac janua mea cui-
'vis a me quiddam petenti, ac nunc quo-
'que patet. Quapropter ubi vobis a-
'bunde necessaria suppetent, tum me
'quoque videbitis victitantem largius.
'At si me frigora, calores, vigilias per-
'ferentem adspicitis: etiam vobis haec
'omnia toleranda putate. Nam nihil ho-
'rum idcirco vos facere jubeo, ut cum
'molestiis conflictemini: sed ut ex his
'aliquid emolumenti capiatis. Etenim
'patriam quoque nostram, milites, qua-
'tenus esse beata videtur, scitote non
'per secordiam haec bona, atque haec
'decora consecutam esse: sed perferen-
'di labores, obeundique pericula studio,
'quoties necessitas posceret. Vos quo-
'que viros antehac fortes fuisse scio, sed
'nunc opera danda erit, ut virtutem e-
'tiam pristinam superetis: quo fiet, ut
'et jucunde labores una obituri simus,
'et communi felicitate fruituri. Quid
'enim jucundius esse possit, quam si ho-
'minem nemini, neque Graeco, neque

‘ μίαν γενέσθαι. Ἥ γε μὴν θύρα ἡ ἐμὴ ‘ ἀνέωκτο μὲν δήπου καὶ πρόσθεν εἰσιέναι ‘ τῷ δεομένῳ τι ἐμοῦ, ἀνέωκται δὲ καὶ νῦν. ‘ ὥστε ὅταν ὑμεῖς πλήρη ἔχητε τὰ ἐπι- ‘ τήδεια, τότε καὶ ἐμὲ ὄψεσθε ἀφθονώτερον ‘ διαιτώμενον. ἢν δὲ ἀνεχόμενόν με ὁρᾶτε ‘ καὶ ψύχη, καὶ θάλπη, καὶ ἀγρυπνίαν, οἴ- ‘ εσθε καὶ ὑμεῖς ταῦτα πάντα καρτερεῖν. ‘ οὐδὲν γὰρ τούτων κελεύω ὑμᾶς ποιεῖν, ἵ- ‘ να ἀνιᾶσθε, ἀλλ᾽ ἵνα ἐκ τούτων ἀγαθόν ‘ τι λαμβάνητε. καὶ ἡ πόλις δέ τοι, ὦ ἄν- ‘ δρες στρατιῶται, ἡ ἡμετέρα, † ἣ εὐδαί- ‘ μων εἶναι δοκεῖ, εὖ ἴστε ὅτι τὰ ἀγαθὰ καὶ ‘ τὰ καλὰ ἐκτήσατο οὐ ῥαθυμοῦσα, ἀλλ᾽ ‘ ἐθέλουσα καὶ πονεῖν καὶ κινδυνεύειν, ὁπότε ‘ δέοι. Καὶ ὑμεῖς οὖν ἦτε μὲν καὶ πρότερον, ‘ ὡς ἐγὼ οἶδα, ἄνδρες ἀγαθοί· νῦν δὲ πει- ‘ ρᾶσθαι χρὴ ἔτι ἀμείνονας γίγνεσθαι, ἵν᾽ ‘ ἡδέως μὲν ξυμπονῶμεν, ἡδέως δὲ ξυνευ- ‘ δαιμονῶμεν. τί γὰρ ἥδιον, ἢ μηδένα ἀν- ‘ θρώπων κολακεύειν, μήτε Ἕλληνα, μή-

† ἣ δοκεῖ εὐδαίμων εἶναι.

‘ τε βάρβαρον, εἵνεκα μισθοῦ, ἀλλ᾽ ἑαυτοῖς ‘ ἱκανοὺς εἶναι τὰ ἐπιτήδεια πορίζεσθαι, ‘ καὶ ταῦτα, ὅθενπερ κάλλιστον; ἡ γάρ ‘ τοι ἐν πολέμῳ ἀπὸ τῶν πολεμίων ἀ‘ φθονία, εὖ ἴστε ὅτι ἅμα τροφήν τε καὶ ‘ εὔκλειαν ἐν πᾶσιν ἀνθρώποις παρέχεται.’ Ὁ μὲν ταῦτα εἶπεν· οἱ δὲ, πάντες ἀνεβόησαν παραγγέλλειν ὅ,τι ἂν δέοι, ὡς σφῶν ὑπηρετησόντων. ὁ δὲ τεθυμένος ἐτύγχανεν· εἶπε δέ· ‘ Ἄγετε, ὦ ἄνδρες, ‘ δειπνήσατε μὲν ἅπερ καὶ ὥς ἐμέλλετε. ‘ προπαράσχετε δέ μοι μιᾶς ἡμέρας σῖ‘ τον. ἔπειτα δὲ ἥκετε ἐπὶ τὰς ναῦς αὐ‘ τίκα μάλα, ὅπως πλεύσωμεν ἔνθα Θε‘ ὸς ἐθέλοι, ἐν καιρῷ ἀφιξόμενοι.’ Ἐπειδὴ δὲ ἦλθον, ἐμβιβασάμενος αὐτοὺς ἐς τὰς ναῦς, ἔπλει νυκτὸς ἐς τὸν λιμένα τῶν Ἀθηναίων, τοτὲ μὲν ἀναπαύων καὶ παραγγέλλων ἀποκοιμᾶσθαι, τοτὲ δὲ κώπαις προσκομιζόμενος. εἰ δέ τις ὑπολαμβάνοι, ὡς ἀφρόνως ἔπλει δώδεκα τριήρεις ἔχων,

'barbaro, ſtipendii nomine adulemur:
'ſed ad paranda neceſſaria ſatis ipſi virium habeamus, et quidem inde, unde haec peti honeſtum imprimis eſt? Nam belli tempore hoſtibus ademta rerum copia, mihi credite, non ſolum alimenta, ſed inſignem quoque famam inter
15 'omnes homines ſuppeditat.' Haec quum Teleutias dixiſſet, clamare univerſi, quidquid vellet, mandaret, ſe paratos eſſe ad faciundum imperata. Forte jam rem ſacram fecerat, quum eos compellans: 'Agite, inquit, coenam ſumite, milites, quam caeteroqui ſumturi eratis: atque etiam cibi tantum comparate, quantum in diem unum ſufficiat: Deinde mox ad naves praeſto ſitis, ut quo Deo viſum fuerit, navigemus; atque
16 'in tempore veniamus.' Ubi jam adeſſent, naves eos conſcendere jubet, ac noctu portum Athenienſium petit: nonnunquam interquieſcens, ſuis ſomno ſe recreare juſſis, nonnunquam remigio propius accedens. Quod ſi quis eum feciſſe putat imprudenter, qui duodecim triremibus illos adortus ſit, qui magnam na-

vium copiam poſſidebant: is velim rati-
ocinationem ipſius conſideret. Exiſtima- 17
bat, Athenienſes, interemto Gorgopa,
claſſem in portu ſuam negligentius cu-
ſtodire. Quod ſi etiam maxime triremes
quaedam in ſtatione diſpoſitae eſſent, ar-
bitrabatur pergi tutius adverſus naves
xx, quae Athenis eſſent; quam adver-
ſus decem alibi. Nam in navibus ſingu-
lis, quae abeſſent domo, ſciebat cubatu-
ros nautas: de iis vero, quae Athenis
eſſent, ſtatuebat, praefectos earum do-
mi ſuae ſomnum capturos, nautas alios
alibi hoſpitium habituros. Haec ratioci- 18
natus ſecum Teleutias, navigationem e-
am inſtituit. Caeterum ubi jam quinque
vel ſex ſtadiis aberat a portu, inhibito
curſu nonnihil interquievit. Prima luce
recta in portum, ſubſequentibus ſuis, du-
cit. Ac navim quidem teretem ullam a
ſuis demergi non ſinebat, neque corrum-
pi: at ſi alicubi triremem in ſtatione vi-
derent, eam ad navigandum ineptam
reddi volebat. Oneraria, mercibuſque
referta navigia religari ad naves ſuas, et
abduci jubebat: itidem in majora ſuos

ἐπὶ πολλὰς ναῦς κεκτημένους, ἐννοησάτω τὸν ἀναλογισμὸν αὐτȣ̃. Ἐκεῖνος γὰρ ἐνόμισεν ἀμελέστερον μὲν ἔχειν τȣ̀ς Ἀθηναίȣς περὶ τὸ ἐν τῷ λιμένι ναυτικὸν, Γοργῶπα ἀπολωλότος. εἰ δὲ καὶ εἶεν τριήρεις ὁρμοῦσαι, ἀσφαλέστερον ἡγήσατο ἐπ' εἴκοσι ναῦς Ἀθήνησιν οὔσας πλεῦσαι, ἢ ἄλλοθι δέκα. τῶν μὲν γὰρ ἔξω, ᾔδει, ὅτι κατὰ ναῦν ἔμελλον οἱ ναῦται σκηνήσειν: τῶν δὲ Ἀθήνησιν ἐγίγνωσκεν, ὅτι οἱ μὲν τριήραρχοι οἴκοι καθευδήσοιεν, οἱ δὲ ναῦται ἄλλος ἄλλῃ σκηνήσοιεν. Ἔπλει μὲν ταῦτα διανοηθείς. ἐπεὶ δὲ ἀπεῖχε πέντε ἢ ἓξ στάδια τȣ̃ λιμένος, ἡσυχίαν εἶχε, καὶ ἀνέπαυσεν. ὡς δὲ ἡμέρα ὑπέφαινεν, ἡγεῖτο· οἱ δὲ ὑπηκολȣ́θȣν. καὶ καταδύειν μὲν ȣ̓κ εἴα στρογγύλων πλοίων, οὐδὲ λυμαίνεσθαι ταῖς ἑαυτῶν ναυσίν· εἰ δέ που τριήρη ἴδοιεν ὁρμȣ̃σαν, ταύτην πειρᾶσθαι ἄπλȣν ποιεῖν, τὰ δὲ φορτηγικὰ πλοῖα καὶ γέμοντα ἀναδȣμένȣς ἔξω ἄγειν· ἐς δέ τι τῶν μειζόνων

ἐμβαίνοντας, ὅπου δύναιντο τοὺς ἀνθρώπους λαμβάνειν. ἦσαν δέ τινες οἳ καὶ ἐκπηδήσαντες ἐς τὸ Δεῖγμα, ἐμπόρους τέ τινας καὶ ναυκλήρους ξυναρπάσαντες, ἐς τὰς ναῦς εἰσήνεγκαν. Ὁ μὲν δὴ ταῦτα ἐπεποιήκει. τῶν δὲ Ἀθηναίων οἱ μὲν αἰσθόμενοι ἔνδοθεν, ἔθεον ἔξω, σκεψόμενοι τίς ἡ κραυγή· οἱ δὲ ἔξωθεν, οἴκαδε ἐπὶ τὰ ὅπλα, οἱ δὲ, καὶ ἐς ἄστυ ἀγγελοῦντες. πάντες δ' Ἀθηναῖοι τότε ἐβοήθησαν καὶ ὁπλῖται καὶ ἱππεῖς, ὡς τοῦ Πειραιῶς ἑαλωκότος. Ὁ δὲ τὰ πλοῖα μὲν ἀπέστειλεν ἐς Αἴγιναν, καὶ τῶν τριήρων τρεῖς ἢ τέτταρας ξυναπαγαγεῖν ἐκέλευσε· ταῖς δὲ ἄλλαις παραπλέων παρὰ τὴν Ἀττικὴν, ἅτε ἐκ τοῦ λιμένος πλέων, πολλὰ καὶ ἁλιευτικὰ πλοῖα ἔλαβε, καὶ πορθμεῖα ἀνθρώπων μεστὰ, καταπλέοντα ἀπὸ νήσων. ἐπὶ δὲ Σούνιον ἐλθὼν, καὶ ὁλκάδας γεμούσας τὰς μέν τινας σίτου, τὰς δὲ καὶ ἐμπολῆς ἔλαβε. Ταῦτα δὲ ποιήσας, ἀπέπλευσεν ἐς Αἴγιναν. καὶ ἀποδόμενος τὰ λάφυρα,

invadere, ac ubicunque possent, homines
comprehendere. Nonnulli extitere, qui
in Digma desilirent, et mercatores ac
navicularios quosdam correptos suas in
19 naves comportarent. Jam perfecerat
haec Teleutias, quum Athenienses alii
tumultu in urbe audito, extra urbem cur-
rebant, ut quinam is clamor esset, vide-
rent: qui extra urbem erant, partim do-
mum ad arma properabant, partim in
urbem, ut rem suis nuntiarent. Tandem
universi tum gravis armaturae milites,
tum equites ad ferendum suppetias con-
currebant, quasi captus esset Piraeëus.
20 Interim navigia Teleutias in Aeginam
mittit, et cum eis tres vel quatuor abdu-
ci triremes jubet: caeteris suis cum na-
vibus Atticae litus legens, quia naviga-
bat ex ipso portu, multa cepit navigia
piscatoria, multa quibus homines ex in-
sulis trajiciebant, eaque vectoribus plena.
Posteaquam Sunium quoque venisset, o-
nerarias partim frumento partim merci-
21 bus refertas intercepit. Quibus jam re-
bus gestis, Aeginam versus navigat; dis-

tractisque manubiis, stipendium menstruum militibus necdum debitum numerat. Itidem ex eo tempore circumvectus, quidquid poterat, diripiebat. Ea ratione tum naves milite plenas alebat, tum milites ipsos ad faciundum imperata lubenter ac celeriter, paratos habebat.
Interim cum Teribazo ex Asia rediit 22
Antalcidas, impetrata regis societate, si quidem Athenienses, eorumque socii, pacem, quam ipse proposuisset, aspernarentur. Quum autem obsideri Nicolochum, una cum navibus ab Iphicrate ac Diotimo Abydi accepisset; itinere terrestri se Abydum contulit. Inde accepta classe, noctu in altum provehitur, rumore didito, quasi Chalcedonenses eum arcesserent. Percopes autem portum ingressus, quiescebat. Hac de re Dimae- 23
netus, Dionysius, Leontichus, Phanias, certiores facti, qua in Proeconesum navigatur, eum persequi statuunt. Eis jam praetervectis, Antalcidas itinere converso Abydum rediit. Inaudierat e-

μισθὸν μηνὸς προέδωκε τοῖς στρατιώταις. καὶ τὸ λοιπὸν δὴ περιπλέων ἀπελάμβανεν ὅ,τι ἠδύνατο. καὶ ταῦτα ποιῶν, πλήρεις τὲ τὰς ναῦς ἔτρεφε, καὶ τοὺς στρατιώτας εἶχεν ἡδέως καὶ ταχέως ὑπηρετοῦντας. Ὁ δὲ Ανταλκίδας κατέβη μὲν μετὰ Τηριβάζου, διαπεπραγμένος ξυμμαχεῖν βασιλέα, εἰ μὴ ἐθέλοιεν Αθηναῖοι καὶ οἱ ξύμμαχοι χρῆσθαι τῇ εἰρήνῃ, ᾗ αὐτὸς ἔλεγεν. ὡς δὴ ἤκουσε Νικόλοχον σὺν ταῖς ναυσὶ πολιορκεῖσθαι ἐν Αβύδῳ ὑπὸ Ιφικράτους καὶ Διοτίμου, πεζῇ ᾤχετο ἐς Αβυδον. ἐκεῖθεν δὲ, λαβὼν τὸ ναυτικὸν, νυκτὸς ἀνήγετο, διασπείρας λόγον, ὡς μεταπεμπομένων τῶν Χαλκηδονίων. ὁρμισάμενος δὲ ἐν Περκώπῃ, ἡσυχίαν εἶχεν. Αἰσθόμενοι δὲ οἱ περὶ Δειμαίνετον, καὶ Διονύσιον, καὶ Λεόντιχον, καὶ Φανίαν, ἐδίωκον αὐτὸν τὴν ἐπὶ Προικονήσου. ὁ δὴ, ἐπεὶ ἐκεῖνοι παρέπλευσαν, ὑποστρέψας ἐς Αβυδον ἀφίκετο. ἠκηκόει γὰρ, ὅτι προσπλέοι

Πολύξενος, ἄγων τὰς ἀπὸ Συρακουσῶν καὶ Ἰταλίας ναῦς εἴκοσιν, ὅπως ἀναλάβῃ καὶ ταύτας. ἐκ δὲ τούτου Θρασύβουλος ὁ * Κολυττεὺς ἔχων ναῦς ὀκτὼ, ἔπλει ἀπὸ Θράκης, βουλόμενος ταῖς ἄλλαις Ἀττικαῖς ναυσὶ ξυμμίξαι. Ὁ δὴ Ἀνταλκίδας, ἐπεὶ αὐτῷ οἱ σκοποὶ ἐσήμηναν, ὅτι προσπλέοιεν τριήρεις ὀκτὼ, ἐμβιβάσας τινὰς ναύτας ἐς δώδεκα ναῦς τὰς ἄριστα πλεούσας, καὶ προσπληρώσασθαι κελεύσας, εἴ τις ἐνεδεῖτο, ἐκ τῶν καταλειπομένων, ἐνήδρευσεν ὡς ἤδη ἐδύνατο ἀφανέστατα. ἐπεὶ δὲ παρέπλεον, ἐδίωκεν. οἱ δ' ἰδόντες ἔφυγον. τὰς μὲν οὖν βραδύτατα πλεούσας ταῖς ἄριστα πλεούσαις τάχυτατα κατειλήφει. παραγγείλας δὲ ταῖς πρωτόπλοις τῶν μεθ' ἑαυτοῦ, μὴ ἐμβαλεῖν ταῖς ὑστάταις, ἐδίωκε τὰς προεχούσας. ἐπεὶ δὲ ταύτας ἔλαβεν, ἰδόντες οἱ ὕστεροι ἁλισκομένους σφῶν αὐτῶν τοὺς πρόπλους, ὑπ' ἀθυμίας καὶ τῶν βραδυτέρων ἡλίσκοντο· ὥσθ' ἥλωσαν ἅπα-

* Κοτταλυτιὺς et Κολλητιὺς.

nim, Polyxenum adventare, secum Syracusanas et Italicas naves viginti adducentem, quas conjungere cum suis cogitabat. Secundum haec Thrasybulus Colyttensis cum navibus octo, relicta Thracia, caeteris se navibus Atticis conjun-
24 gere volebat. Eas ubi propius accedere, de speculatoribus Antalcidas accepisset, nautis quibusdam in naves duodecim expeditissimas impositis, ac si qui desiderarentur, eorum numero expleri jusso, de navibus quae istic relinquebantur; quam occultissime poterat, insidias locat. Quum jam praetervehérentur, persequi incipit. Illi vero, conspectis hisce, fugam arripiunt. Jam tardissime navigantes, suis navibus expeditissimis celeriter admodum assequutus erat; quum suis in prima fronte denuntiat, ne in postremas irruerent: simul ipse praecedentes persequitur. Quas ubi cepisset, ac jam postremi etiam primos ex suis captos viderent: prae dejectione animi, etiam a tardioribus occupabantur. Ita factum, ut universae hostium in potestatem veni-

rent. Caeterum posteaquam ad Antalci- 25
dam naves Syracusanae viginti venis-
sent, et aliae ab Ionia, quae Teribazo
parebat, aliae ab ea, cui Ariobarzanes
praeerat: (et erat jam olim Antalcidas
Ariobarzanis hospes: Pharnabazus qui-
dem arcessitus ad regem, in Asiam per-
rexerat, ubi hoc ipso tempore filiam re-
gis uxorem duxit) tum igitur Antalci-
das, classe navium LXXX numerum ex-
cedente, maris imperium obtinebat. At-
que adeo prohibebat jam, quominus na-
ves e Ponto Athenas proficiscerentur,
easque suos ad socios subducebat. Qua- 26
propter Athenienses, qui magnam esse
classem hostium viderent, ac ne nunc
quoque perinde, ut prius, bello frange-
rentur, metuerent; posteaquam rex La-
daemoniis belli socius factus esset, atque
etiam ex Aegina tantum non a praedo-
nibus obsiderentur: ob hasce caussas om-
mes, pacem vehementer expetebant. Iti-
dem Lacedaemonii, quibus esset necesse
cohortis unius praesidio Lechaeum tene-

ται. Ἐπεὶ δὲ ἦλθον αὐτῷ αἵ τε ἐκ Συρακουσῶν νῆες εἴκοσιν, ἦλθον δὲ καὶ αἱ ἀπὸ Ἰωνίας ὅσης ἐγκρατὴς ἦν Τηρίβαζος, ξυνεπληρώθησαν δὲ καὶ ἐκ τῆς Ἀριοβαρζάνους, (καὶ γὰρ ἦν ξένος ἐκ παλαιοῦ τῷ Ἀριοβαρζάνει· ὁ δὲ Φαρνάβαζος, ἤδη ἀνακεκλημένος, ᾤχετο ἄνω, ὅτε δὴ καὶ ἔγημε τὴν βασιλέως θυγατέρα·) ὁ δὲ Ἀνταλκίδας, γενομέναις ταῖς πάσαις ναυσὶ πλείοσιν, ἢ ὀγδοήκοντα, ἐκράτει πάσης τῆς θαλάττης. ὥστε καὶ τὰς ἐκ τοῦ Πόντου ναῦς Ἀθήναζε μὲν ἐκώλυε καταπλεῖν, ἐς δὲ τοὺς ἑαυτῶν ξυμμάχους κατῆγεν. Οἱ μὲν οὖν Ἀθηναῖοι, ὁρῶντες μὲν πολλὰς τὰς πολεμίας ναῦς, φοβούμενοι δὲ μὴ, ὡς πρότερον, καταπολεμηθείησαν, ξυμμάχου Λακεδαιμονίοις βασιλέως γεγενημένου, πολιορκούμενοι δὲ ἐκ τῆς Αἰγίνης ὑπὸ λῃστῶν, διὰ ταῦτα μὲν ἰσχυρῶς ἐπεθύμουν τῆς εἰρήνης. οἱ δὲ αὖ Λακεδαιμόνιοι φρουροῦντες μόρᾳ μὲν ἐν Λεχαίῳ, μόρᾳ δὲ ἐν Ὀρχο-

μενῷ, φυλάττοντες δὲ τὰς πόλεις, αἷς μὲν ἐπίστευον, μὴ ἀπόλοιντο, αἷς δὲ ἠπίστουν, μὴ ἀποσταῖεν, πράγματα δ' ἔχοντες καὶ παρέχοντες περὶ τὴν Κόρινθον, χαλεπῶς ἔφερον τῷ πολέμῳ. οἵ γε μὴν Ἀργεῖοι, ἰδόντες φρουράν τε πεφασμένην ἐφ' ἑαυτοὺς, καὶ γνώσκοντες, ὅτι ἡ τῶν μηνῶν ὑποφορὰ οὐδὲν ἔτι σφᾶς ὠφελήσει, καὶ οὗτοι ἐς τὴν εἰρήνην πρόθυμοι ἦσαν. Ὥστ' ἐπεὶ παρήγγειλεν ὁ Τηρίβαζος παρεῖναι τοὺς βουλομένους ὑπακοῦσαι ἣν βασιλεὺς εἰρήνην καταπέμπει, ταχέως πάντες παρεγένοντο. ἐπεὶ δὲ ξυνῆλθον, ἐπιδείξας ὁ Τηρίβαζος τὰ βασιλέως σημεῖα, ἀνεγίγνωσκε τὰ γεγραμμένα. εἶχε δὲ ὧδε· ‘ Ἀρτα-
‘ ξέρξης βασιλεὺς νομίζει δίκαιον, τὰς μὲν
‘ ἐν τῇ Ἀσίᾳ πόλεις ἑαυτοῦ εἶναι, καὶ
‘ τῶν νήσων, * Κλαζομενὰς καὶ Κύπρον·
‘ τὰς δὲ ἄλλας Ἑλληνίδας πόλεις, καὶ
‘ μικρὰς καὶ μεγάλας, αὐτονόμους ἀφεῖναι,
‘ πλὴν Λήμνου, καὶ Ἴμβρου, καὶ Σκύρου. ταύ-

* Κλαζομενίας.

re, alterius, Orchomenum; itemque copiis urbes munire, ne vel ipsis perirent eae, quibus fidebant, vel deficerent aliae, quibus diffidebant; qui denique apud Corinthum ab aliis vexarentur, ac vicissim alios infestarent; et ipsi bellum geri permoleste ferebant. Argivi autem, qui copias adversus se decretas viderent, et animadverterent caussas, quas praetexere consuevissent, nihil eis amplius pro-
27 futuras; itidem pacis cupidi erant. Quo factum, ut ubi adesse Teribazus eos jussisset, qui pacis ex Asia superiori missae a rege formulae obedire vellent; mox universi convenirent. Itaque praesentibus ipsis Teribazus regiis signis commonstratis, quae a rege perscripta essent, le-
28 git. Eorum haec erat sententia: ' Rex ' Artaxerxes aequum esse censet, ut urbes in Asia sitae, una cum insulis Clazomenis, et Cypro, sibi pareant: caetera Graeci nominis oppida, parva, magna, sui juris sunto. Lemnus, Imbrus, Scirus excipiuntor; quas, ut o-

'lim, ita nunc etiam Athenienses obti-
'nento. Hanc pacem quicunque rejice-
'rint, iis equidem bellum, una cum ad-
'probantibus eam, mari, terra, pecunia,
'classe inferam.' Haec quum urbium 29
legati audirent, singuli de iis ad suas respublicas referebant. Tandem jusjurandum praestiterunt omnes, rata se haec habituros: tantum Thebani Boeotorum omnium nomine praestare jusjurandum volebant. Id vero negabat accipiendum Agesilaus, nisi jurarent ex sententia regiarum litterarum; oppida, parva, magna, sui juris fore. Ad ea Thebanorum legati respondebant, sibi nihil ejusmodi mandatum esse. Abite nunc, subjecit Agesilaus, ac de hoc vestros consulite: simul eis hoc quoque renunciate, ni pareant, foederis in societate nequaquam futuros. Discedentibus illis, Agesilaus, ob 30
eas quas cum Thebanis exercebat inimicitias, non cunctabatur: sed suam in sententiam adductis Ephoris, statim exta

‘ τας δὲ, ὥσπερ τὸ ἀρχαῖον, εἶναι Αθη-
‘ ναίων. ὁπότεροι δὲ ταύτην τὴν εἰρήνην
‘ μὴ δέχονται, τούτοις ἐγὼ πολεμήσω με-
‘ τὰ τῶν ταῦτα βουλομένων, καὶ πεζῇ, καὶ
‘ κατὰ θάλατταν, καὶ ναυσὶ, καὶ χρήμασιν.’
Ακούοντες οὖν ταῦτα οἱ ἀπὸ τῶν πόλεων πρέσβεις, ἀπήγγελλον ἐπὶ τὰς ἑαυτῶν ἕκαστοι πόλεις. καὶ οἱ μὲν ἄλλοι πάντες ὤμνυσαν ἐμπεδώσειν ταῦτα, οἱ δὲ Θηβαῖοι ἠξίουν ὑπὲρ πάντων Βοιωτῶν ὀμνῦναι. ὁ δὲ Αγησίλαος οὐκ ἔφη δέξασθαι τοὺς ὅρκους, ἐὰν μὴ ὀμνύωσιν ὥσπερ τὰ βασιλέως γράμματα ἔλεγεν, αὐτονόμους εἶναι καὶ μικρὰν καὶ μεγάλην πόλιν. οἱ δὲ τῶν Θηβαίων πρέσβεις ἔλεγον, ὅτι οὐκ ἐπεσταλμένα σφίσι ταῦτα εἴη. ἴτε νῦν, ἔφη ὁ Αγησίλαος, καὶ ἐρωτᾶτε. ἀπαγγέλλετε δ᾽ αὐτοῖς καὶ ταῦτα, ὅτι εἰ μὴ ταῦτα ποιήσοιεν, ἔκσπονδοι ἔσονται. Οἱ μὲν δὴ ᾤχοντο. ὁ δὲ Αγησίλαος διὰ τὴν πρὸς Θηβαίους ἔχθραν οὐκ ἔμελλεν, ἀλλὰ πείσας τοὺς Εφόρους, εὐ-

θὺς ἐθύετο. ἐπεὶ δὲ ἐγένετο τὰ διαβατήρια, ἀφικόμενος ἐς τὴν Τεγέαν, διέπεμπε τῶν μὲν ἱππέων κατὰ τοὺς περιοίκους ἐπισπεύσοντας, διέπεμπε δὲ καὶ ξεναγοὺς ἐς τὰς πόλεις. πρὶν δὲ αὐτὸν ὁρμηθῆναι ἐκ Τεγέας, παρῆσαν οἱ Θηβαῖοι, λέγοντες, ὅτι ἀφιᾶσι τὰς πόλεις αὐτονόμους. καὶ οὕτω Λακεδαιμόνιοι μὲν οἴκαδε ἀπῆλθον, Θηβαῖοι δ' ἐς τὰς σπονδὰς εἰσελθεῖν ἠναγκάσθησαν, αὐτονόμους ἀφέντες τὰς Βοιωτικὰς πόλεις. Οἱ δ' αὖ Κορίνθιοι οὐκ ἐξέπεμπον τὴν τῶν Ἀργείων φρουράν. ἀλλ' ὁ Ἀγησίλαος καὶ τούτοις προεῖπε, τοῖς μὲν, εἰ μὴ ἐκπέμψοιεν τοὺς Ἀργείους, τοῖς δὲ, εἰ μὴ ἀπίοιεν ἐκ τῆς Κορίνθου, ὅτι πόλεμον ἐξοίσει ἐπ' αὐτούς. ἐπεὶ δὲ φοβηθέντων ἀμφοτέρων ἐξῆλθον οἱ Ἀργεῖοι, καὶ αὐτὴ ἐφ' ἑαυτῆς ἡ τῶν Κορινθίων πόλις ἐγένετο, οἱ μὲν σφαγεῖς καὶ οἱ μεταίτιοι τοῦ ἔργου, αὐτοὶ γνόντες, ἀπῆλθον ἐκ τῆς Κορίνθου· οἱ δ' ἄλλοι πολῖται ἑκόντες κατεδέχοντο τοὺς πρόσθεν φεύγον-

extra conſulebat. Ea quum de traducen-
dis copiis ei fauſta contigiſſent, Tege-
am profectus, partim equites hinc inde
mittebat ad finitimos, qui eos properare
juberent; partim externarum copiarum
ductores ſuas ad urbes ablegabat. Priuſ-
quam Tegea moveret, Thebani ade-
rant, oppidaque ſe libertati ſuae reſti-
tuere ſignificabant. Ita Lacedaemonii
quidem domum rediere, Thebani vero
tum foederis conditiones accipere, tum
oppida Boeotica relinquere libera coacti
31 ſunt. Reſtabant Corinthii, qui praeſidi-
um Argivum non dimittebant. His quo-
que denunciat Ageſilaus, bellum ſe mo-
turum adverſus Corinthios, ni Argivos
dimitterent: adverſus Argivos, ni Co-
rintho excederent. Poſteaquam utriſ-
que metu perterritis, exceſſiſſent Argivi,
jamque Corinthiorum urbs ſuo jure li-
bertateque frueretur; caedis auctores, et
quotquot affines culpae fuerant, ſponte
ſua Corintho excedunt, et cives caeteri
non invite in urbem eos, qui antehac

exulabant, admittunt. His rebus confec- 34
tis, praestitoque ab urbibus jurejuran-
do, ratam se pacem habituras, cujus es-
set a rege missa formula: tum deinde
non solum terrestres, verumetiam nava-
les copiae dimissae sunt. Ita tunc inter
Lacedaemonios, et Athenienses, eorum-
que socios, post bellum ab eversione mu-
rorum Atheniensium gestum, haec pri-
ma pax constituta fuit. Quumque La- 35
cedaemonii bello durante non inferiores
adversariis fuissent, multo tamen ampli-
orem ex pace, quam Antalcideam vo-
cant, gloriam sunt consequuti. Nam
quia pacis a rege missae praesides facti e-
rant, urbesque in libertatem vindica-
bant: simul Corinthum societate sibi de-
vinxerunt, et oppida Boeotica Theba-
norum potestati erepta, quod jam olim
expetiverant, libertati suae restituerunt.
Praeterea copiarum delectu adversus Ar-
givos, ni Corintho excederent, decreto;
perfecerunt ut illi Corinthum sibi vindi-
care desinerent.

τας. Επεὶ δὲ ταῦτ' ἐπράχθη, καὶ ὀμωμόκεσαν αἱ πόλεις ἐμμένειν τῇ εἰρήνῃ, ἣν καθέπεμψε βασιλεὺς, ἐκ τούτου διελύθη μὲν τὰ πεζικὰ, διελύθη δὲ καὶ τὰ ναυτικὰ στρατεύματα. Λακεδαιμονίοις μὲν δὴ, καὶ Αθηναίοις, καὶ τοῖς ξυμμάχοις οὕτως ἡ μετὰ τὸν ὕστερον πόλεμον τῆς καθαιρέσεως τῶν Αθήνησι τειχῶν, αὕτη πρώτη εἰρήνη ἐγένετο. Εν δὲ τῷ πολέμῳ μᾶλλον ἀντιῤῥόπως τοῖς ἐναντίοις πράττοντες οἱ Λακεδαιμόνιοι, πολὺ ἐπικυδέστεροι ἐγένοντο ἐκ τῆς ἐπ' Ανταλκίδου εἰρήνης καλουμένης. προστάται γὰρ γενόμενοι τῆς ὑπὸ βασιλέως καταπεμφθείσης εἰρήνης, καὶ τὴν αὐτονομίαν ταῖς πόλεσι πράττοντες, προσέλαβον μὲν ξύμμαχον Κόρινθον, αὐτονόμους δὲ ἀπὸ τῶν Θηβαίων τὰς Βοιωτίδας πόλεις ἐποίησαν, οὗπερ πάλαι ἐπεθύμουν. ἔπαυσαν δὲ καὶ Αργείους Κόρινθον σφετεριζομένους, φρουρὰν φήναντες ἐπ' αὐτοὺς, εἰ μὴ ἐξίοιεν ἐκ Κορίνθου.

β′. Τούτων δὲ προκεχωρηκότων, ὡς ἐβούλοντο, ἔδοξεν αὐτοῖς, ὅσοι ἐν τῷ πολέμῳ τῶν ξυμμάχων ἐνέκειντο, καὶ τοῖς πολεμίοις εὐμενέστεροι ἦσαν, ἢ τῇ Λακεδαίμονι, τούτους κολάσαι, καὶ κατασκευάσαι, ὥστε μὴ δύνασθαι ἀπιστεῖν. πρῶτον μὲν οὖν πέμψαντες ὡς τοὺς Μαντινέας, ἐκέλευσαν αὐτοὺς τὸ τεῖχος περιαιρεῖν· λέγοντες, ὡς οὐκ ἂν πιστεύσειαν ἄλλως αὐτοῖς, μὴ ξὺν τοῖς πολεμίοις γενέσθαι. Αἰσθάνεσθαι γὰρ ἔφασαν, καὶ ὡς σῖτον ἐξέπεμπον τοῖς Αργείοις, σφῶν αὐτοῖς πολεμούντων· καὶ ὡς ἔστι μὲν ὅτε οὐδὲ συστρατεύοιεν, ἐκεχειρίαν προφασιζόμενοι· ὁπότε δὲ καὶ ἀκολουθοῖεν, ὡς κακῶς συστρατεύοιεν. ἔτι δὲ γιγνώσκειν ἔφασαν φθονοῦντας μὲν αὐτούς, εἴτι σφίσιν ἀγαθὸν γίγνοιτο· ἐφηδομένους δ᾽, εἴτις συμφορὰ προσπίπτοι. ἐλέγοντο δὲ καὶ αἱ σπονδαὶ ἐξεληλυθέναι τοῖς Μαντινεῦσι τούτῳ τῷ ἔτει, αἱ μετὰ τὴν ἐν Μαντινείᾳ μάχην τριακονταέτεις γενό-

II. Haec quum ipsis ex animi senten-
tia cessissent, ex sociis suis eos qui hoc
ipsis bello molesti fuerant, et amiciore se
erga hostes animo, quam ipsos, gesse-
rant, multare decreverunt; eoque redi-
gere, ut deinceps inobedientes esse non
possent. Primum ergo missis ad Manti-
neos legatis, murum uti diruerent, e-
dixerunt. Aiebant enim, caeteroqui se
minime credituros, cum hostibus eos suis
2 non conspirasse. Nam comperisse se, fru-
mentum Argivis missum ab ipsis esse id
temporis, quum Lacedaemonii bellum
eis facerent. Praeterea nonnunquam ip-
sos per caussam induciarum adesse sibi in
bello gerendo noluisse, ac, si maxime se-
quuti essent, ignaviter rem gessisse. Nec
non animadvertere se commemorabant,
Lacedaemoniis eos invidere, si quid ipsis
prospere cessisset: contraque laetari, si
qua calamitas accidisset. Etiam addeba-
tur, hoc anno finem earum induciarum
esse, quas in annos xxx cum Lacedae-
moniis Mantinei a commisso ad Manti-

neam proelio pepigerant. Posteaquam 3
moenia diruere Mantinei recusassent, Lacedaemonii delectum adversus eos habendum statuunt. Hac in expeditione Agesilaus, ne imperatorio munere fungi cogeretur, a republica petebat: quum iis in bellis, quae cum Messeniis essent gesta, patri suo Mantineorum rempublicam multis in rebus obsequutam diceret. Itaque copias eas Agesipolis duxit, quanquam hujus quoque pater Pausanias erga Mantineos populi principes animo perbenevolo esset. Posteaquam fines 4
eorum ingressus esset, primum agros vastabat. Ubi ne tunc quidem muros diruerent, urbem fossa circumdedit, dimidia militum parte cum armis fodientium in obsidione persistente, reliquis opere perficiundo occupatis. Ducta jam fossa, nullo cum periculo urbem muro cingebat. Quia vero animadverteret, magnam in urbe frumenti copiam esse, quod anni superioris fertilitas insignis fuerat, et idcirco molestum fore suis duceret, diuturnis expeditionibus rempublicam ac

μεναι. Επεὶ δὲ οὐκ ἤθελον καθαιρεῖν τὰ τείχη, φρουρὰν φαίνουσιν ἐπ᾽ αὐτούς. Αγησίλαος μὲν οὖν ἐδεήθη τῆς πόλεως, ἀφεῖναι αὐτὸν ταύτης τῆς στρατηγίας· λέγων, ὅτι τῷ πατρὶ αὐτοῦ πολλὰ ὑπηρετήκει ἡ τῶν Μαντινέων πόλις ἐν τοῖς πρὸς Μεσσήνην πολέμοις. Αγησίπολις δὲ ἐξήγαγε τὴν φρουρὰν, καὶ μάλα Παυσανίου τοῦ πατρὸς αὐτοῦ φιλικῶς ἔχοντος πρὸς τοὺς ἐν Μαντινείᾳ τοῦ δήμου προστάτας. Ὡς δὲ ἐνέβαλε, πρῶτον μὲν τὴν γῆν ἐδῄου. ἐπεὶ δὲ οὐδὲ οὕτω καθῄρουν τὰ τείχη, τάφρον ὤρυττε κύκλῳ περὶ τὴν πόλιν, τοῖς μὲν ἡμίσεσι τῶν στρατιωτῶν προσκαθημένοις σὺν τοῖς ὅπλοις τῶν ταφρευόντων, τοῖς δὲ ἡμίσεσιν ἐργαζομένοις. ἐπεὶ δὲ ἐξείργαστο ἡ τάφρος, ἀσφαλῶς ἤδη κύκλῳ τεῖχος περὶ τὴν πόλιν ᾠκοδόμησεν. αἰσθόμενος δὲ, ὅτι ὁ σῖτος ἐν τῇ πόλει πολὺς εἴη, εὐετηρίας γενομένης τῷ πρόσθεν ἔτει, καὶ νομίσας χαλεπὸν ἔσεσθαι, εἰ δεήσει πολὺν χρόνον

τρύχειν ϛρατιαῖς τήν τε πόλιν καὶ τοὺς ξυμμάχυς, ἀπέχωσε τὸν ῥέοντα ποταμὸν διὰ τῆς πόλεως, μάλ' ὄντα εὐμεγέθη. Ἐμφραχθείσης δὲ τῆς ἀποῤῥοίας, ἤρετο τὸ ὕδωρ ὑπέρ τε τῶν ὑπὸ ταῖς οἰκίαις καὶ ὑπὲρ τῶν ὑπὸ τῷ τείχει θεμελίων. Βρεχομένων δὲ τῶν κάτω πλίνθων, καὶ προδιδυσῶν τὰς ἄνω, τὸ μὲν πρῶτον ἐῤῥήγνυτο τὸ τεῖχος, ἔπειτα δὲ καὶ ἐκλίνετο. οἱ δὲ χρόνον μέν τινα ξύλα ἀντήρειδον, καὶ ἀντεμηχανῶντο, ὡς μὴ πίπτοι ὁ πύργος. ἐπεὶ δὲ ἡττῶντο τοῦ ὕδατος, δείσαντες μὴ πεσόντος πη τοῦ κύκλῳ τείχυς δορυάλωτοι γένοιντο, ὡμολόγυν περιαιρήσειν. οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι ὐκ ἔφασαν πείσεσθαι, εἰ μὴ καὶ διοικοῖντο κατὰ κώμας. οἱ δ' αὖ νομίσαντες ἀνάγκην εἶναι, ξυνέφασαν καὶ ταῦτα ποιήσειν. Οἰομένων δὲ ἀποθανεῖσθαι τῶν * ἀργολιζόντων, καὶ τῶν τῦ δήμου προϛατῶν, διεπράξατο ὁ πατὴρ παρὰ τῦ Ἀγησιπόλιδος ἀσφάλειαν αὐτοῖς γενέσθαι, ἀ-

* ἀργυρολογιζόντων.

ſocios exhauriri: amnem ſane amplum,
qui urbem mediam perlabitur, aggere
5 objecto avertit. Quapropter obſtructo
alveo, quo decurrebat, aqua ſe ſupra ae-
dium ac murorum fundamenta attolle-
bat. Quumque lateres inferiores hume-
ctarentur, jamque ſuperiores amplius
haud ſuſtinerent; primum rimas agere
murus, deinde ruinam minari. Manti-
nei tignis aliquantiſper eum fulcire, ne-
ve turris collaberetur, opere facto pro-
hibere. Verum ubi ab aqua vinci ſe con-
ſpexere, veriti, ne muro undique cor-
ruente, vi caperentur: eum ſe dirutu-
ros adſenſi ſunt. Tum vero Lacedaemo-
nii ſibi ſatisfactum fore negabant, niſi
per vicos ſparſim habitarent. Mantinei
neceſſario ſibi ſic faciundum rati, hac e-
6 tiam in parte adſentiebantur. Quumque
metuerent ſibi, qui Argivis favebant, ac
populo praeerant, ne interficerentur,
Pauſanias pater impetrat ab Ageſipolide,
ut eis, qui omnino erant LX, ex urbe tu-
to diſcedere liceret. Itaque inde uſque

ab ipſis portis Lacedaemonii cum haſtis ex utraque viae parte ſtabant, et exeuntes intuebantur. Ac tametſi eos odiſſent, facilius tamen manus ab eis abſtinebant, quam Mantineorum optimates feciſſent: quod a nobis ut ingens erga magiſtratus obedientiae argumentum, commemoratum eſto. Secundum haec murus eſt dirutus, et quatuor in partes Mantinea ſparſa, quemadmodum olim habitari conſueverat. Erat autem initio moleſtum ipſis, quod aedes jam exſtructas diruere, ac pro eis alias exſtruere cogerentur. Verum quia propius a praediis ſuis, quae juxta vicos habebant, opulentiores aberant, et optimates ſummae rerum praeerant, liberata republica, popularis a factionis principibus, quos graves experti fuerant; etiam ex iis quae acciderant, voluptatem capiebant. Praeterea Lacedaemonii non ſingulatim ſed vicatim copias cogentem mittebant. Itaque longe promtius e vicis ſigna Lacedaemoniorum ſequebantur, quam in ſtatu populari ſe-

παλλαττομένοις ἐκ τῆς πόλεως, ἑξήκοντα οὖσι. καὶ ἀμφοτέρωθεν μὲν τῆς ὁδοῦ, ἀρξάμενοι ἀπὸ τῶν πυλῶν, ἔχοντες τὰ δόρατα οἱ Λακεδαιμόνιοι ἔστησαν, θεώμενοι τοὺς ἐξιόντας, καὶ μισοῦντες αὐτοὺς, ὅμως ἀπείχοντο αὐτῶν ῥᾷον, ἢ οἱ βέλτιστοι τῶν Μαντινέων. καὶ τοῦτο μὲν εἰρήσθω μέγα τεκμήριον πειθαρχίας. Ἐκ δὲ τούτου καθῃρέθη μὲν τὸ τεῖχος, διῳκίσθη δὲ ἡ Μαντίνεια τετραχῇ, καθάπερ τὸ ἀρχαῖον ᾤκουν. καὶ τὸ μὲν πρῶτον ἤχθοντο, ὅτι τὰς μὲν ὑπαρχούσας οἰκίας ἔδει καθαιρεῖν, ἄλλας δὲ οἰκοδομεῖν. ἐπεὶ δὲ οἱ ἔχοντες τὰς οὐσίας ἐγγύτερον μὲν ᾤκουν τῶν χωρίων, ὄντων αὐτοῖς περὶ τὰς κώμας, ἀριστοκρατίᾳ δ' ἐχρῶντο, ἀπηλλαγμένοι δ' ἦσαν τῶν βαρέων δημαγωγῶν, ἥδοντο τοῖς πεπραγμένοις. καὶ ἔπεμπον μὲν αὐτοῖς οἱ Λακεδαιμόνιοι οὐ καθ' ἕνα, ἀλλὰ κατὰ † κώμην ἑκάστην ξεναγόν. ξυνεστρατεύοντο δ' ἐκ τῶν κωμῶν πολὺ προθυμότερον, ἢ ὅτε ἐ-

† κατὰ γνώμην.

δημοκρατοῦντο. καὶ τὰ μὲν δὴ περὶ Μαντινείας οὕτω διεπέπρακτο, σοφωτέρων γενομένων ταύτῃ γε τῶν ἀνθρώπων, τῷ μὴ διὰ τειχῶν ποταμὸν ποιεῖσθαι. Οἱ δ' ἐκ Φλιοῦντος φεύγοντες, αἰσθόμενοι τοὺς Λακεδαιμονίους ἐπισκοποῦντας τῶν ξυμμάχων ὁποῖοί τινες ἕκαστοι ἐν τῷ πολέμῳ αὐτοῖς ἐγεγένηντο, καιρὸν ἡγησάμενοι, ἐπορεύθησαν ἐς Λακεδαίμονα, καὶ ἐδίδασκον, ὡς ἕως μὲν σφεῖς οἴκοι ἦσαν, ἐδέχετό τε ἡ πόλις τοὺς Λακεδαιμονίους ἐς τὸ τεῖχος, καὶ συνεστρατεύοντο ὅποι ἡγοῖντο. ἐπεὶ δὲ σφᾶς αὐτοὶ ἐξέβαλον, ὡς ἕπεσθαι μὲν οὐδαμῶς ἐθέλοιεν, μόνους δὲ πάντων ἀνθρώπων Λακεδαιμονίους οὐ δέχοιντο εἴσω τῶν πυλῶν. Ακούσασι δὴ ταῦτα τοῖς Εφόροις ἄξιον ἔδοξεν ἐπιστροφῆς εἶναι. καὶ πέμψαντες πρὸς τὴν τῶν Φλιασίων πόλιν ἔλεγον, ὡς φίλοι μὲν οἱ φυγάδες τῇ Λακεδαιμονίων πόλει εἶεν, ἀδικοῦντες δ' οὐδὲν φεύγοιεν. ἀξιοῦν δ' ἔφασαν, μὴ ὑπ' ἀνάγκης, ἀλ-

cerant. Hic rerum apud Mantineam gestarum fuit exitus: Qui esse hominibus documento potest, ne per muros amnem
8 in urbem ducant. Caeterum ii qui exulabant Phliunte, quum animadverterent, considerare Lacedaemonios, quo pacto socii singuli tempore belli se gessissent; idoneam se nactos occasionem arbitrati, Lacedaemonem proficiscuntur, atque commemorant, civitatem suam, quamdiu in ea vixissent ipsi, Lacedaemonios in urbem admisisse, signaque illorum sequi consuevisse, quocunque duxissent: Nunc posteaquam ipsi ejecti essent, nolle suos homines Lacedaemoniorum militiam sequi, ac solos omnium mortalium intra
9 portas eos non admittere. Quae quum audissent Ephori, visa sunt animadversione digna esse. Quapropter missis ad Phliasiorum civitatem legatis, exules hos reipublicae Lacedaemoniorum amicos esse, ac per injuriam in exilium actos significabant. Proinde se petere, ne tam vi quam bona cum ipsorum voluntate re-

duci eos paterentur. Iis auditis metuebant Phliasii, ne qui ex iis civibus, in urbe qui erant, Lacedaemonios intromitterent, si cum exercitu advenissent. Nam exules ipsi multos in urbe propinquos habebant, multos erga se benevolos: denique nonnulli erant, qui, ut plurimis in rebuspublicis fieri consuevit, novarum rerum cupidi, exules reducere vellent.
Quapropter hujusmodi quaedam veriti 10
Phliasii, de recipiendis in patriam exulibus decretum promulgant: et addunt, possessiones, de quibus palam constaret, eisdem restituendas esse, pretiumque persolvendum illis qui a fisco exulum bona coëmissent. Quod si esset aliquid inter eos utrinque controversiae, de hoc jure disceptandum. Atque haec tum temporis in Phliasiorum exulum caussa gesta fuerunt. Inde missi Acantho et Apollo- 11
nia, quae urbes inter alias propter Olynthum sitas maximae sunt, legati Lacedaemonem veniunt: quumque accepissent Ephori, quamobrem adessent, eos ad concilium publicum, et socios, dedu-

καὶ παρ᾽ ἑκόντων διαπράξασθαι κατελθεῖν αὐτοὺς. ἃ δὴ ἀκούσαντες οἱ Φλιάσιοι, ἔδεισαν μὴ, εἰ στρατεύσαιντο ἐπ᾽ αὐτοὺς, τῶν ἔνδοθεν παρείησάν τινες ἐς τὴν πόλιν αὐτούς. καὶ γὰρ συγγενεῖς πολλοὶ ἔνδον ἦσαν τῶν φευγόντων, καὶ ἄλλως εὐμενεῖς, καὶ (οἷα δὴ ἐν ταῖς πλείσταις πόλεσι) νεωτέρων τινὲς ἐπιθυμοῦντες πραγμάτων κατάγειν ἐβούλοντο τὴν φυγήν. Τοιαῦτα μὲν δὴ φοβηθέντες, ἐψηφίσαντο καταδέχεσθαι τοὺς φυγάδας, καὶ ἐκείνοις μὲν ἀποδοῦναι τὰ ἐμφανῆ κτήματα, τοὺς δὲ τὰ ἐκείνων πριαμένους ἐκ δημοσίου, τὴν τιμὴν ἀπολαβεῖν. εἰ δέ τι ἀμφίλογον πρὸς ἀλλήλους γίγνοιτο, δίκῃ διακριθῆναι. καὶ ταῦτα μὲν αὖ περὶ τῶν Φλιασίων φυγάδων ἐν ἐκείνῳ τῷ χρόνῳ ἐπέπρακτο. Ἐξ Ἀκάνθου δὲ καὶ Ἀπολλωνίας (αἵπερ μέγισται τῶν περὶ Ὄλυνθον πόλεων) πρέσβεις ἀφίκοντο ἐς Λακεδαίμονα. ἀκούσαντες δὲ οἱ Ἔφοροι ὧν ἕνεκα ἧκον, προσήγαγον αὐτοὺς πρός τε

τὴν ἐκκλησίαν κ̀ τȣ̀ς συμμάχȣς. ἔνθα δὴ Κλειγένης Ἀκάνθιος ἔλεξεν· ‛ Ὦ ἄνδρες ‛ Λακεδαιμόνιοί τε καὶ οἱ σύμμαχοι, οἰό‑ ‛ μεθα λανθάνειν ὑμᾶς πρᾶγμα φυόμενον ‛ ἐν τῇ Ἑλλάδι. ὅτι μὲν γὰρ τῶν ἐπὶ ‛ Θρᾴκης μεγίστη πόλις Ὄλυνθος, σχεδὸν ‛ πάντες ἐπίστασθε. οὗτοι τῶν πόλεων ‛ προσηγάγοντο ἐστὶν ἃς, ἐφ᾽ ᾧτε τοῖς αὐ‑ ‛ τοῖς χρῆσθαι νόμοις, κ̀ συμπολιτεύειν. ‛ ἔπειτα δὲ καὶ τῶν μειζόνων προσέλαβόν ‛ τινας. ἐκ δὲ τȣ́τȣ ἐπεχείρησαν κ̀ τὰς ‛ τῆς Μακεδονίας πόλεις ἐλευθεροῦν ἀπὸ ‛ Ἀμύντου τȣ͂ Μακεδόνων βασιλέως. Ἐ‑ ‛ πεὶ δὲ εἰσήκουσαν αἱ ἐγγύτατα αὐ‑ ‛ τῶν, ταχὺ κ̀ ἐπὶ τὰς πόῤῥω κ̀ μείζȣς ‛ ἐπορεύοντο· κ̀ κατελίπομεν ἡμεῖς ἔχον‑ ‛ τας ἤδη ἄλλας τὲ πολλὰς, κ̀ Πέλλαν, ‛ ἥπερ μεγίστη τῶν ἐν Μακεδονίᾳ πόλεων. ‛ κ̀ Ἀμύνταν δὲ αἰσθανόμεθα ἀποχωρȣ͂ντά ‛ τε ἐκ τῶν πόλεων, καὶ ὅσον οὐκ ἐκπε‑ ‛ πτωκότα ἤδη ἁπάσης Μακεδονίας. πέμ‑

cunt. Ibi tum Cligenes Acanthius hanc 120 orationem habuit: ‘ Existimamus, Lacedaemonii, vosque socii, nec dum vos ‘ comperisse quidquam de re, quae in ‘ Graecia nunc primum quasi pullulat. Id ‘ quidem prope vos universos scire necesse est, Olynthum inter urbes Thraciae maximam esse. Atque hi quaedam ‘ oppida sibi adjunxerunt, ea conditione, ut legibus iisdem, tanquam in eadem republica, vivant. Mox quaedam ‘ etiam de majoribus oppidis ad se pertraxere. Secundum ea porro ad liberandum urbes Macedoniae ab Amyntae Macedonum regis imperio, animum ‘ adjecere. Parentibus iis, quae ipsis erant proximae, confestim etiam ad remotiores, amplioresque perrexerunt. ‘ Nos quidem domo proficiscentes ita ‘ reliquimus eos, ut jam praeter alias ‘ complures urbes, Pellam quoque tenerent, inter oppida Macedoniae reliqua ‘ longe maximam. Amyntam ipsum intelligimus oppidis suis excedere, tantumque non Macedonia tota jam exci-

' disse. Denique iidem Olynthii missis ad ' nos et Apollonienses suis, denuntiarunt ' nobis; ni nostras ad ipsos copias mitte- ' remus, quae se cum ipsis conjungerent, ' recta se nos invasuros. Cupimus autem ' nos, Lacedaemonii, legibus uti patriis, ' et nostram ipsi rempublicam admini- ' strare: verum si nemo suppetias nobis ' tulerit, adjungere nos ipsis cogemur. ' Habent gravis armaturae pedites non ' pauciores ıↃccc, cetratos his longe ' plures. Quod si nos etiam cum ipsis ' conjungamur, equites plures habituri ' sunt, quam cıↃ. Praeterea legatos A- ' theniensium ac Boeotorum istic reli- ' quimus, quibus Olynthios decrevisse ' suos ad easdem urbes legatos adjunge- ' re, qui cum eis de ineunda societate a- ' gant, audiebamus. Atqui si ad vires ' Atheniensium Thebanorumque, tanta ' potentiae fiat accessio: videte, Lace- ' daemonii, ne deinceps illis haud facile ' obviam ituri sitis. Et vero quia Poti-

' ψαντες δὲ καὶ πρὸς ἡμᾶς καὶ πρὸς Απολ-
' λωνιάτας οἱ Ολύνθιοι, προεῖπον ἡμῖν,
' ὅτι εἰ μὴ παρεσόμεθα συστρατευσόμενοι,
' ἐκεῖνοι ἐφ' ἡμᾶς ἴοιεν. Ἡμεῖς δὲ, ὦ ἄν-
' δρες Λακεδαιμόνιοι, βουλόμεθα μὲν τοῖς
' πατρίοις νόμοις χρῆσθαι, καὶ αὐτοὶ πολῖ-
' ται εἶναι. εἰ μέν τοι μὴ βοηθήσοι τὶς,
' ἀνάγκη καὶ ἡμῖν μετ' ἐκείνων γίγνεσθαι.
' καὶ τοίνυν γε δὴ αὐτοῖς εἰσιν ὁπλῖται
' μὲν οὐκ ἐλάττους ὀκτακοσίων, πελτασταὶ
' δὲ πολὺ πλείους ἢ τοσοῦτοι. ἱππεῖς γε
' μέντοι, ἐὰν καὶ ἡμεῖς μετ' αὐτῶν γενώμε-
' θα, ἔσονται πλείους ἢ χίλιοι. Κατελί-
' πομεν δὲ καὶ Αθηναίων καὶ Βοιωτῶν πρέσ-
' βεις ἤδη αὐτόθι. ἠκούομεν δὲ, ὡς καὶ αὐ-
' τοῖς Ολυνθίοις ἐψηφισμένον εἴη συμπέμ-
' πειν πρέσβεις ἐς ταύτας τὰς πόλεις
' περὶ συμμαχίας. καίτοι εἰ τοσαύτη δύ-
' ναμις προσγενήσεται τῇ τε Αθηναίων καὶ
' Θηβαίων ἰσχύϊ, ὁρᾶτε, ἔφη, ὅπως μὴ
' οὐκέτι εὐμεταχείριστα ἐκεῖνα ἔσται ὑμῖν.

‛ Επεὶ δὲ ϗ Ποτίδαιαν ἔχουσιν ἐπὶ τῷ
‛ Ισθμῷ τῆς Παλλήνης οὖσαν, νομίζετε
‛ καὶ τὰς ἐντὸς ταύτης πόλεις ὑπηκόους
‛ ἔσεσθαι αὐτῶν. τεκμήριον δέ τι ἔςω ὑ-
‛ μῖν ϗ τοῦτο, ὅτι ἰσχυρῶς αὗται αἱ πό-
‛ λεις πεφόβηνται. μάλιςα γὰρ μισοῦσαι
‛ τοὺς Ολυνθίους, ὅμως οὐκ ἐτόλμησαν μεθ'
‛ ἡμῶν πρεσβείας πέμπειν διδαξούσας ταῦ-
‛ τα. Εννοήσατε δὲ ϗ τόδε, πῶς εἰκὸς
‛ ὑμᾶς τῆς μὲν Βοιωτίας ἐπιμεληθῆναι,
‛ ὅπως μὴ καθ' ἓν εἴη, πολὺ δὲ μείζο-
‛ νος ἀθροιζομένης δυνάμεως ἀμελῆσαι, ϗ
‛ ταύτης οὐ κατὰ γῆν μόνον, ἀλλὰ καὶ
‛ κατὰ θάλατταν ἰσχυρᾶς γενομένης. τί
‛ γὰρ δὴ ϗ ἐμποδὼν, ὅπου ξύλα μὲν ναυ-
‛ πηγήσιμα ἐν αὐτῇ τῇ χώρᾳ ἐςὶ, χρη-
‛ μάτων δὲ πρόσοδοι ἐκ πολλῶν μὲν λιμέ-
‛ νων, ἐκ πολλῶν δὲ ἐμπορίων, πολυαν-
‛ θρωπία γε μὴν διὰ τὴν πολυσιτίαν ὑ-
‛ πάρχει; ἀλλὰ μὴν καὶ γείτονές εἰσιν
‛ αὐταῖς Θρᾶκες οἱ ἀβασίλευτοι, οἳ θε-

' daeam tenent, ad Pallenes Isthmum si-
' tam, existimare debetis, etiam ea mox
' oppida, quae intra illam sita sunt, ip-
' sorum in potestatem ventura. Sit au-
' tem hoc vobis argumento, quantopere
' sibi civitates illae metuant. Nam quum
' Olynthios maximo prosequantur odio,
' non tamen ausae fuerunt legatos no-
' biscum mittere, qui haec vobis expo-
' nerent. Quin et illud vobiscum ex-
' pendite, qui par sit vos operam dare,
' ne se Boeotia conjungat; ac multo ma-
' jorem potentiam coëuntem negligere,
' quae quidem non terra modo, sed eti-
' am mari crescat. Nam quid illis im-
' pedimento fuerit, quum ipsorum in fi-
' nibus ad classem aedificandam materies
' suppetat, neque desint partim multis
' ex portubus, partim emporiis, vectiga-
' lia, multitudine denique hominum, ob
' fertilitatem soli, abundent? Accedit
' adhaec, quod Thraces, nullius regis
' imperio subjectos, vicinos habeant: qui
' quidem nunc etiam Olynthios obse-

'quiis demulcent. Quod si etiam ab ipsis subigentur, aucti erunt Olynthii potentia non exigua. Jam si haec omnia sequantur, manum eis etiam aurifodinae in Pangaeo porrigent. Atque horum nihil a nobis dicitur, quod non millies in ipsa Olynthiorum plebe prolatum sit. Animos autem, quos gerunt, quamobrem quis commemoret? Forsitan divinitus ita comparati sumus homines, ut una cum potentia nobis animi quoque crescant. Quapropter nos quidem, Lacedaemonii, vosque socii, rerum istic statum hunc esse vobis nuntiamus; vos, an operae pretium sit, ea non negligi, deliberate. Omnino tamen hoc quoque vos scire volumus, potentiam illam, quam esse diximus amplam, necdum inexpugnabilem putari debere. Nam quotquot oppida nunc praeter voluntatem suam reipublicae ipsorum societate continentur, si quam potentiam adversariam conspexerint, mox ab eis deficient. At si connubiis mutuis, et bonorum alternis acquisitionibus,

' ϛατεύȣσι μὲν ϗ νῦν ἤδη τȣ̀ς Ὀλυνθίους·
' εἰ δὲ ὑπ' ἐκείνȣς ἔσονται, πολλὴ ϗ αὕ-
' τη δύναμις προσγένοιτ' ἂν αὐταῖς. Τȣ́-
' των γε μὴν ἀκολουθȣ́ντων, ϗ τὰ ἐν τῷ
' Παγγαίῳ χρύσεια χεῖρα ἂν αὐταῖς ἤδη
' ὀρέγοι. καὶ τούτων ἡμεῖς ȣ̓δὲν λέγομεν,
' ὅ,τι ȣ̓ ϗ ἐν τῷ τῶν Ὀλυνθίων δήμῳ μυ-
' ριόλεκτόν ἐϛι. τὸ δὲ μὴν φρόνημα αὐ-
' τῶν τί ἄν τις λέγοι; καὶ γὰρ ἴσως ὁ
' Θεὸς ἐποίησεν ἅμα τῷ δύνασθαι ϗ τὰ
' φρονήματα αὔξεσθαι τῶν ἀνθρώπων. Ἡ-
' μεῖς μὲν οὖν, ὦ ἄνδρες Λακεδαιμόνιοί τε
' ϗ ξύμμαχοι, ἐξαγγέλλομεν ὅτι τα' κεῖ
' οὕτως ἔχει· ὑμεῖς δὲ βȣλεύεσθε, εἰ δο-
' κεῖ ἄξια ἐπιμελείας εἶναι. δεῖ γε μὴν
' ὑμᾶς καὶ τόδε εἰδέναι, ὡς ἣν εἰρήκαμεν
' δύναμιν μεγάλην οὖσαν, ȣ̓́πω δυσπάλαι-
' ϛός τις ἐϛίν. αἱ γὰρ ἄκουσαι τῶν πό-
' λεων τῆς πολιτείας κοινωνȣ̂σαι, αὗται
' ἄν τι ἴδωσιν ἀντίπαλον, ταχὺ ἀποϛή-
' σονται. Εἰ μέν τοι συγκλεισθήσονται

‘ ταῖς τε ἐπιγαμίαις ϰὴ ἐγϰλήσεσι παραλ-
‘ λήλαις, ἃς ἐψηφισμένοι εἰσὶ, ϰαὶ γνώ-
‘ σονται, ὅτι μετὰ τῶν ϰρατούντων ἕπε-
‘ σθαι ϰερδαλέον ἐςὶν, (ὥσπερ Αρϰάδες
‘ ὅταν μεθ’ ὑμῶν ἴωσι, τά τε αὐτῶν σώ-
‘ ζȣσι, ϰὴ τὰ ἀλλότρια ἁρπάζȣσιν) ἴσως
‘ ȣ̓ϰέθ’ ὁμοίως εὔλυτα ἔςαι.’ Λεχθέντων δὲ τούτων, ἐδίδοσαν οἱ Λαϰεδαιμόνιοι τοῖς συμμάχοις λόγον, ϰὴ ἐϰέλευον συμβȣλεύειν ὅ,τι γιγνώσϰει τὶς ἄριςον τῇ Πελοποννήσῳ ϰὴ τοῖς συμμάχοις. ἐϰ τȣ́τȣ μέν τοι πολλοὶ μὲν ξυνηγόρευον ςρατείαν ποιεῖν, μάλιςα δὲ οἱ βουλόμενοι χαρίζεσθαι τοῖς Λαϰεδαιμονίοις. ϰὴ ἔδοξε πέμπειν ἐς τοὺς μυρίȣς ξύνταγμα ἐς ἑϰάςην πόλιν. Λόγοι δὲ ἐγένοντο, ἀργύριόν τε ἀντ’ ἀνδρῶν ἐξεῖναι διδόναι τῇ βουλομένῃ τῶν πόλεων, τριώβολον Αἰγιναῖον ϰατ’ ἄνδρα· ἱππέας τὲ εἴ τις παρέχοι, ἀντὶ τεττάρων ὁπλιτῶν μισθὸν τῷ ἱππεῖ δίδοσθαι. εἰ δέ τις τῶν πόλεων ἐϰλίποι τὴν ςρατείαν, ἐξεῖ-

'quod facere decreverunt, inter se coalescent, ac esse fructuosum animadverterent, sequi eos qui rerum potiuntur (quemadmodum Arcades, quum vobiscum in hostem pergunt, simul et sua conservant, et aliena depopulantur) fortasse non tam facile dissipari vi-
13 'res ipsorum poterunt.' Haec ubi fuissent dicta, Lacedaemonii sociis dicendi potestatem faciunt, et in medium consulere jubent, quidnam Peloponneso reliquisque sociis maxime ex usu fore quisque censeret. Ibi tum complures expeditionem instituendam uno suadebant ore, ac imprimis ii, qui gratificari Lacedaemoniis volebant. Itaque decretum ut mitteretur ad civitates singulas descriptio conferendorum militum ad decies mille.
14 Facta ejus quoque rei mentio, liberum esse cuivis civitati, ut pro arbitratu suo pecuniam, militum loco mitteret, nimirum ternos obolos Aegineticos, in singulos milites. Quod si quis equites suppeditaret, numerandum singulis esse stipendium, quod peditum quatuor stipendium aequaret. Si qua vero civitas expe-

ditionem hanc ſubterfugeret, jus eſſe
Lacedaemoniis, multae nomine ſtaterem
in ſingulos pro die quovis exigere. Poſt- 15
eaquam haec ſtatuiſſent, rurſus Acan-
thii ſurgere, ac praeclara quidem haec
eſſe decreta dicere: fieri tamen non poſ-
ſe, ut brevi perficerentur. Quapropter
eſſe conſultius, ut interea dum hae co-
piae cogerentur, quamprimum et dux et
exercitus a Lacedaemoniis caeteriſque
ſociis civitatibus mitteretur, quantus qui-
dem celeriter diſcedere poſſet. Nam id
ſi fieret, perſtituras in ſententia ſua civi-
tates eas quae necdum ad Olynthios ac-
ceſſiſſent, et vi ab eis coactas, minus ad
bellum auxilii praeſtaturas. Quibus ita 16
comprobatis, Eudamidam Lacedaemonii
mittunt, et cum eo novos populares, cir-
cum urbem habitantes, Sciritas, plus mi-
nus IICIↃ. Quum autem diſcederet Eu-
damidas, rogabat Ephoros ut frater ip-
ſius Phoebidas, cum iis militibus, quos
ſibi decretos, a tergo relinqueret, col-
lectis, ſe ſubſequeretur. Ipſe poſtea
quam ad oppida Thraciae perveniſ-
ſet, praeſidia civitatibus iis mittit, quot-

ναι τοῖς Λακεδαιμονίοις ἐπιζημιοῦν ςατῆρι κατὰ τὸν ἄνδρα, τῆς ἡμέρας. Επεὶ δὲ ταῦτα ἔδοξεν, ἀνας άντες οἱ Ακάνθιοι, πάλιν ἐδίδασκον, ὡς ταῦτα καλα μὲν εἴη τὰ ψηφίσματα, ȣ̓ μέντοι δυνατὰ ταχὺ περανθῆναι. βέλτιον οὖν ἔφασαν εἶναι, ἐν ᾧ αὕτη ἡ παρασκευὴ ἀθροίζοιτο, ὡςτάχιςα ἄνδρα ἐξελθεῖν ἄρχοντα, ϗ δύναμιν ἐκ Λακεδαίμονός τε ὅση ἂν ταχὺ ἐξέλθοι, καὶ ἐκ τῶν ἄλλων πόλεων. τούτου γὰρ γενομένȣ, τάς τε οὔπω προσκεχωρηκυίας πόλεις ςῆναι ἂν, καὶ τὰς βεϐιασμένας ἧττον ἂν συμμαχεῖν. Δοξάντων δὲ καὶ τȣ́των, ἐκπέμπȣσιν οἱ Λακεδαιμόνιοι Εὐδαμίδαν, ϗ σὺν αὐτῷ νεοδαμώδεις τε, καὶ τῶν περιοίκων, καὶ τῶν Σκιριτῶν, ἄνδρας ὡς δισχιλίȣς. ὁ μέν τοι Εὐδαμίδας ἐξιὼν, Φοϐίδαν τὸν ἀδελφὸν, ἐδεήθη τῶν Εφόρων, τȣ̀ς ὑπολειπομένȣς τῶν ἑαυτῷ προςτεταγμένων ἀθροίσαντα μετιέναι· αὐτὸς δὲ ἐπεὶ ἀφίκετο ἐς τὰ ἐπὶ Θράκης χωρία, ταῖς

μὲν δεομέναις τῶν πόλεων Φρουροὺς ἔπεμπεν, Ποτίδαιαν δὲ κὴ προσέλαβεν ἑκοῦσαν, σύμμαχον ἤδη ἐκείνων οὖσαν. κὴ ἐντεῦθεν ὁρμώμενος ἐπολέμει, ὥσπερ εἰκὸς τὸν ἐλάττω ἔχοντα δύναμιν. Ὁ δὲ Φοιβίδας, ἐπεὶ ἠθροίσθησαν αὐτῷ οἱ ὑπολειφθέντες τοῦ Εὐδαμίδου, λαβὼν αὐτοὺς ἐπορεύετο. ὡς δ' ἐγένοντο ἐν ταῖς Θήβαις, ἐστρατοπεδεύσαντο μὲν ἔξω τῆς πόλεως περὶ τὸ γυμνάσιον. στασιαζόντων δὲ τῶν Θηβαίων, πολεμαρχοῦντες μὲν ἐτύγχανον Ισμηνίας τε κὴ * Λεοντιάδης. διάφοροι δὲ ὄντες ἀλλήλοις, κὴ † στρατηγὸς ἑκάτερος τῶν ἑταιρειῶν, ὁ μὲν Ισμηνίας διὰ τὸ μῖσος τῶν Λακεδαιμονίων οὐδὲ ἐπλησίαζε τῷ Φοιβίδᾳ· ὁ μέν τοι Λεοντιάδης ἄλλως τε ἐθεράπευεν αὐτὸν, κὴ ἐπεὶ εἰσῳκειώθη, ἔλεγε τοιάδε· ‛ Εξεστί σοι, ὦ Φοιβίδα, τῇδε τῇ ἡ-‛ μέρᾳ μέγιστα ἀγαθὰ τῇ σεαυτοῦ πα-‛ τρίδι ὑπουργῆσαι. ἐὰν γὰρ ἀκολουθή-‛ σῃς ἐμοὶ σὺν τοῖς ὁπλίταις, εἰσάξω σε

* Λεοντίδης. † ἀρχηγός.

quot ea postularent, ac Potidaeam societate jam Olynthiis conjunctam, deditionem sponte sua facientem occupat. Atque hinc hostem invadens, bellum gerebat, ut eum par erat facere, qui a copiis
17 minus esset instructus. Phoebidas interim collectis iis qui Eudamidam sequuturi erant, iter ingreditur. Posteaquam Thebas copiae venissent, extra urbem haud procul a gymnasio castra locant. Dissidebant inter se Thebani, et forte tunc praetores militares erant Ismenias ac Leontiades. Inimicitias illi mutuas exercebant, et quia suarum factionum uterque dux erat, Ismenias propter odium, quo Lacedaemonios prosequebatur, ad Phoebidam non accedebat: Leontiades contra, ut officiis eum caeteroqui demulcebat, ita posteaquam familiarior factus esset, hujusmodi verbis eum compellat:
18 'Offertur tibi, Phoebida, facultas hodierno die praeclarissime de patria tua 'merendi. Nam si me cum armatura 'gravi sequaris, in arcem ego te intro-

‘ ducam. Qua re confecta, velim exiſti-
‘ mes, omnino Thebas in Lacedaemoni-
‘ orum, ac noſtra, qui amico ſumus er-
‘ ga vos animo, poteſtate futuras. Jam
‘ quidem certe proclamatum edicto pu-
‘ blico eſt, quod ipſe vides, ne quis The-
‘ banorum adverſus Olynthios tecum
‘ militatum eat. Ac ſi tu haec nobis ad-
‘ juvantibus perficias, mox tibi nos et
‘ gravem armaturam non exiguam, et e-
‘ quites multos adjungemus. Quo fiet
‘ ut magnis cum copiis fratri ſuppetias
‘ ſis laturus: adeoque interim, dum is
‘ Olynthum occupabit, tu Thebas in
‘ poteſtatem rediges, urbem Olyntho
‘ longe ampliorem.’ His auditis Phoe- 19
bidas efferri animo coepit. Magis enim
ſplendidi alicujus facinoris edendi deſi-
derio, quam vitae, ardebat: quanquam
nec ingenii acrimonia, nec prudentia va-
lere admodum videretur. Poſteaquam
de re conveniſſet, progredi Leontiades e-
um jubet, ita ut tunc ad iter paratus erat.
Ubi vero tempus erit, inquit, ad te ve-

‘ ἐγὼ ἐς τὴν ἀκρόπολιν. τούτου δὲ γενομένου
‘ νόμιζε τὰς Θήβας παντάπασιν ὑπὸ τοῖς
‘ Λακεδαιμονίοις καὶ ἡμῖν, τοῖς ὑμετέροις
‘ φίλοις, ἔσεσθαι. καίτοι νῦν μὲν, ὡς ὁρᾷς,
‘ ἀποκεκήρυκται μηδένα μετὰ σοῦ στρατεύ-
‘ ειν Θηβαίων ἐπ’ Ὀλυνθίους. ἐὰν δέ γε
‘ σὺ ταῦτα μεθ’ ἡμῶν πράξῃς, εὐθύς σοι
‘ ἡμεῖς πολλοὺς μὲν ὁπλίτας, πολλοὺς
‘ δὲ ἱππέας συμπέμψομεν· ὥστε πολλῇ
‘ δυνάμει βοηθήσεις τῷ ἀδελφῷ, καὶ ἐν ᾧ
‘ μέλλει ἐκεῖνος Ὄλυνθον καταστρέφεσθαι,
‘ σὺ κατεστραμμένος ἔσῃ Θήβας, πολὺ
‘ μείζω πόλιν Ὀλύνθου.’ Ἀκούσας δὲ ταῦ-
τα ὁ Φοιβίδας ἀνεκουφίσθη. καὶ γὰρ ἦν τοῦ
λαμπρόν τι ποιῆσαι πολὺ μᾶλλον, ἢ τοῦ
ζῆν ἐραστής· οὐ μέν τοι λογιστικός γε, οὐδὲ
φρόνιμος πάνυ ἐδόκει εἶναι. ἐπεὶ δὲ ὡμο-
λόγησε ταῦτα, προορμῆσαι μὲν αὐτὸν
ἐκέλευσεν, ὥσπερ ξυνεσκευασμένος ἦν ἐς τὸ
ἀπιέναι· ἡνίκα δ’ ἂν ᾖ καιρὸς, πρός σε
ἥξω ἐγὼ, ἔφη ὁ Λεοντιάδης, καὶ αὐτός σοι

ἡγήσομαι. Ἐν ᾧ δὲ ἡ μὲν βουλὴ ἐκάθητο ἐν τῇ ἀγορᾶς στοᾷ, διὰ τὸ τὰς γυναῖκας ἐν τῇ Καδμείᾳ θεσμοφοριάζειν, θέρους δὲ ὄντος καὶ μεσημβρίας, πλείστη ἦν ἐρημία ἐν ταῖς ὁδοῖς, ἐν τούτῳ προσελάσας ἐφ' ἵππου ὁ Λεοντιάδης, ἀποστρέφει τὸν Φοιβίδαν, καὶ ἡγεῖται εὐθὺς ἐς τὴν ἀκρόπολιν. καταστήσας δὲ ἐκεῖ τὸν Φοιβίδαν καὶ τοὺς μετ' αὐτοῦ, καὶ παραδοὺς αὐτῷ τὴν βαλανάγραν τῶν πυλῶν, καὶ εἰπὼν μηδένα παριέναι ἐς τὴν ἀκρόπολιν, ὅν τινα μὴ αὐτὸς κελεύει, εὐθὺς ἐπορεύετο ἐς τὴν βουλήν. ἐλθὼν δὴ, εἶπε τάδε· 'Ὅτι μὲν, ὦ ἄνδρες, Λακε-'δαιμόνιοι κατέχουσι τὴν ἀκρόπολιν, μη-'δὲν ἀθυμεῖτε· οὐδενὶ γάρ φασι πολέμιοι 'ἥκειν, ὅστις μὴ πολέμου ἐρᾷ. ἐγὼ δὲ, τοῦ 'νόμου κελεύοντος ἐξεῖναι πολεμάρχῳ λα-'βεῖν εἴτις δοκεῖ ἄξια θανάτου ποιεῖν, 'λαμβάνω τουτονὶ Ἰσμηνίαν, ὡς πολεμο-'ποιοῦντα. καὶ ὑμεῖς δὲ οἱ λοχαγοί τε καὶ 'οἱ μετὰ τούτων τεταγμένοι, ἀνίστασθε,

20 niam, et viae dux ero. Itaque dum Senatus in fori porticu sederet, mulieribus in Cadmea Cerealia peragentibus, jamque maxima esset in viis hominum solitudo; (erat enim aestas, et meridies appetierat) equo advectus Leontiades, ex itinere Phoebidam revocat, eumque recta in arcem ducit. Eam quum Phoebidae, et militum, qui cum ipso venerant, praesidio munivisset, ac portarum obicis clavem ei tradidisset, ac ut neminem, nisi se jubente, in arcem admitteret, edixisset: in Senatum deinde se confert, et
21 hac oratione utitur: ‘ Non est cur terrori vobis sit, viri, arcem teneri a Lacedaemoniis: Quippe non hostili in quenquam animo se venisse aiunt, qui quidem non ipse belli cupidus sit. Ego vero, quum lex praetori militari potestatem faciat comprehendendi ejus qui mortis supplicio digna committere videtur; Ismeniam hunc, bellum molientem, capio: Vosque adeo cohortium ductores, et quotquot eis adjuncti estis, surgite; comprehensumque Is-

'meniam conſtitutum ad locum abduci-
'te.' Tum illi, quotquot erant rei con- 22
ſcii, accedere, dicto audientes eſſe, Iſme-
niam capere: caeteri, qui nihil horum
ſcirent, ac Leontiadis factioni adverſa-
rentur, partim mox urbem fuga deſere-
re, veriti ne interficerentur; partim pri-
us ſe domum conferre. Verum poſtea-
quam Iſmeniam in Cadmea teneri cap-
tum ii ſenſere, qui Androclidae Iſme-
niaeque partes ſequebantur: Athenas ſe
fuga recipiunt, maxime ad cccc. Quae 23
ubi accidiſſent, Iſmeniae loco praetor
militaris alius deligitur, et Leontiades
mox Lacedaemonem proficiſcitur. Eo
quum veniſſet, offendit et Ephoros et
plebem urbanam graviter Phoebidae ſuc-
cenſentes, quod injuſſu reipublicae illa
feciſſet. Ageſilaus tamen aiebat, aequum
eſſe, ut ſupplicio multaretur, ſi quidem
aliquid perpetraſſet, quod Lacedaemo-
ni detrimento foret: Sin egiſſet ex uſu
patriae, priſcum inſtitutum eſſe, ut ali-
quid ejuſmodi celeriter et injuſſu facere

« καὶ λαβόντες ἀπάγετε τοῦτον ἔνθα εἴρη- « ται.' Οἱ μὲν δὴ εἰδότες τὸ πρᾶγμα, παρῆσάν τε καὶ ἐπείθοντο, καὶ ξυνελάμβανον· τῶν δὲ μὴ εἰδότων, ἐναντίων δὲ ὄντων τοῖς περὶ Λεοντιάδην, οἱ μὲν ἔφευγον εὐθὺς ἔξω τῆς πόλεως, δείσαντες μὴ ἀποθάνοιεν· οἱ δὲ καὶ οἴκαδε πρῶτον ἀπεχώρησαν. ἐπεὶ δὲ εἰργμένον τὸν Ισμηνίαν ᾔσθοντο * ἐν τῇ Καδμείᾳ, τότε δὴ ἀπεχώρησαν ἐς τὰς Αθήνας οἱ ταῦτα γιγνώσκοντες Ανδροκλείδᾳ τὲ καὶ Ισμηνίᾳ, μάλιστα τετρακόσιοι. Ὡς δὲ ταῦτ' ἐπέπρακτο, πολέμαρχον μὲν ἀντὶ Ισμηνίου ἄλλον εἵλοντο· ὁ δὲ Λεοντιάδης εὐθὺς ἐς Λακεδαίμονα ἐπορεύετο. εὗρε δ' ἐκεῖ τοὺς μὲν Εφόρους καὶ τὸ πλῆθος τῆς πόλεως χαλεπῶς ἔχοντας τῷ Φοιβίδᾳ, ὅτι οὐ προσταχθέντα ὑπὸ τῆς πόλεως ταῦτα ἐπεπράχει. ὁ μέντοι Αγησίλαος ἔλεγεν, ὅτι εἰ μὲν βλαβερὰ τῇ Λακεδαίμονι πεπραχὼς εἴη, δίκαιος εἴη ζημιοῦσθαι· εἰ δ' ἀγαθὰ, ἀρχαῖον

* ᾔσθοντο οἱ ἐν τῇ Καδ.

εἶναι νόμιμον, ἐξεῖναι τὰ τοιαῦτα αὐτοσχεδιάζειν. αὐτὸ ὖν τῦτ᾽, ἔφη, προσήκει σκοπεῖν, πότερον ἀγαθὰ, ἢ κακά ἐςι τὰ πεπραγμένα. Ἔπειτα μέν τοι ὁ Λεοντιάδης ἐλθὼν ἐς τοὺς ἐγκλήτους, ἔλεγε τοιάδε· ʻ Ἄνδρες Λακεδαιμόνιοι, ὡς μὲν πο- ʻ λεμικῶς ὑμῖν εἶχον οἱ Θηβαῖοι, πρὶν τὰ ʻ νῦν πεπραγμένα γενέσθαι, καὶ ὑμεῖς ἐ- ʻ λέγετε. ἑωρᾶτε γὰρ ἀεὶ τούτους τοῖς ʻ μὲν ὑμετέροις δυσμενέσι φιλικῶς ἔχον- ʻ τας, τοῖς δὲ ὑμετέροις φίλοις ἔχθρους ʻ ὄντας. οὐκ ἐπὶ μὲν τὸν ἐν Πειραιεῖ δῆ- ʻ μον, πολεμιώτατον ὄντα ὑμῖν, ὐκ ἠθελή- ʻ σαν συςρατεύειν; Φωκεῦσι δὲ, ὅτι ὑμᾶς ʻ εὐμενεῖς ὄντας ἑώρων, ἐπεςράτευον; ἀλ- ʻ λὰ μὴν καὶ πρὸς Ὀλυνθίους εἰδότες ὑ- ʻ μᾶς πόλεμον ἐκφέροντας, ξυμμαχίαν ʻ ἐποιοῦντο. καὶ ὑμεῖς γε τότε μὲν ἀεὶ ʻ προσείχετε τὸν νοῦν, πότε ἀκούσεσθε ʻ βιαζόμενυς αὐτὺς τὴν Βοιωτίαν ὑφ᾽ αὐ- ʻ τοῖς εἶναι. νῦν δ᾽ ἐπεὶ τάδε πέπρακται,

ſiceat. Quapropter hoc ipſum, inquit, conſiderandum eſt, utiliane ſint, an cum detrimento conjuncta quae fuere geſta.
24 Deinde Leontiades in conſilii publici coetum progreſſus, hujuſmodi oratione uſus eſt: ‘ Fuiſſe Thebanos, Lacedae‘ monii, hoſtili erga vos animo prius ‘ quam ea quae nunc geſta ſunt, accidiſ‘ ſent; vos ipſi fateri ſolebatis. Nam er‘ ga veſtros hoſtes peramanter ſe gere‘ bant, idque vobis ipſis erat videre: et ‘ infeſti erant iis qui vobis eſſent amici. ‘ An non adverſus populum in Piraeeo ‘ ſe continentem, infeſtiſſimum vobis, ‘ arma ferre recuſarunt? An non Pho‘ cenſibus, quod vos benevolos eſſe cer‘ nerent, bellum intulere? Quinetiam ‘ cum Olynthiis ſocietatem coire, qui‘ bus vos bellum facturos ſciebant. Vos ‘ ipſi tum ſemper intentis animis obſer‘ vabatis, quando eſſetis audituri, The‘ banos vi Boeotiam in poteſtatem ſuam ‘ adigere. Nunc rebus hiſce confectis,

‘ non eſt, quod Thebanos metuatis: exi-
‘ gua ſcytala ſufficiet ad hoc, ut omnia,
‘ quibus fuerit vobis opus, illinc ſubmi-
‘ niſtrentur; modo nos cura veſtra per-
‘ inde complectamini, ac de vobis nos
‘ ſolliciti ſumus.’ Quae ubi audiiſſent 25
Lacedaemonii, decrevere arcem ita, uti occupata erat, cum praeſidio tenere; ac in judicio de Iſmeniae cauſſa cognoſcere. Miſſi deinde judices ex Lacedaemoniis tres, ex ſociorum quolibet parvo magnove oppido, ſinguli. Poſteaquam ad tribunal conſediſſent, accuſatus fuit Iſmenias, quod faveret barbaris: quod cum rege Perſico, magno cum malo Graeciae, neceſſitudinem hoſpitii contraxiſſet: quod miſſae ab rege pecuniae particeps factus eſſet: quod Androclidas, et ipſe, turbarum auctores in Graecia principes extitiſſent. Purgabat ille quidem 26
ſe de his omnibus, verum perſuadere non poterat, ut non res arduas et pernicioſas tentaſſe exiſtimaretur. Itaque ju-

" ὐδὲν ὑμᾶς δεῖ Θηβαίους φοβεῖσθαι· ἀλλ'
" ἀρκέσει ὑμῖν μικρὰ σκυτάλη, ὥστε ἐκεῖ-
" θεν πάντα ὑπηρετεῖσθαι, ὅσων ἂν δέη-
" σθε, ἐὰν ὥσπερ ἡμεῖς ὑμῶν, ὕτω καὶ ὑ-
" μεῖς ἡμῶν ἐπιμελῆσθε.' Ἀκούσασι ταῦ-
τα τοῖς Λακεδαιμονίοις ἔδοξε, τήν τε ἀ-
κρόπολιν, ὥσπερ κατείληπτο, φυλάττειν,
καὶ Ισμηνία κρίσιν ποιῆσαι. ἐκ δὲ τού-
του πέμπουσι δικαστὰς Λακεδαιμονίων μὲν
τρεῖς, ἀπὸ δὲ τῶν συμμάχων, ἕνα ἀφ' ἑ-
κάστης καὶ μικρᾶς καὶ μεγάλης πόλεως. ἐ-
πεὶ δὲ ξυνεκάθιζον πρὸς δικαστήριον, τότε
δὴ κατηγορεῖτο τοῦ Ισμηνίου καὶ ὡς βαρβα-
ρίζει, καὶ ὡς ξένος τῷ Πέρσῃ ἐπ' ὐδενὶ ἀγα-
θῷ τῆς Ἑλλάδος γεγενημένος εἴη, καὶ ὡς
τῶν παρὰ βασιλέως χρημάτων μετειλη-
φὼς εἴη, καὶ ὅτι τῆς ἐν τῇ Ἑλλάδι ταρα-
χῆς πάσης ἐκεῖνός τε καὶ Ἀνδροκλείδας αἰ-
τιώτατοι εἶεν. Ὁ δὲ ἀπελογεῖτο μὲν πρὸς
πάντα ταῦτα· οὐ μέν τοι ἔπειθέ γε τὸ
μὴ ὐ μεγαλοπράγμων τὲ καὶ κακοπράγμων

εἶναι. καὶ ἐκεῖνος μὲν κατεψηφίσθη, καὶ ἀποθνήσκει· οἱ δὲ περὶ Λεοντιάδην εἶχόν τε τὴν πόλιν, καὶ τοῖς Λακεδαιμονίοις ἔτι πλείω ὑπηρέτουν, ἢ προσετάττετο αὐτοῖς. Τούτων δὴ πεπραγμένων, οἱ Λακεδαιμόνιοι πολὺ ἔτι δὴ προθυμότερον τὴν ἐς τὴν Ολυνθον στρατιὰν ξυναπέστελλον. καὶ ἐκπέμπουσι Τελευτίαν μὲν ἁρμοστὴν, τὴν δ᾽ ἐς τοὺς μυρίους ξύνταξιν αὐτοί τε ἅπαντες ξυνεξέπεμπον, καὶ ἐς τὰς συμμαχίδας πόλεις σκυτάλας διέπεμπον, κελεύοντες ἀκολουθεῖν Τελευτίᾳ κατὰ τὸ δόγμα τῶν συμμάχων. καὶ οἵ τε ἄλλοι προθύμως τῷ Τελευτίᾳ ὑπηρέτουν, (καὶ γὰρ οὐκ ἀχάριστος ἐδόκει εἶναι τοῖς ὑπουργοῦσί τι αὐτῷ) καὶ ἡ τῶν Θηβαίων δὲ πόλις, ἅτε καὶ Αγησιλάου ὄντος ἀδελφοῦ, προθύμως ξυνέπεμπε καὶ ὁπλίτας καὶ ἱππέας. Ὁ δὲ σπεύδων μὲν οὐ μάλα ἐπορεύετο, ἐπιμελόμενος δὲ τοῦ τε μὴ ἀδικῶν τοὺς φίλους πορεύεσθαι, καὶ τοῦ ὡς πλείστην δύναμιν ἀθροίζειν.

dicum ſuffragiis damnatus, mortem op-
petiit. Hinc jam Leontiadis factio ſua
in poteſtate Thebas habebat, qui qui-
dem Lacedaemoniorum in gratiam plu-
27 ra faciebant, quam juſſi eſſent. Atque
his rebus geſtis Lacedaemonii multo a-
lacrius in bellum adverſus Olynthios de-
cretum incumbebant. Quumque Teleu-
tiam, ut illic praeeſſet, ablegarent: ſi-
mul et ad complendum CCIↃↃ agmen
ſuos univerſi mittebant, et ad foederatas
urbes hinc inde miſſis ſcytalis, ut Teleu-
tiam ſequerentur, prout a ſociis decreto
ſancitum eſſet, imperabant. Quamobrem
tum alii Teleutiae perlubenter obſeque-
bantur, quod videretur haudquaquam
ingratus erga illos eſſe, qui operam ali-
quam ei navarent; tum respublica The-
bana gravem armaturam, et equitatum
ſuum alacriter ipſi adjungebat, quem A-
28 geſilai fratrem eſſe ſciret. Caeterum in-
ter proficiſcendum non admodum prope-
rabat, et operam imprimis dabat, ut in
itinere nullis injuriis amici afficerentur,
et maximas ipſe copias colligeret. Prae-

mittebat etiam nonnullos ad Amyntam,
utque militem conduceret, ac pecunia
vicinos reges ad belli ſocietatem permo-
veret, poſtulabat: ſi quidem de recupe-
rando regno cogitaret. Praeterea mitte-
bat ad Derdam Elimeae principem, eum-
que monebat; majorem jam Macedoniae
potentiam ſubactam ab Olynthiis eſſe,
neque minorem miſſam facturos, niſi quis
ipſorum inſolentiam reprimeret. Interim 29
dum haec ageret, cum magno admodum
exercitu foederatorum in fines pervenit.
Quumque Potidaeam ingreſſus eſſet, in-
ſtructis inde copiis hoſtilem in agrum
pergit. Inter eundum Olynthum ver-
ſus, neque flamma, neque ferro quid-
quam vaſtabat; quod exiſtimaret, ſi quid
ejuſmodi faceret, ſibimetipſi tum adve-
nienti, tum abſcedenti haec impedimen-
tum adlatura. Nimirum recte facturum,
ſi tum caeſas arbores iis objiceret impe-
dimenti loco, qui forte a tergo ſe inva-
dere vellent, ubi pedem ab urbe rela-
turus eſſet. Quum jam vix ſtadiis de- 30
cem abeſſet ab urbe, ſubſiſtere ſuos in

προέπεμπε δὲ καὶ πρὸς Ἀμύνταν, καὶ ἠξίȣ αὐτὸν καὶ ξένους μισθοῦσθαι, καὶ τοῖς πλησίον βασιλεῦσι χρήματα διδόναι, ὡς συμμάχους εἶναι, εἴπερ βούλοιτο τὴν ἀρχὴν ἀναλαβεῖν. ἔπεμπε δὲ καὶ πρὸς Δέρδαν τὸν * Ελεμίας ἄρχοντα, διδάσκων ὅτι οἱ Ολύνθιοι κατεστραμμένοι τὴν μείζω δύναμιν Μακεδονίας εἶεν, καὶ οὐκ ἀνήσουσι τὴν ἐλάττω, εἰ μήτις αὐτȣ̀ς παύσει τῆς ὕβρεως: Ταῦτα δὲ ποιῶν, μάλα πολλὴν ἔχων στρατιὰν ἀφίκετο ἐς τὴν ἑαυτῶν συμμαχίδα. ἐπεὶ δ' ἦλθεν ἐς τὴν Ποτίδαιαν, ἐκεῖθεν ξυνταξάμενος ἐπορεύετο ἐς τὴν πολεμίαν. καὶ πρὸς μὲν τὴν πόλιν ἰὼν οὔτε κατέκαεν, οὔτ' ἔκοπτε· νομίζων, εἴ τι ποιήσειε τȣ́των, ἐμπόδιον ἂν αὐτῷ πάντα γίγνεσθαι καὶ προσιόντι καὶ ἀπιόντι. ὁπότε δὲ ἀναχωροίη ἀπὸ τῆς πόλεως, τότε ὀρθῶς ἔχειν κόπτοντα τὰ δένδρα, ἐμποδὼν καταβάλλειν, εἴτις ὄπισθεν ἐπίοι. Ὡς δὲ ἀπεῖχεν ἀπὸ τῆς πόλεως οὐδὲ δέ-

* Ελιμίας.

κα ςάδια, ἔθετο τὰ ὅπλα, εὐώνυμον μὲν αὐτὸς ἔχων, (οὕτω γὰρ ξυνέβαινεν αὐτῷ κατὰ τὰς πύλας ἰέναι, ᾗ ἐξῄεσαν οἱ πολέμιοι) ἡ δὲ ἄλλη φάλαγξ τῶν συμμάχων ἀπετέτακτο πρὸς τὸ δεξιόν. καὶ τῶν ἱππέων δὲ τὰς μὲν Λάκωνας, καὶ τὰς Θηβαίους, καὶ ὅσοι τῶν Μακεδόνων παρῆσαν, ἐπὶ τῷ δεξιῷ ἐτάξατο. παρὰ δὲ αὐτῷ εἶχε Δέρδαν τὲ καὶ τὰς ἐκείνα ἱππέας ὡς ἐς τετρακοσίας, διά τε τὸ ἄγασθαι τοῦτο τὸ ἱππικὸν, καὶ διὰ τὸ θεραπεύειν τὸν Δέρδαν, ὡς ἡδόμενος παρείη. Επεὶ δὲ καὶ οἱ πολέμιοι ἐλθόντες ἀντιπαρετάξαντο ὑπὸ τῷ τείχει, συσπειραθέντες αὐτῶν οἱ ἱππεῖς ἐμβάλλουσι κατὰ τὰς Λάκωνας καὶ Βοιωτάς. καὶ Πολύχαρμόν τε τὸν Λακεδαιμόνιον ἵππαρχον καταβάλλουσιν ἀπὸ τᾶ ἵππα, καὶ κείμενον πολλὰ κατέτρωσαν, καὶ ἄλλας ἀπέκτειναν· καὶ τέλος, τρέπονται τὸ ἐπὶ τῷ δεξιῷ κέρατι ἱππικόν. φευγόντων δὲ τῶν ἱππέων, ἐνέκλινε καὶ τὸ ἐχόμε-

armis jussit: et erat ipse laevo in latere, quandoquidem ita convenerat, ut versus portas ipse pergeret, qua exibant hostes: reliqua sociorum phalanx ad dextrum latus erat disposita. Itidem Laconicos, Thebanos, Macedonum equites, quotquot aderant, dextro in latere collocarat: Derdam cum equitibus suis, plus minus CCCC, apud se retinebat; partim quod equitatum hunc admirando suspiceret, partim quod Derdam coleret, ut expeditioni lubens interesset.

31 Posteaquam hostes etiam egressi urbe sub ipsis moenibus aciem instruxissent, conglobati equites ipsorum in Lacedaemonios ac Boeotos impetum faciunt, Polycharmum Lacedaemonium, praefectum equitum, equo suo dejiciunt, humi jacentem valde vulnerant, alios quosdam interficiunt, equitatum denique dextrum cornu obtinentem dare terga cogunt. Ibi tum fugientibus equitibus, etiam peditatus eis proximus inclinare coepit: a-

deoque periculum erat ne universae copiae succumberent, si non Derdas cum equitibus suis recta Olynthiorum ad portas perrexisset: quem deinde a tergo Teleutias suo cum agmine instructo sequebatur. Id quum ab equitibus Olynthiis 32
animadversum esset, ne a portis intercluderentur, veriti; converso agmine, multa cum properatione ad suos se recipiebant. Multi tum equites ipsorum a Derda sunt interemti, dum eum praeterirent. Itidem peditatus Olynthiorum in urbem abscessit, non multis tamen amissis, quod prope a moenibus illi abessent. Hac victoria potitus Teleutias, 33
et excitato tropaeo copias abducens, arbores excidit. Et quia consumta in hac expeditione aestas erat, tum Macedonicas tum Derdae copias dimisit. Nihilominus Olynthii saepenumero civitates Lacedaemoniis foederatas excursionibus vexando, non praedas modo abigebant, verumetiam nonnullos homines trucidabant.

τὸν πεζὸν αὐτῶν· καὶ ὅλον ἂν ἐκινδύνευσεν ἡττηθῆναι τὸ στράτευμα, εἰ μὴ Δέρδας ἔχων τὸ ἑαυτοῦ ἱππικὸν, εὐθὺς πρὸς τὰς πύλας τῶν Ὀλυνθίων ἤλασεν· ἐπήει δὲ καὶ ὁ Τελευτίας σὺν τοῖς περὶ αὐτὸν ἐν τάξει. Ὡς δὲ ταῦτα ᾔσθοντο οἱ Ὀλύνθιοι ἱππεῖς, δείσαντες μὴ ἀποκλεισθεῖεν τῶν πυλῶν, ἀναστρέψαντες ἀνεχώρουν πολλῇ σπουδῇ. ἔνθα δὴ ὁ Δέρδας παρελαύνοντας παμπόλλους ἱππέας αὐτῶν ἀπέκτεινεν. ἀπεχώρησαν δὲ καὶ οἱ πεζοὶ τῶν Ὀλυνθίων ἐς τὴν πόλιν· οὐ μέν τοι πολλοὶ αὐτῶν ἀπέθανον, ἅτε ἐγγὺς τοῦ τείχους ὄντες. Ἐπεὶ δὲ τρόπαιόν τε ἐστάθη, καὶ ἡ νίκη αὕτη τῷ Τελευτίᾳ ἐγεγένητο, ἀπιὼν δὴ ἔκοπτε τὰ δένδρα. καὶ τοῦτο μὲν δὴ στρατευσάμενος τὸ θέρος, διῆκε καὶ τὸ Μακεδονικὸν στράτευμα, καὶ τὸ τοῦ Δέρδα. πολλάκις μέν τοι καὶ οἱ Ὀλύνθιοι καταθέοντες ἐς τὰς τῶν Λακεδαιμονίων συμμαχίδας πόλεις, ἐλεηλάτουν, καὶ ἄνδρας ἀπεκτίννυον.

γ΄. Ἅμα δὲ τῷ ἦρι ὑποφαινομένῳ οἱ μὲν Ὀλύνθιοι ἱππεῖς, ὄντες ὡς ἑξακόσιοι, καταδεδραμήκεσαν ἐς τὴν Ἀπολλωνίαν ἅμα μεσημβρίᾳ, καὶ διεσπαρμένοι ἐλεηλάτουν· ὁ δὲ Δέρδας ἐτύγχανε ταύτῃ τῇ ἡμέρᾳ ἀφιγμένος μετὰ τῶν ἱππέων τῶν ἑαυτοῦ, καὶ ἀριστοποιούμενος ἐν τῇ Ἀπολλωνίᾳ. ὡς δ᾽ εἶδε τὴν καταδρομὴν, ἡσυχίαν τὲ ἦγε, τοὺς θ᾽ ἵππους ἐπεσκευασμένους, καὶ τοὺς ἀναβάτας ὡπλισμένους ἔχων. ἐπειδὴ δὲ καταφρονητικῶς οἱ Ὀλύνθιοι καὶ ἐς τὸ προάστειον, καὶ ἐς αὐτὰς τὰς πύλας ἤλαυνον, τότε τοὺς τεταγμένους ἔχων ἐξελαύνει. οἱ δὲ, ὡς εἶδον, ἐς φυγὴν ὥρμησαν. Ὁ δὲ ὡς ἅπαξ ἐτρέψατο, οὐκ ἀνῆκεν ἐννενήκοντα στάδια διώκων, καὶ ἀποκτιννὺς, ἕως πρὸς αὐτὸ κατεδίωξε τῶν Ὀλυνθίων τὸ τεῖχος. καὶ ἐλέγετο ὁ Δέρδας ἀποκτεῖναι ἐν τούτῳ τῷ ἔργῳ περὶ ὀγδοήκοντα ἱππέας. καὶ ἀπὸ τούτου τειχήρεις τὲ μᾶλλον ἦσαν οἱ πολέμιοι, καὶ τῆς χώρας ὀλίγην γῆν παντελῶς εἰργά-

III. Jam ver appetierat, quum equites Olynthii numero fere iↄc ſub meridiem Apollonienſium in agrum infuſi, paſſim omnia depopulabantur. Forte Derdas eo die ſuo cum equitatu Apolloniam venerat, et in urbe prandebat. Is quum incurſionem hanc conſpiceret, continebat ſeſe, inſtructis jam equis ſuis, et armatis equitibus. Poſteaquam Olynthii contemtis hoſtibus in ſuburbium, et ad ipſas uſque portas equos agebant, tum vero cum ſuis inſtructis erumpit. Quod ubi videre hoſtes, in fugam ſe conjici-
2 unt. Derdas quia ſemel eos terga dare coëgerat, ad ſtadia xc perſequi et occidere non deſiit; donec ad ipſos Olynthiorum muros fugientes compuliſſet. Ferebatur hoc facinore Derdas equites plus minus xxc trucidaſſe. Ab eo tempore moenibus ſe magis hoſtes continebant, et omnino parum agri ſuis in fini-

bus colebant. Succedente tempore, quum 3
Teleutias etiam denuo copias ad Olynthiorum urbem adduceret, ut si qua vel arbor, vel terra culta reliqua esset, eam prorsus vastaret: egressi Olynthiorum equites sensim procedebant, et amne secundum urbem labente trajecto, placide in adversas hostium copias pergebant. Eos quum Teleutias conspexisset, indignatus ob ipsorum audaciam, mox Tlemonidam cetratorum ducem cursu in eos
irrumpere jubet. Olynthii vero, ut ce- 4
tratos ante reliquas copias procurrere vident, converso agmine placide pedem referunt, amnemque rursus transeunt. Sequuntur hos illi audacter admodum, ac fugientes ut urgerent, amnem et ipsi transeunt. Tum vero equites Olynthii transgressos opprimi ab se posse rati, convertunt sese, ac in eos irruunt, ipsumque Tlemonidam cum aliis pluribus, quam centum, occidunt. Id ubi 5

ζοντο. Προϊόντος δὲ τῦ χρόνυ, ϗ τῦ Τελευτίυ ἐςρατευμένυ πρὸς τὴν τῶν Ολυνθίων πόλιν, ὡς εἴτι δένδρον ὑπόλοιπον, εἴ τι εἰργασμένον τοῖς πολεμίοις, φθείροι, ἐξελθόντες οἱ Ολύνθιοι ἱππεῖς, ἥσυχοι πορευόμενοι, διέβησαν τὸν παρὰ τὴν πόλιν ῥέοντα ποταμὸν, ϗ ἐπορεύοντο ἡσυχῇ πρὸς τὸ τῶν ἐναντίων ςράτευμα. ὡς δ᾽ εἶδεν ὁ Τελευτίας, ἀγανακτήσας τῇ τόλμῃ αὐτῶν, εὐθὺς Τλημονίδαν τὸν τῶν πελταςῶν ἄρχοντα δρόμῳ φέρεσθαι ἐς αὐτὺς ἐκέλευσεν. Οἱ δὲ Ολύνθιοι, ὡς εἶδον προθέοντας τοὺς πελταςὰς, ἀναςρέψαντες, ἀπεχώρυν ἥσυχοι, ϗ διέβησαν πάλιν τὸν ποταμόν. οἱ δ᾽ ἠκολύθυν μάλα θρασέως, ϗ ὡς φεύγυσι διώξαντες ἐπιδιέβαινον. ἔνθα δὴ οἱ Ολύνθιοι ἱππεῖς, ἡνίκα ἔτι εὐχείρωτοι αὐτοῖς ἐδόκουν εἶναι οἱ διαβεβηκότες, ἀναςρέψαντες ἐμβάλλυσιν αὐτοῖς, καὶ αὐτόν τε ἀπέκτειναν τὸν Τλημονίδαν, ϗ τῶν ἄλλων πλείους ἢ ἑκατόν. Ὁ δὲ Τελευτίας

ὡς εἶδε τὸ γιγνόμενον, ὀργισθεὶς, ἀναλαβὼν τὰ ὅπλα, ἦγε μὲν ταχὺ τοὺς ὁπλίτας, διώκειν δὲ ἐκέλευε καὶ τοὺς πελταστὰς, καὶ τοὺς ἱππέας, καὶ μὴ ἀνιέναι. πολλοὶ μὲν οὖν δὴ καὶ ἄλλοι, πέρα τοῦ καιροῦ ἐγγυτέρω τοῦ τείχους διώξαντες, κακῶς ἀπεχώρησαν· καὶ ἐκεῖνοι δ᾽ ἐπεὶ ἀπὸ τῶν πύργων ἐβάλλοντο, ἀποχωρεῖν τε ἠναγκάζοντο τεθορυβημένως, καὶ προφυλάττεσθαι τὰ βέλη. Εν τούτῳ δὴ οἱ Ολύνθιοι ἐπεξελαύνουσι μὲν τοὺς ἱππεῖς, ἐβοήθουν δὲ καὶ οἱ πελτασταί· τέλος δὲ καὶ οἱ ὁπλῖται ἐπεξέθεον, καὶ τεταραγμένῃ τῇ φάλαγγι προσπίπτουσι. καὶ ὁ μὲν Τελευτίας ἐνταῦθα μαχόμενος ἀποθνήσκει. τούτου δὲ γενομένου, εὐθὺς καὶ οἱ ἀμφ᾽ αὐτὸν ἐνέκλιναν· καὶ οὐδεὶς ἔτι ἵστατο, ἀλλὰ πάντες ἔφευγον, οἱ μὲν ἐπὶ Σπαρτώλου, οἱ δὲ ἐπὶ Ακάνθου, οἱ δὲ ἐς Απολλωνίαν, οἱ πλεῖστοι δὲ, ἐς Ποτίδαιαν. ὡς δ᾽ ἄλλη ἄλλος ἔφευγον, οὕτω καὶ οἱ πολέμιοι ἄλλη ἄλλος διώκοντες, παμπληθεῖς ἀπέκτειναν

Teleutias fieri vidit, excanduit: ac sumtis armis, celeriter gravem armaturam ducit, simul ut cetrati et equites hostem persequerentur, ac nihil ei spatii relinquerent, imperat. Itaque factum, ut quemadmodum et alii complures intempestive hostem propius ad moenia persequuti, perincommode pedem retulere: sic illi quoque de turribus telis petiti, simul et retrocedere perturbato agmine
6 cogerentur, et a telis sibi cavere. Tum vero equites in eos emittuut Olynthii, quibus opem laturi etiam cetrati excurrunt: denique gravis armatura consequitur, et turbatam phalangem invadit. Atque heic Teleutias pugnans interficitur: quod quum accidisset, statim et illi pedem referre coeperunt, qui erant ei proximi: neque jam quisquam amplius subsistebat, sed omnes fuga se partim Spartolum, partim Acanthum recipiebant, nonnulli Apolloniam, pars maxima Potidaeam. Atque ut alius alio fugiebat, ita et hostes diversis eos itineribus

ſubſequuti, maximo numero caedunt, ipſumque adeo florem tanti exercitus delent. Equidem cladibus hujuſmodi ho- 7
mines erudiri cenſeo, maxime ut ſciant, ne quidem in ſervos animadvertendum eſſe, commoto ad iram animo. Quippe domini quum irati ſunt; saepenumero plus detrimenti accipiunt, quam aliis inferant. Hoſtes autem non conſulto ſed iracunde adoriri, quantum quantum eſt, inſigne delictum putari debet. Eſt enim ira quiddam temerarium, quum ratio non minus conſideret, ne quid ſibi accidat adverſi, quam ut hoſtes damno afficiat. De hac clade poſteaquam certiores 8
facti eſſent Lacedaemonii, re deliberata ſtatuerunt; haud tenues mittendas eſſe copias; ut et victorum elatos animos reprimerent, et fruſtra eſſe geſta, quae acciderant, non paterentur. Quo decreto facto, regem Ageſipolim bello praeficiunt; eique ſicut et Ageſilao proficiſcenti in Aſiam, xxx Spartanos adjungunt. Se- 9
quebantur eundem ſponte ſua multi cir-

ἀνθρώπους, καὶ ὅ,τι περ ὄφελος ἦν τοῦ τοιούτου στρατεύματος. Ἐκ μέν τοι γε τῶν τοιούτων παθῶν ἐγώ φημι ἀνθρώπους παιδεύεσθαι, ὡς μάλιστα μὲν οὐδ' οἰκέτας χρὴ ὀργῇ κολάζειν. πολλάκις γὰρ καὶ δεσπόται ὀργιζόμενοι μείζω κακὰ ἔπαθον ἢ ἐποίησαν. ἀτὰρ ἀντιπάλοις τὸ μετ' ὀργῆς, ἀλλὰ μὴ γνώμῃ προσφέρεσθαι, ὅλον ἁμάρτημα. ἡ μὲν γὰρ ὀργὴ, ἀπρονόητον, ἡ δὲ γνώμη σκοπεῖ οὐδὲν ἧττον μή τι πάθῃ, ἢ ὅπως βλάψῃ τὶ τοὺς πολεμίους. Τοῖς δ' οὖν Λακεδαιμονίοις, ἐπεὶ ἤκουσαν τὸ πρᾶγμα, βουλευομένοις ἐδόκει οὐ φαύλην πεμπτέον δύναμιν εἶναι, ὅπως τό, τε φρόνημα τῶν νενικηκότων κατασβεσθείη, καὶ μὴ μάτην τὰ πεποιημένα γένοιτο. οὕτω δὲ γνόντες, ἡγεμόνα μὲν Ἀγησίπολιν τὸν βασιλέα ἐκπέμπουσι, μετ' αὐτοῦ δὲ, ὥσπερ Ἀγησιλάῳ ἐς τὴν Ἀσίαν, τριάκοντα Σπαρτιατῶν. Πολλοὶ δὲ αὐτῷ καὶ τῶν περιοίκων ἐθε-

λονταὶ καλοὶ κἀγαθοὶ ἠκολούθουν, καὶ ξένοι τῶν Τροφίμων καλουμένων, καὶ νόθοι τῶν Σπαρτιατῶν, μάλα εὐειδεῖς τε καὶ τῶν ἐν τῇ πόλει καλῶν οὐκ ἄπειροι. ξυνεστρατεύοντο δὲ καὶ ἐκ τῶν συμμαχίδων πόλεων ἐθελονταὶ, καὶ Θετταλῶν γε ἱππεῖς, γνωσθῆναι τῷ Αγησιπόλιδι βουλόμενοι· καὶ Αμύντας δὲ, καὶ Δέρδας ἔτι προθυμότερον, ἢ πρόσθεν. Αγησίπολις μὲν δὴ ταῦτα πράττων, ἐπορεύετο ἐπὶ τὴν Ολυνθον. Ἡ δὲ τῶν Φλιασίων πόλις, ἐπαινεθεῖσα μὲν ὑπὸ τοῦ Αγησιπόλιδος, ὅτι πολλὰ καὶ ταχέως αὐτῷ χρήματα ἐς τὴν στρατιὰν ἔδοσαν, νομίζουσα δὲ, ἔξω ὄντος Αγησιπόλιδος, οὐκ ἂν ἐξελθεῖν ἐπ' αὐτοὺς Αγησίλαον, οὐδ' ἂν γενέσθαι, ὥστε ἅμα ἀμφοτέρους τοὺς βασιλέας ἔξω Σπάρτης εἶναι, θρασέως οὐδὲν τῶν δικαίων ἐποίουν τοῖς κατεληλυθόσιν. οἱ μὲν γὰρ δὴ φυγάδες ἠξίουν τὰ ἀμφίλογα ἐν ἴσῳ δικαστηρίῳ κρίνεσθαι, οἱ δὲ ἠνάγκαζον ἐν αὐτῇ τῇ πόλει διαδικά-

cum Spartam habitantes; homines virtute singulari, multi exterorum, qui Trophimi appellantur, itemque Spartanorum spurii egregia indole, nec praeclarorum civitatis institutorum ignari. Praeter hos intererant expeditioni huic sponte sua tum sociis ex oppidis quidam, tum Thessali equites, ut Agesipolidi innotescerent. Amyntas etiam Derdasque longe quam ante hac, alacrius militabant. His tum rebus occupatus erat Agesipolis, ac simul Olynthum proficiscebatur.

10 Interim Phliasiorum civitas ab Agesipolide collaudata, quod et magnam ipsi pecuniam, et celeriter ad hanc expeditionem suppeditasset; quia putabat, dum Agesipolis abesset peregre, copias adversus se non ducturum Agesilaum, minimeque adeo futurum ut ambo reges Sparta simul abessent: audacter admodum cum eis, qui ab exilio redierant, praeter juris et aequi rationem agebant. Etenim petebant exules, ut de rebus controversis apud aequum tribunal cognosceretur: Phliasii vero cogebant eos, ut sua in urbe caussam disceptarent. Qui-

bus quum revocati ab exilio cives respon-derent: Et quodnam hoc jus fuerit, eos, qui auctores injuriae sunt, judicum par-tes sibi sumere? nemo ipsos audiebat. Ita 11
deinde pridem reducti exules Lacedae-monem proficiscuntur, civitatem suam accusaturi; deducentibus eos etiam ali-is quibusdam civibus, qui magnae civi-um suorum parti videri dicerent, non aequa ratione cum exulibus agi. Com-moti ob eam rem Phliasii multarunt om-nes quotquot non a republica missi La-cedaemonem profecti fuerant. At illi 12
posteaquam multati erant, domum redi-re prae metu non ausi, Spartae mane-bant, ibique significabant, ab iis haec vi-olenter agi, qui et ipsos ejecissent, et Phliunte Lacedaemonios exclusissent. Hos illos esse, qui res exulum coëmerint, vique perficere cogitarent, quominus e-as restituerent. Hos esse denique qui nunc quoque dederint operam ut quot-quot Lacedaemonem ivissent, multaren-tur: ne quis deinceps eo se conferre au-deat, quid Phliunte rerum geratur, in-dicaturus. Ephori, quod reapse vide- 13

ζεσθαι. λεγόντων δὲ τῶν κατεληλυθότων, καὶ τίς αὕτη δίκη εἴη, ὅπου αὐτοὶ οἱ ἀδικοῦντες δικάζοιεν; οὐδένες ἤκουον. Ἐκ τούτου μέν τοι ἔρχονται ἐς Λακεδαιμόνα οἱ κατελθόντες, κατηγορήσοντες τῆς πόλεως. καὶ ἄλλοι δὲ τῶν οἴκοθεν ξυνηκολούθουν, λέγοντες, ὅτι πολλοῖς καὶ τῶν πολιτῶν οὐ δοκοῖεν δίκαια πάσχειν. ἀγανακτήσασα δὲ τούτοις τῶν Φλιασίων ἡ πόλις, ἐζημίωσε πάντας ὅσοι μὴ πεμπούσης τῆς πόλεως ἦλθον ἐς Λακεδαίμονα. Οἱ δὲ ζημιωθέντες, οἴκαδε μὲν ὤκνουν ἀπιέναι, μένοντες δὲ ἐδίδασκον, ὡς οὗτοι μὲν εἴησαν οἱ βιαζόμενοι ταῦτα, οἵπερ σφᾶς τε ἐξέβαλον, καὶ Λακεδαιμονίους ἀπέκλεισαν· οὗτοι δὲ οἱ πριάμενοί τε τὰ σφέτερα, καὶ βιαζόμενοι μὴ ἀποδιδόναι, οὗτοι δὴ καὶ νῦν διαπεπραγμένοι εἰσὶ ζημιωθῆναι σφᾶς αὐτοὺς εἰς Λακεδαίμονα ἐλθόντας, ὅπως τοῦ λοιποῦ μηδεὶς τολμῴη ἰέναι δηλώσων τὰ ἐν τῇ πόλει γιγνόμενα. Τῷ δὲ ὄντι ὑβρίζειν δοκούντων

τῶν Φλιασίων, φρουρὰν φαίνουσιν ἐπ' αὐτοὺς οἱ Ἔφοροι. ἦν δὲ οὐ τῷ Ἀγησιλάῳ ἀχθομένῳ ταῦτα. καὶ γὰρ τῷ μὲν πατρὶ αὐτοῦ Ἀρχιδάμῳ ξένοι ἦσαν οἱ περὶ Ποδάνεμον, καὶ τότε τῶν κατεληλυθότων ἦσαν· ἑαυτῷ δὲ, οἱ ἀμφὶ Προκλέα τὸν Ἱππονίκου. Ὡς δὲ τῶν διαβατηρίων γενομένων οὐκ ἔμενεν, ἀλλ' ἐπορεύετο, πολλαὶ πρεσβεῖαι ἀπήντων, καὶ χρήματα ἐδίδοσαν, ὥστε μὴ ἐμβάλλειν. ὁ δὲ ἀπεκρίνατο, ὅτι οὐχ ἵνα ἀδικοίη, στρατεύοιτο, ἀλλ' ὅπως τοῖς ἀδικουμένοις βοηθήσειεν. Οἱ δὲ τελευτῶντες πάντα ἔφασκον ποιήσειν, ἐδέοντό τε μὴ ἐμβάλλειν. ὁ δὲ πάλιν ἔλεγεν, ὡς οὐκ ἂν πιστεύσειε λόγοις, (καὶ γὰρ τὸ πρότερον ψεύσασθαι αὐτούς) ἀλλ' ἔργου τινὸς πιστοῦ δεῖν ἔφη. ἐρωτώμενος δὲ, καὶ τί τοῦτ' ἂν εἴη; πάλιν ἀπεκρίνατο· ὅπερ καὶ πρόσθεν, ἔφη, ποιήσαντες, οὐδὲν ὑφ' ἡμῶν ἠδικήθητε. τοῦτο δὲ ἦν, τὴν ἀκρόπολιν παραδοῦναι. Οὐκ ἐθελόντων δὲ αὐ-

rentur insolentes esse Phliasii, delectum adversus eos habendum statuunt: quod quidem Agesilaus haud moleste tulit. Nam et Podanemus cum suis, patris ipsius Archidami fuerat hospes, qui quidem nunc eorum erant in numero, quibus ab exilio Phliuntem reditus concessus fuerat: atque etiam ei cum Proclis, Hipponici filii, familia hospitii jus inter-
14 cedebat. Posteaquam de traducendis in agrum hostilem copiis exta consulens perlitasset, neque jam amplius cunctaretur, sed expeditionem susciperet: complures ei legationes occurrebant, ac pecunias offerebant, ne ipsorum fines invaderet. Respondebat, non idcirco se hanc expeditionem suscepisse, ut aliquos injuria afficeret, sed jam affectis opitula-
15 retur. Tandem legati omnia se imperata facturos aiunt, simulque ne cum exercitu Phliasiorum fines ingrederetur, obsecrant. Rursum Agesilaus verbis se non posse fidem habere, quod antehac quoque promissis non stetissent; facto fidem sibi faciendam esse dicebat. Rogatus, quodnam illud esset: Nimirum, inquit, hoc ipsum si feceritis, quod quum ante hac se-

ceritis, affecti a nobis nulla estis injuria. Erat autem hoc, ut arcem traderent. Quod quum recusarent facere, copias in 16
agrum ipsorum traducebat, castrisque munitis cinctam urbem obsidebat. Quia vero multi ex Lacedaemoniis aiebant, paucorum hominum caussa offendi civitatem, in qua essent ad vcıɔ virorum: (hoc enim ut omnibus innotesceret, Phliasii palam ad obsidentes quasi concionari solebant) Agesilaus huic etiam rei ratione quadam occurrere instituit. Quoties enim 17
aliqui ex urbe vel quod cognati, vel quod amici exulibus essent profugiebant: monebat suos, ut ipsis convivia sodalitia pararent, Lacedaemoniorum more, quantumque satis esset ad res necessarias, iis suppeditarent, quicunque exerceri vellent. Mandabat item, ut arma quoque subministrarent omnibus, neque in hoc pecunias mutuas sumere cunctarentur. Haec quum illi facerent, plures quam cıɔ viros exhibuerunt, qui et corporibus essent probe exercitis, et militaris disciplinae gnari, et armis instructissimi. Quo factum, ut tandem Lacedaemonii dicerent, hujusmodi commilitonum opera sibi opus esse,

τῶν τοῦτο ποιεῖν, ἐνέβαλλέ τε εἰς τὴν χώραν, καὶ ταχὺ περιτειχίσας ἐπολιόρκει αὐτούς. πολλῶν δὲ λεγόντων Λακεδαιμονίων, ὡς ὀλίγων ἕνεκεν ἀνθρώπων πόλει ἀπεχθάνοιντο πλέον πεντακισχιλίων ἀνδρῶν, (καὶ γὰρ δὴ ὅπως τοῦτ' εὔδηλον εἴη, οἱ Φλιάσιοι ἐν τῷ φανερῷ τοῖς ἔξω ἐξεκκλησίαζον) ὁ μέν τοι Αγησίλαος πρὸς τοῦτο ἀντεμηχανήσατο. Ὁπότε γὰρ ἐξέλθοιεν ἢ διὰ συγγένειαν, ἢ διὰ φιλίαν τῶν φυγάδων, ἐδίδασκε ξυσσίτιά τε αὐτῶν κατασκευάζειν, καὶ εἰς τὰ ἐπιτήδεια ἱκανὸν διδόναι, ὁπόσοι γυμνάζεσθαι ἐθέλοιεν. καὶ ὅπλα δὲ ἐκπορίζειν ἅπασι τούτοις διεκελεύετο, καὶ μὴ ὀκνεῖν εἰς ταῦτα χρήματα δανείζεσθαι. οἱ δὲ ταῦτα ὑπηρετοῦντες, ἀπέδειξαν πλείους χιλίων ἀνδρῶν, ἄριστα μὲν τὰ σώματα ἔχοντας, εὐτάκτους δὲ, καὶ εὐοπλοτάτους. ὥστε τελευτῶντες οἱ Λακεδαιμόνιοι ἔλεγον, ὡς τοιούτων δέοιντο συστρατιωτῶν. Καὶ Αγησίλαος μὲν

δὴ περὶ ταῦτα ἦν. ὁ δὲ Αγησίπολις εὐθύς ἐκ τῆς Μακεδονίας προσιὼν, ἔθετο πρὸς τῇ πόλει τῶν Ολυνθίων τὰ ὅπλα. ἐπεὶ δὲ οὐδεὶς ἀντεξῄει αὐτῶν, τότε τῆς Ολυνθίας εἴτι ἦν † ἀδῄωτον, ἐδῄου. καὶ εἰς τὰς συμμαχίδας ἰὼν αὐτῶν, ἔφθειρε τὸ σῖτον· Τορώνην δὲ καὶ προσβαλὼν εἷλε κατὰ κράτος. Εν δὲ τούτοις ὄντα κατὰ θέρους ἀκμὴν, καῦμα πυριφλεγὲς λαμβάνει αὐτόν. ὡς δὲ πρώην ἑωρακότα τὸ ἐν Αφύτει τοῦ Διονύσου ἱερὸν, ἔρως αὐτὸν τότ' ἔσχε τῶν τε σκιερῶν σκηνημάτων, καὶ τῶν λαμπρῶν καὶ ψυχρῶν ὑδάτων. ἐκομίσθη μὲν οὖν ἐκεῖσε ἔτι ζῶν, ὅμως μέντοι ἑβδομαῖος ἀφ' οὗ ἔκαμεν, ἔξω τοῦ ἱεροῦ ἐτελεύτησε. καὶ ἐκεῖνος μὲν ἐν μέλιτι τεθεὶς, καὶ κομισθεὶς οἴκαδε, ἔτυχε τῆς βασιλικῆς ταφῆς. Αγησίλαος δὲ τοῦτο ἀκούσας, οὐχ, ᾗ τις ἂν ᾤετο, ἐφήσθη ὡς ἀντιπάλῳ, ἀλλὰ καὶ ἐδάκρυσε, καὶ ἐπόθησε τὴν συνουσίαν. συσκηνοῦσι μὲν γὰρ δὴ βασιλεῖς

† Omittitur in aliis Ed. vox ἀδῄωτον, aut aliqua similis.

18 Dum his rebus Ageſilaus occupatur, A-
geſipolis è Macedonia recta pergens, ad
Olynthiorum urbem ſuos in armis ſubſi-
ſtere jubet. Quum eorum nemo contra
prodiret, quidquid erat Olynthiorum in
agro, vaſtabat: et ad civitates, quae in
ipſorum erant ſocietate, cum copiis pro-
fectus, ſegetem corrumpebat. Etiam co-
piis ad Toronem admotis, oppidum illud
19 vi cepit. His in rebus dum adulta jam
aeſtate verſaretur, ardore quodam ignis
inſtar urente corripitur. Et quia non ita
pridem Bacchi fanum apud Aphytem vi-
derat, mirifice opacorum illorum tento-
riorum, limpidarumque ac frigidarum
aquarum deſiderio teneri coepit. Quam-
obrem vivus quidem eo delatus eſt, ſed
die à quo coepiſſet aegrotare, ſeptimo,
extra fanum vivendi finem fecit. Melle
oblitus domum deportatur, ac regiam ſe-
20 pulturam conſequitur. Quod ubi Age-
ſilaus audiiſſet, non quaſi adverſario ſub-
lato, quod exiſtimare quis poſſet, laeta-
tus eſt: ſed ejus morte deplorata lacry-
mis, etiam conſuetudinem ipſius deſide-
rabat. Nam reges eodem utuntur con-

tubernio, quum domi sunt. Et poterat Agesipolis cum Agesilao convenientes adolescentiae, itemque de venationibus, de re equestri, de amoribus sermones communicare: ac praeter haec, quoties eodem uterentur contubernio, Agesilaum natu majorem, ceu par erat, reverebatur. Ejus loco Lacedaemonii 21
Polybiadem praefectum ad oppugnandam Olynthum mittunt. Caeterum Agesilaus jam plus temporis obsidenda Phliunte contriverat, quam, quo suffecturum obsessis frumentum diceretur. Tantum inter gulam et abstinentiam interest, ut quum Phliasii communi decreto statuissent, dimidio minus in usum quotidianum impendere, quam prius, idque deinde fecissent: tempore duplo majori, quam esset credibile, sustinendae obsidioni suffecerint. Itidem audacia non- 22
nunquam usque adeo praestat vecordiae, ut Delphio quidam, vir illustri apud suos loco, ccc Phliasiorum adjunctis sibi, partim prohibere potuerit, quominus ab iis, qui in hoc propendebant, pax conficeretur: partim eos in vincula conjectos cu-

ἐν τῷ αὐτῷ, ὅταν οἴκοι ὦσιν. ὁ δὲ Αγησίπολις τῷ Αγησιλάῳ ἱκανὸς μὲν ἦν καὶ ἡβητικῶν, καὶ θηρευτικῶν, καὶ ἱππικῶν, καὶ παιδικῶν λόγων μετέχειν· πρὸς δὲ τούτοις, καὶ ὑπῃδεῖτο αὐτὸν ἐν τῇ συσκηνίᾳ, ὥσπερ εἰκὸς, πρεσβύτερον. Καὶ οἱ μὲν Λακεδαιμόνιοι ἀντ' ἐκείνου Πολυβιάδην ἁρμοστὴν ἐπὶ τὴν Ολυνθον ἐκπέμπουσιν. ὁ δὲ Αγησίλαος ἤδη μὲν ὑπερέβαλε τὸν χρόνον, ὅσου ἐλέγετο ἐν τῷ Φλιοῦντι σῖτος εἶναι. τοσοῦτον γὰρ ἐγκράτεια γαστρὸς διαφέρει, ὥστε οἱ Φλιάσιοι τὸν ἥμισυν συμψηφισάμενοι σῖτον τελεῖν ἢ πρόσθεν, καὶ ποιοῦντες τοῦτο, τὸν διπλάσιον τοῦ εἰκότος χρόνον πολιορκούμενοι διήρκεσαν. Καὶ τόλμα δὲ ἀτολμίας ἔσθ' ὅτε τοσοῦτον διαφέρει, ὥστε Δελφίων τὶς λαμπρὸς δοκῶν εἶναι, λαβὼν μεθ' ἑαυτοῦ τριακοσίους ἄνδρας Φλιασίων, ἱκανὸς μὲν ἦν κωλύειν τοὺς βουλομένους εἰρήνην ποιεῖσθαι, ἱκανὸς δὲ οἷς ἠπίστει εἵρξας φυλάττειν. ἡ-

δύνατο δὲ εἴς τε τὰς φυλακὰς ἀναγκάζειν τὸ πλῆθος ἰέναι, καὶ τούτους ἐφοδεύων πιςοὺς παρέχεσθαι. πολλάκις δὲ μεθ᾽ ὧν εἶχε περὶ αὐτὸν καὶ ἐκθέων ἀπέκρυε φύλακας ἄλλοτ᾽ ἄλλῃ τοῦ περιτετειχισμένυ κύκλυ. Επεὶ μέντοι οἱ ἐπίλεκτοι οὗτοι πάντα τρόπον ἐπιζητοῦντες ὐχ εὕρισκον σῖτον ἐν τῇ πόλει, ἐκ τύτου δὴ πέμψαντες πρὸς τὸν Αγησίλαον, ἐδέοντο, σπείσασθαι πρεσβείᾳ εἰς Λακεδαίμονα ἰούσῃ. δεδόχθαι γὰρ σφίσιν ἔφασαν ἐπιτρέπειν τοῖς τέλεσι τῶν Λακεδαιμονίων χρήσασθαι τῇ πόλει ὅ,τι βούλοιντο. Ὁ δὲ ὀργισθεὶς, ὅτι ἄκυρον αὐτὸν ἐποίουν, πέμψας μὲν πρὸς τοὺς οἴκοι φίλους, διεπράξατο ἑαυτῷ ἐπιτραπῆναι τὰ περὶ Φλιῦντος, ἐσπείσατο δὲ τῇ πρεσβείᾳ. φυλακὴ δὲ ἔτι ἰσχυροτέρα ἢ πρότερον ἐφύλαττεν, ἵνα μηδεὶς τῶν ἐκ τῆς πόλεως ἐξίῃ. ὅμως μέντοι ὅγε Δελφίων καὶ ςιγματίας τὶς μετ᾽ αὐτοῦ, ὃς πολλὰ ὑφεί-

ſtodire, quibus diffidebat. Idem ad obeundas excubias cogere plebem poterat, eamque more circitorum inviſendo fidam reddere. Saepenumero cum iis, quos habebat apud ſe, facta eruptione, hoſtium excubitores alias alibi de ambitu quo circumvallatum erat oppidum, deturba-
23 bat. Tandem quum hi delecti omnibus rationibus excogitatis frumentum in urbe nullum amplius reperirent, miſſis ad Ageſilaum ſuis, petebant ut illis induciae concederentur, qui legati Lacedaemonem profecturi eſſent. Aiebant enim, ſe decreviſſe Lacedaemoniorum magiſtratibus agendi ſecum ex ipſorum arbitratu
24 poteſtatem facere. Tum indignatus Ageſilaus, quod auctoritatem agendi cum ipſis ſibi detraxiſſent; ad amicos in patriam mittit, ac per eos impetrat, ut ſibi Phliuntiorum cauſſa permitteretur, ſimulque legatis inducias concedit. Interim majores etiam excubiae quam prius, habebantur: ut oppidanorum nemo egrederetur. Delphio tamen, et ſignatus ſervus quidam, qui multa obſidentibus ar-

ma eripuerat, nocturna fuga ſunt elapſi. Poſteaquam Lacedaemone rediiſſent, qui 25
renuntiarent Ageſilao, rempublicam ipſi poteſtatem ſtatuendi de Phliuntiorum rebus, pro lubitu ſuo, feciſſe: decrevit, ex iis qui ab exilio revocati eſſent, debere legi quinquaginta, itidem quinquaginta cives alios urbis, qui primum cognoſcerent cuinam vita concedenda, quemve capitali ſupplicio plecti aequum eſſet. Deinde ferendas ab his eſſe leges, ſecundum quas adminiſtraretur reſpublica. Verum interea dum haec perficerentur, praeſidium in urbe relinquit; decreto praeſidiariis in ſex menſes ſtipendio. Poſteaquam haec geſſiſſet, ſociorum copias ab ſe dimittit, et cives ſuos domum reducit. Hic rerum apud Phliuntem anno integro, et octo menſibus geſtarum, fuit exitus. Caeterum Polybiades Olynthios 26
ad extremam famem redactos, quod jam neque terra frumentum acciperent, neque mari quidquam importaretur, Lacedaemonem legatos de pace mittere com-

λετο ὅπλα τῶν πολιορκούντων, ἀπέδρασαν νύκτωρ. Ἐπεὶ δὲ ἧκον ἐκ τῆς Λακεδαίμονος ἀπαγγέλλοντες, ὅτι ἡ πόλις ἐπιτρέπει Αγησιλάῳ διαγνῶναι τὰ ἐν Φλιοῦντι, ὅπως αὐτῷ δοκοίη, Αγησίλαος δὴ οὕτως ἔγνω, πεντήκοντα μὲν ἄνδρας τῶν κατεληλυθότων, πεντήκοντα δὲ τῶν οἴκοθεν, πρῶτον μὲν ἀνακρῖναι, ὅν τινά τε ζῆν ἐν τῇ πόλει, καὶ ὅν τινα ἀποθανεῖν δίκαιον εἴη. ἔπειτα δὲ, νόμους θεῖναι καθ' οὓς πολιτεύσοιντο. ἕως δ' ἂν ταῦτα διαπράξωνται, φυλακὴν καὶ μισθὸν τοῖς φρουροῖς ἓξ μηνῶν κατέλιπε. ταῦτα δὲ ποιήσας, τοὺς μὲν συμμάχους ἀφῆκε, τὸ δὲ πολιτικὸν οἴκαδε ἀπήγαγε. καὶ τὰ μὲν περὶ Φλιοῦντα οὕτως αὖ ἐπετετέλεστο ἐν ὀκτὼ μησὶ καὶ ἐνιαυτῷ. Καὶ ὁ Πολυβιάδης δὲ παντάπασι κακῶς ἔχοντας λιμῷ τοὺς Ολυνθίους, διὰ τὸ μήτε ἐκ τῆς γῆς λαμβάνειν, μήτε κατὰ θάλατταν εἰσάγεσθαι σῖτον αὐτοῖς, ἠνάγκασε πέμψαι

εἰς Λακεδαίμονα περὶ εἰρήνης. οἱ δ' ἐλθόντες πρέσβεις αὐτοκράτορες, συνθήκας ἐποιήσαντο, τὸν αὐτὸν μὲν ἐχθρὸν καὶ φίλον Λακεδαιμονίοις νομίζειν, ἀκολουθεῖν δὲ ὅπη ἂν ἡγῶνται, καὶ σύμμαχοι εἶναι. καὶ ὀμόσαντες ταύταις ἐμμένειν, οὕτως ἀπῆλθον οἴκαδε. Προκεχωρηκότων δὲ τοῖς Λακεδαιμονίοις, ὥστε Θηβαίους μὲν καὶ τοὺς ἄλλους Βοιωτοὺς παντάπασιν ἐπ' ἐκείνοις εἶναι, Κορινθίους δὲ πιστοτάτους γεγενῆσθαι, Ἀργείους δὲ τεταπεινῶσθαι, διὰ τὸ μηδὲν ἔτι ὠφελεῖν αὐτοὺς τῶν μυνῶν τὴν ὑποφοράν, Ἀθηναίους δὲ ἠρημῶσθαι, τῶν δ' αὖ συμμάχων κεκολασμένων οἳ δυσμενῶς εἶχον αὐτοῖς· παντάπασιν ἤδη καλῶς καὶ ἀσφαλῶς ἡ ἀρχὴ ἐδόκει αὐτοῖς κατεσκευάσθαι.

δ'. Πολλὰ μὲν οὖν ἄν τις ἔχοι καὶ ἄλλα λέγειν καὶ Ἑλληνικὰ καὶ βαρβαρικά, ὡς Θεοὶ οὔτε τῶν ἀσεβούντων, οὔτε τῶν ἀνόσια ποιούντων ἀμελοῦσι. νῦν γε μὴν λέ-

pulit. Illi plena cum poteſtate Spartam
profecti, ejuſmodi conditionibus foedus
ineunt; ut eoſdem cum Lacedaemoniis
et hoſtes et amicos haberent: quocun-
que Lacedaemonii ducerent, ſequeren-
tur: ſocii denique ipſorum eſſent. Haec
ubi ſe praeſtituros jurejurando confir-
27 maſſent, domum rediere. Quum autem
Lacedaemoniis haec proſpere ceſſiſſent;
ut jam Thebani ac Boeoti reliqui omni-
no ipſorum eſſent in poteſtate, Corinthi-
os fideliſſimos experirentur, Argivi de-
miſſis eſſent animis; quod nihil iis cauſ-
ſis proficerent, quas praetexere conſue-
verant; Athenienſes ab aliis deſerti eſ-
ſent; ſocios denique ſuos Lacedaemonii
quum multaſſent, quotquot animis in e-
os non ſatis amicis fuerant: omnino im-
perium ipſorum praeclare comparatum,
ſatisque munitum eſſe videbatur.

IV. Quanquam vero multa tum de
Graecis tum barbaris commemorari poſ-
ſint, [quibus declaretur] eos, qui ſe im-
pie gerant, ac nefaria deſignent a Diis
haud negligi; tamen nunc exponere ma-

lo, quae modo nobis praepoſita ſunt. Nam Lacedaemonii, qui ſe libertatem civitatibus conceſſuros juraverant, ac nihilominus arcem Thebanam in poteſtate ſua retinebant: ab iis ſolis puniti ſunt, adverſus quos injurii fuerant, quum ante id temporis a nemine mortalium unquam victi fuiſſent. Itidem ad eos opprimendos, quotquot ex Thebanis civibus Lacedaemonios in arcem introduxerant, ac Thebas ſervire Lacedaemoniis voluerant, ut imperio ipſi potirentur, ſoli ſeptem exules ſuffecere. Quonam autem pacto id ipſum acciderit, exponam.
Phyllidas quidam erat, polemarchorum 2
Archiae collegarum ſcriba; ſuo in munere, quemadmodum exiſtimabatur, perinduſtrius. Hunc negotii cujuſdam cauſſa venientem Athenas, unus e Thebanis exulibus Mello convenit, cui jam ante notus erat: quumque de tyrannide, quam Archias polemarchus ac Philippus exercerent, Phyllidam percunctatus eſſet, eique ſtatum illum patriae magis etiam diſplicere, quam ſibi, animadvertiſſet: ſi-

ξω τὰ προκείμενα. Λακεδαιμόνιοί τε γὰρ οἱ ὀμόσαντες αὐτονόμους ἐάσειν τὰς πόλεις, τὴν ἐν Θήβαις ἀκρόπολιν κατασχόντες, ὑπ᾽ αὐτῶν μόνον τῶν ἀδικηθέντων ἐκολάσθησαν, πρῶτον οὐδ᾽ ὑφ᾽ ἑνὸς τῶν πώποτε ἀνθρώπων κρατηθέντες. τούς τε τῶν πολιτῶν εἰσαγαγόντας εἰς τὴν ἀκρόπολιν αὐτούς, καὶ βουληθέντας Λακεδαιμονίοις τὴν πόλιν δουλεύειν, ὥστε αὐτοὶ τυραννεῖν τὴν τούτων ἀρχήν, ἑπτὰ μόνον τῶν φυγόντων ἤρκεσαν καταλῦσαι. ὡς δὲ τοῦτ᾽ ἐγένετο, διηγήσομαι. Ἦν τις Φυλλίδας, ὃς ἐγραμμάτευε τοῖς περὶ Αρχίαν πολεμάρχοις, καὶ τἄλλα ὑπηρετήκει. ὡς ἐδόκει, ἄριστα. τούτῳ δ᾽ ἀφιγμένῳ Ἀθήναζε κατὰ πρᾶξίν τινα καὶ πρόσθεν γνώριμος ὢν Μέλλων τῶν Ἀθήναζε πεφευγότων Θηβαίων συγγίγνεται, καὶ διαπυθόμενος μὲν τὴν περὶ Αρχίαν τε τὸν πολεμαρχοῦντα καὶ τὴν περὶ Φίλιππον τυραννίδα, γνοὺς δὲ ἔτι μᾶλλον μισοῦντα

αὐτὸν τὰ οἴκοι αὐτȣ̃, πιϛὰ δοὺς καὶ λαϐὼν, συνέθετο ὡς δεῖ ἕκαϛα γίγνεσθαι. Ἐκ δὲ τούτου προσλαϐὼν ὁ Μέλλων ἓξ τȣ̀ς ἐπιτηδειοτάτους τῶν φευγόντων, ξιφίδια ἔχοντας, καὶ ἄλλο ὅπλον ȣ̓δὲν, ἔρχεται πρῶτον μὲν εἰς τὴν χώραν νυκτός· ἔπειτα δὲ, ἡμερεύσαντες ἔν τινι τόπῳ ἐρήμῳ, πρὸς τὰς πύλας ἦλθον, ὡς δὲ ἐξ ἀγροῦ ἀπιόντες, ἡνίκαπερ οἱ ἀπὸ τῶν ἔργων ὀψιαίτατοι. ἐπεὶ δ᾽ εἰσῆλθον εἰς τὴν πόλιν, διενυκτέρευσαν μὲν ἐκείνην τὴν νύκτα παρὰ Χάρωνί τινὶ, καὶ τὴν ἐπιȣ̃σαν δὲ ἡμέραν διημέρευσαν. Ὁ μὲν οὖν Φυλλίδας τά τε ἄλλα ἐπεμελεῖτο τοῖς πολεμάρχοις, ὡς ἀφροδίσια ἄγουσιν ἐπ᾽ ἐξόδῳ τῆς ἀρχῆς· καὶ δὴ καὶ γυναῖκας πάλαι ὑπισχνȣ́μενος ἄξειν αὐτοῖς τὰς σεμνοτάτας καὶ καλλίϛας τῶν ἐν Θήϐαις, τότ᾽ ἔφη ἄξειν. οἱ δὲ (ἦσαν γὰρ τοιȣ̃τοι) μάλα ἡδέως προσεδέχοντο νυκτερεύειν. Ἐπεὶ δὲ ἐδείπνησάν τε καὶ συμπροθυμουμένου ἐκεί-

de data et accepta, quo pacto singula ge-
3 renda essent, cum eo transigit. Secundum ea Mello, adjunctis sibi ex omni exulum numero sex huic rei perficiendae in primis idoneis, qui caetera inermes, tantum sicas secum sumerent: primo Thebanum agrum noctu ingreditur. Deinde proximo die quodam in loco solo exacto, ad portas accedunt, quasi qui ex agro reverterentur, id temporis quo solent qui a rusticis operis tardissime in urbem redeunt: Posteaquam ingressi essent, noctem illam, diemque proximum se Charonis cujusdam in aedibus conti-
4 nent. Interim Phyllidas tum res alias polemarchis procurabat, qui magistratu decessuri Veneralia celebrabant; tum eas se feminas id temporis adducturum ad ipsos aiebat, quas ex omni Thebanarum numero longe splendidissimas ac pulcherrimas adducturum se jamdudum pollicitus fuerat. Illi vero, quod homines ejusmodi essent, perjucunde noctem illam ut
5 agerent, expectabant. Posteaquam coenati fuissent, ac vino jam incaluissent,

dante opera Phyllida, ut id fieret: dudum hortantibus ipsis, ut mulierculas adduceret, egressus ab eis Mellonem cum suis adfert. Quumque tres ex eis ornatu dominarum induisset, caeteros ancillarum; in penitius eos curiae polemarchorum conclave deducit. Hinc ad po- 6
lemarchos ingressus, tum Archiae, tum sociis ipsius significat, negare feminas se ingressuras, si ministrorum aliquis adsit. Tum illi mox omnes egredi jubent, ac Phyllidas dato ipsis vino, in aedes cujusdam ex ministris publicis eos ablegat. Deinde meretriculas introducit, easque apud singulos collocat. Et antea convenerat, ut quamprimum assidere jussi essent, velis rejectis polermachos caederent. Hoc modo illos occubuisse nonnul- 7
li commemorant. Alii narrant, Mellonem cum suis, ut comessatores, ingressos, occidisse polemarchos. Inde Phyllidas sumtis secum tribus ipsorum, ad Leontiadis aedes pergit. Quumque pulsasset fores, indicare se quiddam ipsi velle

νου ταχὺ ἐμεθύσθησαν, πάλαι κελευόντων ἄγειν τὰς ἑταίρας, ἐξελθὼν ἤγαγε τοὺς περὶ Μέλλωνα· τρεῖς μὲν στείλας ὡς δεσποίνας, τοὺς δ᾽ ἄλλους ὡς θεραπαίνας. κἀκείνους μὲν εἰσήγαγεν εἰς τὸ ταμιεῖον τοῦ πολεμαρχείου. Αὐτὸς δὲ εἰσελθὼν, εἶπε τοῖς περὶ Ἀρχίαν, ὅτι οὐκ ἂν φασιν εἰσελθεῖν αἱ γυναῖκες, εἴ τις τῶν διακόνων ἔνδον ἔσοιτο. ἔνθεν οἱ μὲν ἐκέλευον ταχὺ πάντας ἐξιέναι· ὁ δὲ Φυλλίδας δοὺς οἶνον, εἰς ἑνὸς τῶν διακόνων ἐξέπεμψεν αὐτούς. ἐκ δὲ τούτου εἰσήγαγε τὰς ἑταιρίδας δὴ, καὶ ἐκάθιζε παρ᾽ ἑκάστῳ. ἦν γὰρ σύνθημα, ἐπεὶ καθίζοιντο, παίειν εὐθὺς ἀνακαλυψαμένους. Οἱ μὲν δὴ οὕτω λέγουσιν αὐτοὺς ἀποθανεῖν. οἱ δὲ καὶ, ὡς κωμαστὰς, εἰσελθόντας τοὺς ἀμφὶ Μέλλωνα, ἀποκλεῖναι τοὺς πολεμάρχους. λαβὼν δὲ ὁ Φυλλίδας τρεῖς αὐτῶν, ἐπορεύετο ἐπὶ τὴν τοῦ Λεοντιάδου οἰκίαν. κόψας δὲ τὴν θύραν, εἶπεν ὅτι παρὰ τῶν πολεμάρχων ἀπαγ-

γεῖλαί τι βούλοιτο. ὁ δὲ ἐτύγχανε μὲν χωρὶς κατακείμενος ἔτι μετὰ δεῖπνον, καὶ ἡ γυνὴ ἐριουργοῦσα παρεκάθητο. ἐκέλευσε δὲ τὸν Φυλλίδαν, πιστὸν νομίζων, εἰσιέναι· οἱ δ' ἐπεὶ εἰσῆλθον, τὸν μὲν ἀποκτείναντες, τὴν δὲ γυναῖκα φοβήσαντες, κατεσιώπησαν. ἐξιόντες δὲ εἶπον, τὴν θύραν κεκλεῖσθαι. εἰ δὲ λήψοιντο ἀνεῳγμένην, ἠπείλησαν ἀποκτεῖναι ἅπαντας τοὺς ἐν τῇ οἰκίᾳ. Ἐπεὶ δὲ ταῦτ' ἐπέπρακτο, λαβὼν δύο ὁ Φυλλίδας τῶν ἀνδρῶν, ἦλθε πρὸς τὸ ἀναγκαῖον, καὶ εἶπε τῷ εἱργμοφύλακι, ὅτι ἄνδρα ἄγει παρὰ πολεμάρχου, ὃν εἶρξαι δέοι. ὡς δὲ ἀνέῳξε, τοῦτον μὲν ἀπέκτειναν εὐθὺς, τοὺς δὲ δεσμώτας ἔλυσαν. καὶ τούτους μὲν ταχὺ τῶν ἐκ τῆς στοᾶς ὅπλων καθελόντες ὥπλισαν, καὶ ἀγαγόντες ἐπὶ τὸ * Ἀμφεῖον, θέσθαι ἐκέλευον τὰ ὅπλα. Ἐκ δὲ τούτου εὐθὺς ἐκήρυττον ἐξιέναι πάντας Θηβαίους ἱππέας τὲ καὶ ὁπλίτας, ὡς τῶν τυράννων τεθνεώτων. οἱ δὲ πολῖται,

* Ἀμφιεῖον.

polemarchorum juſſu dixit. Forte tunc Leontiades a coena ſeorſum recubabat, aſſidente ipſi uxore, quae lanificium exercebat. Et quia Phyllidam hominem fidum eſſe arbitrabatur, ingredi eum ad ſe jubet. Mox illi ingreſſi Leontiadem trucidant, et uxorem ipſius injecto metu ſilere cogunt. Quum egrederentur, occludi fores jubent: additis minis, ſi apertas offenderent, omnes ſe, qui in aedibus
8 eſſent, interfecturos. His rebus geſtis, duos ſecum Phyllidas ſumit, et ad carcerem accedit: narrat cuſtodi carceris, quendam a polemarcho ſe adducere, quem vinculis conſtringi oporteat. Is ubi carcerem aperuiſſet, mox interficitur, ac vincti deinde liberantur: quos quum armis de porticu detractis inſtruxiſſent, et ad Amphium deduxiſſent, ut iſtic in
9 armis ſubſiſterent, imperant. Secundum ea Thebanos omnes, et equites, et gravis armaturae pedites, egredi ſuis aedibus per praeconem jubent; quod jam tyranni peremti eſſent. At cives, quamdiu

nox erat, nulla his fide habita, se domi
continebant: posteaquam illuxisset, jam-
que palam, quid accidisset, conspicere-
tur: mox et gravis armatura, et eque-
stres copiae suppetias latum adcurrunt.
Miserunt etiam exules, qui jam redie-
rant, equites ad illos qui Atheniensium in
finibus erant, et ad duos ex praetoribus
Atheniensium. Illi quum nossent, quam-
obrem isti misissent, abiere. Praefectus 10
arcis, posteaquam de eo quod noctu pro-
clamatum fuerat, certior factus esset:
mox Plataeas ac Thespias, qui evoca-
rent subsidia, mittit. Thebani equites,
cognito, Plataeenses adventare, obviam
eis pergunt, ac plures ex eis quam vi-
ginti occidunt. Qua re patrata, quum
Thebas ingressi essent, jamque a finibus
etiam Athenienses advenissent; copias
oppugnandae arci admovent. Ibi quum 11
illi, qui arcem obtinebant, se paucos es-
se intelligerent, ac omnium accedenti-
um alacritatem intuerentur, magnis per
praecones etiam praemiis propositis, si

,ως μὲν νὺξ ἦν, ἀπιςῦντες, ἡσυχίαν εἶχον· ἐπεὶ δ᾽ ἡμέρα τ᾽ ἦν, καὶ φανερὸν ἦν τὸ γεγενημένον, ταχὺ δὴ καὶ οἱ ὁπλῖται καὶ οἱ ἱππεῖς σὺν τοῖς ὅπλοις ἐξεβοήθουν. ἔπεμψαν δὲ ἱππέας οἱ καταληλυθότες ἐπὶ τὺς πρὸς τοῖς ὁρίοις Αθηναίων, καὶ τὺς δύο τῶν ςρατηγῶν. οἱ δ᾽ εἰδότες τὸ πρᾶγμα, ἐφ᾽ ὃ ἀπεςάλκεισαν, * ᾤχοντο. Ὁ μέντοι ἐν τῇ ἀκροπόλει ἁρμοςὴς, ἐπεὶ ᾔσθετο τὸ νυκτερινὸν κήρυγμα, εὐθὺς ἔπεμψεν εἰς Πλαταιὰς καὶ Θεσπιὰς ἐπὶ βοήθειαν. καὶ τοὺς μὲν Πλαταιέας αἰσθόμενοι προσιόντας οἱ τῶν Θηβαίων ἱππεῖς, ἀπαντήσαντες ἀπέκτειναν αὐτῶν πλέον ἢ εἴκοσιν. ἐπεὶ δὲ εἰσῆλθον ταῦτα πράξαντες, καὶ οἱ Αθηναῖοι ἀπὸ τῶν ὁρίων ἤδη παρῆσαν, προσέβαλον πρὸς τὴν ἀκρόπολιν. Ὡς δὲ ἔγνωσαν οἱ ἐν τῇ ἀκροπόλει, ὀλίγοι ὄντες, τήν τε προθυμίαν τῶν προσιόντων ἁπάντων ἑώρων, καὶ τῶν κηρυγμάτων μεγάλων γιγνομένων τοῖς πρώτοις ἀναβᾶσιν, ἐκ τύτυ φοβηθέντες εἶπον,

* Desiderari videtur in aliis Ed. vox ᾤχοντο.

ὅτι ἀπίοιεν ἂν, εἰ σφίσιν ἀσφάλειαν μετὰ τῶν ὅπλων ἀπιοῦσι διδοῖεν. οἱ δὲ ἄσμενοί τε ἔδοσαν ἃ ᾔτουν, καὶ σπεισάμενοι, καὶ ὅρκους ὀμόσαντες ἐπὶ τούτοις ἐξέπεμπον. Ἐξιόντων μέντοι ὅσους ἐπέγνωσαν τῶν ἐχθρῶν ὄντας, συλλαμβάνοντες ἀπέκτειναν. ἦσαν δέ τινες, οἳ καὶ ὑπὸ Ἀθηναίων τῶν ἀπὸ τῶν ὁρίων ἐπιβοηθησάντων ἐκλάπησαν, καὶ διεσώθησαν. οἱ μέντοι Θηβαῖοι καὶ τοὺς παῖδας τῶν ἀποθανόντων, ὅσοις ἦσαν, λαβόντες ἀπέσφαξαν. Ἐπεὶ δὲ ταῦτα ἐπύθοντο οἱ Λακεδαιμόνιοι, τὸν μὲν ἁρμοστὴν τὸν ἐγκαταλιπόντα τὴν ἀκρόπολιν, καὶ οὐκ ἀναμείνοντα τὴν βοήθειαν, ἀπέκτειναν· Φρουρὰν δὲ Φαίνουσιν ἐπὶ τοὺς Θηβαίους. καὶ Ἀγησίλαος μὲν, λέγων ὅτι ὑπὲρ τετταράκοντα ἔτι ἀφ' ἥβης εἴη, καὶ ὥσπερ τοῖς ἄλλοις τοῖς τηλικούτοις οὐκέτι ἀνάγκη εἴη τῆς ἑαυτῶν ἔξω στρατεύεσθαι· οὕτω δὴ καὶ βασιλεῦσι τὸν αὐτὸν νόμον ὄντα ἀπεδείκνυε· κἀκεῖνος μὲν δὴ λέγων ταῦτα, οὐκ ἐστρατεύετο.

qui primi ascendissent: metu inde perterriti, cessuros se arce significant, si tuto sibi cum armis abeundi facultas fiat. Concedunt eis Thebani perlubenter, quod postulabant; et pactis induciis, sacramentoque confirmatis, eos dimittunt.
12 Quum illi exirent, quoscunque hostium e numero agnoscunt, comprehensos necant. Nonnulli ab Atheniensibus, qui ab ipsis finibus opem Thebanis latum accesserant, clam surrepti, incolumes evasere: quum Thebani etiam interfectorum liberos, quibus quidem erant liberi,
13 comprehensos trucidarent. De his rebus Lacedaemonii certiores facti, praefectum illum, qui arcem reliquerat, et subsidia non expectaverat, interficiunt: simul adversus Thebanos delectus habent. Agesilaus, quum se diceret ante annos jam XL pubertatem excessisse; ac demonstraret, itidem ut alios, tam grandi aetate, necesse non sit extra patriae limites militatum ire, sic et reges eodem jure uti: haec quum inquam diceret, ea se expeditione liberavit. Neque tamen

haec erat cauſſa, quamobrem domi maneret: ſed quod futurum non ignoraret, ut ſi munus Imperatoris acciperet, dicerent cives, Ageſilaum reipublicae negotium faceſſere, ſaltem ut tyrannis opem ferret. Itaque permittebat eis, ut de hoc ex animi ſui arbitratu ſtatuerent. Tan- 14
dem Ephori admoniti ab iis qui poſt factas Thebis caedes exulatum abierant, hyeme aſpera Cleombrotum cum copiis mittunt: qui tunc primum ducis officio fungi coepit. Et quia quod per Eleutheras erat iter, a Chabria cetratisque Atheniensium cuſtodiebatur: Cleombrotus via Plataeas verſum ducente aſcendit. Praecedentes reliquos cetrati, montis in jugo, in eorum incidunt praeſidium, qui de carcere liberati fuerant, homines plus minus centum quinquaginta. Eos univerſos extraquam ſi fuga ſibi quiſpiam conſuluiſſet, cetrati occidunt. In- 15
terim Cleombrotus ad oppidum Plataeas deſcendit, quod adhuc Lacedaemoniorum erat in fide. Theſpias quum veniſſet, cum copiis progreſſus ad Kynos ke-

ὐ μέντοι τύτυ γε ἕνεκεν κατέμεινεν, ἀλλ' εὖ εἰδὼς, ὅτε εἰ ϛρατηγοίη, λέξειαν οἱ πολῖται, ὡς Αγησίλαος ὅπως βοηθήσειε τοῖς τυράννοις, πράγματα τῇ πόλει παρέχει. εἶα οὖν αὐτοὺς βουλεύεσθαι * ὅ,τι βυλεύοιντο περὶ τύτων. Οἱ δ' Εφοροι, διδασκόμενοι ὑπὸ τῶν μετὰ τὰς ἐν Θήβαις σφαγὰς ἐκπεπτωκότων, Κλεόμβροτον ἐκπέμπουσι τότε πρῶτον ἡγούμενον, μάλα χειμῶνος ὄντος. κ) τὴν μὲν δι' Ελευθερῶν ὁδὸν Χαβρίας, ἔχων Αθηναίων πελταϛὰς, ἐφύλαττεν· ὁ δὲ Κλεόμβροτος ἀνέβαινε κατὰ τὴν ἐς Πλαταιὰς φέρυσαν. προϊόντες δὲ οἱ πελταϛαὶ περιτυγχάνουσιν ἐπὶ τῷ ἄκρῳ φυλάττυσι τοῖς ἐκ τῦ ἀναγκαίυ λελυμένοις, ὡς περὶ ἑκατὸν καὶ πεντήκοντα οὖσι. κ) τύτυς μὲν ἅπαντας, εἰ μήτις ἐξέφυγεν, οἱ πελταϛαὶ ἀπέκτειναν. Αὐτὸς δὲ κατέβαινε πρὸς τὰς Πλαταιὰς, ἔτι φιλίας ὖσας. ἐπεὶ δὲ εἰς Θεσπιὰς ἀφίκετο, ἐκεῖθεν ὁρμηθεὶς, εἰς Κυνὸς κεφαλὰς, ὖσας

* Ὁποῖόν τι βύλοιντο.

Θηβαίων, ἐστρατοπεδεύσατο. μείνας δὲ ἐκεῖ περὶ ἑκκαίδεκα ἡμέρας, ἀπεχώρησε πάλιν εἰς Θεσπιάς. κἀκεῖ μὲν κατέλιπεν ἁρμοστὴν Σφοδρίαν, καὶ ἀπὸ τῶν συμμάχων τὸ τρίτον μέρος ἑκάστων. παρέδωκε δὲ αὐτῷ καὶ χρήματα, ὅσα ἐτύγχανεν οἴκοθεν ἔχων, καὶ ἐκέλευσε ξενικὸν προσμισθοῦσθαι. Καὶ ὁ μὲν Σφοδρίας ταῦτ' ἔπραττεν. ὁ δὲ Κλεόμβροτος ἀπῆγεν ἐπ' οἴκου τὴν διὰ Κρεύσιος τοὺς μεθ' ἑαυτοῦ στρατιώτας, καὶ μάλα ἀποροῦντας, πότερά ποτε πόλεμος πρὸς Θηβαίους, ἢ εἰρήνη εἴη. ἤγαγε μὲν γὰρ εἰς τὴν τῶν Θηβαίων τὸ στράτευμα, ἀπῆλθε δὲ ὡς ἐδύνατο ἐλάχιστα κακουργήσας. Απιόντι γε μὴν ἄνεμος αὐτῷ ἐξαίσιος ἐπεγένετο, ὃν καὶ οἰωνίζοντό τινες σημαίνειν πρὸ τῶν μελλόντων. πολλὰ μὲν γὰρ καὶ ἄλλα γενναῖα ἐποίησεν, ἀτὰρ καὶ ὑπερβάλλοντος αὐτοῦ μετὰ τῆς στρατιᾶς ἐκ τῆς Κρεύσιος τὸ καθῆκον ἐπὶ θάλατταν ὄρος, πολλοὺς μὲν ὄνους κατεκρήμνισεν αὐτοῖς σκεύεσι, πάμ-

phalas, Thebanorum oppidum, castra
locat. Istic dies sex et decem quum sub-
stitisset, Thespias revertit: ubi Spho-
driam praefectum, cum tertia quorum-
libet sociorum parte, relinquit. Eidem
et pecunias tradit, quas quidem domo se-
cum allatas tunc habebat; utque stipen-
diarium militem conduceret, imperat.
16 Id quum faceret Sphodrias, interim Cle-
ombrotus, via qua per oppidum Creusim
itur, domum abducit milites suos, dubi-
os admodum, paxne cum Thebanis, an
bellum esset. Nam Cleombrotus copias
quidem ille Thebanorum in agrum du-
xit, sed ita tamen discessit, ut quammini-
17 mum detrimenti eis inferret. Quum-
que digrederetur, ventus immanis qui-
dam exortus est; quem ipsum nonnulli
de futuris aliquid significare augurabam-
tur. Nam is ut alia non pauca valido
cum impetu fecit, ita etiam tum tempo-
ris, quum e Creusi Cleombrotus cum co-
piis, montem qui ad mare pertinet, su-
peraret; multos asinos una cum ipsis sar-

cinis praecipites egit, armaque complura abrepta in mare dejecit. Tandem quum 18
multi cum armis progredi non possent, ex utraque verticis parte scuta supina lapidibus oppleta relinquebant. Coenati sunt Aegosthenis eo die, uti quidem poterant, quod agri Megarensis est oppidum. Postridie reversi, arma sua tollunt: ac deinde singuli domum se, dimissi a Cleombroto, conferunt. Athenienses, 19
qui Lacedaemoniorum vires perspicerent, jamque non amplius apud Corinthum bellum geri viderent, sed Lacedaemonios Atticam praetergressos, Thebas invasisse: tanto metu exanimati sunt, ut duos illos praetores suos, qui conspirationis a Mellone adversus Leontiadem initae conscii fuerant, in judicium arcesserent, et alterum quidem morte multarent; alterum vero, quia judicium expectare noluerat, in exilium agerent. The- 20
bani autem, quum et ipsi metuerent, ne extra se, alii nulli bellum Lacedaemoniis facerent, hujusmodi quendam do-

πολλα δὲ ὅπλα ἀναρπασθέντα ἐξέπεσεν εἰς τὴν θάλατταν. Τέλος δὲ, πολλοὶ οὐ δυνάμενοι σὺν τοῖς ὅπλοις πορεύεσθαι, ἔνθεν καὶ ἔνθεν τοῦ ἄκρου κατέλιπον, λίθων ἐμπλήσαντες, ὑπτίας τὰς ἀσπίδας. καὶ τότε μὲν ἐν Αἰγοσθένοις τῆς Μεγαρικῆς ἐδείπνησαν, ὡς ἠδύναντο. τῇ δὲ ὑστεραίᾳ ἐλθόντες, ἐκομίσαντο τὰ ὅπλα. καὶ ἐκ τούτου ἤδη ἕκαστοι οἴκαδε ἀπῄεσαν. ἀφῆκε γὰρ αὐτοὺς ὁ Κλεόμβροτος. Οἱ μὲν οὖν Ἀθηναῖοι, ὁρῶντες τὴν τῶν Λακεδαιμονίων δύναμιν, καὶ ὅτι πόλεμος ἐν Κορίνθῳ οὐκέτι ἦν, ἀλλ' ἤδη παριόντες τὴν Ἀττικὴν οἱ Λακεδαιμόνιοι εἰς τὰς Θήβας ἐνέβαλλον, οὕτως ἐφοβοῦντο, ὥστε καὶ τὼ δύω στρατηγὼ, οἳ συνηπιστάσθην τὴν τοῦ Μέλλωνος ἐπὶ τοὺς περὶ Λεοντιάδην ἐπανάστασιν, κρίναντες, τὸν μὲν ἀπέκτειναν, τὸν δὲ, ἐπεὶ οὐχ ὑπέμεινεν, ἐφυγάδευσαν. Οἱ δ' αὖ Θηβαῖοι, καὶ αὐτοὶ φοβούμενοι, εἰ μηδένες ἄλλοι ἢ αὐτοὶ πολεμήσοιεν τοῖς Λακεδαιμονίοις τοιόνδε τι

εὑρίσκουσι μηχάνημα· πείθουσι τὸν ἐν ταῖς Θεσπιαῖς ἁρμοστὴν Σφοδρίαν, χρήματα δόντες, ὡς ὑπωπτεύετο, ἐμβαλεῖν εἰς τὴν Αττικὴν, ἵν’ ἐκπολεμήσειε τοὺς Αθηναίους πρὸς τοὺς Λακεδαιμονίους. κᾀκεῖνος πειθόμενος αὐτοῖς, προσποιησάμενος τὸν Πειραιᾶ καταλήψεσθαι, ὅτι δὴ ἀπύλωτος ἦν, ἦγεν ἐκ τῶν Θεσπιῶν πρωῒ δειπνήσαντας τοὺς στρατιώτας, φάσκων, πρὸ ἡμέρας καταvύσειν εἰς τὸν Πειραιᾶ. Θριάσι δ’ αὐτῷ ἡμέρα ἐπεγένετο, καὶ οὐδὲ ταῦτ’ ἐποίησεν, ὥστε λαθεῖν· ἀλλ’ ἐπεὶ ἀπετέτραπτο, βοσκήματα διήρπασε, καὶ οἰκίας ἐπόρθησε. τῶν δὲ ἐντυχόντων τινὲς, τῆς νυκτὸς φεύγοντες εἰς τὸ ἄστυ, ἀπήγγελλον τοῖς Αθηναίοις, ὅτι στράτευμα πάμπολυ προσήει. οἱ μὲν δὴ ταχὺ ὁπλισάμενοι καὶ ἱππεῖς καὶ ὁπλῖται, ἐν φυλακῇ τῆς πόλεως ἦσαν. Τῶν δὲ Λακεδαιμονίων καὶ πρέσβεις Αθήνησιν ἐτύγχανον ὄντες, παρὰ Καλλίᾳ τῷ προξένῳ, Ετυμοκλῆς τε, καὶ Αριστόλοχος, καὶ

lum reperiunt: Sphodriae Thespiis praefecto largitionibus persuadent, uti quidem erat suspicio, ut Atticam cum copiis invaderet, ac Athenienses ad bellum adversus Lacedaemonios suscipiendum proritaret. Is quum obtemperaret eis, ac Piraeum se capere velle simularet, nullis adhuc portis occlusum: milites summo mane cibo sumto Thespiis educebat, ac se ante diem in Piraeum itinere confec-
21 to perventurum aiebat. Verum ad Thria quum accessisset, dies exortus est; ac ne hoc quidem perfecit, ut ejus consilium ignoraretur; sed ubi reverti coepisset, pecora diripuit, et domos spoliavit. Nonnulli ex eis qui in ipsum inciderant, noctu in urbem fugientes, nuntiabant Atheniensibus, magnas accedere copias. Quamobrem celeriter correptis armis tum equites tum gravis armatu-
22 rae pedites urbem custodiebant. Forte tunc et Lacedaemoniorum legati Athenis apud Calliam, hospitem publicum civitati suae, aderant; Etymocles, Aristolochus, Ocellus. Eos Athenienses

hac re nuntiata, comprehenſos cuſtodie-
bant; quaſi qui et ipſi cum aliis inſidiati
eſſent. At illi perturbati re nova, pur-
gabant ſe; nunquam ita ſe fatuos futu-
ros fuiſſe, ut ſi praeſciviſſent, capien-
dum eſſe Piraeeum, ſeipſos in urbe A-
thenienſium poteſtati traderent, prae-
ſertim apud hoſpitem civitatis ſuae pu-
blicum, ubi quamprimum inventi fuiſ-
ſent. Addebant praeterea, plane cogni- 23
turos ipſos etiam Athenienſes, ne Lace-
daemoniorum quidem rempublicam ha-
rum rerum conſciam eſſe. Nam ſcire ſe,
futurum omnino, ut Sphodriam a repu-
blica ſua morte multatum aliquando au-
diant. Itaque judicati minime conſcii
facinoris hujus eſſe, dimiſſi ſunt. Epho- 24
ri autem Sphodria revocato, capitis in e-
um judicium conſtituerunt. Itaque me-
tu conſternatus, non paruit: et quan-
quam ne ad judicium quidem compare-
ret, nihilominus eſt abſolutus. Quae res
multis viſa eſt iniquiſſime apud Lacedae-
monios eſſe judicata. Fuit autem haec
omnino cauſſa. Erat Sphodriae filius 25

Ὤκελλος· οὓς οἱ Ἀθηναῖοι, ἐπεὶ τὸ πρᾶγμα ἠγγέλθη, συλλαβόντες ἐφύλασσον, ὡς καὶ τούτους συνεπιβουλεύοντας. οἱ δὲ ἐκπεπληγμένοι τε ἦσαν τῷ πράγματι, καὶ ἀπελογοῦντο, ὡς οὐκ ἄν ποτε μωροὶ οὕτως ἦσαν, ὡς, εἰ ᾔδεισαν καταλαμβανόμενον τὸν Πειραιᾶ, ἐν τῷ ἄστει ἂν ὑποχειρίους αὑτοὺς παρεῖχον· καὶ ταῦτα, παρὰ τῷ προξένῳ, οὗ τάχιστ' ἂν εὑρέθησαν. Ἔτι δ' ἔλεγον, ὡς εὔδηλον καὶ τοῖς Ἀθηναίοις ἔσοιτο, ὡς οὐδὲ ἡ πόλις τῶν Λακεδαιμονίων ταῦτα συνῄδει· Σφοδρίαν γὰρ εὖ εἰδέναι ἔφασαν ὅτι ἀπολωλότα πεύσοιντο ὑπὸ τῆς πόλεως. κἀκεῖνοι μὲν κριθέντες μηδὲν συνειδέναι, ἀφείθησαν. Οἱ δ' Ἔφοροι ἀνεκάλεσάν τε τὸν Σφοδρίαν, καὶ ἀπῆγον θανάτου. ἐκεῖνος μέντοι φοβούμενος, οὐχ ὑπήκουσεν· ὅμως δὲ καίπερ οὐχ ὑπακούων εἰς τὴν κρίσιν, ἀπέφυγε. καὶ πολλοῖς ἔδοξεν αὕτη δὴ ἐν Λακεδαιμονίοις ἀδικώτατα δίκη κριθῆναι. ἐγένετο δὲ τοῦτο αἴτιον. Ἦν υἱὸς τῷ Σφο-

δρίᾳ ἡλικίαν τε ἔχων τὴν ἄρτι ἐκ παί-
δων, Κλεώνυμος ὄνομα, καὶ ἅμα κάλλιστός
τε καὶ εὐδοκιμώτατος τῶν ἡλίκων. τούτου
δὲ ἐρῶν ἐτύγχανεν Αρχίδαμος ὁ Αγησι-
λάου. οἱ μὲν οὖν τοῦ Κλεομβρότου φίλοι, ἅτε
ἑταῖροι ὄντες τῷ Σφοδρίᾳ * ἀπολυτικῶς
αὐτοῦ εἶχον, τὸν δὲ Αγησίλαον καὶ τοὺς ἐ-
κείνου φίλους ἐφοβοῦντο, καὶ τοὺς διὰ μέσου δέ.
δεινὰ γὰρ ἐδόκει πεποιηκέναι. Εκ τούτου
δὲ ὁ μὲν Σφοδρίας εἶπε πρὸς τὸν Κλεώνυ-
μον· ἔξεστί σοι, ὦ υἱέ, σῶσαι τὸν πατέρα,
δεηθέντι Αρχιδάμου Ἀγησίλαον εὐμενῆ ἐμοὶ
εἰς τὴν κρίσιν παρασχεῖν. ὁ δὲ, ἀκούσας,
ἐτόλμησεν ἐλθεῖν πρὸς τὸν Αρχίδαμον, καὶ
ἐδεῖτο αὐτὸν σωτῆρα τοῦ πατρὸς γενέσθαι.
ὁ μέντοι Αρχίδαμος ἰδὼν μὲν τὸν Κλεώνυ-
μον κλαίοντα, συνεδάκρυε παρεστώς. Ακού-
σας δὲ δεομένου, ἀπεκρίνατο· ἀλλ', ὦ Κλε-
ώνυμε, ἴσθι ὅτι ἐγὼ μὲν τῷ ἐμῷ πατρὶ
οὐδ' ἀντιβλέπειν δύναμαι, ἀλλ' ἄν τι βού-
λομαι διαπράξασθαι ἐν τῇ πόλει, πάντων

Cleonymus, qui et recens e pueris exceſ-
ſerat, et inter aequales ſuos omnium e-
rat tum formoſiſſimus, tum probatiſſimis
moribus. Hunc Archidamus Ageſilai fi-
lius amabat: Propendebant autem in hoc
amici Cleombroti, ſodales Sphodriae, ut
abſolveretur: verum et Ageſilaum cum
ſuis amicis metuebant, et qui inter utroſ-
que quaſi medii erant: exiſtimabatur e-
26 nim atrociter deliquiſſe. Quamobrem
Sphodrias, ad Cleonymum: Potes, in-
quit, patrem ſervare, fili, ſi Archidamum
rogaveris, ut Ageſilaum mihi propitium
hoc in judicio reddat. Quibus ille audi-
tis, tantum audaciae ſibi ſumſit; ut Ar-
chidamum accederet, eumque rogaret,
patrem uti ſibi ſervare incolumem vellet.
Archidamus ubi Cleonymum flentem vi-
27 dit, adſtabat et ipſe lacrymans. Poſtea-
quam autem obſecrantem audiiſſet: E-
nimvero, inquit, ſcito mi Cleonyme, non
poſſe me patrem vel adſpicere: ſed ſi
quid in republica impetrare cupio, quoſ-
vis potius quam patrem appello. Nihilo-

minus, quia tu jubes, existimato me omne studium cum aliis adhibiturum, ut voti compos fias. Ac tum quidem ex phi- 28
litio domum reversus, quieti se dabat. Mane posteaquam surrexisset, observabat, ne clam ipso pater exiret. Ubi jam exeuntem videbat, primum si qui cives aderant, eis colloquendi cum ipse facultatem concedebat: deinde si qui hospites, ac si qui denique ministri essent, qui ipsum convenire cuperent, cedebat omnibus. Tandem quum discedens Agesilaus ab Eurota domum suam ingrederetur: Archidamus etiam patre non convento abibat. Eàdem faciebat et postridie. Suspicabatur autem Agesilaus, 29
quamobrem ita se sectaretur: non tamen eum interrogabat, sed abire patiebatur. Interim Archidamus tenebatur quidem ille, ceu par est credere, videndi Cleonymi desiderio: verum ut eum accederet, necdum expositis iis patri quae Cleonymus postulaverat, imperare sibi minime poterat. At amici Sphodriae quum

μᾶλλον ἢ τοῦ πατρὸς δέομαι. ὅμως δ', ἐπεὶ σὺ κελεύεις, νόμιζε πᾶσάν με προθυμίαν συνέξειν ταῦτά σοι πραχθῆναι. Καὶ τότε μὲν δὴ ἐκ τοῦ * Φιλιτίου εἰς τὸν οἶκον ἐλθὼν ἀνεπαύετο. τοῦ δ' ὄρθρου ἀναστὰς, ἐφύλαττε μὴ λάθῃ αὐτὸν ὁ πατὴρ ἐξελθών. ἐπεὶ δὲ εἶδεν αὐτὸν ἐξιόντα, πρῶτον μὲν εἴ τις τῶν πολιτῶν παρῆν, † παρίει τούτους διαλέγεσθαι αὐτῷ· ἔπειτα δ', εἴ τις ξένος, ‡ ἔπειτα δὲ καὶ τῶν θεραπόντων τῷ δεομένῳ παρεχώρει. τέλος δ', ἐπεὶ ἀπὸ τοῦ Εὐρώτα ἀπιὼν ὁ Αγησίλαος εἰσῆλθεν οἴκαδε, ἀπιὼν ᾤχετο οὐδὲ προσελθών. καὶ τῇ ὑστεραίᾳ δὲ ταυτὰ ταῦτα ἐποίησεν. Ὁ δ' Αγησίλαος ὑπώπτευε μὲν ὧν ἕνεκεν ἐφοίτα, οὐ μέντοι ἠρώτα, ἀλλ' εἴα αὐτόν. ὁ δ' αὖ Αρχίδαμος ἐπεθύμει μὲν, ὥσπερ εἰκὸς, ὁρᾷν τὸν Κλεώνυμον· ὅπως μέντοι ἔλθοι πρὸς αὐτὸν μὴ διειλεγμένος τῷ πατρὶ περὶ ὧν ἐκεῖνος ἐδεήθη, οὐκ εἶ-

* φιδιτίου. † παρήνει. ‡ ἔπειτα δ' εἴ τις τῶν δεομένων παρεχώρει τῶν θεραπόντων.

χεν. οἱ δὲ ἀμφὶ τὸν Σφοδρίαν, ὐχ ὁρῶντες τὸν Ἀρχίδαμον ἰόντα, πρόσθεν δὲ θαμίζοντα, ἐν παντὶ ἦσαν μὴ λελοιδορημένος εἴη ὑπ' Ἀγησιλάου. Τέλος μέντοι ὁ Ἀρχίδαμος ἐτόλμησε προσελθεῖν, καὶ εἰπεῖν· ὦ πάτερ, Κλεώνυμός με κελεύει συ δεηθῆναι, σῶσαί οἱ τὸν πατέρα· κ) ἐγώ συ ταῦτα δέομαι, εἰ δυνατόν. ὁ δ' ἀπεκρίνατο· ἀλλά σοι μὲν ἔγωγε συγγνώμην ἔχω. αὐτὸς μέντοι ὅπως συγγνώμης τύχοιμι παρὰ τῆς πόλεως, ἄνδρα μὴ καταγιγνώσκων ἀδικεῖν οἷς * ἐχρηματίσατο ἐπὶ κακῷ τῆς πόλεως, οὐχ ὁρῶ. Ὁ δὲ τότε μὲν πρὸς ταῦτα οὐδὲν εἶπεν, ἀλλ' ἡττηθεὶς τῦ δικαίυ, ἀπῆλθεν. ὕστερον δὲ ἢ αὐτὸς νοήσας, ἢ διδαχθεὶς ὑπό του, εἶπεν ἐλθών· ἀλλ' ὅτι μὲν, ὦ πάτερ, εἰ μηδὲν ἠδίκει Σφοδρίας, ἀπέλυσας ἂν αὐτὸν, οἶδα· νῦν δὲ εἰ ἠδίκηκέ τι, ἡμῶν ἕνεκεν συγγνώμης παρὰ σοῦ τυχέτω. ὁ δὲ εἶπεν· ὐκοῦν ἂν μέλλῃ καλὰ ταῦτ' ἡμῖν

* ἐχρήσατο.

Archidamum non amplius Cleonymum, cui ante id temporis frequens adfuerat, accedere viderent: ne eſſet objurgatus
30 ab Ageſilao, ſollicite verebantur. Tandem Archidamus convenire patrem auſus eſt, eumque ſic compellare: Jubet, mi pater, Cleonymus, uti te rogem, patris ſui ſalutem tuearis. Idem ut fiat, ego quoque abs te peto, ſi fieri poteſt. Cui Ageſilaus: Equidem, ait, ignoſco tibi: verum quo pacto a republica ſim impetraturus, ut ignoſcat mihi, ſi non ob injuſtum quaeſtum hominem condemnavero, quem is cum detrimento reipubli-
31 cae fecit, non video. Ad ea tum quidem nihil dixit Archidamus, ſed aequitate reſponſi victus, diſceſſit: verum deinceps ſive re per ſeipſum animadverſa, ſeu edoctus ab alio quodam: Equidem, inquit, ſcio, mi pater, liberaturum te fuiſſe culpa Sphodriam, ſi nihil deſignaſſet iniqui. Nunc ſi quid deliquit, velim noſtra cauſſa veniam abs te conſequatur. Ad quae Ageſilaus: Si honeſtum hoc nobis erit, inquit, eſto ſane. His audi-

tis Archidamus, admodum exigua cum ſpe diſcedebat. Secundum illa quum 32
quidam amicus Sphodriae ſermonem cum Etymocle haberet: Vos, inquit, omnes amici Ageſilai, ut equidem arbitror, capitis poena in Sphodriam animadvertetis. Cui Etymocles: Profecto, ait, cur non idem, quod Ageſilaus, faciamus? Nam is ad omnes, quibuſcum hac de re loquitur, fieri non poſſe dicit, quin Sphodrias egerit injuſte: verum grave eſſe, virum ejuſmodi interfici, qui et puer, et adoleſcens, et juvenis ſemper honeſtiſſime ſe geſſerit. Spartam enim hujuſmodi militibus indigere. Quae ille audita 33
Cleonymo refert. Is mirifice delectatus, mox ad Archidamum adcurrens: Eſſe nos, inquit, tibi curae, jam intelligimus. Te quidem certe ſcire volumus, mi Archidame, nos quoque daturos enixe operam, ut nunquam tibi amicitia noſtra ſit dehoneſtamento. Qua quidem in re non eum fefellit. Nam et quamdiu viveret, omnia quae Spartae praeclara du-

εἶναι, οὕτως ἔϛω. ὁ μὲν δὴ ταῦτα ἀκέσας, μάλα δύσελπις ὢν ἀπήει. Τῶν δὲ τῦ Σφοδρία φίλων τὶς διαλεγόμενος Ετυμοκλεῖ, εἶπεν· ὑμεῖς μὲν, οἶμαι, ἔφη, πάντες οἱ Αγησιλάου φίλοι ἀποκτενεῖτε τὸν Σφοδρίαν. κ̀ ὁ Ετυμοκλῆς, μὰ Δία οὐκ ἄρα ταυτὰ, ἔφη, ποιήσομεν Αγησιλάῳ; ἐπεὶ ἐκεῖνός γε πρὸς πάντας, ὅσοις διείλεκται, ταῦτα λέγει, μὴ ἀδικεῖν μὲν Σφοδρίαν ἀδύνατον εἶναι· ὅϛις μέντοι παῖς τὲ ὢν, κ̀ παιδίσκος, καὶ ἡβῶν πάντα τὰ καλὰ ποιῶν διετέλεσε, χαλεπὸν εἶναι τοιοῦτον ἄνδρα ἀποκτιννύναι. τὴν γὰρ Σπάρτην τοιέτων δεῖσθαι ϛρατιωτῶν. Ὁ δ' ἀκέσας ταῦτα, ἀπήγγειλε τῷ Κλεωνύμῳ. ὁ δὲ ἡσθεὶς, εὐθὺς ἐλθὼν πρὸς τὸν Αρχίδαμον, εἶπεν· ὅτι μὲν ἡμῶν ἐπιμελῇ, ἤδη ἴσμεν· εὖ δὲ ἐπίϛω Αρχίδαμε, ὅτι καὶ ἡμεῖς πειρασόμεθα ἐπιμελεῖσθαι, ὡς μήποτε σὺ ἐπὶ τῇ ἡμετέρᾳ φιλίᾳ αἰσχυνθῇς. καὶ ἐκ ἐψεύσατο, ἀλλὰ καὶ ζῶν ἅπαντ'

ἐποίει, ὅσα καλὰ ἐν τῇ Σπάρτῃ, καὶ ἐν Λεύκτροις πρὸ τοῦ βασιλέως μαχόμενος σὺν Δεινώνι τῷ πολεμάρχῳ, προσπεσὼν πρῶτος τῶν πολιτῶν, ἐν μέσοις τοῖς πολεμίοις ἀπέθανε. καὶ ἠνίασε μὲν εἰς τὰ ἔσχατα Ἀρχίδαμον· ὡς δὲ ὑπέσχετο, οὐ κατῄσχυνεν, ἀλλὰ μᾶλλον ἐκόσμησε. τοιούτῳ μὲν δὴ τρόπῳ Σφοδρίας ἀπέφυγε. Τῶν μέντοι Ἀθηναίων οἱ Βοιωτιάζοντες ἐδίδασκον τὸν δῆμον, ὡς οἱ Λακεδαιμόνιοι οὐχ ὅπως τιμωρήσαιντο, ἀλλὰ καὶ ἐπαινέσαιεν τὸν Σφοδρίαν, ὅτι ἐπιβούλευσε ταῖς Ἀθήναις. καὶ ἐκ τούτου οἱ Ἀθηναῖοι ἐπύλωσάν τε τὸν Πειραιᾶ, ναῦς τε ἐναυπηγοῦντο, τοῖς τε Βοιωτοῖς ἐβοήθουν πάσῃ προθυμίᾳ. Οἱ δ' αὖ Λακεδαιμόνιοι φρουράν τε ἔφηναν ἐπὶ τοὺς Θηβαίους, καὶ τὸν Ἀγησίλαον νομίσαντες φρονιμώτερον ἂν σφίσι τοῦ Κλεομβρότου ἡγεῖσθαι, ἐδέοντο αὐτοῦ ἄγειν τὴν στρατιάν. ὁ δὲ εἰπὼν, ὅτι οὐδὲν ἂν, ὃ τῇ πόλει δοκοίη, ἀντείπειεν, παρεσκευάζετο εἰς

cuntur, praestitit; et apud Leuctra dimicans ante regem una cum Dinone polemarcho, quum primus e civibus hostem adortus esset, medios inter hostes occubuit. Qua re attulit quidem ille moerorem Archidamo extremum, non tamen ei dedecori fuit, uti pollicitus erat, sed potius ornamento. Hujusmodi quodam modo Sphodrias fuit absolutus.

34 Tum vero quotquot apud Athenienses Boeotis favebant, significare populo, tantum abesse, ut in Sphodriam Lacedaemonii animadvertant: ut eundem etiam collaudent, quod Athenis insidiatus sit. Itaque secundum ea Piraeeum portis occludunt, naves aedificant, animorum alacritate summa Boeotis opem ferunt.

35 Lacedaemonii vero novos adversus Thebanos delectus habendos esse decernunt; et quia prudentius Agesilaum copias ducturum existimarent, quam fecisset Cleombrotus: hunc ipsum orant, exercitum uti duceret. Ille quum diceret, nulla se in re, quae reipublicae placeret, adversaturum: ad profectionem se compara-

bat. Quia vero animadverteret, non fa- 36
cile quenquam Thebanum in agrum irrupturum, qui non Cithaeronem ante cepisset: certior autem factus esset, Cletorios adversus Orchomenios bellum gerere, militemque conductitium alere; cum eis egit, ut copias illas conductitias sibi concederent, si eis opus esset. Quam- 37
primum exta de traducendis copiis ei fausta obtigissent, antequam Tegeam cum eis pervenisset, ad conductitii militis apud Cletorios ducem mittit, datoque ipsis stipendio menstruo, Cithaeronem ut occuparent, jubet. Simul Orchomeniis denuntiat ut hujus expeditionis tempore ipsi a bello abstinerent. Quod si qua civitas interim, dum peregre abessent copiae, adversus civitatem arma caperet; eam se primum ait, de sententia decreti, a sociis facti, aggressurum. Posteaquam 38
Cithaeronem superasset, ac Thespias venisset: inde productis copiis, Thebanorum in agrum pergebat. Quumque planitiem, et eximia quaeque regionis loca, undique fossa valloque munita reperiret;

τὴν ἔξοδον. Γιγνώσκων δὲ, ὅτι εἰ μή τις προκαταλήψοιτο τὸν Κιθαιρῶνα, οὐ ῥᾴδιον ἔςαι εἰς τὰς Θήβας ἐμβαλεῖν, μαθὼν πολεμȣ̃ντας τȣ̀ς † Κλητορίȣς τοῖς Ορχομενίοις, καὶ ξενικὸν τρέφοντας, ἐκοινολογήσατο αὐτοῖς, ὅπως γένοιτο τὸ ξενικὸν αὐτῷ, εἴτι δεηθείη. Επεὶ δὲ τὰ διαβατήρια ἐγένετο, πέμψας πρὶν ἐν Τεγέᾳ αὐτοὺς εἶναι πρὸς τὸν ἄρχοντα τῶν παρὰ τοῖς Κλητορίοις ξένων, κὴ μισθὸν δȣ̀ς μηνὸς αὐτοῖς, ἐκέλευσε προκαταλαβεῖν αὐτοὺς τὸν Κιθαιρῶνα. τοῖς δ᾽ Ορχομενίοις εἶπεν, ἕως ςρατεία εἴη, παύσασθαι τȣ̃ πολέμȣ. εἰ δέ τις πόλις, ςρατιᾶς ȣ̃σης ἔξω, ἐπὶ πόλιν ςρατεύσοι, ἐπὶ ταύτην ἔφη πρῶτον ἰέναι κατὰ τὸ δόγμα τῶν συμμάχων. Επεὶ δὲ ὑπερέβαλεν εἰς τὸν Κιθαιρῶνα, ἐλθὼν εἰς Θεσπιὰς, ἐκεῖθεν ὁρμηθεὶς, ἤει ἐπὶ τὴν τῶν Θηβαίων χώραν. εὑρὼν δὲ ἀποτεταφρευμένον τὲ κὴ ἀπεςαυρωμένον κύκλῳ τὸ πεδίον, κὴ τὰ πλεῖςου

† Κλειτορίȣς.

ἄξια τῆς χώρας, ϛρατοπεδευόμενος ἄλλοτε ἄλλῃ, κὴ μετ' ἄριϛον ἐξάγων, ἐδήȣ τῆς χώρας τὰ πρὸς ἑαυτȣ̃ * ἔξω τῶν ϛαυρωμάτων καὶ τῆς τάφρȣ. οἱ γὰρ πολέμιοι, ὅπȣ ἐπιφαίνοιτο ὁ Αγησίλαος, ἀντιπαρήεσαν αὐτῷ ἐντὸς τοῦ χαρακώματος ὡς ἀμυνȣ́μενοι. Καί ποτε ἀποχωρȣ̃ντος αὐτȣ̃ ἤδη τὴν ἐπὶ τὸ ϛρατόπεδον, οἱ τῶν Θηβαίων ἱππεῖς τε ὡς ἀφανεῖς ὄντες, ἐξαίφνης διὰ τῶν ὡδοποιημένων τȣ̃ χαρακώματος ἐξόδων ἐξελαύνȣσι, καὶ, οἷα δὴ ἀπιόντων πρὸς δεῖπνον, κὴ συσκευαζομένων τῶν πελταϛῶν, τῶν δὲ ἱππέων τῶν μὲν ἔτι καταβεβηκότων, τῶν δ' ἀναβαινόντων, ἐπελαύνȣσι· κὴ τῶν τε πελταϛῶν συχνȣ̀ς κατέβαλον, κὴ τῶν ἱππέων Κλέωνα κὴ Επιλυτίδαν Σπαρτιάτας, κὴ τῶν περιοίκων ἕνα Εὔδικον, κὴ τῶν Αθηναίων τινὰς φυγάδας, οὔπω ἀναβεβηκότας ἐπὶ τȣ̀ς ἵππȣς. Ὡς δὲ ἀναϛρέψας σὺν τοῖς ὁπλίταις ἐβοήθησεν ὁ Αγησίλαος, οἵ τε ἱππεῖς ἤλαυνον ἐναν-

* τῶν ϛαυρωμάτων.

alias alibi locatis castris, et eductis a
prandio copiis, ea loca populando vasta-
bat, quae versus ipsum extra vallum fos-
samque sita erant. Nam hostes, ubicun-
que se Agesilaus ostenderet, intra vallum
39 ei occurrebant, vim propulsaturi. Et ac-
cidit aliquando, ut ipso ad castra rever-
tente, Thebani equites, ab hostibus non
conspecti, subito per exitus in vallo fac-
tos erumperent; eoque tempore, quo ce-
trati ad coenam discedebant, ac jam il-
lam parabant, equites autem partim ab
equis descenderant, partim in eos con-
scendebant; impetum in hostes facerent,
ac non paucos e cetratis prosternerent,
Cleonemque et Epilytidam, Spartanos
equites, cum Eudico, qui ex urbi Spar-
tanae finitimis erat, cumque nonnullis
Atheniensibus in exilio degentibus, qui
nondum equos ascenderant, interime-
40 rent. Quum autem Agesilaus cum gra-
vi armatura conversus, opem suis ferret,
equitesque in adversum hostium equita-

tum irruerent, quos ex gravi armatura
cursu subsequebantur, quotquot ab an-
nis decem jam ex ephebis excesserant:
tum vero Thebanorum equites similes
erant iis qui paulo facti sunt in meridie
languidiores. Quippe tamdiu expecta-
bant eos, qui adequitabant, donec hastas
ejacularentur, non tamen eos continge-
rent. Et in convertendo perierunt hinc
ex eis duodecim. Posteaquam Agesilaus 41
animadvertit, semper a prandio se ho-
stes ostentare: prima luce facta re sacra,
quam poterat celerrime suos ducit, ac lo-
co deserto intra vallum penetrat. Dein-
de omnia quae vallo continebantur, ad
ipsas usque Thebas ferro et igni vastat.
Qua re patrata Thespias reversus, moe-
nibus oppidum illud munit; relictoque
ibidem Phoebida praefecto, Megara tra-
ductis copiis socios dimittit, civium exer-
citum ipse domum abducit. Ex eo tem- 42
pore Phoebidas praedonum manipulos
emittens, Thebanorum res ferebat, a-

τίοι τοῖς ἱππεῦσι, ϗ τὰ δέκα ἀφ' ἥϐης ἐκ τῶν ὁπλιτῶν ἔθει σὺν αὐτοῖς, οἱ μέντοι τῶν Θηϐαίων ἱππεῖς ἐῴκεσαν ὑποπεπlωκόσι πȣ ἐν μεσημϐρίᾳ. ὑπέμενον μὲν γὰρ τοῖς ἐπελαύνουσιν, ὥστ' ἐξακοντίζειν τὰ δόρατα, ἐξικνȣ͂ντο δ' οὔ. καὶ ἀναστρέφοντες δὲ ἐκ τȣ́τȣ ἀπέθανον αὐτῶν δώδεκα. Ὡς δὲ κατέγνω ὁ Αγησίλαος, ὅτι ἀεὶ μετ' ἄριστον οἱ πολέμιοι ἐφαίνοντο, θυσάμενος ἅμα τῇ ἡμέρᾳ, ἦγεν ὡς οἷόν τε τάχιστα, ϗ παρῆλθε δι' ἐρημίας εἴσω τῶν χαρακωμάτων. ἐκ δὲ τȣ́τȣ τὰ ἐντὸς ἔτεμνε καὶ ἔκαε μέχρι τȣ͂ ἄστεος. ταῦτα δὲ ποιήσας, ϗ πάλιν ἀποχωρήσας εἰς Θεσπιάς, ἐτείχιζε τὸ ἄστυ αὐτοῖς· καὶ ἐκεῖ μὲν Φοιϐίδαν κατέλιπεν ἁρμοστὴν, αὐτὸς δὲ ὑπερϐαλὼν πάλιν εἰς τὰ Μέγαρα, τοὺς μὲν ξυμμάχȣς διῆκε, τὸ δὲ πολιτικὸν στράτευμα ἐπ' οἴκȣ ἀπήγαγεν. Εκ δὲ τούτου ὁ Φοιϐίδας ἐκπέμπων μὲν λῃστήρια, ἔφερε ϗ ἦγε τȣ̀ς Θηϐαίους, καταδρομὰς δὲ ποιού-

μενος ἐκακούργει τὴν χώραν. οἱ δ' αὖ Θηβαῖοι ἀντιτιμωρεῖσθαι βουλόμενοι, στρατεύουσι πανδημεὶ ἐπὶ τὴν τῶν Θεσπιέων χώραν. ἐπεὶ δ' ἦσαν ἐν τῇ χώρᾳ, ὁ Φοιβίδας σὺν τοῖς πελτασταῖς προσκείμενος, οὐδαμοῦ εἴα αὐτοὺς ἀποσκεδάννυσθαι τῆς φάλαγγος. ὥστε οἱ Θηβαῖοι μάλα ἀχθόμενοι τῇ ἐμβολῇ, θᾶσσον τὴν ἀποχώρησιν ἐποιοῦντο. καὶ οἱ ὀρεωκόμοι δὲ, ἀποῤῥιπτοῦντες ὃν εἰλήφεσαν καρπὸν, ἀπήλαυνον οἴκαδε. οὕτω δεινὸς φόβος τῷ στρατεύματι ἐνέπεσεν. Ὁ δὲ ἐν τούτῳ θρασέως ἐπέκειτο, περὶ αὐτὸν μὲν ἔχων τὸ πελταστικὸν, τὸ δὲ ὁπλιτικὸν ἐν τάξει ἕπεσθαι κελεύσας. καὶ ἐγένετο ἐν ἐλπίδι τροπὴν τῶν ἀνδρῶν ποιήσασθαι. αὐτός τε γὰρ ἐῤῥωμένως ἡγεῖτο, καὶ τοῖς ἄλλοις ἅπτεσθαι τῶν ἀνδρῶν παρεκελεύετο, καὶ τοὺς τῶν Θεσπιέων ὁπλίτας ἀκολουθεῖν ἐκέλευεν. Ὡς δὲ ἀποχωροῦντες οἱ τῶν Θηβαίων ἱππεῖς ἐπὶ νάπει ἀδιαβάτῳ ἐγίγνοντο, πρῶτον μὲν ἠθροίσθησαν, ἐπει-

gebat: et excurſionibus agrum ipſorum vexabat. Ejus injurias Thebani quum vindicare vellent, univerſis cum copiis Theſpienſium in agrum expeditionem ſuſcipiunt. Ingreſſi jam ditionem ipſorum erant, quum Phoebidas eis una cum cetratis incumbens, quominus a phalange uſquam diſpergerentur, impediebat. Quo factum, ut Thebani graviter ſe hoſtilem agrum invaſiſſe ferrent; citiusque, quam vellent, recederent. Quin et muliones, abjectis, quas collegerant, frugibus, domum mulos agebant. Tantus
43 exercitum metus invaſerat. Urgebat tum hoſtem audacter Phoebidas, quum cetratorum copias ſecum haberet, gravem autem armaturam ſequi agmine inſtructo juberet. Nam in ſpem veniebat, poſſe ſe Thebanos in fugam vertere: quod et ipſe totis viribus praecederet, et alios hortaretur ad invadendum eos, gravemque Theſpienſium armaturam ſubſequi
44 juberet. Equites Thebani, quum pedem referentes, ad invium quendam ſaltum perveniſſent: primum ſe colligebant, de-

inde ſe in hoſtem convertebant, quod tranſeundi et evadendi nulla eſſet copia. Tum primi ex cetratis, qui pauci eſſent numero, metu perterriti, in fugam ſe conjiciunt: quod ubi viderunt equites, ab illis terga dantibus edocti ſunt, eſſe ipſos invadendos. Interfectus eſt Phoebidas 45
cum duobus aut tribus, qui una cum ipſo dimicabant. Id quum accidiſſet, conductitii milites univerſi fugam arripiebant. Quum inter fugiendum ad Theſpienſium gravem armaturam veniſſent, illi quoque terga dabant; quanquam nec admodum eos quiſpiam perſequeretur (quod jam eſſet ſerius) et prius elatis animis ſe minime Thebanis ceſſuros exiſtimaſſent. Occubuere pauci, non tamen prius fugere deſtiterunt Theſpienſes, quam intra muros ſe recepiſſent. Poſtea 46
rurſum Thebanorum res quaſi reviviſcere, atque ipſi jam adverſus Theſpienſes, reliquaque finitima oppida, bellum movere. Quamobrem populus ex eis Thebas migrabat. Nam omnibus in oppidis ejuſmodi conſtituta erant imperia, qualia

τα δὲ ἀνέςρεφον, διὰ τὸ ἀπορεῖν ὅποι διαβαῖεν. οἱ μὲν οὖν πελταςαὶ ϗ ὀλίγοι ὄντες οἱ πρῶτοι, φοβηθένλες αὐτὺς, ἔφυγον· οἱ δὲ ἱππεῖς αὖ ὡς τῦτο εἶδον, ἐδιδάχθησαν ὑπὸ τῶν φευγόνλων ἐπιθέσθαι αὐτοῖς. Καὶ ὁ μὲν δὴ Φοιβίδας, καὶ δύο ἢ τρεῖς, μετ᾽ αὐτῦ μαχόμενοι ἀπέθανον· οἱ δὲ μισθοφόροι, τύτυ γενομένου, πάνλες ἔφυγον. ἐπεὶ δὲ φεύγονλες ἀφίκονλο πρὸς τὺς ὁπλίτας τῶν Θεσπιέων, κἀκεῖνοι, μάλα πρόσθεν μέγα φρονῦνλες μὴ ὑπείξειν τοῖς Θηβαίοις, ἔφυγον, μηδέν τι πάνυ διωκόμενοι. ϗ γὰρ ἦν ἤδη ὀψέ. ϗ ἀπέθνησκον μὲν οὐ πολλοὶ, ὅμως δὲ ὖ πρόσθεν ἔςησαν οἱ Θεσπιεῖς, πρὶν ἐν τῷ τείχει ἐγένονλο. Εκ δὲ τούτου πάλιν τὰ τῶν Θηβαίων ἀνεζωπυρεῖτο, ϗ ἐςρατεύοντο εἰς Θεσπιὰς καὶ εἰς τὰς ἄλλας τὰς περιοικίδας πόλεις. ὁ μένλοι δῆμος ἐξ αὐτῶν εἰς τὰς Θήβας ἀπεχώρει. ἐν πάσαις γὰρ ταῖς πόλεσι δυναςεῖαι καθειςήκεσαν, ὥσπερ ἐν Θήβαις. ὥς-

τε καὶ οἱ ἐν ταύταις ταῖς πόλεσι φίλοι, τῶν Λακεδαιμονίων βοηθείας ἐδέοντο. μετὰ δὲ τὸν Φοιβίδα θάνατον, πολέμαρχον μὲν καὶ μόραν οἱ Λακεδαιμόνιοι κατὰ θάλατταν πέμψαντες, τὰς Θεσπιὰς ἐφύλαττον. Ἐπεὶ δὲ τὸ ἔαρ ἐπέστη, πάλιν ἔφαινον φρουρὰν οἱ Λακεδαιμόνιοι εἰς τὰς Θήβας· καὶ τοῦ Ἀγησιλάου, ἧπερ τοπρόσθεν, ἐδέοντο ἡγεῖσθαι. ὁ δὲ ὑπὲρ τῆς ἐμβολῆς ταῦτα γιγνώσκων, πρὶν καὶ τὰ διαβατήρια θύεσθαι, πέμψας πρὸς τὸν ἐν Θεσπιαῖς πολέμαρχον, ἐκέλευε προκαταλαβεῖν τὸ ὑπὲρ τῆς κατὰ τὸν Κιθαιρῶνα ὁδοῦ ἄκρον, καὶ φυλάττειν ἕως ἂν αὐτὸς ἔλθοι. Ἐπεὶ δὲ τοῦτο ὑπερβαλὼν ἐν ταῖς Πλαταιαῖς ἐγένετο, πάλιν προσεποιήσατο εἰς τὰς Θεσπιὰς ἰέναι πρῶτον. καὶ πέμπων, ἀγοράν τε ἐκέλευε παρασκευάζειν, καὶ τὰς πρεσβείας ἐκεῖ περιμένειν. ὥστε οἱ Θηβαῖοι ἰσχυρῶς τὴν πρὸς Θεσπιὰς εἰσβολὴν ἐφύλαττον. Ὁ δὲ Ἀγησίλαος τῇ ὑστεραίᾳ ἅμα τῇ ἡ-

Thebis. Quo factum, ut amici Lacedaemoniorum in oppidis illis ſubſidio et ope indigerent. Poſt Phoebidae interitum Lacedaemonii polemarcho quodam, et cohorte mari miſſa, Theſpias praeſidio
47 tenebant. Vere autem ineunte, rurſum Ephori copias adverſus Thebanos decernunt: et Ageſilaum, ut antea quoque, rogant Imperatoris uti munere fungeretur. Ille quod idem cum eis de hac expeditione ſtatueret; prius quam exta de traducendo exercitu conſuleret, miſſo ad polemarchum, qui Theſpiis erat, nuntio; verticem uti praeoccuparet, qui viae per Cithaeronem ducenti imminet, eumque cum praeſidio teneret, donec
48 adveniret ipſe, mandat. Poſteaquam hoc ſuperato, Plataeas acceſſit; rurſum Theſpias primum ſe pergere ſimulabat. Mittebat etiam, qui rerum venalium forum parari, ac legatos ibidem ſe expectare juberent. Quo factum, ut Thebani magnis viribus eum, qui verſus Theſpias eſt,
49 aditum cuſtodirent. Verum Ageſilaus poſtridie, cum prima luce, facta re ſacra,

versus Erythram profectus est: quum-
que uno die cum copiis iter bidui con-
fecisset, prius id vallum, quod ad Sco-
lum est, superavit: quam ab eo excubi-
arum loco, quo antehac ingressus fue-
rat, Thebani advenissent. Hoc facto,
Thebanorum agrum versus solem orien-
tem situm depopulatur, ad ipsos usque
Tanagraeorum fines: (adhuc enim Ta-
nagram Hypatodorus cum suis, Lace-
daemoniis addictus, tenebat) ac deinde
pedem refert, quum moenia urbis ad lae-
vam haberet. Thebani autem ut super- 50
venere, in loco, qui Vetulae pectus dici-
tur, aciem adversam instruebant; ubi et
fossam, et vallum habebant a tergo, at-
que idcirco recte facturos se arbitraban-
tur, si aleam istic proelii subirent. Erat
enim locus is satis angustus, accessuque
difficilis. Quod quum Agesilaus videret,
adversus ipsos non ducebat; sed aver-
sa deflectendo acie, ad urbem pergebat.
Thebani vero metuentes urbi, quod es- 51
set a praesidiis nuda; relicto loco, quo
instructi stabant, via Potnias ducente,

μέρᾳ θυσάμενος, ἐπορεύετο τὴν ἐπ' Ἐρυθρᾶς. καὶ ὡς στρατεύματι, δυοῖν ἡμέραιν ὁδὸν ἐν μιᾷ καταίνύσας, ἔφθασεν ὑπερβὰς τὸ κατὰ Σκῶλον σταύρωμα, πρὶν ἐλθεῖν τοὺς Θηβαίους ἀπὸ τῆς φυλακῆς, καθ' ἣν τοπρόσθεν εἰσῆλθε. τοῦτο δὲ ποιήσας, τὰ πρὸς ἕω τῆς τῶν Θηβαίων πόλεως ἐδῄου μέχρι τῆς Ταναγραίων· (ἔτι γὰρ τότε καὶ τὴν Τάναγραν οἱ περὶ Ὑπατόδωρον, φίλοι ὄντες τῶν Λακεδαιμονίων, εἶχον) καὶ ἐκ τούτου δὴ ἀπῄει, ἐν ἀριστερᾷ ἔχων τὸ τεῖχος. Οἱ δὲ Θηβαῖοι ἐπελθόντες, ἀντετάξαντο ἐπὶ Γραὸς στήθει, ὄπισθεν ἔχοντες τήν τε τάφρον καὶ τὸ σταύρωμα, νομίζοντες καλὸν εἶναι ἐνταῦθα διακινδυνεύειν. καὶ γὰρ ἦν στενὸν ταύτῃ ἐπιεικῶς, καὶ δύσβατον τὸ χωρίον. ὁ δὲ Ἀγησίλαος ἰδὼν ταῦτα, πρὸς ἐκείνους μὲν οὐκ ἦγεν, † ἀποσιμώσας δὲ, πρὸς τὴν πόλιν ᾔει. Οἱ δ' αὖ Θηβαῖοι, δείσαντες περὶ τῆς πόλεως, ὅτι ἐρήμη ἦν, ἀπολιπόντες ἔνθα παρατεταγ-

† ἐπισιμώσας.

μένοι ἦσαν, δρόμῳ ἔθεον πρὸς τὴν πόλιν τὴν ἐπὶ Ποτνίας ὁδόν. ἦν γὰρ αὕτη ἀσφαλεστέρα. κὴ μέντοι ἐδόκει καλὸν γενέσθαι τὸ ἐνθύμημα Αγησιλάου, ὅτι πόῤῥω ἀπαγαγὼν ἀπὸ τῶν πολεμίων, ἀποχωρεῖν δρόμῳ αὐτὺς ἐποίησεν. ὅμως μέντοι ἐπὶ παραθέοντας αὐτοὺς τῶν πολεμάρχων τινὲς ἐπέδραμον σὺν ταῖς μόραις. Οἱ μέντοι Θηβαῖοι ἀπὸ τῶν λόφων τὰ δόρατα ἐξηκόντιζον, ὥστε κὴ ἀπέθανεν Αλύπητος εἷς τῶν πολεμάρχων, ἀκοντισθεὶς δόρατι. ὅμως δὲ κὴ ἀπὸ τύτυ τῦ λόφυ ἐτράπησαν οἱ Θηβαῖοι. ὥστε ἀναβάντες οἱ Σκιρῖται κὴ τῶν ἱππέων τινὲς, ἔπαιον τοὺς τῶν Θηβαίων τελευταίυς παρελαύνοντας εἰς τὴν πόλιν. Ὡς μέντοι ἐγγὺς τῦ τείχυς ἐγένοντο, ὑποστρέφυσιν οἱ Θηβαῖοι. οἱ δὲ Σκιρῖται ἰδόντες αὐτὺς, θᾶττον ἢ βάδην ἀπῆλθον. κὴ ἀπέθανε μὲν ὐδεὶς αὐτῶν. ὅμως δὲ οἱ Θηβαῖοι τρόπαιόν † τε ἐςήσαντο, ὅτι ἀπεχώρησαν οἱ ἀναβάντες. Ὁ μέντοι Αγησίλα-

† τί desiderari videtur.

quae tutior erat, ad urbem curſu ſe conferebant. Enimvero praeclarum hoc Ageſilai videbatur inventum eſſe, quod ab hoſtibus longe abductis copiis, perfecerit ut illi curſu diſcederent. At nihilominus eos praetercurrentes polemarchi quidam cum cohortibus invadebant.
52 Thebani contra, de collibus haſtas ejaculabantur; quo factum, ut unus ex polemarchis Alypetus, haſta trajectus occumberet. Hoc tamen etiam de tumulo Thebani dejecti fugiebant. Itaque illo conſcenſo Sciritae et equites quidam, caedebant extremos in agmine Thebanorum, qui ad urbem praetervehebantur.
53 Ubi propius ad muros perventum eſſet, Thebani ſe convertunt. Eo conſpecto Sciritae, celerius aliquanto quam gradatim, regrediuntur. Quanquam autem ex eis interemtus eſſet nemo, Thebani tamen et tropaeum excitabant, quod hoſtes inde, quo conſcenderant, diſceſſiſ-
54 ſent. Ageſilaus ita tunc poſcente tem-

pore, digreſſus illinc, caſtra metabatur
eo loco ubi hoſtes prius inſtructos con-
ſpexerat. Poſtridie, via qua Theſpias
itur, exercitum abducebat. Quumque
cetrati, qui apud Thebanos ſtipendia fa-
ciebant, audacter eum inſequerentur, et
Chabriam non ſubſequentem inclama-
rent; converſi Olynthiorum equites,
quod illi jam ex foedere ſocii expeditio-
nis hujus erant, acclivem ad locum eos
compellebant, ita uti ſequebantur, ac
magno numero interficiebant. Nam fa-
cile pedites ab equitibus, loco acclivi, et
equitibus acceſſu non difficili, capiuntur.
Poſteaquam Theſpias Ageſilaus veniſſet, 55
cives inter ſe diſſidentes reperit: quum-
que vellent ii, qui Laconicis ſe favere
partibus profitebantur, adverſarios inter-
ficere, quorum erat in numero etiam Me-
no: nequaquam hoc fieri permiſit, ſed
reconciliatis ipſis inter ſe, coactisque ſa-
cramentum ſibi invicem praeſtare; ita
demum rurſus per Cithaeronem, via
quae Megara ducit, diſcedit. Inde ſocios

ος, ἐπεὶ ὥρα ἦν, ἀπελθὼν, ἐστρατοπεδεύσατο ἔνθαπερ τοὺς πολεμίους εἶδε παρατεταγμένους· τῇ δὲ ὑστεραίᾳ ἀπήγαγε τὴν ἐπὶ Θεσπιάς. Θρασέως δὲ παρακολουθούντων τῶν πελταστῶν, οἳ ἦσαν μισθοφόροι τοῖς Θηβαίοις, καὶ τὸν Χαβρίαν ἀνακαλούντων, ὅτι οὐκ ἠκολούθει, ὑποστραφέντες οἱ τῶν Ὀλυνθίων ἱππεῖς, (ἤδη γὰρ κατὰ τοὺς ὅρκους συνεστρατεύοντο) ἐδίωξάν τε αὐτοὺς πρὸς ὄρθιον, καθάπερ ἠκολούθουν, καὶ ἀπέκτειναν αὐτῶν μάλα πολλούς. ταχὺ γὰρ πρὸς ἄναντες εὐήλατον ἁλίσκονται πεζοὶ ὑπὸ ἱππέων. Ἐπεὶ δ᾽ ἐγένετο ὁ Ἀγησίλαος ἐν ταῖς Θεσπιαῖς, εὑρὼν στασιάζοντας τοὺς πολίτας, καὶ βουλομένων τῶν φασκόντων Λακωνίζειν ἀποκτεῖναι τοὺς ἐναντίους, (ὧν καὶ Μένων ἦν) τοῦτο μὲν οὐκ ἐπέτρεψε· διαλλάξας δὲ αὐτοὺς, καὶ ὅρκους ὀμόσαι ἀλλήλοις ἀναγκάσας, οὕτως ἀπῆλθε πάλιν διὰ τοῦ Κιθαιρῶνος τὴν ἐπὶ Μέγαρα. καὶ ἐκεῖθεν τοὺς μὲν συμμάχους ἀφῆκε, τὸ δὲ πολιτι-

κὸν ϛράτευμα οἴκαδε ἀπήγαγε. Μάλα δὲ πιεζόμενοι οἱ Θηβαῖοι σπάνει σίτȣ, διὰ τὸ δυοῖν ἐτοῖν μὴ εἰληφέναι καρπὸν ἐκ τῆς γῆς, πέμπȣσιν ἐπὶ δυοῖν τριήροιν ἄνδρας εἰς Παγασὰς ἐπὶ σῖτον, δέκα τάλαντα δόντες. Αλκέτας δὲ ὁ Λακεδαιμόνιος φυλάττων Ωρεὸν, ἐν ᾧ ἐκεῖνοι συνεωνοῦντο τὸν σῖτον, ἐπληρώσατο τρεῖς τριήρεις, ἐπιμεληθεὶς ὅπως μὴ ἐξαγγελθείη. ἐπεὶ δὲ ἀπήγετο ὁ σῖτος, λαμβάνει ὁ Αλκέτας τόν τε σῖτον, καὶ τὰς τριήρεις, καὶ τȣ̀ς ἄνδρας ἐζώγρησεν, οὐκ ἐλάττȣς ὄντας ἢ τριακοσίους. τούτους δὲ εἷρξεν ἐν τῇ ἀκροπόλει, οὗπερ αὐτὸς ἐσκήνȣ. Ακολȣθȣ̃ντος δέ τινος τῶν Ωρειτῶν παιδὸς, ὡς ἔφασαν, μάλα καλȣ̃ τε κἀγαθοῦ, καταβαίνων ἐκ τῆς ἀκροπόλεως περὶ τοῦτον ἦν. καταγνόντες δὲ οἱ αἰχμάλωται τὴν ἀμελείαν, καταλαμβάνȣσι τὴν ἀκρόπολιν, καὶ ἡ πόλις ἀφίϛαται· ὥϛτ᾽ εὐπόρως ἤδη οἱ Θηβαῖοι σῖτον παρεκομίζοντο. Ὑποφαίνοντος δὲ πάλιν τοῦ

dimittit, ac urbanas copias domum ab-
56 ducit. Quia vero Thebani admodum
annonae inopia premebantur, quod jam
duobus ab annis ex agro ſuo fruges nul-
las habuiſſent: quoſdam ſuarum duabus
triremibus Pagaſas ad comparandum fru-
mentum mittunt, datis eis decem talen-
tis. Alcetas autem Lacedaemonius, qui
Oreum cum praeſidio tenebat, dum fru-
mentum illi coëmerent, triremes tres in-
ſtruit, cavens ſingulari ſtudio, ne quid e-
nuntiaretur. Ubi jam frumentum ave-
hebatur, Alcetas, et frumentum, et tri-
remes, et homines ipſos, non pauciores
ccc, vivos capit. Eos in arce carceribus
57 mandat, in qua ipſe habitabat. Quum
autem puer quidam ſane quam elegans,
ut fertur, et egregius, qui eſſet Oreitae
cujuſdam filius, eum comitari ſoleret:
de arce deſcendens, apud hunc verſaba-
tur. Hac hominis negligentia captivi a-
nimadverſa, arcem capiunt, moxque urbs
ipſa a Lacedaemoniis deficit. Ita factum,
ut magna copia Thebani frumentum in
58 urbem adveherent. Vere rurſum ineun-

te, Agesilaus in lecto decumbebat. Nam
quo tempore copias Thebanorum e fini-
bus Megara deduxerat, inter ascenden-
dum e fano Veneris, magistratuum in
curiam, incertum qua vena rupta san-
guis e corpore sanum in crus defluxerat.
Quumque sura nimium quantum intu-
mesceret, ac dolores intolerandi accede-
rent; medicus quidam Syracusanus ei
propter malleolum venam aperit, atque
ubi semel coepisset, noctu dieque sanguis
profluebat. Quidquid tentarent, fluxi-
onem hanc inhibere non poterant, do-
nec Agesilaus tandem animo defecis-
set. Tunc enim fluere desiit. Hoc modo
Lacedaemonem deportatus, quod aesta-
tis reliquum erat, totamque hyemem ae-
grotavit. Lacedaemonii vere se osten- 59
dente, rursum copias adversus Theba-
nos decernunt, eisque ducem Cleombro-
tum praeficiunt. Is ubi cum exercitu jam
ad Cithaeronem accessisset, cetratos prae-
mittit, ut imminentia viae loca praeoc-
cuparet. At quum Thebani et Atheni-

ἦρος, ὁ μὲν Ἀγησίλαος κλινοπετὴς ἦν. ὅτε γὰρ ἀπῆγε τὸ στράτευμα ἐκ τῶν Θηβῶν ἐν τοῖς Μεγάροις, ἀναβαίνοντος αὐτοῦ ἐκ τοῦ Ἀφροδισίου εἰς τὸ ἀρχεῖον, ῥήγνυται ὁποιαδὴ φλὲψ, καὶ ἐῤῥύη ἐκ τοῦ σώματος αἷμα εἰς τὸ ὑγιὲς σκέλος. γενομένης δὲ τῆς κνήμης ὑπερόγκου, καὶ ὀδυνῶν ἀφορήτων, Συρακούσιός τις ἰατρὸς σχάζει τὴν παρὰ τῷ σφυρῷ φλέβα αὐτοῦ. ὡς δὲ ἅπαξ ἤρξατο, ἔῤῥει αὐτῷ νύκτα τὲ καὶ ἡμέραν τὸ αἷμα, καὶ πάντα ποιοῦντες οὐκ ἐδύναντο σχεῖν τὸ ῥεῦμα, πρὶν ἐλειποψύχησε. τότε μέντοι γε ἐπαύσατο. καὶ οὕτως ἐκεῖνος μὲν ἀποκομισθεὶς εἰς Λακεδαίμονα, ἠῤῥώστει τό, τε λοιπὸν θέρος, καὶ διὰ χειμῶνος. Οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι, ἐπεὶ ἔαρ ὑπέφαινε, πάλιν φρουράν τε ἔφαινον τοῖς Θηβαίοις, καὶ Κλεόμβροτον ἡγεῖσθαι ἐκέλευον. ἐπεὶ δ᾽ ἔχων τὸ στράτευμα πρὸς τῷ Κιθαιρῶνι ἐγένετο, προήεσαν αὐτῷ οἱ πελτασταὶ, ὡς προκαταληψόμενοι τὰ ὑπὲρ τῆς ὁδοῦ. Θη-

βαίων δὲ καὶ Ἀθηναίων προκατέχοντές τινες τὸ ἄκρον, τέως μὲν εἴων αὐτοὺς ἀναβαίνειν· ἐπεὶ δὴ ἐπ' αὐταῖς ἦσαν, ἐξαναστάντες ἐδίωκον, καὶ ἀπέκτειναν περὶ τετταράκοντα. τούτου δὲ γενομένου, ὁ Κλεόμβροτος ἀδύνατον νομίσας τὸ ὑπερβῆναι εἰς τὴν τῶν Θηβαίων, ἀπῆγέ τε, καὶ διῆκε τὸ στράτευμα. Συλλεγέντων δὲ τῶν συμμάχων εἰς Λακεδαίμονα, λόγοι ἐγίγνοντο ἀπὸ τῶν συμμάχων, ὅτι διὰ μαλακίαν κατατριβήσοιντο ὑπὸ τοῦ πολέμου. ἐξεῖναι γὰρ σφίσι ναῦς πληρώσαντας πολὺ πλείονας τῶν Ἀθηναίων, ἑλεῖν λιμῷ τὴν πόλιν αὐτῶν· ἐξεῖναι δὲ ἐν ταύταις ταῖς ναυσὶ καὶ εἰς Θήβας στράτευμα διαβιβάζειν, εἰ μὲν βούλοιντο, ἐπὶ Φωκέων· εἰ δὲ βούλοιντο, ἐπὶ Κρεύσιος. Ταῦτα δὲ λογισάμενοι, ἑξήκοντα μὲν τριήρεις ἐπλήρωσαν, Πόλλις δ' αὐτῶν ναύαρχος ἐγένετο. καὶ μέν τοι οὐκ ἐψεύσθησαν οἱ ταῦτα γνόντες, ἀλλ' οἱ Ἀθηναῖοι ἐπολιορκοῦντο. τὰ γὰρ σιτάγωγα αὐ-

ensses quidam verticem hunc jam ante te-
nerent, aliquantulum illi quidem ascen-
dendi facultatem hostibus concedunt:
verùm ut jam prope ad ipsos accesserant,
consurgunt, et in fugam eos agunt, fe-
reque ad quadraginta interficiunt. Quod
quum accideret, Cleombrotus minime
fieri posse ratus, ut Thebanorum in a-
grum transcenderet; copias inde abductas
60 dimisit. Quumque socii Lacedaemonem
convenissent, commemorabant fieri qua-
dam ignavia, quod bello attererentur.
Nam posse se naves longe plures, quam
Athenienses habeant, instruere: atque
urbem ipsorum ad deditionem fame com-
pellere. Posse item se hisce navibus eti-
am adversus Thebanos exercitum de-
portare vel Phocensium in fines, si ita vi-
61 deatur, vel Creusim. Hoc inito consilio,
triremes sexaginta complent, eique classi
Pollis praeficitur. Neque fefellit eos
haec sententia, qui consilii auctores fue-
rant, quippe hoc modo Athenienses ob-
sidebantur. Etenim naves ipsorum anno-

nariae Geraeſtum illae quidem appulerant, verum inde non jam amplius diſcedere cogitabant; quod Lacedaemoniorum claſſis propter Aeginam, et Ceum, et Andrum ſtationes haberet. Hac neceſſitate compulſi Athenienſes, et ipſi conſcendunt naves, Chabriaque duce navali cum Polle congreſſi proelio, victoria potiuntur. Ita factum, ut Athenienſibus deinde frumentum ſubveheretur.
Quum autem Lacedaemonii ſe pararent 62
ad mittendas adverſus Boeotos copias, Thebani Athenienſes rogabant, ut et ipſi exercitum in Peloponneſum mitterent. Exiſtimabant enim, ſi hoc fieret, haudquaquam ſatis virium Lacedaemonios habituros ad defendendum eodem tempore tum fines ſuos, tum ſociarum in iis locis urbium; et ad traducendum in agrum Thebanum ſatis magnas copias. Athe- 63
nienſes autem, quod ob Sphodriae facinus Lacedaemoniis ſuccenſerent, inſtructas LX naves ad Peloponneſi litora perlubenter miſere, dato his praetore Ti-

τοῖς πλοῖα ἐπὶ μὲν τὸν Γεραιςὸν ἀφίκετο, ἐκεῖθεν δ' οὐκέτι ἤθελε παραπλεῖν, τοῦ ναυτικοῦ ὄντος τῶν Λακεδαιμονίων περί τε Αἴγιναν, καὶ Κέω, καὶ Ανδρον. γνόντες δὲ οἱ Αθηναῖοι τὴν ἀνάγκην, ἐνέβησαν αὐτοὶ εἰς τὰς ναῦς, καὶ ναυμαχήσαντες πρὸς τὸν Πόλλιν, Χαβρίου ἡγουμένου, νικῶσι τῇ ναυμαχίᾳ. καὶ ὁ μὲν σῖτος τοῖς Αθηναίοις οὕτω παρεκομίσθη. Παρασκευαζομένων δὲ τῶν Λακεδαιμονίων ςράτευμα διαβιβάζειν ἐπὶ τοὺς Βοιωτοὺς, ἐδεήθησαν οἱ Θηβαῖοι τῶν Αθηναίων περὶ Πελοπόννησον ςράτευμα πέμψαι, νομίσαντες ὅτι, εἰ τοῦτο γένοιτο, οὐ δυνατὸν ἔσοιτο τοῖς Λακεδαιμονίοις, ἅμα μὲν τὴν ἑαυτῶν χώραν φυλάττειν, ἅμα δὲ τὰς περὶ ἐκεῖνα τὰ χωρία συμμαχίδας πόλεις, ἅμα δὲ ςράτευμα διαβιβάζειν ἱκανὸν πρὸς ἑαυτούς. Καὶ οἱ Αθηναῖοι μέντοι ὀργιζόμενοι τοῖς Λακεδαιμονίοις διὰ τὸ Σφοδρία ἔργον, προθύμως ἐξέπεμψαν περὶ τὴν Πελοπόννησον, ναῦς τε ἑξήκοντα πληρώ-

σαντες, καὶ στρατηγὸν αὐτῶν Τιμόθεον ἑλόμενοι. ἅτε δὲ εἰς τὰς Θήβας οὐκ ἐμβεβληκότων τῶν πολεμίων, οὔτ᾽ ἐν ᾧ Κλεόμβροτος ἦγε τὴν στρατιὰν ἔτι, οὔτ᾽ ἐν ᾧ Τιμόθεος περιέπλευσε, θρασέως δὴ ἐστρατεύοντο οἱ Θηβαῖοι ἐπὶ τὰς περιοικίδας πόλεις, καὶ πάλιν αὐτὰς ἐλάμβανον. Ὁ μέντοι Τιμόθεος περιπλεύσας, Κέρκυραν μὲν εὐθὺς ὑφ᾽ ἑαυτῷ ἐποιήσατο· οὐ μέντοι ἠνδραποδίσατο, οὐδὲ ἄνδρας ἐφυγάδευσεν, οὐδὲ νόμους μετέστησεν. ἐξ ὧν τὰς περὶ ἐκεῖνα πόλεις ἁπάσας εὐμενεστέρας ἔσχεν. Αντεπλήρωσαν δὲ καὶ οἱ Λακεδαιμόνιοι ναυτικὸν, καὶ Νικόλοχον ναύαρχον μάλα θρασὺν ἄνδρα ἐξέπεμψαν· ὃς ἐπειδὰν εἶδε τὰς μετὰ Τιμοθέου ναῦς, οὐκ ἠμέλλησε, καίπερ ἓξ νεῶν ἀπουσῶν αὐτῷ τῶν Αμβρακιωτίδων· ἀλλὰ πέντε καὶ πεντήκοντα ἔχων ναῦς, ἑξήκοντα οὔσαις ταῖς μετὰ Τιμοθέου ἐναυμάχησε. καὶ τότε μὲν ἡττήθη, καὶ τρόπαιον ὁ Τιμόθεος ἔστησεν ἐν Αλυζίᾳ. Ὁ δὲ, ἀ-

motheo. Atque hoc tempore, quod hoſtes Thebanorum in agrum non irrupiſſent, neque dum copias Cleombrotus duceret, neque dum Peloponneſum Timotheus cum claſſe circumveheretur: peraudacter oppida finitima Thebani ado-
64 riebantur, eaque recipiebant. Timotheus quidem circumvectus, ſtatim Corcyram occupavit: neque tamen eam in ſervitutem redegit, neque quenquam multavit exilio, ac ne leges quidem immutavit. Quo factum, ut civitatum iis locis finitimarum omnium majora eſſent erga
65 Timotheum ſtudia. Contra Lacedaemonii et ipſi claſſem inſtruunt, et praefectum ei Nicolochum, hominem admodum audacem, adverſus hoſtes mittunt: qui quum naves, quas ſecum Timotheus habebat, conſpexiſſet; quanquam adhuc ſex Ambracioticae abeſſent, nihil tamen cunctatus, cum LV navibus adverſus LX, quibus Timothei claſſis conſtabat, proelio navali dimicat. In eo quum victus eſſet, apud Aelyziam tropaeum Timo-
66 theus ſtatuit. Poſtea Nicolochus, quum

Timothei naves in portum ſubductae eſſent, ac reficerentur; advectis ad ſe jam ſex illis Ambracioticis triremibus, Aelyziam navigat, ubi tum Timotheus erat. Poſteaquam is obviam ſua cum claſſe non pergeret, ipſe quoque tropaeum proximis in inſulis ſtatuit. Timotheus autem refectis navibus iis quas habebat, et e Corcyra paratis et inſtructis aliis, ut jam plures eſſent quam ſeptuaginta: longe claſſe ſuperior erat. Et quia magna pecuniarum vi ob claſſis magnitudinem indigebat, Athenis eas adferri curabat.

νειλκυσμένων τῶν Τιμοθέου νεῶν, καὶ ἐπισκευαζομένων, ἐπεὶ παρεγένοντο αὐτῷ αἱ Αμβρακιώτιδες ἓξ τριήρεις, ἐπὶ τὴν Αἰλυζίαν ἔπλευσεν, ἔνθα ἦν ὁ Τιμόθεος. ὡς δ' οὐκ ἀντανῆγε, τρόπαιον αὖ κἀκεῖνος ἐςήσατο ἐν ταῖς ἐγγυτάτω νήσοις. ὁ δὲ Τιμόθεος, ἐπεὶ ἅς τε εἶχεν, ἐπεσκεύασε, καὶ ἐκ Κέρκυρας ἄλλας προσεπληρώσατο, γενομένων αὐτῷ τῶν πασῶν πλέον ἢ ἑβδομήκοντα, πολὺ δὴ ὑπερεῖχε ναυτικῷ. χρήματα μέν τοι μετεπέμπετο Αθήνηθεν· πολλῶν γὰρ ἐδεῖτο, ἅτε πολλὰς ναῦς ἔχων.

ΤΩΝ ΤΟΥ

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ

ἙΛΛΗΝΙΚΩΝ

ΤΟ ἝΚΤΟΝ.

XENOPHONTIS

RERUM GRAECARUM

LIBER SEXTUS.

ΤΩΝ ΤΟΥ

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ

ἙΛΛΗΝΙΚΩΝ

ΤΟ ἝΚΤΟΝ.

ΟἹ μὲν οὖν Ἀθηναῖοι καὶ Λακεδαιμόνιοι περὶ ταῦτα ἦσαν. οἱ δὲ Θηβαῖοι ἐπεὶ κατεστρέψαντο τὰς ἐν τῇ Βοιωτίᾳ πόλεις, ἐστράτευον καὶ εἰς τὴν Φωκίδα. ὡς δ᾽ αὖ κὶ οἱ Φωκεῖς ἐπρέσβευον εἰς τὴν Λακεδαίμονα, καὶ ἔλεγον, ὡς εἰ μὴ βοηθήσαιεν, οὐ δυνήσοιντο μὴ πείθεσθαι τοῖς Θηβαίοις, ἐκ τούτου οἱ Λακεδαιμόνιοι διαβιβάζουσι κατὰ θάλατταν εἰς Φωκέας Κλεόμβροτόν τε τὸν βασιλέα, κὶ μετ᾽ αὐτοῦ τέτταρας μόρας, κὶ τῶν συμμάχων τὸ μέρος. Σχεδὸν δὲ περὶ τοῦτον τὸν χρόνον κὶ ἐκ Θετταλίας ἀφικνεῖται πρὸς τὸ κοινὸν τῶν Λακεδαιμονίων Πολυδάμας Φαρσάλιος. οὗτος δὲ κὶ ἐν τῇ ἄλλῃ Θετταλίᾳ μάλα εὐδοκίμει,

XENOPHONTIS
RERUM GRAECARUM
LIBER SEXTUS.

HIS tum rebus Athenienſes et Lacedaemonii occupati erant. Thebani vero, poſteaquam oppida Boeotiae ſuam in poteſtatem redegerant, etiam Phocenſium in fines expeditionem ſuſcipiebant. Ibi quum legatos Lacedaemonem Phocenſes miſiſſent, ac ſignificaſſent, ſe, niſi ſuppetias ipſi ferrent, non poſſe non Thebanorum imperio parere: mari Cleombrotum regem, cum quatuor cohortibus, et ſociorum parte, Lacedaemonii
2 Phocenſium in agrum ire jubent. Eodem prope tempore Polydamas Pharſalius Lacedaemoniorum ad communitatem e Theſſalia venit. Ejus viri ut reliqua in Theſſalia nomen erat illuſtre, ita ſua in republica tanta virtute praeditus

existimabatur; ut quum Pharsalii dome-
sticis seditionibus ac dissidiis laborarent,
arcem ipsi traderent, annuosque proven-
tus ad se recipere permitterent, deque
iis tum ad sacrificia, tum reliquam admi-
nistrationem impensas facere, quae prae-
scriptae legibus essent. Ac ipse quidem 3
ex hisce pecuniis et arcem ipsis praesidio
tuebatur, et alia quoque administrans,
quotannis rationes reddebat. Quod si
quando a pecuniis publicis destitueretur,
de suo nonnihil ad eas adjiciebat; idque,
ubi quid proventuum superetat, recipi-
ebat. Et erat caeteroqui Thessalorum
more magnificus ac hospitalis. Hic ubi
Lacedaemonem pervenisset, hac usus est
oratione: 'Equidem Lacedaemonii, 4
'quum hospes sim vestrae civitatis pu-
'blicus, nostraque in vos extent bene-
'ficia inde usque ab omnibus majoribus,
'quorum meminisse possumus; aequum
'esse censeo, ut si qua ipse difficultate
'premar, ad vos me conferam; itemque
'si quid adversum vos rei molestae in
'Thessalia oriatur, id uti vobis signifi-
'cem. Non dubito autem, vos quoque

ϗ ἐν αὐτῇ δὲ τῇ πόλει οὕτως ἐδόκει καλός τε κἀγαθὸς εἶναι, ὥςτε ϗ ςασιάσαντες οἱ Φαρσάλιοι παρακατέθεντο αὐτῷ τὴν ἀκρόπολιν, καὶ τὰς προσόδους ἐπέτρεψαν λαμβάνοντα, ὅσα ἐγέγραπτο ἐν τοῖς νόμοις, εἴς τε τὰ ἱερὰ ἀναλίσκειν ϗ εἰς τὴν ἄλλην διοίκησιν. Κἀκεῖνος μέντοι ἀπὸ τούτων τῶν χρημάτων τήν τε ἄκραν φυλάττων διέσωζεν αὐτοῖς, ϗ τἄλλα διοικῶν ἀπελογίζετο κατ᾽ ἐνιαυτόν. καὶ ὁπότε μὲν ἐνδεὴς εἴη, παρ᾽ ἑαυτȣ͂ προσετίθει· ὁπότε δὲ περιγένοιτο τῆς προσόδȣ, ἀπελάμβανεν. ἦν δὲ ϗ ἄλλως φιλόξενός τε καὶ μεγαλοπρεπὴς τὸν Θετταλικὸν τρόπον. ȣ͂τος οὖν ἐπεὶ ἀφίκετο εἰς τὴν Λακεδαίμονα, εἶπε τάδε· ‘ Ἐγὼ μὲν, ὦ ἄνδρες Λακεδαιμόνιοι, ‘ πρόξενος ὑμῶν ὢν ϗ εὐεργέτης ἐκ πάν‘ των ὧν μεμνήμεθα προγόνων, ἀξιῶ, ἐάν ‘ τέ τι ἀπορῶ, πρὸς ὑμᾶς ἰέναι· ἐάν τε ‘ τι χαλεπὸν ὑμῖν ἐν τῇ Θεσσαλίᾳ ξυνιςῆται, σημαίνειν. ἀκούετε μὲν οὖν εὖ

‘ οἶδ’ ὅτι καὶ ὑμεῖς Ἰάσονος ὄνομα. ὁ γὰρ ‘ ἀνὴρ καὶ δύναμιν ἔχει μεγάλην, καὶ ὀνομαστός ἐστιν· οὗτος δὲ σπονδὰς ποιησάμενος, ‘ συνεγένετό μοι, καὶ εἶπε τοιάδε· Ὅτι ‘ μὲν, ὦ Πολυδάμα, καὶ ἄκουσαν τὴν ὑμετέραν πόλιν Φάρσαλον δυναίμην ἂν ‘ παραστήσασθαι, ἔξεστί σοι ἐκ τῶνδε λογίζεσθαι. ἐγὼ γὰρ, ἔφη, ἔχω μὲν Θεσσαλίας τὰς πλείστας καὶ μεγίστας πόλεις συμμάχους. κατεστρεψάμην δ’ αὐτὰς, ὑμῶν σὺν αὐταῖς τὰ ἐναντία ἐμοὶ ‘ στρατευομένων. καὶ μὴν οἶσθά γε ὅτι ‘ μισθοφόρους ἔχω ξένους εἰς ἑξακισχιλίους, οἷς, ὡς ἐγὼ οἶμαι, οὐδεμία πόλις ‘ δύναιτ’ ἂν ῥᾳδίως μάχεσθαι. ἀριθμὸς ‘ μὲν γὰρ, ἔφη, καὶ ἄλλοθεν οὐκ ἂν ἐλάσσων ἐξέλθοι· ἀλλὰ τὰ μὲν ἐκ τῶν πόλεων στρατεύματα τοὺς μὲν προεληλυθότας ἤδη ταῖς ἡλικίαις ἔχει, τοὺς δ’ οὔπω ἀκμάζοντας. σωμασκοῦσι γε μὴν μάλα ὀλίγοι τινὲς ἐν ἑκάστῃ πόλει. παρ’

'Jasonis nomen audiisse. Nam is vir et 'copias ingentes habet, et percelebris 'est. Hic quum mecum congressus es- 'set, factis inter nos induciis, in hunc 'modum me compellavit: Posse me, mi 'Polydama, civitatem vestram Pharsa- 'lum vel invitam imperio meo subjicere, 'vel de his tecum existimare potes. Nam 'et plurimas, et maximas Thessaliae ur- 'bes equidem mihi societate devinctas 'habeo, quas ipsas in potestatem meam 'redegi, quum vos una cum ipsis con- 'juncti bellum adversus me gereretis. 'Non ignoras autem, habere me con- 'ductitios milites exteros non pauciores 'vicio; quibus meo judicio resistere 'nulla civitas possit. Quippe numerus 'quidem hic militum, ait, etiam aliun- 'de promi possit: sed oppidani exercitus 'partim quosdam natu grandiores ha- 'bent, partim qui necdum aetatem ve- 'getam attigerint. Praeterea persane 'pauci quidam unaquaque in urbe cor- 'pora sua exercent. Apud me vero ne-

'mo stipendia facit, qui non eosdem, 'quos ego, labores tolerare possit. Jason ipse (dicendum est enim apud vos, 'quod verum est) per est robustus corpore, ac laborum caeteroqui patientissimus. Quinetiam quotidie virtutis suorum periculum facit. Nam et in gymnasiis, et in expeditionibus, quascunque suscipit, primus ipse arma gestat; 'ac si quos e conductitiis militibus esse 'molles animadvertit, eos exauctorat: 'sin qui et laborum tolerantes sunt, et 'ad subeundum pericula in re adversus 'hostem gerenda, promti, eos stipendio 'partim duplo, partim triplo, partim 'quadruplo, ac praeterea muneribus aliis ornat. Eosdem et in morbis curat, 'et mortuos funerum magnificentia cohonestat. Quo fit, ut omnes ipsius conductitii milites sciant, virtute bellica 'vitam se honoratissimam, ac rebus omnibus affluentem consequi. Idem mihi 'non ignoranti demonstrabat, parere 'jam ipsius imperio Maracos, et Dolopes, et Alcetam, qui Epiro praeest.

"ἐμοὶ δὲ ὐδεὶς μιϛθοφορεῖ, ὅϛις μὴ ἱκανός
"ἐϛιν ἴσα πονεῖν ἐμοί. Αὐτὸς δὴ ἐϛὶ
"(λέγειν γὰρ πρὸς ὑμᾶς χρὴ τἀληθῆ) καὶ
"τὸ σῶμα μάλα εὔρωϛος, καὶ ἄλλως φι-
"λόπονος. καὶ τοίνυν τῶν παρ' αὐτῷ πεῖ-
"ραν λαμβάνει καθ' ἑκάϛην ἡμέραν· ἡ-
"γεῖται γὰρ σὺν τοῖς ὅπλοις καὶ ἐν τοῖς
"γυμνασίοις, καὶ ὅταν πη ϛρατεύηται.
"καὶ οὓς μὲν ἂν μαλακοὺς τῶν ξένων αἰ-
"σθάνηται, ἐκβάλλει· οὓς δὴ ἂν ὁρᾷ φι-
"λοπόνως καὶ φιλοκινδύνως ἔχοντας πρὸς
"τὺς πολέμυς, τιμᾷ τοὺς μὲν διμοιρίαις,
"τὺς δὲ, τριμορίαις, τὺς δὲ, καὶ τετρα-
"μοιρίαις, καὶ ἄλλοις δώροις, καὶ νόσων γε
"θεραπείαις, καὶ περὶ ταφὰς κόσμῳ. ὥς-
"τε πάντες ἴσασιν οἱ παρ' ἐκείνῳ ξένοι,
"ὅτι ἡ πολεμικὴ αὐτοῖς ἀρετὴ ἐντιμότα-
"τόν τε βίον καὶ ἀφθονώταὶον παρέχεται.
"Επεδείκνυε δέ μοι εἰδότι, ὅτι καὶ ὑπή-
"κοοι ἤδη αὐτῷ εἶεν Μαρακοὶ, καὶ Δόλο-
"πες, καὶ Αλκέτας ὁ ἐν τῇ Ηπείρῳ ὕ-

‘ παρχος. ὥστε, ἔφη, τί ἂν ἐγὼ φοβού-
‘ μενος οὐ ῥαδίως ἂν ὑμᾶς οἰοίμην κατα-
‘ στρέψεσθαι; τάχα οὖν ὑπολάβοι ἄν τις
‘ ἐμοῦ ἄπειρος· τί οὖν μέλλεις, καὶ οὐκ ἤδη
‘ στρατεύεις ἐπὶ τοὺς Φαρσαλίους; ὅτι νὴ
‘ Δία τῷ παντὶ κρεῖττόν μοι δοκεῖ εἶναι
‘ ἑκόντας ὑμᾶς μᾶλλον, ἢ ἄκοντας προσ-
‘ αγαγέσθαι. βιασθέντες μὲν γὰρ ὑμεῖς
‘ τ᾽ ἂν βουλεύησθε ὅ,τι δύνασθε κακὸν ἐ-
‘ μοὶ, ἐγώ τ᾽ ἂν ὑμᾶς ὡς ἀσθενεστάτους βου-
‘ λοίμην εἶναι. εἰ δὲ πεισθέντες μετ᾽ ἐμοῦ
‘ γένοισθε, δῆλον ὅτι αὔξοιμεν ἂν ὅ,τι δυ-
‘ ναίμεθα ἀλλήλους. Γιγνώσκω μὲν οὖν,
‘ ὦ Πολυδάμα, ὅτι ἡ σὴ πατρὶς εἰς σὲ
‘ ἀποβλέπει. ἐὰν δέ μοι φιλικῶς αὐτὴν
‘ ἔχειν παρασκευάσῃς, ὑπισχνοῦμαί σοι,
‘ ἔφη, ἐγὼ μέγιστόν σε τῶν ἐν τῇ Ἑλλά-
‘ δι μετ᾽ ἐμὲ καταστήσειν. οἵων δὲ πραγ-
‘ μάτων ἐγὼ τὰ δεύτερά σοι δίδωμι, ἄ-
‘ κουσον, καὶ μηδὲν πίστευέ μοι ὅ,τι ἂν μὴ
‘ λογιζομένῳ σοὶ ἀληθὲς φαίνηται. Οὐ-

'Quidnam igitur, ait, mihi metuendum
'sit, quominus existimare debeam, me fa-
'cile vos imperio meo subjecturum? For-
'tassis heic secum aliquis cogitet, mea-
'rum rerum ignarus: Quamobrem igi-
'tur cunctaris? Cur non jam bellum ad-
'versus Pharsalios suscipis? Quia pro-
'fecto mihi praestare omnino videtur,
'ut vos mihi potius sponte vestra, quam
'invitos adjungam. Nam si coacti a me
'fueritis, et ipsi de me, quacunque ra-
'tione fieri poterit, laedendo consilia a-
'gitabitis: etiam vos ego vicissim quam
'maxime fractos volam. Sin persuaden-
'do meas in partes vos adduxero, facile
'intelligi potest, futurum ut pro virili
'vires mutuo nostras adaugeamus. Non
'autem nescius sum, mi Polydama, in te
'unum oculos patriae tuae conjectos es-
'se. Ejus si benevolentiam mihi conci-
'liaveris, polliceor tibi equidem, inquit,
'facturum me, ut omnium in Graecia sis
'hominum secundum me maximus. Qua-
'rum autem rerum tibi secundas defe-
'ram, audi; neque mihi fidei quidquam
'in ullo habueris, quod tibi ratiocinanti

'non vero consentaneum visum fuerit.
'Primum hoc manifestum est futurum,
'ut si Pharsalus, iis cum oppidis quae a
'vobis pendent, ad nos accesserit: facile
'Thessalorum omnium imperator ego
'constituar. Jam si uni pareat impera-
'tori Thessalia, cogi equitum IↃↃCIↃ
'poterunt, ac peditum supra CCIↃↃ;
'quorum et corpora, et animi magnitu-
'dinem dum intueor, nullam fore gen-
'tem arbitror, si recte quis eorum cu-
'ram gerat, cujus Thessali sint obeditu-
'ri imperio. Et quanquam ipsa per se
'latissime pateat Thessalia, tamen impe-
'ratore creato, etiam finitimae nationes
'omnes ei parent. Sunt item in his lo-
'cis universi prope jaculandi periti: quo
'fiet, ut copias nostras etiam cetrato-
'rum numero abundaturas, sit verisimi-
'le. Praeterea mihi cum Boeotis, ac re-
'liquis omnibus, quicunque contra La-
'cedaemonios bellum gerunt, societas
'est: quos si tantum a Lacedaemonio-
'rum injuriis vindicavero, perlubenter

‘ κοῦν τοῦτο μὲν εὔδηλον ἡμῖν, ὅτι Φαρ-
‘ σάλου προσγενομένης, καὶ τῶν ἐξ ὑμῶν ἠρ-
‘ τημένων πόλεων, εὐπετῶς ἂν ἐγὼ τα-
‘ γὸς Θετταλῶν ἁπάντων κατασταίην. ὡς
‘ γε μὴν, ὅταν ταγεύηται Θετταλία, εἰς
‘ ἑξακισχιλίους μὲν οἱ ἱππεύοντες γίγνονται,
‘ ὁπλῖται δὲ πλείους ἢ μύριοι καθίστανται.
‘ ὧν ἐγὼ καὶ τὰ σώματα καὶ τὴν μεγαλο-
‘ ψυχίαν ὁρῶν, οἶμαι ἂν αὐτῶν εἰ κα-
‘ λῶς τις ἐπιμελοῖτο, οὐκ εἶναι ἔθνος ὁ-
‘ ποίῳ ἂν ἀξιώσαιμεν ὑπήκοοι εἶναι Θετ-
‘ ταλοί. πλατυτάτης γε μὴν οὔσης τῆς
‘ Θετταλίας, πάντα τὰ κύκλῳ ἔθνη ὑπή-
‘ κοα μέν ἐστιν, ὅταν ταγὸς ἐνθάδε κατα-
‘ στῇ· σχεδὸν δὲ πάντες οἱ ταύτῃ ἀκοντι-
‘ σταί εἰσιν· ὥστε καὶ πελταστικῷ εἰκὸς ὑ-
‘ περέχειν τὴν ἡμετέραν δύναμιν. Καὶ
‘ μὴν Βοιωτοί γε, καὶ οἱ ἄλλοι πάντες, ὅσοι
‘ Λακεδαιμονίοις πολεμοῦσιν, ὑπάρχουσί
‘ μοι σύμμαχοι. καὶ ἀκολουθεῖν τοίνυν ἀξι-
‘ οῦσιν ἐμοὶ, ἂν μόνον ἀπὸ Λακεδαιμονίων

‘ ἐλευθερῶ αὐτοὺς. καὶ Ἀθηναῖοι δὲ εὖ οἶδ’
‘ ὅτι πάντα ποιήσαιεν ἂν, ὥστε σύμμα-
‘ χοι ἡμῖν γενέσθαι. ἀλλ’ ἐγὼ οὐκ ἄν μοι
‘ δοκῶ πρὸς αὐτοὺς φιλίαν ποιήσασθαι. νο-
‘ μίζω γὰρ ἔτι ῥᾷον τὴν κατὰ θάλατ-
‘ ταν, ἢ τὴν κατὰ γῆν ἀρχὴν παραλα-
‘ βεῖν ἄν. Εἰ δὲ εἰκότα λογίζομαι, σκό-
‘ πει, ἔφη, καὶ ταῦτα. ἔχοντες μέν γε
‘ Μακεδονίαν, ἔνθεν καὶ Ἀθηναῖοι τὰ ξύλα
‘ ἄγονται, πολὺ δήπου πλέονας ἐκείνων
‘ ἱκανοὶ ἐσόμεθα ναῦς ποιήσασθαι. ἀνδρῶν
‘ γε μὴν ταύτας πληροῦν πότερον Ἀθη-
‘ ναίους, ἢ ἡμᾶς εἰκὸς μᾶλλον δύνασθαι,
‘ τοσούτους καὶ τοιούτους ἔχοντας πενέ-
‘ στας; τούς γε μὴν ναύτας τρέφειν πότε-
‘ ρον ἡμᾶς ἱκανωτέρους εἰκός ἐστι, τοὺς δι’
‘ ἀφθονίαν καὶ ἄλλοσε σῖτον ἐκπέμπον-
‘ τας, ἢ Ἀθηναίους, τοὺς μηδὲ αὐτοῖς ἱ-
‘ κανὸν ἔχοντας, ἂν μὴ πρίωνται; καὶ
‘ χρήμασί γε δήπου εἰκὸς ἡμᾶς ἀφθονω-
‘ τέροις χρῆσθαι, μὴ εἰς νησύδρια ἀπο-

'me ducem sequentur. Neque dubito, 'quidvis facturos Athenienses, nobiscum uti societate conjuncti sint: quanquam eorum mihi amicitiam minime 'expetendam arbitrer. Sic enim statuo, 'facilius nos maris quam terrae consequuturos imperium. An vero probabiles sint meae ratiocinationes, ut videas; etiam haec, ait, mecum velim consideres. Nimirum si Macedoniam habebimus, e qua Athenienses ligna petant, 'multo plures ipsis naves aedificare poterimus. Jam quod homines attinet, 'num iis Athenienses facilius posse complere naves credibile sit, quam nos, quibus tanta mancipiorum est copia? Num 'item magis sit consentaneum, nobis ad alendos nautas omnia suffectura, qui prae 'copia frumentum etiam alio vehimus; 'an Atheniensibus, quibus ne tantum 'quidem frumenti suppetit, quantum ipsis satis sit, nisi alicunde pretio comparent? Etiam pecuniae nos vim majorem habere verisimile est, qui ut parvas quasdam ad insulas respiciamus, necesse non habemus: sed mediterraneis

'a nationibus tributa nostros ad usus 'exigimus. Quoties enim uni paret 'Thessalia, finitima omnia tributum 'pendent. Nec ignoras, Persicum eti- 'am regem, fruentem non insularum sed 'terrae continentis fructibus, omnium 'hominum esse opulentissimum: quem 'quidem ego minori negotio redigi pos- 'se in ordinem arbitror, quam Graeci- 'am. Scio enim homines istic omnes, 'uno excepto, magis servituti quam for- 'titudini addictos esse. Scio praeterea, 'quali ab exercitu discrimen in extre- 'mum adductus rex fuerit: sive illum 'respicias, qui in Asiam cum Cyro sive 'qui cum Agesilao ascendit. Haec quum 'apud me disseruisset, respondebam ego; 'Caetera quidem digna consideratu ab 'ipso dici, sed videri mihi multum in 'hoc difficultatis, si nos Lacedaemoniis 'amici, quum nihil habeamus quod de 'ipsis queramur, ad hostes ab eis defici- 'amus. Tum ille me collaudato adde- 'bat, magis se me adjunctum sibi cupe- 're, siquidem talis essem. Simul potesta- 'tem fecit proficiscendi ad vos, ac rem

• βλέποντας, ἀλλ᾽ ἠπειρωτικὰ ἔθνη καρ-
• πȣμένους, πάντα γὰρ δήπȣ τὰ κύκλῳ
• φόρον φέρει, ὅταν ταγεύηται τὰ κατὰ
• Θετλαλίαν. Οἶδα δὲ δήπου, ὅτι καὶ
• βασιλεὺς ὁ Περσῶν οὐ νήσȣς, ἀλλ᾽ ἤπει-
• ρον καρπȣμενος, πλȣσιώταΐος ἀνθρώπων
• ἐςίν· ὃν ἐγὼ ὑπήκοον ποιήσασθαι ἔτι
• εὐκατεργαςότερον ἡγοῦμαι εἶναι ἢ τὴν
• ʽΕλλάδα. οἶδα γὰρ, πάντας τȣ̀ς ἐκεῖ
• ἀνθρώπȣς, πλὴν ἑνὸς, μᾶλλον δουλείαν
• ἢ ἀλκὴν μεμελετηκότας. οἶδα δὲ, ὑφ᾽
• οἵας δυνάμεως, καὶ τῆς μετὰ Κύρȣ ἀνα-
• βάσης, καὶ τῆς μετ᾽ Αγησιλάου, εἰς πᾶν
• ἀφίκετο βασιλεύς. Επεὶ δὲ ταῦτ᾽ εἰ-
• πόντος αὐτȣ̃, ἐγὼ ἀπεκρινάμην, ὅτι τὰ
• μὲν ἄλλα ἀξιόσκεπΐα λέγει, τὸ δὲ, Λα-
• κεδαιμονίοις ὄντας φίλȣς ἀποςῆναι πρὸς
• τȣ̀ς ἐναντίους, μηδὲν ἔχοντας ἐγκαλεῖν,
• τοῦτ᾽, ἔφην, ἄπορόν μοι δοκεῖ εἶναι· ὁ
• δ᾽ ἐπαινέσας με, καὶ εἰπὼν, ὅτι μᾶλ-
• λον ἐκτέον μοι εἴη, ὅτι τοιοῦτος εἴην,

‘ ἀφῆκέ μοι ἐλθόντα πρὸς ὑμᾶς λέγειν τἀ-
‘ ληθῆ, ὅτι διανοοῖτο στρατεύειν ἐπὶ Φαρ-
‘ σαλίους, εἰ μὴ πεισοίμεθα. αἰτεῖν οὖν
‘ ἐκέλευε βοήθειαν παρ' ὑμῶν. κἂν ἐὰν μέν
‘ σοι, ἔφη, διδῶσιν ὥστε σε πείθειν ἱκανὴν
‘ πέμπειν συμμαχίαν ὡς ἐμοὶ πολεμεῖν,
‘ ἄγ', ἔφη, καὶ τούτῳ χρώμεθα ὅ,τι ἂν
‘ ἀποβαίνοι ἐκ τοῦ πολέμου· ἐὰν δέ σοι μὴ
‘ δοκῶσιν ἱκανῶς βοηθεῖν, οὐκ ἤδη ἀνέγκλη-
‘ τος ἂν δικαίως εἴης ἐν τῇ πατρίδι, ἥ σε
‘ τιμᾷ, καὶ σὺ πράττεις τὰ κράτιστα.
‘ Περὶ τούτων δὴ ἐγὼ ἥκω πρὸς ὑμᾶς, καὶ
‘ λέγω πάντα, ὅσα ἐκεῖ αὐτός τε ὁρῶ, καὶ
‘ ἐκείνου ἀκήκοα. καὶ νομίζω οὕτως ἔχειν,
‘ ὦ ἄνδρες Λακεδαιμόνιοι, * ὡς εἰ μὲν πέμ-
‘ ψετε ἐκεῖσε δύναμιν μὴ ἐμοὶ μόνον, ἀλ-
‘ λὰ καὶ τοῖς ἄλλοις Θετταλοῖς ἱκανὴν δο-
‘ κεῖν εἶναι πρὸς Ἰάσονα πολεμεῖν, ἀπο-
‘ στήσονται αὐτοῦ αἱ πόλεις· πᾶσαι γὰρ
‘ φοβοῦνται ὅποι ποτὲ προβήσεται ἡ τοῦ
‘ ἀνδρὸς δύναμις. εἰ δὲ νεοδαμώδεις, καὶ ἄν-

* εἰ μέν.

'ipsam exponendi: cogitare nimirum 'ipsum de bello Pharsaliis inferendo, si 'non sponte nostra ipsi assentiremur. 'Jussit igitur, a vobis suppetias postula-'rem: ac si quidem, inquit, persuaden-'do impetraveris, ut copias tibi auxilia-'res mittant, quae ad oppugnandum me 'satis amplae sint: consulamus id sane 'boni, quod belli sors tulerit. At si tibi 'non satis magna subsidia mittere visi 'fuerint, merito culpa non carebis in 'patria, quae te amat, et in qua tu prae-'stantissima es cum dignitate. Has ob 'res veni equidem ad vos, Lacedaemo-'nii, vobisque omnia, quae istic vidi, et 'ex Jasone audivi, expono. Esse autem 'ejusmodi rerum statum arbitror, ut si 'copias illuc miseritis, quae non mihi 'solum, sed reliquis etiam Thessalis ad 'resistendum Jasoni satis amplae videan-'tur, civitates ab eo sint defecturae. Me-'tuunt enim omnes quo tandem evasura 'sit hominis potentia. Sin novos popu-'lares, cum aliquo rerum gerendarum 'imperito, suffecturos hoc in negotio

'putatis: ab hoc uti bello abstineatis, e-
'quidem vobis consulo. Nam certo sci-
'tote, bellum adversus vires magnas vo-
'bis gerendum esse, ac talem adversus
'hominem, qui tam prudens dux est: ut
'quaecunque tandem vel clam, vel alios
'antevertendo, vel vi perficere conatur,
'non facile fine suo frustretur. Etenim
'et nocte uti perinde ac die potest, et
'celeritate quum opus est, prandio coe-
'naque simul sumta labores perferre.
'Praeterea tum demum sibi quiescen-
'dum arbitratur, postea quam eo perve-
'nerit, quo contendebat, remque animi
'ex sententia confecerit. Itidem eos,
'quos secum habet, consuefecit. Novit
'etiam militum animos explere, quoties
'laborando praeclarum aliquid effece-
'runt. Quo fit, ut omnes qui cum eo
'sunt, didicerint; ex laboribus etiam vo-
'luptates oriri: quanquam ipse omnium,
'quos equidem novi, corporis in volup-
'tatibus abstinentissimus est: adeoque
'propter has tantopere non occupatur,
'ut minus id semper faciat, quod ex u-

δρα ἰδιώτην οἴεσθε ἀρκέσειν, συμβουλεύω ἡσυχίαν ἔχειν. Εὖ γὰρ ἴστε, ὅτι πρός τε μεγάλην ἔσται ῥώμην ὁ πόλεμος, καὶ πρὸς ἄνδρα, ὃς φρόνιμος μὲν οὕτως στρατηγός ἐστιν, ὡς ὅσα τε λανθάνειν, καὶ ὅσα φθάνειν, καὶ ὅσα βιάζεσθαι ἐπιχειρεῖ, οὐ μάλα ἀφαμαρτάνειν. ἱκανὸς γάρ ἐστι καὶ νυκτὸς ἅπερ ἡμέρᾳ χρῆσθαι, καὶ ὅταν σπεύδῃ, ἄριστον καὶ δεῖπνον ποιησάμενος ἅμα πονεῖσθαι. οἴεται δὲ καὶ ἀναπαύεσθαι χρῆναι, ὅταν ἀφίκηται ἔνθ᾽ ἂν ὁρμώμενος ᾖ, καὶ διαπράξηται ἃ δεῖ. Καὶ τοὺς μετ᾽ αὐτοῦ δὲ ταῦτα εἴθικεν. ἐπίσταται δὲ καὶ ὅταν ἐπιπονήσαντες ἀγαθόν τι πράξωσιν οἱ στρατιῶται, ἐκπλῆσαι τὰς γνώμας αὐτῶν. ὥστε καὶ τοῦτο μεμαθήκασι πάντες οἱ μετ᾽ αὐτοῦ, ὅτι ἐκ τῶν πόνων καὶ τὰ μαλακὰ γίγνεται· καὶ μὴν ἐγκρατέστατός γε ἐστὶν, ὧν ἐγὼ οἶδα, τῶν περὶ τό σῶμα ἡδονῶν. ὥστε οὐδὲ διὰ ταῦτα ἀσχολίαν ἔχει εἰς τὸ μὴ πράττειν ἀεὶ τὸ

• δέον. ὑμεῖς οὖν σκεψάμενοι εἴπατε πρὸς • ἐμὲ, ὥσπερ ὑμῖν προσήκει, ὁποῖα δυνή- • σεσθέ τε καὶ μέλλετε ποιήσειν.' Ὁ μὲν ταῦτ' εἶπεν. οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι τότε μὲν ἀνεβάλλοντο τὴν ἀπόκρισιν. τῇ δὲ ὑστεραίᾳ, καὶ τῇ τρίτῃ, λογισάμενοι τάς τε ἔξω μόρας, ὅσαι αὐτοῖς εἶεν, καὶ τὰς περὶ Λακεδαίμονα πρὸς τὰς ἔξω τῶν Ἀθηναίων τριήρεις, καὶ τὸν πρὸς τοὺς ὁμόρους πόλεμον ἀπεκρίναντο, ὅτι ἐν τῷ παρόντι οὐκ ἂν δύναιντο ἱκανὴν αὐτῷ ἐκπέμψαι ἐπικουρίαν, ἀλλ' ἀπιόντα συντίθεσθαι αὐτὸν ἐκέλευον ὅπῃ δύναιτο ἄριστα, τά τε ἑαυτοῦ, καὶ τὰ τῆς πόλεως. Κἀκεῖνος μέντοι ἐπαινέσας τὴν ἁπλότητα τῆς πόλεως, ἀπῆλθε. καὶ τὴν μὲν ἀκρόπολιν τῶν Φαρσαλίων ἐδέετο τοῦ Ἰάσονος μὴ ἀναγκάσαι αὐτὸν παραδοῦναι, ὅπως τοῖς παρακαταθεμένοις διασώζῃ· τοὺς δὲ ἑαυτοῦ παῖδας ἔδωκεν ὁμήρους, ὑποσχόμενος αὐτῷ τήν τε πόλιν πείσας ἑκοῦσαν σύμμαχον ποιήσειν, καὶ ταγὸν συγ-

'ſu ſit. Vos igitur re deliberata ſignifi- 'cate mihi, quemadmodum vos decet, 'quid hac in re praeſtare tum poſſitis,
5 'tum velitis.' Haec Polydamantis fuit oratio. Lacedaemonii vero dilata eo die reſponſione, alteroque ac tertio quoque die ſecum ipſi expendentes, quot cohortes foris, quot circa Lacedaemonem triremibus Athenienſium oppoſitas haberent, quodque bellum etiam adverſus finitimos gererent: reſpondent, In hoc quidem tempore non poſſe ſatis ſe magna mittere ad eum ſubſidia: quamobrem domum rediret, ac tum ſuis tum patriae rebus quam poſſet optime conſuleret.
6 Itaque Polydamas, collaudata reipublicae Laconicae ſimplicitate, diſceſſit: et arcem quidem Pharſaliorum ne dedere cogeretur, Jaſonem orabat; ut hanc illis, qui fidei ſuae commiſiſſent eam, conſervaret: liberos autem ſuos obſides dabat, ſimulque pollicebatur, perſuadendo ſe patriam adducturum, uti ſponte ſe ſocietati ipſius adjungeret; atque etiam cum aliis daturum operam, ut Theſſa-

lorum imperator Jaſon conſtitueretur. Quaproptèr quum ultro citroque data fides eſſet, ſtatim et Pharſaliis pax conceſſa fuit, et Jaſoni munus imperatoris Theſſalorum ſine controverſia delatum.
Quod ubi accepiſſet, equitum gravisque 7
armaturae peditum numerum civitatibus ſingulis, pro cujusque facultatibus, imperabat. Ita factum ut equites haberet Theſſalos, ac de ſociis coactos, plures quam VIIICIↃ: gravis vero armaturae pedites recenſerentur non pauciores XXCIↃ. Denique cetratorum eas habebat copias, quae quibusvis in acie opponi poſſent. Civitates quidem certe Theſſalorum vel enumerare fuerit operoſum. Denuntiabat etiam finitimis omnibus, uti tributum penderent, quod Scopae temporibus impoſitum fuiſſet. Atque haec quidem hoc modo peragebantur. Ego unde Jaſonis ad res geſtas deflexeram, revertor.

II. Cogebantur et Lacedaemonii, et eorum ſocii, Phocenſium in agrum; et Thebani pedem referentes intra fines ſuos, viarum aditus praeſidiis tenebant.

καταςήσειν αὐτόν. ὡς δὲ τὰ πιςὰ ἔδοσαν ἀλλήλοις, εὐθὺς μὲν οἱ Φαρσάλιοι εἰρήνην ἦγον, ταχὺ δὲ ὁ Ἰάσων ὁμολογȣμένως ταγὸς τῶν Θεσσαλῶν καθειστήκει. Ἐπεί γε μὴν ἐτάγευσε, διέταξεν ἱππικόν τε ὅσον ἑκάςη πόλις δυνατὴ ἦν παρέχειν, κ̀ ὁπλιτικόν. κ̀ ἐγένοντο αὐτῷ ἱππεῖς μὲν σὺν τοῖς συμμάχοις πλείους, ἢ ὀκταχισχίλιοι, ὁπλῖται δὲ ἐλογίσθησαν ȣ̓κ ἐλάττȣς δισμυρίων. πελταςικόν γε μὴν ἱκανὸν πρὸς πάντας ἀνθρώπȣς ἀντιταχθῆναι. ἔργον γὰρ ἐκείνων γε κ̀ τὰς πόλεις ἀριθμῆσαι. προεῖπε δὲ καὶ τοῖς περιοίκοις πᾶσι τὸν Φόρον, ὥσπερ ἐπὶ Σκόπα τεταγμένος ἦν, Φέρειν. κ̀ ταῦτα μὲν οὕτως ἐπεραίνετο. ἐγὼ δὲ πάλιν ἐπάνειμι, ὅθεν εἰς τὰς περὶ Ἰάσονος πράξεις ἐξέβην.

β΄. Οἱ μὲν γὰρ Λακεδαιμόνιοι καὶ οἱ σύμμαχοι συνελέγοντο εἰς τȣ̀ς Φωκέας, οἱ δὲ Θηβαῖοι, ἀναχωρήσαντες εἰς τὴν αὑτῶν, ἐφύλασσον τὰς εἰσβολάς. οἱ δ᾽ Α-

θηναῖοι, αὐξανομένους μὲν ὁρῶντες διὰ σφᾶς τοὺς Θηβαίους, χρήματά τε οὐ συμβαλλομένους εἰς τὸ ναυτικὸν, αὐτοὶ δὲ ἀποκναιόμενοι καὶ χρημάτων εἰσφοραῖς, καὶ λῃστείαις ἐξ Αἰγίνης, καὶ φυλακαῖς τῆς χώρας, ἐπεθύμησαν παύσασθαι τοῦ πολέμου, καὶ πέμψαντες πρέσβεις εἰς Λακεδαίμονα, εἰρήνην ἐποιήσαντο. Εὐθὺς δ᾽ ἐκεῖθεν δύο τῶν πρέσβεων πλεύσαντες κατὰ δόγμα τῆς πόλεως, εἶπον τῷ Τιμοθέῳ ἀποπλεῖν οἴκαδε, ὡς εἰρήνης οὔσης. ὁ δὲ ἅμ᾽ ἀποπλέων, τοὺς τῶν Ζακυνθίων φυγάδας ἀπεβίβασεν εἰς τὴν χώραν αὐτῶν· ἐπεὶ δὲ οἱ ἐκ τῆς χώρας Ζακύνθιοι πέμψαντες πρὸς τοὺς Λακεδαιμονίους ἔλεγον, οἷα πεπονθότες εἶεν ὑπὸ τοῦ Τιμοθέου, εὐθὺς οἱ Λακεδαιμόνιοι ἀδικεῖν τὲ ἡγοῦντο τοὺς Ἀθηναίους, καὶ ναυτικὸν πάλιν παρεσκεύαζον, καὶ συνετάττοντο εἰς ἑξήκοντα ναῦς, ἀπ᾽ αὐτῆς τε τῆς Λακεδαίμονος, καὶ Κορίνθου, καὶ Λευκάδος, καὶ Ἀμβρακίας, καὶ Ἤλιδος, καὶ Ζακύνθου, καὶ

Athenienſes autem, quod opera ſua Thebanos creviſſe cernerent, qui nihil pecuniae ad alendam claſſem conferrent, quum interim de ipſorum facultatibus, ob pecuniarum conferendarum exactiones, itemque praedationes ex Aegina, et Atticae praeſidia, decederet: finem imponere bello cupiebant. Itaque miſſis Lacedaemonem legatis, pacem faciunt.

2 Mox Lacedaemone duo ex legatorum numero, quemadmodum reipublicae decreto juſſi fuerant, ad Timotheum navigant; eique ſignificant, domum uti claſſem reduceret, quod pax eſſet inita. Timotheus inter redeundum exules Zacynthios in patriam exponit. Quamobrem quum Zacynthii legatis Lacedaemonem miſſis, quid ipſis a Timotheo illatum eſſet injuriae, commemoraſſent: mox Lacedaemonii laeſos ſe ab Athenienſibus exiſtimare, rurſumque claſſem inſtruere, ac naves plus minus LX Lacedaemone, Corintho, Leucade, Ambracia, Eli-

de, Zacyntho, Achaia, Epidauro, Troezene, Hermione, Haliensibus, cogere. Mnasippum ei classi praeficiunt: quem 3
praeter alia, quae in illa maris ora curaret, Corcyram quoque bello aggredi jubent. Legatos etiam ad Dionysium mittunt, qui docerent, non minus ex ipsius esse re, quam sua, Corcyram Atheniensium imperio non parere. Mnasippus itaque collecta jam classe sua, Corcyram cum ea petit. Habebat praeter eos, quos Lacedaemone secum adduxerat, conductitios milites non pauciores CIↃIↃ. Post- 4
eaquam de navibus copias exposuisset, insulam mox occupat, eamque pulcherrime excultam et consitam, ac magnificis aedificiis, cellisque vinariis passim ruri extructis ornatam, vastat: estque adeo proditum, milites eo progressos esse luxus, ut vinum bibere, nisi fragrans esset, haudquaquam vellent. Capta ex agris etiam ingens mancipiorum peco-

Αχαΐας, ϗ Επιδαύρȣ, ϗ Τροιζῆνος, καὶ Ἑρμιόνης, ϗ Ἁλιέων. Επιϛήσαντες δὲ ναύαρχον Μνάσιππον, ἐκέλευον τῶν τε ἄλλων ἐπιμελεῖσθαι τῶν κατ᾽ ἐκείνην τὴν θάλασσαν, καὶ ϛρατεύειν ἐπὶ Κέρκυραν. ἔπεμψαν δὲ ϗ πρὸς Διονύσιον, διδάσκοντες ὡς καὶ ἐκείνῳ χρήσιμον εἴη τὴν Κέρκυραν μὴ ὑπ᾽ Αθηναίοις εἶναι. ϗ ὁ μὲν δὴ Μνάσιππος, ἐπεὶ συνελέγη αὐτῷ τὸ ναυτικὸν, ἔπλευσεν εἰς τὴν Κέρκυραν. εἶχε δὲ ϗ μισθοφόρους σὺν τοῖς ἐκ Λακεδαίμονος μετ᾽ αὐτοῦ ϛρατευομένοις, ȣκ ἐλάσσȣς χιλίων ϗ πεντακοσίων. Επεὶ δὲ ἀπέβη, ἐκράτει τε τῆς γῆς, ϗ ἐδήȣ ἐξειργασμένην μὲν παγκάλως καὶ πεφυτευμένην τὴν χώραν, μεγαλοπρεπεῖς δὲ οἰκήσεις, ϗ οἰνῶνας κατεσκευασμένȣς ἔχουσαν ἐπὶ τῶν ἄγρων· ὥϛτ᾽ ἔφασαν τοὺς ϛρατιώτας εἰς τοῦτο τρυφῆς ἐλθεῖν, ὥϛτ᾽ ȣκ ἐθέλειν πίνειν, εἰ μὴ ἀνθοσμίας εἴη. ϗ ἀνδράποδα δὲ, ϗ βοσκήματα πάμπολλα ἡλίσκετο ἐκ τῶν ἀ-

γρῶν. Ἔπειτα δὲ καὶ κατεστρατοπεδεύσατο τῷ μὲν πεζῷ ἐπὶ λόφῳ ἀπέχοντι τῆς πόλεως ὡς πέντε στάδια, πρὸ τῆς χώρας ὄντι, ὅπως ἀποτέμνοιτο ἐντεῦθεν εἴ τις ἐπὶ τὴν χώραν τῶν Κερκυραίων ἐσίοι· τὸ δὲ ναυτικὸν εἰς τἀπὶ θάτερα τῆς πόλεως κατεστρατοπέδευσεν, ἔνθεν ᾤετ' ἂν τὰ προσπλέοντα καὶ προαισθάνεσθαι καὶ διακωλύειν. πρὸς δὲ τούτοις, καὶ ἐπὶ τῷ λιμένι, ὁπότε μὴ χειμὼν κωλύοι, ἐφώρμει. ἐπολιόρκει μὲν δὴ οὕτω τὴν πόλιν. Επεὶ δὲ οἱ Κερκυραῖοι ἐκ μὲν τῆς γῆς οὐδὲν ἐλάμβανον, διὰ τὸ κρατεῖσθαι κατὰ γῆν, κατὰ θάλασσαν δὲ οὐδὲν εἰσήγετο αὐτοῖς, διὰ τὸ ναυκρατεῖσθαι, ἐν πολλῇ ἀπορίᾳ ἦσαν· καὶ πέμποντες πρὸς τοὺς Αθηναίους, βοηθεῖν τε ἐδέοντο, καὶ ἐδίδασκον, ὡς μέγα μὲν ἀγαθὸν ἀποβάλοιεν ἂν, εἰ Κερκύρας στερηθεῖεν, τοῖς δὲ πολεμίοις μεγάλην ἂν ἰσχὺν προσβάλλοιεν. ἐξ οὐδεμιᾶς γὰρ πόλεως, πλήν γε Αθηναίων, οὔτε ναῦς οὔτε χρήματα πλεί-

5 rumque copia. Deinde terra quidem
Mnasippus pro castris locum capit in tu-
mulo, qui anteriore situs in parte insu-
lae stadiis ab oppido quinque aberat, ut
aditum omnibus intercluderet, ne quis
illinc Corcyrensium agrum ingredi pos-
set: classem vero ab utraque parte op-
pidi in statione collocat, unde tum pro-
spici adventus eorum, qui navigiis acce-
derent, tum impediri posset. Praeterea
quoties a tempestate non prohiberetur,
etiam in portu stationes habebat, ac op-
6 pidum hoc modo obsidebat. Corcyren-
ses autem, posteaquam nec suo quidquam
ex agro accipiebant, quod is ab hostibus
occupatus esset; nec mari quidquam in-
veheretur, quod a classis amplitudine su-
perarentur: magna rerum inopia labo-
rabant, ac suos Athenas mittebant, qui
opem ab eis poscerent, simulque doce-
rent, magnam facturos jacturam Atheni-
enses, si Corcyram amitterent; contra-
que, magnum hostibus robur accessu-
rum, si ea potirentur. Nec enim ipsos
ullo ex oppido, Athenis exceptis, vel na-
ves, vel pecunias majores consequi. Prae-

terea ſitam eſſe Corcyram loco peropportuno, ſive quis Corinthiacum ſinum ſpectet, ſive reliquas urbes ad eum pertinentes, ſive agrum Laconicum infeſtare vellent: multo denique maxime opportunam eſſe ratione continentis oppoſitae, ac trajectus e Sicilia in Peloponneſum. Quibus auditis Athenienſes ſum- 7
mopere ſibi hac in parte laborandum exiſtimabant. Itaque Steſiclem ducem cum cetratis plus minus IↃC mittunt, et Alcetam rogant, daret operam, ut in Corcyram exponerentur: qui quidem noctu quendam in inſulae locum transportati, oppidum Corcyrenſe ſunt ingreſſi. Praeterea decretum ab Athenienſibus factum, ut LX naves inſtruerentur, quibus omnium ſuffragiis Timotheus imperator praeficitur. Is quum Athenis numerum illum explere non poſſet, ad inſulas navigans operam dabat, ut inde claſſem compararet: rem minime contemnendam eſſe ratus, adverſum naves jam collectas temere pergere. Verum A- 8
thenienſes, quod exiſtimarent hominem tempus ad navigandum idoneum fruſtra

ονα ἂν γενέσθαι. ἔτι δὲ κεῖσθαι τὴν Κέρκυραν ἐν καλῷ μὲν τȢ Κορινθιακȣ͂ κόλπȣ, κ) τῶν πόλεων, αἳ ἐπὶ τȣ͂τον καθήκȣσιν, ἐν καλῷ δὲ τοῦ τὴν Λακωνικὴν χώραν βλάπτειν, ἐν καλλίστῳ δὲ τῆς τε ἀντιπέραν ἠπείρȣ, καὶ τȣ͂ εἰς Πελοπόννησον ἀπὸ Σικελίας παράπλου. Ἀκούσαντες δὲ ταῦτα οἱ Ἀθηναῖοι, ἐνόμισαν ἰσχυρῶς ἐπιμελητέον εἶναι, κ) ταγὸν πέμπουσι Στησικλέα εἰς ἑξακοσίους ἔχοντα πελταστάς, Ἀλκέτου δὲ ἐδεήθησαν συνδιαβιβάσαι τούτȣς. καὶ οὗτοι μὲν νυκτὸς διακομισθέντες που τῆς χώρας, εἰσῆλθον εἰς τὴν πόλιν. ἐψηφίσαντο δὲ κ) ἑξήκοντα ναῦς πληροῦν, Τιμόθεον δ' αὐτῶν στρατηγὸν ἐχειροτόνησαν. ὁ δ', ȣ̓ δυνάμενος αὐτόθεν τὰς ναῦς πληρῶσαι, ἐπὶ νήσων πλεύσας, ἐκεῖθεν ἐπειρᾶτο συμπληροῦν, ȣ̓ φαῦλον ἡγούμενος εἶναι ἐπὶ συγκεκροτημένας ναῦς εἰκῆ περιπλεῦσαι. Οἱ δ' Ἀθηναῖοι, νομίζοντες αὐτὸν ἀναλοῦν τὸν τῆς ὥρας εἰς τὸν

περίπλουν χρόνον, συγγνώμην οὐκ ἔχον αὐτῷ, ἀλλὰ παύσαντες αὐτὸν τῆς στρατηγίας, Ἰφικράτην ἀνθαιροῦνται. ὁ δ' ἐπεὶ κατέστη στρατηγὸς, μάλα ὀξέως τὰς ναῦς ἐπληροῦτο, καὶ τοὺς τριηράρχας ἠνάγκαζε. προσέλαβε δὲ παρὰ τῶν Ἀθηναίων καὶ εἴ που τὶς ναῦς περὶ τὴν Ἀττικὴν ἔπλει, καὶ τὴν [a] Πάραλον καὶ τὴν Σαλαμινίαν· λέγων ὡς ἐὰν τἀκεῖ καλῶς γένηται, πολλὰς αὐτοῖς ναῦς ἀποπέμψει. καὶ ἐγένοντο αὐτῷ αἱ ἅπασαι περὶ ἑβδομήκοντα. Ἐν δὲ τούτῳ τῷ χρόνῳ οἱ Κερκυραῖοι οὕτω σφόδρα ἐπείνων, ὥστε διὰ τὸ πλῆθος τῶν αὐτομολούντων ἐκήρυξεν ὁ Μνάσιππος πεπρᾶσθαι ὅστις αὐτομολοίη. ἐπεὶ δὲ οὐδὲν ἧττον ηὐτομόλουν, τελευτῶν, καὶ μαστιγῶν ἀπέπεμπεν. οἱ μέντοι ἔνδοθεν τοὺς τε δούλους οὐκ ἐδέχοντο πάλιν εἰς τὸ τεῖχος, ἀλλὰ πολλοὶ ἔξω ἀπέθνησκον. ὁ δ' αὖ Μνάσιππος ὁρῶν ταῦτα, ἐνόμιζέ τε ὅσον οὐκ ἤδη ἔχειν τὴν πόλιν, καὶ περὶ τοὺς μισθοφό-

conterere, nequaquam ei parcentes, summam rerum Iphicrati mandant, abrogato illi alteri imperio. Iphicrates ubi factus imperator esset, celeriter admodum naves complebat, ac triremium praefectos vel invitos cogebat. Praeterea sumebat secum naves omnes, quaecunque oram Atticae legebant, ac inter alias tum Paralum, tum Salaminiam. Dicebat enim, si res in Corcyra prospere cederent, multas se naves ipsis remissurum. Hoc modo septuaginta navium numerum om-
9 nino explevit. Interim Corcyrenses ad tantam famem redigebantur, ut ob transfugarum multitudinem Mnasippus proclamari per praecones juberet, omnes se venditurum pretio, quicunque transfugerent. Quum autem nihilominus transfugerent, tandem eos etiam flagris caesos dimittebat. Contra, qui erant in urbe, servos suos amplius in urbem non recipiebant, sed eorum plerique foris peribant. Quae quum Mnasippus videret, tantum non oppidum habere se jam existimabat, novaque ratione cum militibus

conductitiis agebat. Quippe nonnullis eorum adimebat stipendia, nonnullis quos secum retinebat, duum mensium stipendium debebat: nec id propterea, quemadmodum ferebatur, quod pecuniarum inopia laboraret. Urbes enim pleraeque militum loco pecuniam miserant, quippe quod esset haec expeditio trajectitia. Interim oppidani conspecto de turribus, excubias negligentius agi, quam prius, et milites per insulam passim palatos obvagari: facto in eos ex oppido impetu, nonnullos capiunt, nonnullos occidunt. Qua re Mnasippus animadversa, non ipse solum arma corripiebat; sed etiam tota cum gravi armatura suis ferebat subsidium, et cohortium praefectis ac tribunis, uti conductitios milites educerent, imperabat. Heic quum ductores quidam cohortium respondissent, non facile contineri posse in officio militem ab eo qui necessaria non subministraret: Mnasippus hunc baculo, cuspide alium verberabat. Itaque tunc omnes animis exasperatis, odioque plenis adversus Mnasip-

ρους ἐκαινούργει, καὶ τοὺς μέν τινας αὐτῶν ἀπομίσθους ἐπεποιήκει, τοῖς δ' οὖσι καὶ δυοῖν ἤδη μηνοῖν ὤφειλε τὸν μισθὸν, οὐκ ἀπορῶν, ὡς ἐλέγετο, χρημάτων. καὶ γὰρ τῶν πόλεων αἱ πολλαὶ ἀργύριον ἀντὶ τῶν ἀνδρῶν αὐτῷ ἔπεμπον, ἅ τε καὶ διαποντίου τῆς στρατείας οὔσης. Κατιδόντες δὲ ἀπὸ τῶν πύργων οἱ ἐκ τῆς πόλεως τάς τε φυλακὰς χεῖρον ἢ πρόσθεν φυλαττομένας, ἐσπαρμένους τὲ κατὰ τὴν χώραν τοὺς ἀνθρώπους, ἐπεκδραμόντες, τοὺς μέν τινας αὐτῶν ἔλαβον, τοὺς δὲ κατέκοψαν. αἰσθόμενος δὲ ὁ Μνάσιππος, αὐτός τε ἐξωπλίζετο, καὶ ὅσους εἶχεν ὁπλίτας, ἅπασιν ἐβοήθει, καὶ τοὺς λοχαγοὺς καὶ τοὺς ταξιάρχας ἐξάγειν ἐκέλευε τοὺς μισθοφόρους. ἀποκριναμένων δέ τινων λοχαγῶν ὅτι οὐ ῥᾴδιον εἴη μὴ διδόντα τὰ ἐπιτήδεια πειθομένους παρέχειν, τὸν μέν τινα βακτηρίᾳ, τὸν δὲ τῷ στύρακι ἐπάταξεν. οὕτω μὲν δὴ ἀθύμως ἔχοντες, καὶ μισοῦντες αὐτὸν, συνεξῆλθον ἅ-

παντες· ὅπερ ἥκιστα εἰς μάχην συμφέρει. Ὁ δὲ ἐπεὶ παρετάξατο, αὐτὸς μὲν τοὺς κατὰ τὰς πύλας τῶν πολεμίων τρεψάμενος ἀπεδίωκεν· οἱ δὴ ἐπεὶ ἐγγὺς τοῦ τείχους ἐγένοντο, ἀνεστρέφοντό τε, καὶ ἀπὸ τῶν μνημάτων ἔβαλλον καὶ ἠκόντιζον. ἄλλοι δ' ἐκδραμόντες καθ' ἑτέρας πύλας, ἐπιτίθενται ἀθρόοι τοῖς ἐσχάτοις. οἱ δὴ, ἐπ' ὀκτὼ τεταγμένοι, ἀσθενὲς νομίσαντες τὸ ἄκρον τῆς φάλαγγος ἔχειν, ἀναστρέφειν ἐπειρῶντο. ὡς δὴ ἤρξαντο ἐπαναχωρεῖν, οἱ μὲν πολέμιοι ὡς φεύγουσιν ἐπέθεντο, οἱ δὴ οὐκέτι ἐπανέστρεψαν· καὶ οἱ ἐχόμενοι δὴ αὐτῶν, εἰς φυγὴν ὥρμων. Ὁ δὲ Μνάσιππος τοῖς μὲν πιεζομένοις οὐκ ἐδύνατο βοηθεῖν, διὰ τοὺς ἐκ τοῦ κατ' ἀντικρὺ προσκειμένους· ἀεὶ δὴ ἐλείπετο σὺν ἐλάττοσι. τέλος δὲ οἱ πολέμιοι ἀθρόοι γενόμενοι, πάντες ἐπετίθεντο τοῖς περὶ τὸν Μνάσιππον, ἤδη μάλα ὀλίγοις οὖσι. καὶ οἱ ὁπλῖται ὁρῶντες τὸ γιγνόμενον, ἐπεξῄεσαν. ἐπεὶ

pum, egrediuntur: quod ſane ad pug-
11 nam minime conducit. Acie inſtructa Mnaſippus hoſtes, qui ad oppidi portas erant, in fugam verſos perſequebatur. At hi poſteaquam propius ad muros acceſſiſſent, converſi, de monumentis tela jaculaque conjiciebant. Praeterea nonnulli ex ipſis per alias portas excurrentes, confertim in extremos irruebant. Illi, quod in octonos diſpoſita eſſet ipſorum acies, rati hanc phalangis extremitatem imbecillam eſſe, convertere ſe conabantur. Quamprimum autem referre pedem coepiſſent, hoſtes quidem in eos irruebant, quaſi fugae ſe darent: ipſi vero non jam amplius aciem convertebant. Itaque etiam his proximi terga dabant.
12 Non poterat tum ſuppetias iis ferre Mnaſippus, qui ab hoſte premebantur, propter illorum impetum, quos adverſos habebat: et ſemper eorum numerus, qui cum ipſo erant, imminuebatur. Tandem hoſtes conferti Mnaſippum cum iis quos penes ſe perpaucos habebat, adoriuntur. Id quum gravis armaturae pedites fieri

conſpexiſſent, ipſi quoque de oppido in hoſtem pergunt. Quumque Mnaſippum interemiſſent, univerſis inde cum copiis hoſtem perſequebantur: adeoque parum aberat, quin ipſa caſtra cum vallo caperent: quod quidem accidiſſet, ſi non hominum circumforaneorum, et calonum, et mancipiorum turba conſpecta, quoddam in his robur eſſe arbitrati, pedem retuliſſent. Ac tum quidem erecto tropaeo 13
Corcyrenſes etiam mortuorum cadavera per inducias reddebant. Caeterum ab eo tempore firmioribus oppidani animis erant, contraque illi, qui foris eos obſidebant, omnino dejectis. Nam et fama ferebatur, tantum non adeſſe Iphicratem; et Corcyrenſes reipſa naves ſuas inſtruebant. Itaque Mnaſippi legatus 14
Hypermenes claſſem omnem, quae iſtic erat, complet: ac circumnavigans ad vallum, naves univerſas mancipiis et opibus oneratas dimittit. Ipſe cum claſſiariis, reliquiſque militibus, qui e proelio ſupererant, vallum cuſtodit. Tandem hi quoque perturbati admodum conſcenſis tri-

δ' ἐκεῖνον ἀπέκτειναν, ἐδίωκον ἤδη ἅπαντες. ἐκινδύνευσαν δ' ἂν καὶ στρατόπεδον ἑλεῖν σὺν τῷ χαρακώματι, εἰ μὴ οἱ διώκοντες, τὸν ἀγοραῖόν τε ὄχλον ἰδόντες καὶ τὸν τῶν θεραπόντων καὶ τὸν τῶν ἀνδραπόδων, οἰηθέντες ὄφελός τι αὐτῶν εἶναι, ἀπεστρέφοντο. Καὶ τότε μὲν τρόπαιόν τε ἔστησαν οἱ Κερκυραῖοι, καὶ τοὺς νεκροὺς ὑποσπόνδους ἀπεδίδοσαν. ἐκ δὲ τούτου οἱ μὲν ἐν τῇ πόλει, ἐρρωμενέστεροι ἐγεγένηντο· οἱ δ' ἔξω, ἐν πάσῃ δὴ ἀθυμίᾳ ἦσαν. καὶ γὰρ ἐλέγετο, ὅτι Ἰφικράτης τε ὅσον οὐκ ἤδη παρείη, καὶ οἱ Κερκυραῖοι δὲ τῷ ὄντι ναῦς ἐπλήρουν. Ὑπερμένης δὲ, ὃς ἐτύγχανεν ἐπιστολιαφόρος τῷ Μνασίππῳ ὤν, τό,τε ναυτικὸν πᾶν ὅσον ἦν ἐκεῖ συνεπλήρωσε, καὶ περιπλεύσας πρὸς τὸ χαράκωμα, τὰ πλοῖα πάντα γεμίσας τῶν τε ἀνδραπόδων καὶ τῶν χρημάτων ἀπέστειλεν· αὐτὸς δὲ σύν τε τοῖς ἐπιβάταις καὶ τοῖς περισωθεῖσι τῶν στρατιωτῶν διεφύλαττε τὸ χαράκωμα· τέλος δὲ καὶ οὗτοι μάλα δὴ τε-

ταραγμένοι ἀναβάντες ἐπὶ τὰς τριήρεις ἀπέπλεον, πολὺν μὲν σῖτον, πολὺν δὲ οἶνον, πολλὰ δὲ ἀνδράποδα καὶ ἀσθενοῦντας στρατιώτας καταλιπόντες. δεινῶς γὰρ ἐπεφόβηντο, μὴ καταληφθεῖεν ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων ἐν τῇ νήσῳ. καὶ ἐκεῖνοι μὲν εἰς Λευκάδα ἀπεσώθησαν. Ὁ δὲ Ἰφικράτης ἐπεὶ ἤρξατο τοῦ περίπλου, ἅμα μὲν ἔπλεεν, ἅμα δὲ πάντα, ὅσα εἰς ναυμαχίαν, παρεσκευάζετο· εὐθὺς μὲν γὰρ τὰ μεγάλα ἱστία αὐτοῦ κατέλιπεν, ὡς ἐπὶ ναυμαχίαν πλέων. καὶ τοῖς ἀκατίοις δὲ, καὶ εἰ εὔφορον πνεῦμα εἴη, ὀλίγα ἐχρῆτο· τῇ δὲ κώπῃ τὸν πλοῦν ποιούμενος, ἄμεινόν τε τὰ σώματα ἔχειν τοὺς ἄνδρας, καὶ ἄμεινον τὰς ναῦς πλεῖν ἐποίει. Πολλάκις δὲ καὶ ὅποι μέλλοι ἀριστοποιεῖσθαι τὸ στράτευμα ἢ δειπνοποιεῖσθαι, ἐπανήγαγεν ἂν τὸ κέρας ἀπὸ τῆς γῆς κατὰ ταῦτα τὰ χωρία. ἐπεὶ δ' ἀντιστρέψας ἂν καὶ ἀντιπρώρους καταστήσας τὰς τριήρεις, ἀπὸ σημείου ἀφίει ἀνθαμιλ-

remibus discedunt: magna istic frumen-
ti, vini, mancipiorum copia cum militi-
bus aegris relicta. Vehementer enim
metuebant, ne ab Atheniensibus in insu-
la deprehenderentur. Ac hi quidem sal-
15 vi Leucadem pervenerunt. Caeterum I-
phicrates ut primum cum classe profi-
cisci coepit, eadem opera tum navigabat,
tum navalem ad pugnam omnino se com-
parabat. Nam mox vela magna domi re-
linquebat, uti qui ad proelium navale
pergeret; atque etiam majoribus malis,
tametsi ventus secundus esset, raro ute-
batur. Nimirum remigio classem agens,
efficiebat ut et classiariorum corpora me-
lius exercita, et agiliores naves essent.
16 Saepius etiam iis locis, ubi vel pranden-
dum vel coenandum erat exercitui, a
terra cornu classis abducebat. Quum au-
tem conversa deinde classe, ac triremi-
bus terram adversis proris spectantibus,
ipse signo dato, certatim ut terram pe-
terent, juberet: tum vero inter primos
et aquam aliasque res necessarias sume-

re, et prandere posse, magnum habebat propositum victoriae praemium. Contra, satis erat magna multa, postremum venientibus, quod et harum rerum tantam copiam non consequerentur, et naves rursum conscendere statim, ubi signum ipse dedisset, cogerentur. Ita enim fiebat, ut primi omnia per otium agerent, postremi magna cum festinatione. Quod 17
si forte in hostico pranderet, excubias in terra, ceu par erat, constituebat: in navibus autem malos attollebat, ac de his omnia speculabatur. Quamobrem plerumque longius his prospectus patebat, quam iis qui plana in terra de loco sublimiori speculabantur. Quod si alicubi vel coenaret, vel quieti se daret, ignem in castris noctu non accendebat: sed ante castra lumen excitabat, ne quis accedere clam posset. Saepenumero si tranquillitas esset, mox coena sumta in altum provehebatur; ac si quidem aura spiraret, inter navigandum classiarii quietem capiebant: sin utendum esset re-

λᾶσθαι ἐς τὴν γῆν, μέγα δὴ νικητήριον ἦν τὸ πρώτους καὶ ὕδωρ λαβεῖν, καὶ εἴτου ἄλλου ἐδέοντο, καὶ πρώτους ἀριστῆσαι· τοῖς δ' ὑστάτοις ἀφικομένοις μεγάλη ζημία ἦν τό, τε ἐλαττοῦσθαι πᾶσι τούτοις, καὶ ὅτι ἀνάγεσθαι ἅμα ἔδει, ἐπεὶ σημήνειεν· συνέβαινε γὰρ τοῖς μὲν πρώτοις ἀφικνουμένοις καθ' ἡσυχίαν ἅπαντα ποιεῖν, τοῖς δὲ τελευταίοις, διὰ σπουδῆς. Φυλακάς γε μὴν, εἰ τύχοι ἐν τῇ πολεμίᾳ ἀριστοποιούμενος, τὰς μὲν ἐν τῇ γῇ ὥσπερ προσήκει καθίστη, ἐν δὲ ταῖς ναυσὶν αἰρόμενος αὖ τοὺς ἱστοὺς, ἀπὸ τούτων ἐσκόπει. τὸ πολὺ οὖν ἐπὶ πλέον οὗτοι καθεώρων, ἢ οἱ ἐκ τοῦ ὁμαλοῦ ἀφ' ὑψηλοτέρου καθορῶντες. ὅπου δὲ δειπνοποιοῖτο καὶ καθεύδοι, ἐν μὲν τῷ στρατοπέδῳ πῦρ νύκτωρ οὐκ ἔκαε, πρὸ δὲ τοῦ στρατεύματος φῶς ἐποίει, ἵνα μηδεὶς λάθῃ προσιών. πολλάκις δὲ εἰ εὐδία εἴη, εὐθὺς δειπνήσας ἀνήγετο· καὶ εἰ μὲν αὖρα φέροι, θέοντες ἅμα ἀνεπαύοντο· εἰ δὲ ἐλαύνειν δέοι,

κατὰ μέρος τὺς ναύτας ἀνέπαυεν. Ἐν δὲ τοῖς μεθ' ἡμέραν πλοῖς ἀπὸ σημείων τοτὲ μὲν ἐπὶ κέρως ἦγε, τοτὲ δ' ἐπὶ φάλαγγος· ὥστε ἅμα μὲν ἔπλεον, ἅμα δὲ πάντα, ὅσα εἰς ναυμαχίαν, κὶ ἠσκηκότες καὶ ἐπιστάμενοι, εἰς τὴν ὑπὸ τῶν πολεμίων, ὡς ᾤοντο, κατεχομένην θάλασσαν ἀφικνῦντο. καὶ τὰ μὲν πολλὰ ἐν τῇ πολεμίᾳ κὶ ἠρίστων, καὶ ἐδείπνυν· διὰ δὲ τὸ τἀναγκαῖα μόνον πράσσειν, κὶ τὰς βοηθείας ἔφθανεν ἀναγόμενος, κὶ ταχὺ ἐπέραινε. Περὶ δὲ τὸν Μνασίππυ θάνατον ἐτύγχανεν ὢν τῆς Λακωνικῆς περὶ τὰς Σφαγέας. εἰς τὴν Ἠλείαν δὲ ἀφικόμενος, κὶ παραπλεύσας εἰς τὸ τῦ Ἀλφειῦ στόμα, ὑπὸ τὸν Ἰχθῦν καλούμενον ὡρμίσατο. τῇ δὲ ὑστεραίᾳ ἐντεῦθεν ἀνήγετο ἐπὶ τῆς Κεφαλληνίας, ὕτω κὶ τεταγμένος κὶ τὸν πλοῦν ποιύμενος, ὡς, εἰ δέοι, πάντα ὅσα χρὴ παρεσκευασμένος ναυμαχοίη. κὶ γὰρ τὰ περὶ τῦ Μνασίππου, αὐτόπτου μὲν ὐδενὸς ἠκηκόει, ὑπώπτευε δὲ

migio viciſſim modo hos modo illos qui-
18 eſcere jubebat. Interdiu navigans, ſignis datis, nonnunquam in cornua, nonnunquam in phalangem aciem explicabat: quo fiebat, ut ſimul et navigarent, et in omnibus ad proelium navale neceſſariis inſtructi atque exerciti, mare illud ingrederentur; quod, uti quidem ipſi arbitrabantur, ab hoſtibus teneretur. Prandebant autem plerumque, et coenabant in hoſtili ſolo. Et quia tantum agebat hoc Iphicrates, quod factu eſſet opus; ſolvebat prius, quam ſuccurri ab hoſte poſſet, idque ipſum celeriter conficiebat.
19 Quo quidem tempore Mnaſippus occubuit, forte ad Laconicae Sphageas erat. Inde profectus Eleorum in fines, et Alphei oſtium praetervectus, ad locum qui Piſcis dicitur, portum ingreſſus eſt. Hinc poſtridie ſolvens Cephalleniam verſus, ita claſſis aciem ordinarat, et ita navigabat, ut, ſi opus eſſet, inſtructus a neceſſariis rebus omnibus, navali proelio decerneret. Nam quae Mnaſippo accidiſſe ferebantur, a nemine audierat, qui ipſe interfuiſſet; ideoque fallendi cauſſa ſpar-

gi ſuſpicabatur, et ſibi eo cautius proſpiciebat. Poſteaquam vero ad Cephalleniam appulit, certo, quod geſtum erat, intellexit; ideoque ſuos iſtic aliquantiſper recreabat. Enimvero non ignoro e- 20
quidem hujuſmodi hominum exercitationes inſtitui, quoties exiſtimatur futurum ut pugna navali decernatur: ſed hoc laudo, quod quum celeriter eo contendendum eſſet, ubi ſe Iphicrates proelio navali cum hoſte congreſſurum arbitrabatur, rationem eam repererit, ut ipſius copiae propter navigationem rudes earum rerum non eſſent, quae res ad navale proelium requiruntur; et propter has ipſas exercitationes tardius iter non facerent. Poſteaquam oppida Cephalle- 21
niae ſuam in poteſtatem redegiſſet, Corcyram petit. Heic quum primum audiiſſet, adventare triremes decem, a Dionyſio Lacedaemoniis in ſubſidium miſſas: inſulam ingreſſus ipſe, conſideratoque loco, unde tum illi, qui adventabant cum claſſe, conſpici poſſent; tum ſui qui daturi ſignum erant, in oppido cerni: ſpeculatores ibidem conſtituit, eiſque

μὴ ἀπάτης ἕνεκεν λέγοιτο, καὶ ἐφυλάττετο. ἐπεὶ μέντοι ἀφίκετο εἰς τὴν Κεφαλληνίαν, ἐνταῦθα δὴ σαφῶς ἐπύθετο, καὶ ἀνέπαυε τὸ στράτευμα. Οἶδα μὲν οὖν, ὅτι ταῦτα πάντα, ὅταν οἴωνται ναυμαχήσειν ἄνθρωποι, καὶ ἀσκεῖται καὶ μελετᾶται· ἀλλὰ τοῦτο ἐπαινῶ, ὅτι ἐπεὶ ἀφίκεσθαι ταχὺ ἔδει, ἔνθα τοῖς πολεμίοις ναυμαχήσειν ᾤετο, εὕρετο ὅπως μήτε διὰ τὸν πλοῦν ἀνεπιστήμονας εἶναι τῶν εἰς ναυμαχίαν, μήτε διὰ τὸ ταῦτα μελετᾶν, βραδύτερόν τι ἀφικέσθαι. Καταστρεψάμενος δὲ τὰς ἐν τῇ Κεφαλληνίᾳ πόλεις, ἔπλευσεν εἰς Κέρκυραν. ἐκεῖ δὲ πρῶτον μὲν ἀκούσας, ὅτι προσπλέοιεν δέκα τριήρεις παρὰ Διονυσίου βοηθήσουσαι τοῖς Λακεδαιμονίοις, αὐτὸς ἐλθὼν, καὶ σκεψάμενος τῆς χώρας ὅθεν τούς τε προσπλέοντας δυνατὸν ἦν ὁρᾶν, καὶ τοὺς σημαίνοντας εἰς τὴν πόλιν καταφανεῖς εἶναι, ἐνταῦθα κατέστησε τοὺς σκοπούς· κἀκείνοις μὲν συνέθετο προς-

πλεόντων τὲ καὶ ὁρμούντων ὡς δέοι σημαίνειν. Αὐτὸς δὲ τῶν τριηράρχων προσέταξεν εἴκοσιν οὓς δεήσει, ἐπεὶ κηρύξειεν, ἀκολουθεῖν· εἰ δέ τις μὴ ἀκολουθήσοι, προεῖπε μὴ μέμψεσθαι τὴν δίκην. ἐπεὶ δ' ἐσημάνθησαν προσπλεῦσαι, καὶ ἐκηρύχθη, ἀξία ἐγένετο θέας ἡ σπουδή. οὐδεὶς γὰρ ὅστις οὐ δρόμῳ τῶν μελλόντων πλεῖν εἰσέβη εἰς τὰς ναῦς. Πλεύσας δὲ ἔνθα ἦσαν αἱ πολέμιαι τριήρεις, καταλαμβάνει ἀπὸ μὲν τῶν ἄλλων τριήρεων εἰς τὴν γῆν τοὺς ἄνδρας ἐκβεβηκότας· Μελάνιππος μέντοι ὁ Ῥόδιος τοῖς τε ἄλλοις συνεβούλευε μὴ μένειν ἐνταῦθα, καὶ αὐτὸς πληρωσάμενος τὴν ναῦν, ἐξέπλει. ἐκεῖνος μὲν οὖν καίπερ ἀπαντῶν ταῖς Ἰφικράτους ναυσὶν, ὅμως ἀπέφυγεν· αἱ δὲ ἀπὸ Συρακουσῶν νῆες ἅπασαι ἑάλωσαν αὐτοῖς ἀνδράσιν. Ὁ μέντοι Ἰφικράτης τὰς μὲν τριήρεις ἀκρωτηριασάμενος, ἕλκων κατηγάγετο εἰς τὸν Κερκυραίων λιμένα, τῶν δὲ ἀνδρῶν συνέβη ἑκάστῳ τακ-

significat, quo pacto adventantibus, ac
portum occupantibus hostium navibus,
22 signum dandum esset. Interim ipse prae-
fectis triremium xx, mandata dat, quos,
ubi opus esset, ad praeconis vocem sequi
se vellet: eisdem denuntiat, non esse,
quod de poena querantur, si non seque-
rentur. Posteaquam de classis hostilis ad-
ventu signum datum fuisset, auditaque
praeconis vox; tum vero festinatio dig-
na spectatu sequi. Etenim nemo erat eo-
rum qui naves conscendere jussi fuerant,
23 qui non cursu ad eas contenderet. Ita-
que quum navigasset ad eum locum I-
phicrates, ubi triremes hostium erant, e
caeteris quidem navibus homines in ter-
ram egressos deprehendit: solus Mela-
nippus Rhodius et aliis consulebat, ut
istic non subsisterent, et ipse suis in navem
coactis discedebat. Quamobrem is, tam-
etsi navibus Iphicratis occurreret, ni-
hilominus evasit. Syracusanae vero na-
ves universae una cum ipsis vectoribus
24 captae sunt. Eas Iphicrates quum orna-
mentis rostrorum et aliis spoliasset, Cor-
cyrensium in portum perduxit: homini-

bus autem certam pecuniam, quam perſolverent, Anippo duce excepto, conſtituit: Illum enim cuſtodiebat, ut vel ab eo ingentem auri ſummam exigeret, vel hominem venderet. Verum is prae moerore animi ſponte ſua ſibi manus attulit: caeteros Iphicrates dimiſit, quum Corcyrenſes pro pecunia ſponſores ſe obtuliſſent. Alebat autem nautas ſuos ea ra- 25
tione potiſſimum, ut Corcyrenſibus in colendis agris operam ſuam locarent: cum cetratis vero, graviſque armaturae militibus claſſiariis, in Acarnaniam trajiciebat. Ibi et amicis oppidis ferebat opem, ſi quod ipſius auxilio egeret: et bellum Thyrienſibus, fortiſſimis viris, oppidumque ſane munitum tenentibus, faciebat. Secundum haec Corcyrenſium 26
claſſe ſecum ſumta, ut jam naves haberet prope xc, primum in Cephalleniam quum navigaſſet, pecunias partim a volentibus, partim invitis, exigebat. Deinde ſe parabat ut Lacedaemoniorum fines infeſtaret, aliaſque urbes hoſtiles

τὸν ἀργύριον ἀποτίσαι, πλὴν * Ανίππου τȣ͂ ἄρχοντος. τοῦτον δ᾽ ἐφύλαττεν, ὡς ἢ πραξόμενος πάμπολλα χρήματα, ἢ ὡς πωλήσων. κἀκεῖνος μὲν ὑπὸ λύπης θανάτῳ αὐθαιρέτῳ ἀποθνήσκει· τȣ̀ς δ᾽ ἄλλȣς ὁ Ιφικράτης ἀφῆκε, Κερκυραίȣς ἐγγυητὰς δεξάμενος τῶν χρημάτων. Καὶ τȣ̀ς μὲν ναύτας γεωργοῦντας τοῖς Κερκυραίοις τὸ πλεῖστον διέτρεφε, τȣ̀ς δὲ πελταστὰς καὶ τȣ̀ς ἀπὸ τῶν νεῶν ὁπλίτας ἔχων διέβαινεν εἰς τὴν Ακαρνανίαν· καὶ ἐκεῖ ταῖς μὲν φιλίαις πόλεσιν ἐπεκȣ́ρει, εἴ τις του δέοιτο, † Θυριεῦσι δὲ μάλα καὶ ἀνδράσιν ἀλκίμοις, καὶ χωρίον καρτερὸν ἔχουσιν, ἐπολέμει. Καὶ τὸ ἀπὸ Κερκύρας ναυτικὸν προσλαβὼν, σχεδὸν περὶ ἐννενήκοντα ναῦς, πρῶτον μὲν εἰς Κεφαλληνίαν πλεύσας χρήματα ἐπράξατο, τὰ μὲν παρ᾽ ἑκόντων, τὰ δὲ παρ᾽ ἀκόντων. ἔπειτα δὲ παρεσκευάζετο τήν τε τῶν Λακεδαιμονίων χώραν κακῶς ποιεῖν, καὶ τῶν ἄλλων τῶν κατ᾽ ἐκεῖνα πόλε-

* Κνίπυ. † Θυριύσι.

ων πολεμίων ὀσῶν τὰς μὲν ἐθελούσας προσλαμβάνειν, τοῖς δὲ μὴ πειθομένοις πολεμεῖν. Εγὼ μὲν δὴ ταύτην τὴν στρατηγίαν τῶν Ιφικράτους οὐχ ἥκιστα ἐπαινῶ, ἔπειτα καὶ τὸ προσελέσθαι κελεῦσαι ἑαυτῷ Καλλίστρατόν τε τὸν δημηγόρον, οὐ μάλα ἐπιτήδειον ὄντα, καὶ Χαβρίαν, μάλα στρατηγὸν νομιζόμενον. εἴτε γὰρ φρονίμους αὐτοὺς ἡγούμενος εἶναι, συμβούλους λαβεῖν ἐβούλετο, σῶφρόν μοι δοκεῖ διαπράξασθαι· εἴτε ἀντιπάλους νομίζων, οὕτω θρασέως, μήτε καταῤῥαθυμῶν μήτε καταμελῶν μηδὲν φαίνεσθαι, μεγαλοφρονοῦντος ἐφ᾽ ἑαυτῷ τοῦτό μοι δοκεῖ ἀνδρὸς εἶναι. κἀκεῖνος μὲν δὴ ταῦτ᾽ ἔπραττεν.

γʹ. Οἱ δὲ Αθηναῖοι, ἐκπεπτωκότας μὲν ὁρῶντες ἐκ τῆς Βοιωτίας Πλαταιέας φίλους ὄντας, καὶ καταπεφευγότας πρὸς αὐτοὺς, ἱκετεύοντας δὲ Θεσπιέας μὴ σφᾶς περιϊδεῖν ἀπόλιδας γενομένους, οὐκέτι ἐπῄνουν τοὺς Θηβαίους, ἀλλὰ πολεμεῖν μὲν αὐτοῖς τὰ

in partibus ſitas aut volentes ſibi adjungeret, aut dicto non audientes bello co-
27 geret. Ego quidem certe Iphicratis expeditionem hanc inter alias, quas imperatorio munere fungens ſuſcepit, non minima laude dignam ſtatuo: deinde hoc etiam probo, quod juſſerit attribui ſibi Calliſtratum oratorem, hominem gerendis rebus non admodum idoneum, una cum Chabria, qui ſummus tunc Imperator habitus fuit. Nam ſive putabat hos eſſe prudentes, ac propterea uti eis tanquam conſiliariis volebat, ſapienter feciſſe mihi videtur: ſive adverſariorum eos loco habebat, hoc ipſum fuiſſe viri audacter magno ſibi animo confidentis arbitror, nequaquam futurum, uti vel per ignaviam, vel negligentiam quidquam committere deprehenderetur. Atque haec fuere tunc ab eo geſta.

III. Caeterum Athenienſes, ut ejectos Boeotia Plataeenſes, reipublicae ſuae amicos, ad ſe confugere; praetereaque Theſpienſes ſuppliciter orare videbant, ne ſe patria carere paterentur: non jam illi quidem Thebanos lauda-

bant, bellum tamen eis ne facerent, partim verecundia praepediebantur, partim rebus id ſuis haud conducere ſtatuebant. Verum poſtea quam eos cernebant bello Phocenſes perſequi, amicos reipublicae ſuae veteres; itemque urbes evertere, quae et fidem in bello adverſus barbarum regem geſto ſummam ſibi declaraſſent, et ipſorum amicitia tenerentur; non amplius horum facinorum eſſe participes volebant. Quapropter ex eo tem- 2
pore plebiſcito de pace ineunda facto, primum Thebas legatos mittunt, qui Thebanos hortarentur, ut ſi quidem ita videretur ipſis, ineundae pacis cauſſa ſe Lacedaemonem ſequerentur: deinde ſuos Lacedaemonem ire jubent, in quibus lecti fuere Callias Hipponici filius, Autocles Strombichidae, Demoſtratus Ariſtophontis, Ariſtocles, Cephiſodotus, Melanopus, Lycanthus. Poſtea- 3
quam hi ad concilii Laconici principes, eorumque ſocios acceſſiſſent, praeſente oratore Calliſtrato, (nam quum is Iphicrati pollicitus fuiſſet, ſe, ſi ab ipſo dimitteretur, vel pecuniam pro navalibus copiis miſſurum, vel confecturum pacem;

μὲν ἠχύνοντο, τὰ δὲ ἀσυμφόρως ἔχειν ἐλογίζοντο. κοινωνεῖν γε μὴν αὐτοῖς ὧν ἔπραττον οὐκέτι ἤθελον, ἐπεὶ ἑώρων στρατεύοντάς τε αὐτοὺς ἐπὶ φίλους ἀρχαίους τῇ πόλει Φωκέας, καὶ πόλεις πιστάς τ' ἐν τῷ πρὸς τὸν βάρβαρον πολέμῳ καὶ φίλας ἑαυτοῖς ἀφανίζοντας. Ἐκ δὲ τούτων ψηφισάμενος ὁ δῆμος εἰρήνην ποιήσασθαι, πρῶτον μὲν εἰς Θήβας πρέσβεις ἔπεμψαν, παρακαλοῦντας ἀκολουθεῖν, εἰ βούλοιντο, εἰς Λακεδαίμονα, περὶ εἰρήνης· ἔπειτα δὲ ἐξέπεμψαν καὶ αὐτοὶ πρέσβεις. ἦν δὲ τῶν αἱρεθέντων Καλλίας Ἱππονίκου, Αὐτοκλῆς Στρομβιχίδου, Δημόστρατος Ἀριστοφῶντος, Ἀριστοκλῆς, Κηφισόδοτος, Μελάνωπος, * Λύκανθος. Ἐπεὶ δὲ προσῆλθον ἐπὶ τοὺς ἐκκλήτους τε τῶν Λακεδαιμονίων καὶ τοὺς συμμάχους, Καλλίστρατος δὲ ὁ δημηγόρος παρῆν, (ὑποσχόμενος γὰρ Ἰφικράτει, εἰ αὐτὸν ἀφήσει, ἢ χρήματα πέμψειν τῷ ναυτικῷ, ἢ εἰρήνην ποιήσειν, οὕτως Α-

* Λύκαιθος.

θήνησί τε ἦν καὶ ἔπραττε περὶ εἰρήνης) ἐπεὶ δὲ κατέστησαν ἐπὶ τοὺς ἐκκλήτους τε τῶν Λακεδαιμονίων καὶ τοὺς συμμάχους, πρῶτος ἔλεξεν αὐτῶν Καλλίας ὁ Δᾳδοῦχος. ἦν δὲ οὗτος οἷος μηδὲν ἧσσον ἥδεσθαι ὑφ' αὑτοῦ, ἢ ὑπ' ἄλλων ἐπαινούμενος. καὶ τότε δὴ ἤρξατο ὧδέ πως· ‘Ω ἄνδρες Λακεδαι‑ ‘μόνιοι, τὴν μὲν προξενίαν ὑμῶν οὐκ ἐγὼ ‘μόνος, ἀλλὰ καὶ πατρὸς πατὴρ πατρῴαν ‘ἔχων παρεδίδου τῷ γένει. βούλομαι δὲ ‘ὑμῖν καὶ τοῦτο δηλῶσαι, ὡς ἔχουσα ἡ πό‑ ‘λις διατελεῖ πρὸς ἡμᾶς. ἐκείνη μὲν γὰρ, ‘ὅταν πόλεμος ᾖ, στρατηγοὺς ἡμᾶς αἱρεῖ‑ ‘ται· ὅταν δὲ ἡσυχίας ἐπιθυμήσῃ, εἰρη‑ ‘νοποιοὺς ἡμᾶς ἐκπέμπει. κἀγὼ πρόσθεν ‘δὶς ἤδη ἦλθον περὶ πολέμου καταλύσεως, ‘καὶ ἐν ἀμφοτέραις ταῖς πρεσβείαις διε‑ ‘πραξάμην καὶ ἡμῖν καὶ ὑμῖν εἰρήνην. νῦν δὲ ‘τρίτον ἥκω, καὶ ἡγοῦμαι πολὺ δικαιότατα ‘νῦν ἂν διαλλαγῆς τυχεῖν. Ὁρῶ γὰρ ‘οὐκ ἄλλα μὲν ὑμῖν, ἄλλα δὲ ἡμῖν δοκοῦν‑

ita tunc ex eo tempore versabatur Athenis, deque pace agebat) ad concilium inquam Laconicum, et ad socios horum posteaquam venissent; primus ex eis Callias Daduchus verba fecit, qui vir ejusmodi erat, ut non minus ab se quam ab aliis laudari se gauderet. Atque is in
4 hanc sententiam dicere coepit: 'Jus hospitii publicum, Lacedaemonii, quod 'mihi vobiscum est, non ego primus sum 'consequutus: sed avus meus a patre 'quum accepisset, familiae nostrae tradidit. Quo autem animo semper erga 'nos patria nostra sit, itidem significare 'vobis volo. Nam ea belli temporibus 'Imperatores nos creat. Rursus ubi quietem desiderat, nos pacis conciliatores 'ad alios mittit. Ego ipse bis antehac ad 'vos belli componendi caussa veni, ac 'utraque in legatione perinde nobis ac 'vobis pacem confeci. Nunc tertium ad 'vos venio, meque arbitror optimo jure 'mutuam reconciliationem nunc impetrare debere. Video enim non jam alia

'vobis, nobis itidem alia videri: ſed vos
'aeque, ac nos, everſionem Plataeenſi-
'um et Theſpienſium graviter moleſte-
'que ferre. Cur igitur non aequum ſit,
'eos qui eadem ſunt in ſententia, poti-
'us amicos inter ſe quam hoſtes eſſe?
'Hominum quidem certe ſapientum eſt,
'ne quidem ſi graves ſint controverſiae,
'bellum ſuſcipere. Jam ſi prorſus etiam
'conſentiamus, an non mirum omnino
'videri debeat, nolle nos pacem facere?
'Quin aequum erat, nos ne arma qui-
'dem alteros alteris inferre. Nam me-
'moriae proditum eſt, ex majoribus no-
'ſtris Triptolemum Cereris ac Proſerpi-
'nae arcana ſacra primum exteris oſten-
'diſſe, nimirum Herculi ſummo prae-
'ſidi veſtro, et civibus veſtris, ambobus
'Dioſcuris. Idem frugum Cereris ſe-
'mina primae omnium Peloponneſo do-
'naſſe fertur. Qui ergo fuerit aequum,
'vel vos ad eorum fruges vaſtandas per-
'gere, a quibus ſemina ipſi acceperitis:
'vel nos nolle maximam illos alimenti
'copiam habere, quibus hoc antea do-

τα, ἀλλ' ὑμᾶς τε ἀχθομένους καὶ ἡμᾶς τῇ Πλαταιέων τε καὶ Θεσπιέων ἀναιρέσει. πῶς οὖν οὐκ εἰκὸς τὰ αὐτὰ γιγνώσκοντας, φίλους μᾶλλον ἀλλήλοις, ἢ πολεμίους εἶναι; καὶ σωφρόνων μὲν δήπου ἐστὶ, μηδὲ εἰ μὴ μικρὰ τὰ διαφέροντα εἴη, πόλεμον ἀναιρεῖσθαι· εἰ δὲ δὴ καὶ ὁμογνωμονοῖμεν, οὐκ ἂν πάνυ τῶν θαυμαστῶν εἴη μὴ εἰρήνην ποιεῖσθαι; Δίκαιον μὲν οὖν ἦν μηδὲ ὅπλα ἐπιφέρειν ἀλλήλοις ἡμᾶς. ἐπεὶ λέγεται μὲν Τριπτόλεμος ὁ ἡμέτερος πρόγονος τὰ Δήμητρος καὶ Κόρης ἄῤῥητα ἱερὰ πρῶτος ξένοις δεῖξαι, Ἡρακλεῖ τε τῷ ὑμετέρῳ ἀρχηγέτῃ, καὶ Διοσκούροιν τοῖν ὑμετέροιν πολίταιν, καὶ τοῦ Δήμητρος δὲ καρποῦ εἰς πρώτην τὴν Πελοπόννησον σπέρμα δωρήσασθαι. πῶς οὖν δίκαιον ἢ ὑμᾶς παρ' ὧν ἐλάβετε σπέρματα, τὸν τούτων καρπόν ποτε ἐλθεῖν δῃώσαντας, ἡμᾶς τε οἷς ἐδώκαμεν, μὴ οὐχὶ βούλεσθαι ὡς πλείστην τούτοις ἀφθο-

'νίαν τροφῆς γενέσθαι; εἰ δὲ ἄρα ἐκ Θε-
'ῶν πεπρωμένον ἐςὶ πολέμȣς ἐν ἀνθρώποις
'γίνεσθαι, ἡμᾶς δὴ χρὴ ἄρχεσθαι μὲν
'αὐτȣ̃ ὡς σχολαίτατα· ὅταν δὲ γένηται,
'καταλύεσθαι ᾗ δυνατὸν τάχιςα.' Με-
τὰ τȣ̃τον Αὐτοκλῆς, μάλα δοκῶν ἐπιςρε-
φὴς εἶναι ῥήτωρ, ὧδε ἠγόρευεν· 'Ανδρες
'Λακεδαιμόνιοι, ὅτι μὲν ἃ μέλλω λέγειν,
'ȣ̓ πρὸς χάριν ὑμῖν ῥηθήσεται, ȣ̓κ ἀγνοῶ·
'ἀλλὰ δοκεῖ μοι, οἵ τινες βȣ́λονται ἣν ἂν
'ποιήσωνται φιλίαν, ταύτην ὡς πλεῖςον
'χρόνον διαμένειν, διδακτέον εἶναι ἀλλήλȣς
'τὰ αἴτια τῶν πολέμων. ὑμεῖς δὲ ἀεὶ
'μὲν φατὲ, ὡς αὐτονόμȣς τὰς πόλεις χρὴ
'εἶναι, αὐτοὶ δὲ ἐςὲ μάλιςα ἐμποδὼν τῇ
'αὐτονομίᾳ. Συντίθεσθε μὲν γὰρ πρὸς
'τὰς συμμαχίδας πόλεις τȣ̃το πρῶτον,
'ἀκολȣθεῖν ὅποι ἂν ὑμεῖς ἡγῆσθε. καίτοι
'τί τȣ̃το αὐτονομίᾳ προσήκει; ποιεῖσθε
'δὲ πολεμίȣς, ȣ̓κ ἀνακοινȣ́μενοι τοῖς συμ-
'μάχοις, καὶ ἐπὶ τȣ́τοις ἡγεῖσθε· ὥςτε

naverimus? Quod si divinitus ita decretum est, ut bella inter homines existant: sane nos quam tardissime initium belli facere convenit, atque exortum, quam fieri potest celerrime componere.'

5 Post hunc Autocles, qui orator esse solers et acris existimabatur, hujusmodi quaedam protulit: 'Quanquam non ignorem, Lacedaemonii, minime jucunda vobis auditu fore, quae dicam: tamen statuo debere illos, qui amicitiam, quam ineunt, diutissime solidam esse cupiunt, belli caussas invicem sibi commonstrare. Vos autem semper liberas esse debere civitates dicitis, quum libertati earum maxime sitis impedimento. Hanc enim in primis conditionem foederatis urbibus fertis, ut vos, quocunque tandem duxeritis, sequantur. At vero quid hoc ad libertatem? Iidem hostes declaratis, re prius cum foederatis non communicata; deinde adversus eos ducitis. Quo fit, ut saepe

'cogantur ii quos liberos dicitis, adver-
'sus homines amicissimos arma ferre.
'Praeter haec multo maxime libertati
'adversatur, quod heic Decemviratus,
'illic Trigintaviratus instituitis. Atque
'hi magistratus non uti legitime cum
'Imperio praesint, operam datis: sed
'ut oppida vi retinere possint. Quo fit
'ut potius vos tyrannides quam respu-
'blicae delectare videantur. Jam quum
'Rex Persicus ediceret, debere Grae-
'cas urbes esse liberas: plane prae vo-
'bis ferebatis, quasi Thebanos contra
'litteras regias facturos censeretis, si non
'civitatibus singulis potestatem admini-
'stratione legibusque suis utendi face-
'rent. Post ubi Cadmeam occupassetis,
'ne ipsos quidem Thebanos frui liber-
'tate sua passi estis. At enim eos qui
'esse amici cupiunt, ab aliis exigere non
'oportet ut ex aequo et bono secum a-
'gatur: atque interim ipsos declarare,
'se nihil non injuste concupiscere, mo-

πολλάκις ἐπὶ τοὺς εὐμενεστάτους ἀναγκάζονται στρατεύειν οἱ λεγόμενοι αὐτονόμοι εἶναι. Ἔτι δὲ, τὸ πάντων ἐναντιώτατον αὐτονομίᾳ, καθιστᾶτε ἔνθα μὲν δεκαρχίας, ἔνθα δὲ τριακονταρχίας. καὶ τούτων τῶν ἀρχόντων ἐπιμελεῖσθε οὐχ ὅπως νομίμως ἄρχωσιν, ἀλλ' ὅπως δύνωνται βίᾳ κατέχειν τὰς πόλεις. ὥστ' ἐοίκατε τυραννίσι μᾶλλον, ἢ πολιτείαις ἡδόμενοι. Καὶ ὅτε μὲν βασιλεὺς προσέταττεν αὐτονόμους τὰς πόλεις εἶναι, μάλα γιγνώσκοντες ἐφαίνεσθε, ὅτι, εἰ μὴ ἐάσαιεν οἱ Θηβαῖοι ἑκάστην τῶν πόλεων ἄρχειν τε ἑαυτῆς, καὶ οἷς ἂν βούληται νόμοις χρῆσθαι, οὐ ποιήσουσι κατὰ τὰ βασιλέως γράμματα· ἐπεὶ δὲ παρελάβετε τὴν Καδμείαν, οὐδ' αὐτοῖς Θηβαίοις ἐπετρέπετε αὐτονόμους εἶναι. Δεῖ δὲ τοὺς μέλλοντας φίλους ἔσεσθαι, οὐ παρὰ τῶν ἄλλων μὲν ἀξιοῦν τῶν δικαίων τυγχάνειν, αὐτοὺς δὲ ὅπως ἂν πλεῖστα δύνωνται,

πλεονεκτοῦντας φαίνεσθαι. ταῦτα εἰπὼν, σιωπὴν μὲν παρὰ πάντων ἐποίησεν, ἡδομένους δὲ, τοὺς ἀχθομένους τοῖς Λακεδαιμονίοις ἐποίησε. Μετὰ τοῦτον δὲ Καλλίστρατος ἔλεξεν. Ἀλλ' ὅπως μὲν, ὦ ἄνδρες Λακεδαιμόνιοι, οὐκ ἐγγεγένηται ἁμαρτήματα καὶ ἀφ' ἡμῶν καὶ ἀφ' ὑμῶν, ἐγὼ μὲν οὐκ ἂν ἔχειν μοι δοκῶ εἰπεῖν. οὐ μέντοι οὕτω γιγνώσκω, ὡς τοῖς ἁμαρτάνουσιν οὐδέποτε ἔτι χρηστέον. ὁρῶ γὰρ τῶν ἀνθρώπων οὐδένα ἀναμάρτητον διατελοῦντα. δοκοῦσι δέ μοι καὶ εὐπορώτεροι ἐνίοτε γίγνεσθαι ἄνθρωποι ἁμαρτάνοντες, ἄλλως τε καὶ ἐὰν κολασθῶσιν ὑπὸ τῶν ἁμαρτημάτων, ὡς ἡμεῖς. Καὶ ὑμῖν δὲ ἔγωγε ὁρῶ διὰ τὰ ἀγνωμόνως πραχθέντα ἔστιν ὅτε καὶ πολλὰ ἀντίτυπα γιγνόμενα· ὧν ἦν καὶ ἡ καταληφθεῖσα ἐν Θήβαις Καδμεία. νῦν γοῦν ὡς ἐσπουδάσατε αὐτονόμους τὰς πόλεις γενέσθαι, πᾶσαι πάλιν, ἐπεὶ ἠδικήθησαν οἱ Θηβαῖοι, ἐπ' ἐκείνοις γεγένηνται. Ὥστε

‘do potentiam maximam conſequantur.’ Haec ubi proloquutus fuiſſet, non ſilentium modo ſequutum eſt: ſed illi etiam de oratione ipſius voluptatem uti caperent, fecit; qui Lacedaemoniis infenſi erant.

6 Poſt eum Calliſtratus hanc orationem habuit: ‘Equidem, Lacedaemonii, dicere non poſſum, nulla vel a nobis, vel a vobis errata profecta eſſe. Neque tamen ea ſum in ſententia, ut iis amplius utendum eſſe negem, qui deliquere. Video enim, neminem hominum perpetuo immunem a peccatis eſſe. Quin et hoc perſpicio, nonnunquam homines majorem prudentiae copiam peccando parare: praeſertim ſi peccatis erudiantur: id quod nobis uſuvenit. Itidem vobis nonnunquam video propter inique acta multa accidiſſe adverſa: quorum in numero eſt et Cadmea Thebis a vobis occupata. Nam quum modo ſummo in id ſtudio incumberetis, ut civitates in libertatem aſſereretis: ubi primum injuria Thebani a vobis affecti fuerunt, rurſus univerſae, illorum partes ſequutae ſunt. Quaprop-

" ter equidem bona in spe sum, futu-
' rum; ut edocti, libidinem habendi ni-
' miam minime fructuosam esse, deinceps
' in amicitia mutua colenda aequiores si-
' tis. Nam quod illi qui pacem hanc im-
' pedire volunt, falso criminantur; ve-
' nisse nos huc non expetitum amiciti-
' am vestram, sed quod vereamur ne
' cum pecuniis Antalcidas a rege rede-
' at: hi homines quas nugas agant, ve-
' lim cum animis vestris expendatis. Rex
' enim perscripsit, universas in Graecia
' civitates esse debere liberas. Hac in
' parte quum nos idem et dicamus, et
' faciamus; quid caussae fuerit quamob-
' rem a rege nobis metuamus? Regem-
' ne quis arbitratur magnis pecuniarum
' impensis aliorum opes amplificare vel-
' le potius, quam sine sumtu suo ea quae
' esse ex re sua maxime statuat, sibi ipsi
' effecta dare? Verum esto: quamobrem
' tandem huc venimus? Ob inopiam
' quidem certe non venisse nos, intelli-
' getis facile: si, quae in hoc tempore sit
' potentia nostra mari, quaeve terra, re-
' spexeritis. Quid igitur est caussae? Ni-

‘ πεπαιδευμένους ὑμᾶς, ὡς τὸ πλεονεκτεῖν ‘ ἀκερδές ἐστι, νῦν ἐλπίζω πάλιν μετρίους ‘ ἐν τῇ πρὸς ἀλλήλους φιλίᾳ ἔσεσθαι· ἃ ‘ δὲ, βουλόμενοί τινες ἀποτρέπειν τὴν εἰ‘ρήνην, διαβάλλουσιν; ὡς ἡμεῖς οὐ φιλίας ‘ δεόμενοι, ἀλλὰ φοβούμενοι, μὴ Ἀνταλ‘κίδας ἔλθῃ ἔχων παρὰ βασιλέως χρή‘ματα, διὰ τοῦθ᾽ ἥκομεν· ἐνθυμήθητε, ὡς ‘ φλυαροῦσι. Βασιλεὺς μὲν γὰρ δήπου ἔ‘γραψε, πάσας τὰς ἐν τῇ Ἑλλάδι πό‘λεις αὐτονόμους εἶναι· ἡμεῖς δὲ ταυτὰ ‘ ἐκείνῳ λέγοντές τε καὶ πράττοντες, τί ‘ ἂν φοβοίμεθα βασιλέα; ἢ τοῦτο οἴεταί ‘ τις, ὡς ἐκεῖνος χρήματα ἀναλώσας, ἄλ‘λους μεγάλους ποιῆσαι μᾶλλον, ἢ ἄνευ ‘ δαπάνης, ἃ ἔγνω ἄριστα εἶναι, ταῦτα ‘ ἑαυτῷ πεπρᾶχθαι βούλοιτο; Εἶεν. τί μὴν ‘ ἥκομεν; ὅτι μὲν οὖν οὐκ ἀποροῦντες, γνοίητε ‘ ἂν, εἰ μὲν βούλεσθε, πρὸς τὰ κατὰ θά‘λατταν ἰδόντες, εἰ δὲ βούλεσθε πρὸς τὰ ‘ κατὰ γῆν, ἐν τῷ παρόντι. τί μὴν ἐστιν;

εὔδηλον, ὅτι τῶν συμμάχων τινὲς οὐκ ἀρεστὰ πράττουσιν ἡμῖν, ἢ ὑμῖν ἀρεστά. Ἴσως δὲ καὶ βουλοίμεθ' ἄν, ὧν ἕνεκα περιεσώσατέ ἡμᾶς, ἃ ὀρθῶς ἔγνωμεν, ὑμῖν ἐπιδεῖξαι. Ἵνα δὲ καὶ τοῦ συμφόρου ἔτι ἐπιμνησθῶ, εἰσὶ μὲν δήπου πασῶν τῶν πόλεων αἱ μὲν τὰ ἡμέτερα, αἱ δὲ τὰ ὑμέτερα φρονοῦσαι, καὶ ἐν ἑκάστῃ πόλει οἱ μὲν λακωνίζουσιν, οἱ δὲ ἀττικίζουσιν. εἰ οὖν ἡμεῖς φίλοι γενοίμεθα, πόθεν ἂν εἰκότως χαλεπόν τι προσδοκήσαιμεν; καὶ γὰρ δὴ κατὰ γῆν μὲν τίς ἂν ὑμῶν φίλων ὄντων ἱκανὸς γένοιτο ἡμᾶς λυπῆσαι; κατὰ θάλατταν γε μὴν τίς ἂν ὑμᾶς βλάψαι τὶ, ἡμῶν ὑμῖν ἐπιτηδείων ὄντων; Ἀλλὰ μὴν ὅτι πόλεμοι ἀεί ποτε γίγνονται, καὶ ὅτι καταλύονται, πάντες ἐπιστάμεθα· καὶ ὅτι ἡμεῖς ἂν μὴ νῦν, ἀλλ' αὖθίς ποτε εἰρήνης ἐπιθυμήσομεν. τί οὖν δεῖ ἐκεῖνον τὸν χρόνον ἀναμένειν, ἕως ἂν ὑπὸ πλήθους κακῶν ἀπείπωμεν μᾶλλον, ἢ οὐχ ὡς τά-

'mirum liquido patet, plerosque socio-
'rum ea designare, quae neque nobis
'grata sint, neque vobis placeant. Prae-
'terea lubenter vobis ea, quae recte a
'nobis animadversa sunt, indicaverimus:
'idque quia et ipsi nos conservaveritis.
'Jam si utilitatis etiam facienda mentio
'est, urbes universae partim nobis par-
'tim vobis addictae sunt; et in singulis
'alii Lacedaemoniorum, Atheniensium
'alii partibus favent. Itaque si nos ipsi
'amicitiam ineamus, unde tandem quid-
'quam nobis expectandum merito sit rei
'molestae? Nam si vos amici nobis sitis,
'quis terra nos possit laedere? quis item
'mari detrimentum rebus vestris attule-
'rit, si nos amicos habeatis. Enimvero
'semper et oriri, et rursum componi bel-
'la, nemo est qui nesciat: nos ipsi si non
'modo, tamen aliquando pacem expete-
'mus. Cur igitur id tempus expecte-
'mus, quo victi malorum multitudine
'deficiamus, ac non potius quammatu-

'rime pacem faciamus prius quam ma-
'lum aliquod immedicabile oriatur? E-
'quidem nec illos laudo, qui quum in
'certaminibus potiti sunt victoria saepi-
'us, atque etiam gloriam retulere, adeo
'tamen contentiosi sunt; ut prius non
'desistant, quam victi, exercitationem
'omnem abjiciant: nec item aleatores,
'quibus si unum aliquid ex animi sen-
'tentia succedat, de duplo talos jaciunt.
'Nam plerosque horum video extre-
'mam ad inopiam redigi. Quae quum
'et ipsi perspiciamus, in ejusmodi certa-
'men haudquaquam descendamus; ut
'omnia vel consequi, vel amittere veli-
'mus: quin potius dum vires integrae
'sunt, fortunaque utimur prospera, a-
'micitiam inter nos contrahamus. Ita
'enim et nos vestra opera, et vos nostra
'longe ampliores, quam superioribus
'temporibus, in Graecia erimus.' Post- 7
eaquam hi praeclare disseruisse visi fuis-
sent, etiam Lacedaemonii decreto sanci-
unt, pacem hanc accipiendam esse condi-

χιστα, πρίν τι ἀνήκεστον κακὸν γενέσθαι, τὴν εἰρήνην ποιήσασθαι; ἀλλὰ μὴν οὐδ' ἐκείνους ἔγωγε ἐπαινῶ, οἵ τινες ἀγωνισταὶ γενόμενοι, καὶ νενικηκότες ἤδη πολλάκις, καὶ δόξαν ἔχοντες, οὕτω φιλονεικοῦσιν, ὥστε οὐ πρότερον παύονται, πρὶν ἂν ἡττηθέντες τὴν ἄσκησιν καταλύσωσιν· οὐδέ γε τῶν κυβευτῶν, οἵ τινες αὖ ἐὰν ἕν τι ἀποτύχωσι, περὶ διπλασίων κυβεύουσιν. Ὁρῶ γὰρ καὶ τῶν τοιούτων τοὺς πλείους ἀπόρους παντάπασι γιγνομένους. ἃ χρὴ καὶ ἡμᾶς ὁρῶντας εἰς μὲν τοιοῦτον ἀγῶνα μηδέποτε καταστῆναι, ὥστε πάντα λαβεῖν, ἢ πάντ' ἀποβαλεῖν· ἕως δὲ ἐῤῥώμεθα καὶ εὐτυχοῦμεν, φίλους ἀλλήλοις γενέσθαι. οὕτω γὰρ ἡμεῖς τ' ἂν δι' ὑμᾶς, καὶ ὑμεῖς δι' ἡμᾶς ἔτι μείζους, ἢ τὸν παρελθόντα χρόνον, ἐν τῇ Ἑλλάδι ἀναστρεφοίμεθα. Δοξάντων δὲ τούτων καλῶς εἰπεῖν, ἐψηφίσαντο καὶ οἱ Λακεδαιμόνιοι, δέχεσθαι τὴν εἰρήνην, ἐφ' ᾧ τούς τε ἁρ-

μοςὰς ἐκ τῶν πόλεων ἐξάγειν, τά τε ςρατόπεδα διαλύειν ϗ τὰ ναυτικὰ, καὶ τὰ πεζικὰ, τάς τε πόλεις αὐτονόμους ἐᾷν. εἰ δέ τις παρὰ ταῦτα ποιοίη, τὸν μὲν βȣλόμενον, βοηθεῖν ταῖς ἀδικουμέναις πόλεσι· τῷ δὲ μὴ βȣλομένῳ μὴ εἶναι ἔνορκον συμμαχεῖν τοῖς ἀδικουμένοις. Ἐπὶ τούτοις ὤμοσαν μὲν οἱ Λακεδαιμόνιοι ὑπὲρ αὐτῶν ϗ τῶν συμμάχων, Ἀθηναῖοι δὲ ϗ οἱ σύμμαχοι κατὰ πόλεις ἕκαςοι. ἀπογραψάμενοι δ᾽ ἐν ταῖς ὀμωμοκυίαις πόλεσι καὶ οἱ Θηβαῖοι, προσελθόντες πάλιν τῇ ὑςεραίᾳ οἱ πρέσβεις αὐτῶν ἐκέλευον μεταγράφειν ἀντὶ Θηβαίων Βοιωτȣ̀ς ὀμωμοκότας. ὁ δὲ Ἀγησίλαος ἀπεκρίνατο, ὅτι μεταγράψει μὲν ȣ̓δὲν, ὧν τοπρῶτον ὤμοσάν τε ϗ ἀπεγράψαντο. εἰ μέντοι μὴ βȣ́λοιντο ἐν ταῖς σπονδαῖς εἶναι, ἐξαλείφειν ἂν ἔφη, εἰ κελεύοιεν. Οὕτω δὲ εἰρήνην τῶν ἄλλων πεποιημένων, πρὸς δὲ Θηβαίȣς μόνȣς ἀντιλογίας ȣ̓́σης, οἱ μὲν Ἀθηναῖοι

tionibus hujusmodi: Ut praefectos suos ex urbibus educerent: exercitus tam maritimos quam terrestres dimitterent: urbes libertate frui sinerent. Si quis aliquid adversus haec designaret, posse quemvis urbibus oppressis opem ferre, quae quidem velit: si quis autem nolit, eum sacramento ad ferendum oppressis
8 opem minime teneri. Secundum haec Lacedaemonii tum suo tum sociorum nomine jusjurandum praestiterunt: Athenienses autem, eorumque socii, singuli suarum rerum publicarum nomine. Quumque Thebani etiam inter urbes alias, quae sacramentum praestiterant, nomen suum professi fuissent; postridie reversi eorum legati petebant, uti mutata scriptura, pro Thebanis substitueretur jurasse Boeotos. Respondebat iis Agesilaus, nihil eorum se mutaturum, quae prius et sacramento confirmassent, et fuissent professi. Quod si foederis participes esse nollent, deleturum se nomen ipsorum, si
9 juberent. Hoc modo caeteris pacem facientibus, quum Thebanorum in caussa

tantum controverteretur; arbitrabantur Athenienses, expectandum nunc esse, ut Thebani decumarentur, uti quidem ferebatur. Quin et ipsi Thebani moesti protinus discedebant.

IV. Post haec deducunt praesidia ex urbibus Athenienses, ac Iphicratem una cum classe revocant, eumque cogunt omnia restituere quaecunque post sacramento confirmatum Lacedaemone foedus cepisset. Itidem Lacedaemonii caeteris ex urbibus praefectos, cum praesidiis, educebant: excepto Cleombroto, qui Phocensium in finibus copiis praeerat, et quid faciundum sibi esset, a magistratibus Spartanis quaerebat. Heic 2
quum sententiam dixisset Prothous videri sibi dimittendas esse secundum jurisjurandi formulam copias, ac significandum passim civitatibus, ut singulae tantum conferrent in fanum Apollinis, quantum quaeque vellet: ac si deinde quis urbium libertati officeret, rursum excitandos esse socios, quicunque libertatem de-

οὕτως εἶχον τὴν γνώμην, ὡς νῦν Θηβαίους, τὸ λεγόμενον, * δεκατευθῆναι ἐλπὶς εἴη· αὐτοί τε οἱ Θηβαῖοι παντελῶς ἀθύμως ἔχοντες ἀπῆλθον.

δ'. Εκ δὲ τούτου οἱ μὲν Αθηναῖοι τάς τε φρουρὰς ἐκ τῶν πόλεων ἀπῆγον, καὶ Ιφικράτην καὶ τὰς ναῦς μετεπέμποντο, καὶ ὅσα ὕστερον ἔλαβε μετὰ τοὺς ὅρκους τοὺς ἐν Λακεδαίμονι γενομένους, πάντα ἠνάγκασαν ἀποδοῦναι. Λακεδαιμόνιοι μέντοι ἐκ μὲν τῶν ἄλλων πόλεων τούς τε ἁρμοστὰς, καὶ τοὺς φρουροὺς ἀπήγαγον· † οὐ Κλεόμβροτον δὲ ἔχοντα τὸ ἐν Φωκεῦσι στράτευμα, καὶ ἐπερωτῶντα τὰ οἴκοι τέλη, τί χρὴ ποιεῖν. Προθόου λέξαντος, ὅτι αὐτῷ δοκοίη διαλύσαντας τὸ στράτευμα κατὰ τοὺς ὅρκους, καὶ περιαγγείλαντας ταῖς πόλεσι συμβαλέσθαι εἰς τὸν ναὸν τοῦ Απόλλωνος, ὁπόσον βούλοιτο ἑκάστη πόλις, ἔπειτα εἰ μή τις ἐῴη αὐτονόμους τὰς πόλεις εἶναι, τότε πάλιν παρακαλέσαντας τοὺς συμμάχους, ὅσοι τῇ

* μηδὲ κατευθῆναι. † Κλεόμβροτον.

αὐτονομίᾳ βούλοιντο βοηθεῖν, ἄγειν ἐπὶ τοὺς ἐναντιουμένους· (οὕτω γὰρ ἂν ἔφη οἴεσθαι τούς τε Θεοὺς εὐμενεστάτους εἶναι, καὶ τὰς πόλεις ἥκιστ' ἂν ἄχθεσθαι·) ἡ δὴ ἐκκλησία ἀκούσασα ταῦτα, ἐκεῖνον μὲν φλυαρεῖν ἡγήσατο· (ἤδη γάρ, ὡς ἔοικε, τὸ δαιμόνιον ἦγεν) ἐπέστειλαν δὲ τῷ Κλεομβρότῳ μὴ διαλύειν τὸ στράτευμα, ἀλλ' εὐθὺς ἄγειν ἐπὶ τοὺς Θηβαίους, εἰ μὴ αὐτονόμους ἀφιεῖεν τὰς πόλεις. Ὁ * γὰρ Κλεόμβροτος, ἐπειδὴ ἐπύθετο τὴν εἰρήνην γεγενημένην, πέμψας πρὸς τοὺς Ἐφόρους, ἠρώτα τί χρὴ ποιεῖν· οἱ δ' ἐκέλευσαν αὐτὸν στρατεύειν ἐπὶ τοὺς Θηβαίους, εἰ μὴ ἀφιεῖεν τὰς Βοιωτίας πόλεις αὐτονόμους. ἐπεὶ οὖν ᾔσθετο οὐχ ὅπως τὰς πόλεις ἀφιέντας, ἀλλ' οὐδὲ τὸ στράτευμα διαλύοντας, ὡς † ἀντιτάττοιντο πρὸς αὐτόν, οὕτω δὴ ἄγει τὴν στρατιὰν εἰς τὴν Βοιωτίαν. καὶ ᾗ μὲν οἱ Θηβαῖοι ἐμβάλλειν αὐτὸν ἐκ τῶν Φωκέων προσεδόκων, καὶ ἐπὶ στενῷ τινι ἐφύ-

* ὁ δὲ Κλ. † ἀντιτάττοιντο.

ſendere ſuis auxiliis cuperent, atque ita ducendum adverſus hoſtes exercitum: quod exiſtimaret hoc modo tum Deos maxime propitios futuros, tum urbes ipſas haud gravatim iſta laturas: auditis iis, concilium publicum nugas hominem agere cenſuit, quod jam a numine agitabantur, ut credi par eſt: ſimul Cleombroto denuntiant, minime copias dimitteret, ſed quamprimum adverſus Thebanos duceret, ni civitatibus libertatem
3 reſtituerent. Nam is poſtea quam pacem eſſe factam audierat, miſerat ad Ephoros interrogatum quid ſibi faciundum eſſet. Mandant illi, ut Thebanis bellum faceret, niſi civitates Boeoticas libertate frui ſinerent. Itaque qnum animadvertiſſet, tantum abeſſe, ut liberas Boeoti civitates eſſe permitterent, ut non dimiſſis copiis etiam contra Cleombrotum ſuos in aciem educerent: ita demum in Boeotiam cum exercitu pergit. Et qua quidem eum irrupturum e finibus Phocenſium in ſuos Thebani arbitrabantur, non irru-

pit: ſed via montana, eaque improviſa
per Thisbas profectus Creuſim pervenit,
ac una cum oppido triremes Thebano-
rum XII cepit. Quibus rebus geſtis, a 4
mari aſcendens ad Leuctra, Theſpienſi-
um in finibus, caſtra locat. Ei caſtra ſua
Thebani adverſo in tumulo, non magno
ex intervallo, opponunt; quum ſocio-
rum copias, extra Boeoticas, omnino
nullas haberent. Heic quum ad Cleom-
brotum amici acceſſiſſent, inquiunt: ' Si 5
' Thebanos, hinc non commiſſo proelio,
' Cleombrote, diſcedere paſſus fueris: pe-
' riculum erit, ne te extremo patria ſup-
' plicio multet. Repetent enim hoc quo-
' que memoria, non vaſtatos abs te The-
' banorum fuiſſe fines id temporis, quum
' ad Cynos cephalas veniſſes: et quod
' deinceps ſuſcepta adverſus eos expe-
' ditione, prohibitus aditu fueris, Age-
' ſilao ſemper in eorum fines per Cithae-
' ronem irrumpente. Quapropter ſi tua
' tibi curae eſt incolumitas, ſi patriae vi-
' dendae deſiderio tangeris: in hoſtem

λατἰον, οὐκ ἐμβάλλει· διὰ Θισβῶν δὲ ὀρεινὴν καὶ ἀπροσδόκητον πορευθεὶς, ἀφικνεῖται εἰς Κρεῦσιν, καὶ τὸ τεῖχος αἱρεῖ, καὶ τριήρεις τῶν Θηβαίων δώδεκα λαμβάνει. Ταῦτα δὲ ποιήσας, καὶ ἀναβὰς ἀπὸ τῆς θαλάττης, ἐστρατοπεδεύσατο ἐν Λεύκτροις τῆς Θεσπικῆς. οἱ δὲ Θηβαῖοι ἐστρατοπεδεύσαντο ἐπὶ τῷ ἀπαντικρὺ λόφῳ, οὐ πολὺ διαλείποντες, οὐδένας ἔχοντες συμμάχους, ἀλλ' ἢ τοὺς Βοιωτούς. ἔνθα δὴ τῷ Κλεομβρότῳ οἱ μὲν φίλοι προσιόντες, ἔλεγον· "Ὦ Κλεόμβροτε, εἰ ἀφήσεις τοὺς Θηβαίους ἄνευ μάχης, κινδυνεύσεις ὑπὸ τῆς πόλεως τὰ ἔσχατα παθεῖν. ἀναμνησθήσονται γάρ σου, καὶ ὅτι εἰς Κυνὸς κεφαλὰς ἀφικόμενος οὐδὲν τῆς χώρας τῶν Θηβαίων ἐδήωσας, καὶ ὅτι ὕστερον στρατεύων, ἀπεκρούσθης τῆς ἐμβολῆς, Αγησιλάου ἀεὶ ἐμβάλλοντος διὰ τοῦ Κιθαιρῶνος. εἴπερ οὖν ἢ σαυτοῦ κήδῃ, ἢ τῆς πατρίδος ἐπιθυμεῖς, ἀκτέον ἐπὶ τοὺς ἄν-

‘ θρας.’ οἱ μὲν φίλοι τοιαῦτα ἔλεγον. οἱ δ’ ἐναντίοι· ‘ νῦν δὴ, ἔφασαν, δηλώσει ὁ ‘ ἀνὴρ, εἰ τῷ ὄντι κήδεται τῶν Θηβαίων, ‘ ὥσπερ λέγεται.’ Ὁ μὲν δὴ Κλεόμβροτος ταῦτα ἀκούων παρωξύνετο πρὸς τὸ μάχην συνάπτειν. τῶν δ’ αὖ Θηβαίων οἱ προεστῶτες ἐλογίζοντο, ὡς εἰ μὴ μάχοιντο, ἀποστήσοιντο μὲν αἱ περιοικίδες αὐτῶν πόλεις, αὐτοὶ δὲ πολιορκήσοιντο. εἰ δὲ μὴ ἕξοι ὁ δῆμος ὁ Θηβαίων τἀπιτήδεια, ὅτι κινδυνεύσοι καὶ ἡ πόλις αὐτοῖς ἐναντία γενέσθαι. ἅτε δὴ καὶ πεφευγότες πρόσθεν πολλοὶ αὐτῶν, ἐλογίζοντο κρεῖσσον εἶναι μαχομένους ἀποθνήσκειν, ἢ πάλιν φεύγειν. Πρὸς δὲ τούτοις παρεθάῤῥυνε μέν τι αὐτοὺς καὶ ὁ χρησμὸς ὁ λεγόμενος, ὡς δέοι ἐνταῦθα Λακεδαιμονίους ἡττηθῆναι, ἔνθα τὸ τῶν παρθένων ἦν μνῆμα· αἳ λέγονται διὰ τὸ βιασθῆναι ὑπὸ Λακεδαιμονίων τινῶν, ἀποκτεῖναι ἑαυτάς. καὶ ἐκόσμησαν δὴ τοῦτο τὸ μνῆμα οἱ Θηβαῖοι πρὸ τῆς μάχης. ἀπηγ-

'modo tibi pergendum erit.' Hujusmodi amicorum erat oratio. Qui autem a Cleombroto diffidebant: 'Nunc ostendet, aiebant, Thebanisne revera faveat, uti perhibetur.
6 Haec quum Cleombrotus audiret, ad committendam pugnam irritabatur. Contra, Thebani quoque proceres ratiocinabantur, si proelio non decernerent, ab ipsorum fide discessura finitima oppida, sequuturamque Thebarum obsidionem. Jam si commeatum populus Thebanus nullum habiturus esset, periculum fore, ne ipsa sit eis urbs etiam adversatura. Quamobrem colligebant secum, ut qui plerique antehac exulassent; satius esse, pugnando mortem oppetere, quam rursus in exilium ejici.
7 Praeterea nonnihil eis addebat animi quoddam oraculum, quo ferebatur, eo loci Lacedaemonios cladem perpessuros, quo virginum illarum monumentum esset, quae ob illatum sibi vi stuprum a Lacedaemoniis quibusdam, seipsas interemisse perhibentur. Atque hoc ipsum monumentum ante pugnam The-

bani ornabant. Et nuntiabatur iisdem e civitate, fana universa sponte sua se aperuisse; ipsasque sacerdotes dicere, portendi victoriam divinitus. Ferebatur etiam, de Herculis fano arma evanuisse; quasi ad proelium Hercules profectus esset. A nonnullis tamen proditur, reipublicae praefectorum haec omnia fuisse commenta.
8 Lacedaemoniis autem adversa ad hoc proelium accidisse omnia constat, quum quae a Thebanis fierent, praeclare fortuna verteret omnia. Nam Cleombrotus a prandio de pugna postremum deliberabat. Et quia largius in meridie biberant, ferebatur etiam ipsos a vino fuisse nonnihil incitatos.
9 Posteaquam utrique armis se munirent, jamque cuivis pateret, committendam esse pugnam: Primum excedere de Boeotorum exercitu incipiunt ii qui forum rerum venalium paraverant, itemque nonnulli calones et alii, qui pugnare nolebant. Tum vero itinere flexo circumeuntes Hieronis stipendiarii cum Phocensium

γέλλετο δὲ ἐκ τῆς πόλεως αὐτοῖς, ὡς οἵ τε νεῴ πάντες αὐτόματοι ἀνεῴγοντο, αἵ τε ἱέρειαι λέγοιεν, ὡς νίκην οἱ Θεοὶ φαίνοιεν. ἐκ δὲ τοῦ Ἡρακλείου καὶ τὰ ὅπλα ἔφασαν ἀφανῆ εἶναι, ὡς τοῦ Ἡρακλέους εἰς τὴν μάχην ἐξωρμημένου. οἱ μὲν δή τινες λέγουσιν, ὡς ταῦτα πάντα τεχνάσματα ἦν τῶν προεστηκότων. Εἰς δ' οὖν τὴν μάχην πάντα τἀναντία τοῖς μὲν Λακεδαιμονίοις ἐγίγνετο, τοῖς δὲ πάντα καὶ ὑπὸ τῆς τύχης κατωρθοῦτο. ἦν μὲν γὰρ μετ' ἄριστον τῷ Κλεομβρότῳ ἡ τελευταία βουλὴ περὶ τῆς μάχης. ἐν δὲ τῇ μεσημβρίᾳ ὑποπινόντων, καὶ τὸν οἶνον παροξῦναι τι αὐτοὺς ἐλέγετο. Ἐπεὶ δὲ ὡπλίζοντο ἑκάτεροι, καὶ πρόδηλον ἤδη ἦν, ὅτι ἡ μάχη ἔσοιτο· πρῶτον μὲν ἀπιέναι ὡρμημένων ἐκ τοῦ Βοιωτίου στρατεύματος τῶν τὴν ἀγορὰν παρεσκευακότων, καὶ σκευοφόρων τινῶν, καὶ τῶν οὐ βουλομένων μάχεσθαι, περιϊόντες κύκλῳ οἵ τε μετὰ τοῦ Ἱέρωνος μισθοφόροι, καὶ οἱ τῶν Φωκέων

πελταϛαὶ, ϗ τῶν ἱππέων Ἡρακλειῶται ϗ Φλιάσιοι, ἐπιθέμενοι τοῖς ἀπιȣ͂σιν, ἐπέϛρεψάν τε αὐτȣ̀ς, ϗ κατεδίωξαν πρὸς τὸ ϛρατόπεδον τὸ τῶν Βοιωτῶν. ὥϛτε πολὺ μὲν ἐποίησαν μεῖζόν τε ϗ ἀθροώτερον, ἢ πρόσθεν, τὸ τῶν Βοιωτῶν ϛράτευμα. Ἔπειτα δὲ, ἅτε καὶ πεδίȣ ὄντος τοῦ μεταξὺ, προετάξαντο μὲν τῆς ἑαυτῶν φάλαγγος οἱ Λακεδαιμόνιοι τȣ̀ς ἱππέας, ἀντετάξαντο δ' αὐτοῖς καὶ οἱ Θηβαῖοι τȣ̀ς ἑαυτῶν. ἦν δὲ τὸ μὲν τῶν Θηβαίων ἱππικὸν μεμελετηκὸς, διά τε τὸν πρὸς Ορχομενίους πόλεμον, καὶ διὰ τὸν πρὸς Θεσπιέας· τοῖς δὲ Λακεδαιμονίοις κατ' ἐκεῖνον τὸν χρόνον πονηρότατον ἦν τὸ ἱππικόν. Ἔτρεφον μὲν γὰρ τȣ̀ς ἵππȣς οἱ πλȣσιώτατοι. ἐπεὶ δὲ φρουρὰ φανθείη, τότε ἦκεν ὁ συντεταγμένος· λαβὼν δ' ἂν τὸν ἵππον καὶ ὅπλα, ὁποῖα δοίη αὐτῷ, ἐκ τοῦ παραχρῆμα ἂν ἐϛρατεύετο. τῶν δ' αὖ ϛρατιωτῶν οἱ τοῖς σώμασιν ἀδυνατώτατοι

cetratis, ac quibusdam Heracliensibus, Phliasiisque equitibus, discedentes adoriuntur, et ad suos reverti cogunt, fugientes ad ipsa Boeotorum usque castra persequuti. Quapropter Boeotorum exercitus ab ipsis hostibus longe redditus est tum amplior, tum numerosior, quam
10 prius. Deinde Lacedaemonii, quod locus inter utrasque copias interjectus campestris esset, equites prima in acie ante phalangem collocabant, quibus equites itidem suos Thebani opponebant. Erant autem equestres Thebanorum copiae partim propter gestum adversus Orchomenios, partim adversus Thespienses bellum exercitatae: quum id temporis Lacedaemoniorum equitatus ignavissi-
11 mus esset. Nam equos opulentissimus quisque alebat, quotiesque delectus haberentur, veniebat is qui militiae destinatus erat; acceptoque tum equo, tum armis, qualiacunque tandem suppeditarentur, in expeditionem subito properabat. Praeterea milites equis erant impositi, qui et corporibus essent maxime imbecillis, et gloriae cupiditate non admo-

dum ducerentur. Atque hujuſmodi tunc 11
erat utriusque partis equitatus. Caete-
rum perhibebatur, Lacedaemonios pha-
langem manipulis in ternos explicatis
duxiſſe: quo fiebat, ut ipſorum acies tan-
tum milites XII eſſet denſa. Thebani
contra, ſic aciem ſuam denſaverant; ut
in latitudine non pauciores quinqua-
ginta ſcutatis eſſent. Nam ratiocinaban-
bantur futurum, ut illa hoſtilis aciei
parte victa, quae circum regem eſſet, re-
liqui facile ſuperarentur. Poſteaquam 13
movere Cleombrotus in hoſtem coepiſ-
ſet, primum etiam ante quam ipſius co-
piae ſenſiſſent, eum adverſus hoſtem du-
cere, jam conflixerant equites; inque
hoc conflictu Lacedaemoniorum equita-
tus cito ſuccubuerat. Itaque is fugiens,
in ſuos gravis armaturae pedites irrue-
rat. Praeterea Thebanae cohortes in e-
oſdem impreſſionem faciebant. Nihilo-
minus copias Cleombroti ab initio ſupe-
riores in pugna fuiſſe, vel de hoc aliquis
argumento certo animadvertere poſſit.
Non enim tollere Cleombrotum, vivum-
que deportare extra aciem potuiſſent; ſi

ϰὴ ἥκιϛα φιλότιμοι ἐπὶ τῶν ἵππων ἦσαν. Τοιȣ̃τον μὲν οὖν τὸ ἱππικὸν ἑκατέρων ἦν. τῆς δὲ φάλαγγος τȣ̀ς μὲν Λακεδαιμονίους ἔφασαν εἰς * τρὶς τὴν ἐνωμοτίαν ἄγειν. τȣ̃το δὲ συμβαίνειν αὐτοῖς οὐ πλέον ἢ εἰς δώδεκα τὸ βάθος. οἱ δὲ Θηβαῖοι ȣ̓κ ἔλαττον ἢ ἐπὶ πεντήκοντα ἀσπίδων συνεϛραμμένοι ἦσαν, λογιζόμενοι ὡς εἰ νικήσειαν τὸ περὶ τὸν βασιλέα, τὸ ἄλλο πᾶν εὐχείρωτον ἔσοιτο. Επεὶ δὲ ἤρξατο ἄγειν ὁ Κλεόμβροτος πρὸς τοὺς πολεμίȣς, πρῶτον μὲν πρὶν καὶ αἰσθέσθαι τὸ μετ' αὐτȣ̃ ϛράτευμα, ὅτι ἡγοῖτο, καὶ δὴ οἱ ἱππεῖς συνεβεβλήκεσαν, καὶ ταχὺ ἥττηντο οἱ τῶν Λακεδαιμονίων. Φεύγοντες δὲ ἐνεπεπλώκεσαν τοῖς ἑαυτῶν ὁπλίταις. ἔτι ϰὴ ἐνέβαλλον οἱ τῶν Θηβαίων λόχοι. ὅμως δὲ, ὡς οἱ μὲν περὶ τὸν Κλεόμβροτον τὸ πρῶτον ἐκράτουν τῇ μάχῃ, σαφεῖ τούτῳ τεκμηρίῳ γνοίη τὶς ἄν. οὐ γὰρ ἂν ἠδύναντο αὐτὸν ἀνελέσθαι, ϰὴ ζῶντα ἀπενεγκεῖν, εἰ μὴ οἱ

* forte τρία vel τρεῖς.

πρὸ αὐτȣ̃ μαχόμενοι ἐπεκράτουν ἐν ἐκείνῳ τῷ χρόνῳ. Επεὶ μέντοι ἀπέθανε, Δείνων τὲ ὁ Πολέμαρχος, καὶ Σφοδρίας τῶν * περὶ δημοσίαν, καὶ Κλεώνυμος ὁ ὑὸς αὐτοῦ· καὶ οἱ μὲν ἱππεῖς, καὶ οἱ συμφορεῖς τοῦ πολεμάρχου καλȣ́μενοι, οἵ τε ἄλλοι, ὑπὸ τȣ̃ ὄχλου ὠθȣ́μενοι, ἀνεχώρουν· οἱ δὲ τȣ̃ εὐωνύμȣ ὄντες τῶν Λακεδαιμονίων, ὡς ἑώρων τὸ δεξιὸν ὠθȣ́μενον, ἐνέκλιναν· ὅμως δὲ πολλῶν τεθνεώτων, κὴ ἡσσημένοι, ἐπεὶ διέβησαν τὴν τάφρον, ἣ πρὸ τȣ̃ στρατοπέδου ἔτυχεν οὖσα αὐτοῖς, ἔθεντο τὰ ὅπλα κατὰ χώραν, ἔνθεν ὥρμηντο, (ἦν μέντοι ȣ̓ πάνυ ἐν ἐπιπέδῳ, ἀλλὰ πρὸς ὀρθίῳ μᾶλλόν τι τὸ στρατόπεδον) ἐκ δὲ τούτου ἦσαν μέν τινες τῶν Λακεδαιμονίων, οἳ ἀφόρητον τὴν συμφορὰν ἡγούμενοι, τό, τε τρόπαιον ἔφασαν χρῆναι κωλύειν ἱστάναι τȣ̀ς πολεμίȣς, τȣ́ς τε νεκρȣ̀ς μὴ ὑποσπόνδȣς, ἀλλὰ διὰ μάχης πειρᾶσθαι ἀναιρεῖσθαι. Οἱ δὲ πολέμαρχοι, ὁρῶντες μὲν τῶν συμ-

* quasi δημ. σκήνην.

non id temporis ii qui ante ipſum dimica-
14 bant, ſuperiores extitiſſent. At poſtea-
quam et ipſe, et Dino Polemarchus, et
Sphodrias, unus ex illis qui publico ta-
bernaculo utebantur, ejusque filius Cle-
onymus, cecidiſſent: et equites cum iis
qui Polemarchi comites appellantur, iti-
demque caeteri ab hominum turba im-
pulſi pedem retuliſſent: alii Lacedaemo-
nii, qui laevo erant in latere, premi cor-
nu dextrum conſpicati, et ipſi loco ce-
derent: multis denique pereuntibus,
quum victi, foſſa, quae ante ipſorum ca-
ſtra erat, ſuperata, in armis eo loco con-
ſtitiſſent, unde progreſſi fuerant: (et ha-
bebant loco non admodum plano caſtra,
ſed potius nonnihil acclivi) tum vero
nonnulli ex Lacedaemoniis erant, qui
non ferendam hanc cladem arbitraren-
tur, ideoque dicerent haudquaquam per-
mittendum hoſti ut tropaeum ſtatueret,
tollendaque mortuorum cadavera non
per inducias, ſed commiſſo cum hoſtibus
15 proelio. Verum polemarchi, quod ex

universis Lacedaemoniis prope cIↄ oc-
cubuisse cernerent, atque etiam de Iↄcc
Spartanis (tot enim istic fuerant) cccc pe-
riisse: praeterea socios omnes animadver-
terent minime ad pugnandum alacres es-
se, ac nonnullos ex eis id quod accidisset,
haud gravatim ferre; collectis homini-
bus maxime idoneis, quid agendum esset
deliberabant. Posteaquam omnes censu-
issent, interfectorum cadavera per indu-
cias esse tollenda; caduceatorem mit-
tunt, qui de induciis ageret. Secundum
haec Thebani tropaeum excitant, ac per
inducias mortuos reddunt. His actis, ve- 16
nit Lacedaemonem cladis nuntius, idque
die ultimo ludorum, qui a nudis exhibe-
bantur, quum jam chorus virilis ingres-
sus esset. Ephori de clade certiores red-
diti, erant illi quidem in moerore, idque
necessario, mea sane sententia: non ta-
men chorum exire jubebant, sed pera-
gendi muneris copiam faciebant. Deinde

πάντων Λακεδαιμονίων τεθνεῶτας ἐγγὺς χιλίους, ὁρῶντες δ' αὐτῶν Σπαρτιατῶν ὄντων τῶν ἐκεῖ ὡς ἑπτακοσίων τεθνηκότας περὶ τετρακοσίους, αἰσθανόμενοι δὲ τοὺς συμμάχους πάντας μὲν ἀθύμως ἔχοντας πρὸς τὸ μάχεσθαι· ἔστι δὲ οὓς αὐτῶν οὐδὲ ἀχθομένους τῷ γεγενημένῳ· συλλέξαντες τοὺς ἐπικαιριωτάτους, ἐβουλεύοντο, τί χρὴ ποιεῖν. ἐπεὶ δὲ πᾶσιν ἐδόκει ὑποσπόνδους τοὺς νεκροὺς ἀναιρεῖσθαι, οὕτω δὴ ἔπεμψαν κήρυκα περὶ σπονδῶν. οἱ μέντοι Θηβαῖοι μετὰ ταῦτα καὶ τρόπαιον ἐστήσαντο, καὶ τοὺς νεκροὺς ὑποσπόνδους ἀπέδοσαν. Γενομένων δὲ τούτων, ὁ μὲν εἰς τὴν Λακεδαίμονα ἀγγελῶν τὸ πάθος ἀφικνεῖται, γυμνοπαιδιῶν τε οὐσῶν τῆς τελευταίας, καὶ τοῦ ἀνδρικοῦ χοροῦ ἔνδον ὄντος. οἱ δὲ Ἔφοροι ἐπεὶ ἤκουσαν τὸ πάθος, ἐλυποῦντο μὲν, ὥσπερ οἶμαι, ἀνάγκη· τὸν μέντοι χορὸν οὐκ ἐξήγαγον, ἀλλὰ διαγωνίσασθαι εἴων. καὶ τὰ μὲν ὀνόματα πρὸς τοὺς οἰκείους ἑκάστου

τῶν τεθνεώτων ἀπέδοσαν· προεῖπον δὲ ταῖς γυναιξὶ μὴ ποιεῖν κραυγὴν, ἀλλὰ σιγῇ τὸ πάθος φέρειν. τῇ δὲ ὑστεραίᾳ ἦν ὁρᾶν, ὧν μὲν ἐτέθνασαν οἱ προσήκοντες, λιπαροὺς καὶ φαιδροὺς ἐν τῷ φανερῷ ἀναστρεφομένους· ὧν δὲ ζῶντες ἠγγελμένοι ἦσαν, ὀλίγους ἂν εἶδες, τούτους δὲ σκυθρωποὺς καὶ ταπεινοὺς περιϊόντας. Ἐκ δὲ τούτου, φρουρὰν μὲν ἔφαινον οἱ Ἔφοροι ταῖν ὑπολοίπαιν μόραιν, μέχρι τῶν τετταράκοντα ἀφ' ἥβης· ἐξέπεμπον δὲ καὶ ἀπὸ τῶν ἔξω μορῶν μέχρι τῆς αὐτῆς ἡλικίας· (τὸ γὰρ πρόσθεν εἰς τοὺς Φωκέας μέχρι τῶν πέντε καὶ τριάκοντα ἀφ' ἥβης ἐστρατεύοντο) καὶ τοὺς ἐπ' ἀρχαῖς δὲ τότε καταλειφθέντας ἀκολουθεῖν ἐκέλευον. Ὁ μὲν οὖν Ἀγησίλαος ἐκ τῆς ἀσθενείας οὔπω ἴσχυεν· ἡ δὲ πόλις Ἀρχίδαμον τὸν υἱὸν αὐτοῦ ἐκέλευεν ἡγεῖσθαι. προθύμως δ' αὐτῷ συνεστρατεύοντο Τεγεᾶται. ἔτι γὰρ ἔζων οἱ περὶ Στάσιππον λακωνίζοντες, καὶ οὐκ ἐλάχιστον δυνάμενοι

nomina interfectorum propinquis tra-
dunt, ſimulque mulieribus edicunt, ne
clamorem tollerent, ſed tacite calami-
tatem hanc ferrent. Poſtridie cernere
erat, illos quorum propinqui occubue-
rant, nitidos ac laetos in publico verſari:
quorum autem cognati ſuperſtites eſſe
nuntiati fuerant, perpaucos vidiſſes, eos-
que vultu triſti ac dejecto obambulantes.
17 Secundum ea delectus Ephori reliqua-
rum cohortium habebant, uſque ad il-
los, qui annum a pubertate XL exceſſe-
rant. Praeterea quoſdam mittebant ejuſ-
dem aetatis ex iis etiam cohortibus quas
domi non habebant. Nam ante proeli-
um hoc, ſuos adverſus Phocenſes milita-
tum miſerant omnes, quotquot annos
XXXV a pubertate exegerant. Juſſi de-
nique ſunt et illi militatum ire, qui ut
magiſtratus quoſdam obirent, domi re-
18 licti fuerant. Necdum adhuc Ageſilaus
convaluerat. Quapropter Archidamum
ejus filium reſpublica ſuis copiis praefe-
cit. Ei ſe perlubenter hac in expeditione
Tegeatae adjungebant, quod adhuc ii,
qui Staſippo duce Lacedaemoniis fave-

bant, superstites essent, neque parum in republica sua possent. Itidem Mantinei validis cum copiis, de vicis ipsorum collectis, hac in expeditione sequebantur; quod ab optimatibus regerentur. Praeterea Corinthii, Sicyonii, Phliasii, Achaei alacriter admodum sequebantur, aliis etiam civitatibus milites suos mittentibus. Triremes quoque tum a Lacedaemoniis ipsis, tum Corinthiis, instruebantur; simulque Sicyonii rogabantur, ut et ipsi quasdam instruerent, quibus Lacedaemonii copias suas transportare cogitabant. Hinc Archidamus exta de trajici- 19
endo exercitu consulebat. Thebani vero statim a pugna nuntium coronatum Athenas mittunt, perque hunc tum victoriae magnitudinem exponunt, tum ad ferendum opem Athenienses hortabantur. Aiebant enim, posse modo a Lacedaemoniis exigi poenas eorum omnium nomine, quae adversus ipsos designassent. Forte tum Senatus Atheniensis in 20
arce sedebat. Is quum de re tota certior factus esset, perquam graviter casum hunc ferebat: uti omnibus constabat,

ἐν τῇ πόλει. ἐῤῥωμένως δὲ ϗ οἱ Μαντινεῖς ἐκ τῶν κωμῶν συνεστρατεύοντα. ἀριστοκρατούμενοι γὰρ ἐτύγχανον. καὶ Κορίνθιοι δὲ, ϗ Σικυώνιοι, ϗ Φλιάσιοι, καὶ Ἀχαιοὶ μάλα προθύμως ἠκολούθουν, καὶ ἄλλαι δὲ πόλεις ἐξέπεμπον στρατιώτας. ἐπλήρουν δὲ καὶ τριήρεις αὐτοί τε οἱ Λακεδαιμόνιοι, ϗ οἱ Κορίνθιοι, ϗ ἐδέοντο ϗ τῶν Σικυωνίων συμπληροῦν, ἐφ᾽ ὧν διενοοῦντο τὸ στράτευμα διαβιβάζειν. Καὶ ὁ μὲν δὴ Ἀρχίδαμος ἐθύετο ἐπὶ τῇ διαβάσει. οἱ δὲ Θηβαῖοι εὐθὺς μετὰ τὴν μάχην ἔπεμψαν εἰς Ἀθήνας ἄγγελον ἐστεφανωμένον, ϗ ἅμα μὲν τῆς νίκης τὸ μέγεθος ἔφραζον, ἅμα δὲ βοηθεῖν ἐκέλευον· λέγοντες, ὡς νῦν ἐξείη Λακεδαιμονίους πάντων ὧν ἐπεποιήκεσαν αὐτοὺς, τιμωρήσασθαι. Τῶν δὲ Ἀθηναίων ἡ βουλὴ ἐτύγχανεν ἐν ἀκροπόλει καθημένη. ἐπεὶ δ᾽ ἤκουσαν τὸ γεγενημένον, ὅτι μὲν σφόδρα ἠνιάσθησαν, πᾶσι δῆλον ἐγένετο. οὔτε γὰρ ἐπὶ ξένια τὸν κήρυκα ἐδέ-

ξαντο, περί τε τῆς βοηθείας ὐδὲν ἀπεκρίναντο. καὶ Ἀθήνηθεν μὲν οὕτως ἀπῆλθεν ὁ κῆρυξ. πρὸς μέντοι Ἰάσονα σύμμαχον ὄντα ἔπεμπον σπυδῇ οἱ Θηβαῖοι, κελεύοντες βοηθεῖν, διαλογιζόμενοι πῆ τὸ μέλλον ἀποβήσοιτο. Ὁ δ' εὐθὺς τριήρεις μὲν ἐπλήρου ὡς βοηθήσων κατὰ θάλατταν, συλλαβὼν δὲ τό,τε ξενικὸν καὶ τοὺς περὶ αὐτὸν ἱππεῖς, καίπερ ἀκηρύκτῳ πολέμῳ τῶν Φωκέων χρωμένων, πεζῇ διεπορεύθη εἰς τὴν Βοιωτίαν, ἐν πολλαῖς τῶν πόλεων πρότερον ὀφθεὶς, ἢ ἀγγελθεὶς ὅπη πορεύοιτο. πρὶν δὲ συλλέγεσθαί τι πανταχόθεν, ἔφθανε πόῤῥω γιγνόμενος, δῆλον ποιῶν, ὅτι πολλαχοῦ τὸ τάχος μᾶλλον τῆς βίας διαπράττεται τὰ δέοντα. Ἐπεὶ δὲ ἀφίκετο εἰς τὴν Βοιωτίαν, λεγόντων τῶν Θηβαίων, ὡς καιρὸς εἴη ἐπιτίθεσθαι τοῖς Λακεδαιμονίοις, ἄνωθεν μὲν ἐκεῖνον σὺν τῷ ξενικῷ, σφᾶς δὲ ἀντιπροσώπους, ἀπέτρεπεν αὐτὺς ὁ Ἰάσων· διδάσκων, ὡς καλοῦ ἔργου

Quippe nec ut hoſpitem excipiebant hunc nuntium, et de auxiliis reſpondebant omnino nihil. Itaque quum nuntius Athenis hoc modo rediiſſet, magna cum feſtinatione Thebani ad Jaſonem, quem habebant ſocium, mittunt: eumque cohortantur uti opem ipſis ferret. Nam
21 quo res evaſura eſſet, diſpiciebant. Is confeſtim expediri triremes jubet, quaſi mari laturus eis eſſet ſuppetias. Interim ipſe ſumtis ſecum mercenariis copiis, et equeſtribus, quas alebat, tametſi Phocenſes bellum implacabile adverſus ipſum gererent; terreſtri tamen itinere in Boeotiam profectus eſt, citius quibuſdam in urbibus viſus, quam quo pergeret nuntiatum eſſet. Idem prius quam colligi copiae undecunque poſſent, procul evaſerat: qua quidem re declarabat, ſaepenumero ea quae geri debeant, celeritate facilius
22 quam vi perfici. Poſteaquam in Boeotiam veniſſet, ac Thebani tempus oblatum eſſe dicerent idoneum, quo Jaſon de ſuperiori loco, mercenario cum milite; ipſi ex adverſo Lacedaemonios invaderent: ab hoc eos ille inſtituto avertit, quum moneret, re praeclare geſta non operae

pretium eſſe ut in id periculum ſe rurſus conjicerent, quo vel majora perpetrarent; vel victoriam, quam adepti eſſent, amitterent: An non videtis, inquit, vos e- 23
tiam eo tempore victoria potitos eſſe, quo maxima neceſſitate urgebamini? Quapropter putandum eſt, Lacedaemonios quoque, ſi eo redigantur, ut vitae ſpem abjiciant, ſalute deſperata pugnaturos. Praeterea Deo, uti quidem videtur, ſaepenumero volupe eſt, eos qui parvi ſunt, magnos; qui magni ſunt, parvos facere. Hujuſmodi verbis Thebanos, quominus 24
de ſumma rerum periclitarentur, avertebat. Ex altera parte Lacedaemonios docebat, cujuſmodi ſit victus, cujuſmodi victor exercitus. Quod ſi, ait, oblivisci cladis ejus, quae vobis accidit, vultis: equidem hoc vobis conſilii do, ut poſteaquam nonnihil refecti eritis, majoremque potentiam nacti; ſic deinde Thebanos, jam invictos, adoriamini. Nam hoc tempore ſcire vos volo, quoſdam e ſociis veſtris eſſe, qui de amicitia ineunda cum hoſtibus colloquantur. Quamobrem vobis omnino danda eſt opera, ut inducias impetretis. Atque haec, inquit, ago tanto

γεγενημένȣ, οὐκ ἄξιον αὐτοῖς εἴη διακινδυνεῦσαι, ὥστε ἢ ἔτι μείζω καταπρᾶξαι, ἢ στερηθῆναι καὶ τῆς γεγενημένης νίκης. Οὐχ ὁρᾶτε, ἔφη, ὅτι καὶ ὑμεῖς ἐπεὶ ἐν ἀνάγκῃ ἐγένεσθε, ἐκρατήσατε; οἴεσθαι οὖν χρὴ καὶ Λακεδαιμονίȣς ἂν, εἰ ἀναγκάζοιντο ἐκγενέσθαι τȣ͂ ζῆν, ἀπονοηθέντας διαμάχεσθαι. καὶ ὁ Θεὸς δὲ, ὡς ἔοικε, πολλάκις χαίρει τοὺς μὲν μικρȣ̀ς, μεγάλους ποιῶν· τȣ̀ς δὲ μεγάλȣς, μικρούς. Τοὺς μὲν οὖν Θηβαίους τοιαῦτα λέγων ἀπέτρεπε τοῦ διακινδυνεύειν. τȣ̀ς δ᾽ αὖ Λακεδαιμονίους ἐδίδασκεν, οἷον μὲν εἴη ἡττημένον στράτευμα, οἷον δὲ νενικηκός. εἰ δ᾽ ἐπιλαθέσθαι, ἔφη, βȣ́λεσθε τὸ γεγενημένον πάθος, συμβȣλεύω ἀναπαυσαμένους, καὶ μείζους γεγενημένους, τοῖς ἀηττήτοις οὕτως εἰς μάχην ἰέναι. νῦν δὲ, ἔφη, εὖ ἴστε, ὅτι καὶ τῶν συμμάχων ὑμῖν εἰσὶν, οἳ διαλέγονται περὶ φιλίας τοῖς πολεμίοις· ἀλλὰ ἐκ παντὸς τρόπου σπονδὰς πειρᾶσθε λαβεῖν.

ταῦτα δ', ἔφη, ἐγὼ προθυμοῦμαι, σῶσαι ὑμᾶς βουλόμενος, διά τε τὴν τοῦ πατρὸς φιλίαν πρὸς ὑμᾶς, καὶ διὰ τὸ προξενεῖν ὑμῶν. Ἔλεγε μὲν οὖν τοιαῦτα, ἔπραττε δ' ἴσως, ὅπως διάφοροι καὶ οὗτοι ἀλλήλοις ὄντες, ἀμφότεροι ἐκείνου δέοιντο. οἱ μέντοι Λακεδαιμόνιοι ἀκούσαντες, αὐτοῦ πράττειν περὶ τῶν σπονδῶν ἐκέλευον. ἐπεὶ δ' ἀπηγγέλθη, ὅτι εἴησαν αἱ σπονδαὶ, παρήγγειλαν οἱ πολέμαρχοι δειπνήσαντας συνεσκευάσθαι πάντας, ὡς τῆς νυκτὸς πορευσομένους, ὅπως ἅμα τῇ ἡμέρᾳ πρὸς τὸν Κιθαιρῶνα ἀναβαίνοιεν. ἐπεὶ δ' ἐδείπνησαν, πρὶν καθεύδειν παραγγείλαντες ἀκολουθεῖν, ἡγοῦντο εὐθὺς ἀφ' ἑσπέρας τὴν διὰ Κρεύσιος, τῷ λαθεῖν πιστεύοντες μᾶλλον, ἢ ταῖς σπονδαῖς. Μάλα δὲ χαλεπῶς πορευόμενοι, (οἷα δὴ ἐν νυκτί τε, καὶ ἐν φόβῳ ἀπιόντες, καὶ χαλεπὴν ὁδὸν) εἰς Αἰγόσθενα τῆς Μεγαρικῆς ἀφικνοῦνται. ἐκεῖ δὲ περιτυγχάνουσι τῷ μετὰ Ἀρχιδά-

ſtudio, quod veſtrae ſaluti conſulere cupiam: partim propter eam amicitiam, quae patri meo vobiscum interceſſit; partim quod hoſpes veſter publicus ſim.
25 Hujuſmodi quaedam ab Jaſone dicebantur: quanquam haec fortaſſis idcirco faceret, ut utrique inter ſe diſſidentes ipſius opera indigerent. Caeterum Lacedaemonii, poſteaquam ipſum audiiſſent; uti de induciis ageret, hortabantur. Poſteaquam renuntiatum eſſet, inducias jam eſſe confectas: mandant polemarchi ſuis, ut omnes ſumta coena ſeſe ad iter pararent, quod noctu faciundum eſſet, ut cum prima luce Cithaeronem aſcenderent. Ubi coenaſſent, militibus ante ſomnum ſequi juſſis, ſtatim a veſpera ducebant eos itinere, quo per Creuſim pergitur; quod clandeſtinae profectioni po-
26 tius quam induciis vellent fidere. Confecto difficili itinere, (quippe quod et noctu, et magno in metu, et via permoleſta diſcederent) ad oppidum Megaricae

ditionis Aegosthena perveniunt, ubi copias Archidami obvias habebant. Is vero quum istic expectasset, donec omnes socii convenissent, exercitum universum Corinthum usque abducit, inde socios dimittit, et cives ipse domum ducit. Ja- 27
son per Phocidem discedens, Hyampolitarum suburbium cepit, agrum populatus est, multos occidit: reliqua Phocide sic peragrata, ut nihil amplius moliretur. Heracleam ubi venisset, Heracliensium moenia dejecit; non hoc veritus, ne si transitus is pateret, ditionem ipsius aliqui invaderent: sed secum potius ipse cogitans, ne qui capta Heraclea, loco sita angusto, prohiberent quominus in Graeciam pergere posset, quocunque ipsi liberet. In Thessaliam ubi rediis- 28
set, vir magnus habebatur, partim quod lege Thessalorum dux constitutus esset, partim quod magnas stipendiariorum militum copias, pedestres et equestres, aleret, easque sic laboribus assue-

μου στρατεύματι. ἔνθα δὴ ἀναμείνας ἕως καὶ οἱ σύμμαχοι πάντες παρεγένοντο, ἀπῆγε πᾶν ὁμοῦ τὸ στράτευμα μέχρι Κορίνθου. ἐκεῖθεν δὲ τοὺς μὲν συμμάχους ἀφῆκε, τοὺς δὲ πολίτας οἴκαδε ἀπήγαγεν. Ὁ μέντοι Ἰάσων, ἀπιὼν διὰ τῆς Φωκίδος, Ὑαμπολιτῶν μὲν τό,τε προάστειον εἷλε, καὶ τὴν χώραν ἐπόρθησε, καὶ ἀπέκτεινε πολλούς· τὴν δ' ἄλλην Φωκίδα διῆλθεν ἀπραγμόνως. ἀφικόμενος δὲ εἰς Ἡράκλειαν, κατέβαλε τὸ Ἡρακλειωτῶν τεῖχος, δηλονότι οὐ τοῦτο φοβούμενος, μή τινες ἀναπεπταμένης ταύτης τῆς παρόδου πορεύσαιντο ἐπὶ τὴν ἐκείνου δύναμιν· ἀλλὰ μᾶλλον ἐνθυμούμενος, μή τινες τὴν Ἡράκλειαν, ἐπὶ στενῷ οὖσαν, καταλαβόντες εἴργοιεν αὐτὸν, εἴπου βούλοιτο τῆς Ἑλλάδος πορεύεσθαι. Ἐπεὶ δ' ἀπῆλθε πάλιν ἐς τὴν Θετταλίαν, μέγας μὲν ἦν, καὶ διὰ τὸ τῷ νόμῳ Θετταλῶν ταγὸς καθεστάναι, καὶ διὰ τὸ μισθοφόρους πολλοὺς τρέφειν περὶ αὐτὸν καὶ πε-

ζοὺς καὶ ἱππέας, καὶ τούτους ἐκπεπονημένους, ὡς ἂν κράτιστοι εἶεν· ἔτι δὲ μείζων καὶ διὰ τὸ συμμάχους πολλοὺς τοὺς μὲν ἤδη εἶναι αὐτῷ, τοὺς δὲ καὶ ἔτι βούλεσθαι γίγνεσθαι. μέγιστος δ' ἦν τῶν καθ' αὐτὸν, τῷ μηδ' ὑφ' ἑνὸς εὐκαταφρόνητος εἶναι. Ἐπιόντων δὲ Πυθίων, παρήγγειλε μὲν ταῖς πόλεσι βοῦς καὶ ὄϊς τρέφειν, καὶ αἶγας, καὶ ὗς, καὶ παρασκευάζεσθαι ὡς εἰς τὴν θυσίαν. καὶ ἔφασαν πάνυ μετρίως ἑκάστῃ πόλει ἐπαγγελλομένῳ, γενέσθαι βοῦς μὲν οὐκ ἐλάσσους χιλίων, τὰ δὲ ἄλλα βοσκήματα πλείω ἢ μύρια. ἐκήρυξε δὲ καὶ νικητήριον χρυσοῦν στέφανον ἔσεσθαι, εἴτις τῶν πόλεων βοῦν ἡγεμόνα κάλλιστον τῷ Θεῷ θρέψειε. Παρήγγειλε δὲ καὶ ὡς στρατευσομένοις εἰς περὶ τὰ Πύθια χρόνον Θετταλοῖς παρασκευάζεσθαι. διενοεῖτο γὰρ, ὡς ἔφασαν, καὶ τὴν πανήγυριν τῷ Θεῷ καὶ τοὺς ἀγῶνας αὐτὸς διατιθέναι. περὶ μέντοι τῶν ἱερῶν χρημάτων ὅπως μὲν διενοεῖτο, ἔτι καὶ νῦν ἄδηλον.

tas, ut longe praeſtantiſſimi eſſent. Praeterea major erat eam ob cauſſam, quod et multos ſocios jam haberet, et plures ei ſe vellent adjungere. Denique hominum ſaeculi ſui maximus erat in eo quod
29 nemini eſſet contemtui. Poſteaquam appetiiſſent Pythia, denuntiabat oppidis, ut boves, oves, capras, ſues alerent, ſeque compararent ad ſacrificium. Ferebatur vero, tametſi moderate admodum oppidis ſingulis aliquid imperaſſet, tamen conſequutus eſſe boves non pauciores quam cIↄ, reliqui pecoris ſupra ccIↄↄ. Praeterea per praeconem ſignificari juſſit, futurum victoriae praemium coronam auream, ſi qua civitas bovem ducem
30 pulcherrimum Deo paviſſet. Etiam hoc Theſſalis denuntiabat, ut ad expeditionem ſe pararent, quam id temporis quo Pythia celebrantur, ſuſcepturi eſſent. Nam cogitabat, ut aiunt, celebritatis ejus ac ludorum moderator eſſe. Quid autem de ſacris ipſe pecuniis cogitarit, etiam nunc obſcurum eſt. Fertur enim

quaerentibus Delphis, quid faciundum eſſet, ſi conſecratas Apollini pecunias Jaſon attrectaret; Deum illum reſpondiſſe, ſibi eam rem curae futuram. Tan- 31
tus vir, et qui talia tantaque haberet in animo, quum luſtrationem equitatus Pheraeorum inſtitueret, et periculum de eo facere vellet, jamque conſediſſet, ac reſponſurus illis eſſet, quibus aliqua in re opera ipſius opus foret; a ſeptem adoleſcentibus ad ipſum accedentibus, quaſi quadem in cauſſa diſſiderent, jugulatur et conficitur. Quumque viriliter ſatel- 32
lites ii qui aderant, ad opem ei ferendam accurriſſent: unus adhuc Jaſonem feriens, haſta percuſſus interficitur; alius, quum equum conſcendiſſet, comprehenſus, multis acceptis vulneribus et ipſe moritur. Caeteri paratos in equos inſilientes, effugere, qui ſane quaſcunque in urbes Graeciae venirent, maxima ex parte ſummis excepti ſunt honoribus. Qua ex re patebat, Graecos ab eo vehementer ſibi metuiſſe, ne tyrannidem arriperet. Mortuo Jaſone, fratres ipſius, 33

λέγεται γὰρ, ἐπερομένων τῶν Δελφῶν, τί χρὴ ποιεῖν, ἐὰν λαμβάνῃ τῶν τοῦ Θεοῦ χρημάτων, ἀποκρίνασθαι τὸν Θεὸν, ὅτι αὐτῷ μελήσει. Ὁ δ᾽ οὖν ἀνὴρ τηλικοῦτος ὢν, καὶ τοσαῦτα καὶ τοιαῦτα διανοούμενος, ἐξέτασιν πεποιηκὼς καὶ δοκιμασίαν τοῦ Φεραίων ἱππικοῦ, καὶ ἤδη καθήμενος, καὶ ἀποκρινόμενος, εἴτις δεόμενός του προσίοι, ὑπὸ νεανίσκων ἑπτὰ προσελθόντων, ὡς διαφερομένων τὶ ἀλλήλοις, ἀποσφάττεται καὶ κατακόπτεται. Βοηθησάντων δὲ ἐρρωμένως τῶν παραγενομένων δορυφόρων, εἷς μὲν ἔτι τύπτων τὸν Ἰάσονα, λόγχῃ πληγεὶς ἀποθνήσκει· ἕτερος δὲ ἀναβαίνων ἐφ᾽ ἵππου ἐγκαταληφθεὶς, καὶ πολλὰ τραύματα λαβὼν, ἀπέθανεν· οἱ δ᾽ ἄλλοι ἀναπηδήσαντες ἐπὶ τοὺς παρασκευασμένους ἵππους ἀπέφυγον· ὅποι δὲ ἀφίκοιντο τῶν Ἑλληνίδων πόλεων, ἐν ταῖς πλείσταις ἐτιμῶντο. ᾯ καὶ δῆλον ἐγένετο, ὅτι ἰσχυρῶς ἔδεισαν οἱ Ἕλληνες αὐτὸν, μὴ τύραννος γένοιτο. Απο-

θανόντος μέντοι ἐκείνȣ, Πολύδωρος ἀδελφὸς αὐτȣ͂, ϗ Πολύφρων, ταγοὶ κατέϛησαν. ϗ ὁ μὲν Πολύδωρος, πορευομένων ἀμφοτέρων εἰς τὴν Λάρισαν, νύκτωρ καθεύδων ἀποθνήσκει ὑπὸ Πολύφρονος τȣ͂ ἀδελφȣ͂, ὡς ἐδόκει. ὁ γὰρ θάνατος αὐτȣ͂ ἐξαπιναῖός τε ϗ οὐκ ἔχων φανερὰν πρόφασιν ἐγένετο. Ὁ δ᾽ αὖ Πολύφρων ἦρξε μὲν ἕνα ἐνιαυτὸν, κατεσκευάσατο δὲ τὴν ταγείαν τυραννίδι ὁμοίαν. ἔν τε γὰρ Φαρσάλῳ τὸν Πολυδάμαντα καὶ ἄλλους τῶν πολιτῶν ὀκτὼ τȣ̀ς κρατίϛους ἀπέκτεινεν, ἔκ τε Λαρίσσης πολλȣ̀ς φυγάδας ἐποίησε. ταῦτα δὲ ποιῶν ϗ οὗτος ἀποθνήσκει ὑπ᾽ Ἀλεξάνδρȣ, ὡς τιμωρȣ͂ντος τῷ Πολυδώρῳ, ϗ τὴν τυραννίδα καταλύοντος. Ἐπεὶ δ᾽ αὐτὸς παρέλαβε τὴν ἀρχὴν, χαλεπὸς μὲν Θετταλοῖς ταγὸς ἐγένετο, χαλεπὸς δὲ Θηβαίοις, ϗ Ἀθηναίοις πολέμιος, ἄδικος δὲ λῃϛὴς ϗ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατταν. τοιȣ͂τος δ᾽ ὢν, ϗ αὐτὸς αὖ ἀποθνήσκει αὐ-

Polydorus et Polyphro, duces creati
sunt. Quumque Larissam ambo profi-
ciscerentur, noctu Polydorus a Polyphro-
ne fratre interemtus est, uti quidem vi-
debatur. Etenim morte subita, et cujus
34 esset obscura caussa, extinctus est. Po-
lyphro imperium anno uno tenuit, et ad-
ministrationem instituit tyrannidi simi-
lem. Nam Pharsali Polydamantem, alios-
que cives octo praestantissimos interfecit,
et Larissa multos in exilium ejecit. Verum
et is quum talia patraret, interfectus est
ab Alexandro, sub specie vindicandi mor-
tem Polydori, et hujus tyrannidem e-
35 vertendi. Alexander quum imperium ac-
cepisset, non Thessalis modo dux gravis
erat: verumetiam gravis Thebanis, et
Atheniensibus infestus, injustusque terra
et mari praedo. Talis autem quum esset,
opera quidem fratrum uxoris, sed consilio

tamen ejuſdem eſt interfectus. Nam ea 36
fratribus enuntiarat, inſidiari Alexandrum ipſis; ideoque diem totum domi concluſos occultarat. Poſt, ubi Alexandrum ebrium ad ſe recepiſſet, quamprimum is obdormiviſſet, ardente lucerna, gladium ejus extulit. Quumque cunctari fratres animadverteret, quominus ad Alexandrum ingrederentur; excitaturam ſe dixit hominem, ni mox rem perpetrarent. Itaque illis ingreſſis, attracta janua, tam diu peſſulum tenebat; donec maritus interfectus eſſet. Caeterum orta inter ip- 37
ſam et Alexandrum haec inimicitia fertur eſſe, ſecundum quoſdam, ex eo quod quum amores ſuos, adoleſcentem venuſtum, vinculis Alexander conſtrinxiſſet; ipſa rogante, ut eum liberaret, eductum jugulaſſet. Alii quidem referunt, quod quum ex hac uxore liberos nullos ſuſciperet, miſſis Thebas ſuis, uxorem Jaſonis ſibi jungendam nuptiis iteratis deſponſaret. Hae fuiſſe perhibentur cauſ-

τοχειρία μὲν, ὑπὸ τῶν τῆς γυναικὸς ἀδελφῶν, βουλῇ δὲ, ὑπ' αὐτῆς ἐκείνης. Τοῖς τε γὰρ ἀδελφοῖς ἐξήγγειλεν, ὡς ὁ Ἀλέξανδρος ἐπιβουλεύει αὐτοῖς, καὶ ἔκρυψεν αὐτοὺς ἔνδον ὄντας ὅλην τὴν ἡμέραν· καὶ δεξαμένη μεθύοντα τὸν Ἀλέξανδρον, ἐπεὶ κατεκοίμησεν, ὁ μὲν λύχνος ἐκάετο, τὸ δὲ ξίφος αὐτοῦ ἐξήνεγκεν. ὡς δ' ᾔσθετο ὀκνοῦντας εἰσιέναι ἐπὶ τὸν Ἀλέξανδρον τοὺς ἀδελφοὺς, εἶπεν ὡς εἰ μὴ ἤδη πράξαιεν, ἐξεγερεῖ αὐτόν. ὡς δ' εἰσῆλθον, ἐπισπάσασα τὴν θύραν, εἴχετο τοῦ ῥοπάλου, ἕως ἀπέθανεν ὁ ἀνήρ. Ἡ δὲ ἔχθρα λέγεται αὐτῇ πρὸς τὸν Ἀλέξανδρον γενέσθαι, ὑπὸ μέν τινων, ὡς ἐπεὶ ἔδησε τὰ ἑαυτοῦ παιδικὰ ὁ Ἀλέξανδρος, νεανίσκον ὄντα καλὸν, δεηθείσης αὐτῆς λῦσαι, ἐξαγαγὼν αὐτὸν ἀπέσφαξεν· οἱ δέ τινες, ὡς ἐπεὶ παῖδες αὐτῷ οὐκ ἐγίγνοντο ἐκ ταύτης, ὅτι πέμπων εἰς Θήβας, ἐμνήστευε τὴν Ἰάσονος γυναῖκα ἀναλαβεῖν. τὰ μὲν οὖν αἴτια τῆς ἐπιβουλῆς ὑπὸ

τῆς γυναικὸς οὕτω λέγεται. τῶν δὲ ταῦτα πραξάντων, ἄχρις οὗ ὅδε ὁ λόγος ἐγράφετο, Τισίφωνος πρεσβύτατος ὢν τῶν ἀδελφῶν τὴν ἀρχὴν εἶχε.

έ. Καὶ τὰ μὲν Θετταλικά, ὅσα περὶ Ἰάσονα ἐπράχθη, καὶ μετὰ τὸν ἐκείνου θάνατον, μέχρι τῆς τοῦ Τισιφόνου ἀρχῆς, δεδήλωται. νῦν δὲ ἐπάνειμι ἔνθεν ἐπὶ ταῦτα ἐξέβην. ἐπεὶ γὰρ Ἀρχίδαμος ἐκ τῆς ἐπὶ Λεῦκτρα βοηθείας ἀπήγαγε τὸ στράτευμα, ἐνθυμηθέντες οἱ Ἀθηναῖοι, ὅτι οἱ Πελοποννήσιοι ἔτι οἴονται χρῆναι ἀκολουθεῖν, καὶ οὕτω διακέοιντο οἱ Λακεδαιμόνιοι, ὥσπερ τοὺς Ἀθηναίους διέθεσαν, μεταπέμπονται τὰς πόλεις, ὅσαι βούλονται τῆς εἰρήνης μετέχειν, ἣν βασιλεὺς κατέπεμψεν. Ἐπεὶ δὲ συνῆλθον, δόγμα ἐποιήσαντο μετὰ τῶν κοινωνεῖν βουλομένων, ὀμόσαι τόνδε τὸν ὅρκον, ‘ Ἐμμενῶ ταῖς σπονδαῖς, ἃς βασι-
‘ λεὺς κατέπεμψε, καὶ τοῖς ψηφίσμασι
‘ τῶν Ἀθηναίων καὶ τῶν συμμάχων. ἐὰν

ſae quamobrem uxor ei fuerit inſidiata. Caeterum natu maximus ex iis fratribus Tiſiphonus imperium ad hoc uſque tempus, quo hiſtoriae liber hic ſcribebatur, obtinebat.

V. Atque hactenus res Theſſalicas, quaecunque Jaſoni obtigere, quaeque poſt mortem illius uſque ad Tiſiphoni imperium geſta ſunt, expoſuimus. Nunc eo redeo, unde ad haec ſum digreſſus. Etenim poſteaquam Archidamus ab expeditione, qua ſuis ad Leuctra ferre ſuppetias volebat, domum copias reduxiſſet: ſecum ipſi cogitantes Athenienſes, adhuc exiſtimare Peloponneſios, debere caeteros in Graecia ſe duces ſequi, et Lacedaemoniorum eo loco res nec dum eſſe, quo Athenienſes aliquando redegiſſent: arceſſunt ad ſe urbes omnes, quotquot eſſe participes pacis ejus vellent, quam rex
2 praeſcriptam ad ipſos miſiſſet. Ubi conveniſſent, decretum faciunt una cum iis, qui venire in ſocietatem vellent, ut in haec verba jurarent: ‘ Perſiſtam in foede-
‘ ribus, quae rex ad nos miſit, ac in Athe-

'nienfium fociorumque decretis. Quod 'fi quis bellum fecerit ulli civitatum, 'quae jusjurandum hoc praeftiterint; to- 'tis viribus opem feram.' Atque hoc jus- jurandum caeteris placebat omnibus: fo- li Elei adverfabantur, non effe cur fui juris et liberi fint vel Marganenfes, vel Scilluntii, vel Triphylii: Nam haec op- pida Eleorum effe. Verum Athenien- 3
fes cum caeteris decreto facto ex regis litterarum fententia, ut pariter et exigua et magna oppida libera effent: mittunt quofdam facramenti exactores, eosque fingulis in urbibus magiftratus quosque ampliffimos jurejurando adftringere ju- bent. Itaque juratum ab omnibus, extra- quam ab Eleis. Quae res fecit ut etiam Mantinei, quafi qui jam prorfus effent juris fui, omnes convenirent, decretum- que facerent de uno oppido Mantinea condendo ac muniendo. Contra vero 4
Lacedaemonii arbitrabantur, fi hoc abs- que ipforum confenfu fieret, moleftum fibi futurum. Quapropter Agefilaum ad Mantineos legatum mittunt, quod is vi-

• δέ τις στρατεύηται ἐπί τινα πόλιν τῶν
• ὀμοσασῶν τόνδε τὸν ὅρκον, βοηθήσω παν-
• τὶ σθένει.' οἱ μὲν οὖν ἄλλοι πάντες ἔ-
χαιρον τῷ ὅρκῳ· Ηλεῖοι δὲ ἀντέλεγον, ὡς
οὐ δέοι αὐτονόμους ποιεῖν οὔτε Μαργανεῖς,
οὔτε Σκιλλουντίους, οὔτε Τριφυλλίους. σφε-
τέρας γὰρ εἶναι ταύτας τὰς πόλεις. Οἱ
δ' Αθηναῖοι, καὶ οἱ ἄλλοι, ψηφισάμενοι, ὥσ-
περ βασιλεὺς ἔγραψεν, αὐτονόμους εἶναι ὁ-
μοίως καὶ μικρὰς καὶ μεγάλας πόλεις, ἐξέ-
πεμψαν τοὺς ὁρκωτὰς, καὶ ἐκέλευσαν τὰ
μέγιστα τέλη ἐν ἑκάστῃ πόλει ὁρκῶσαι. καὶ
ὤμοσαν πάντες, πλὴν Ηλείων. ἐξ ὧν δὴ
καὶ οἱ Μαντινεῖς, ὡς ἤδη αὐτόνομοι παντά-
πασιν ὄντες, συνῆλθόν τε πάντες, καὶ ἐψη-
φίσαντο μίαν πόλιν τὴν Μαντίνειαν ποι-
εῖν, καὶ τειχίζειν τὴν πόλιν. Οἱ δ' αὖ
Λακεδαιμόνιοι ἡγοῦντο, εἰ τοῦτο ἄνευ τῆς
σφετέρας γνώμης ἔσοιτο, χαλεπὸν ἔσε-
σθαι. πέμπουσιν οὖν Αγησίλαον πρεσβευ-
τὴν πρὸς τοὺς Μαντινέας, ὅτι ἐδόκει πα-

τρικὸς φίλος αὐτοῖς εἶναι. ἐπεὶ δὲ ἀφίκετο πρὸς αὐτὺς, τὸν μὲν δῆμον τῶν Μαντινέων οἱ ἄρχοντες οὐκ ἤθελον συλλέξαι αὐτῷ, πρὸς δὲ σφᾶς ἐκέλευον λέγειν, ὅτυ δέοιτο. ὁ δὲ ὑπισχνεῖτο αὐτοῖς, ἐὰν νῦν ἐπίσχωσι τῆς τειχίσεως, ποιήσειν ὥςτε μετὰ τῆς Λακεδαίμονος γνώμης, καὶ μὴ δαπανηρῶς τειχισθῆναι τὸ τεῖχος. Επεὶ δὲ ἀπεκρίναντο, ὅτι ἀδύνατον εἴη ἐπισχεῖν, δόγματος γεγενημένου πάσῃ τῇ πόλει ἤδη τειχίζειν, ἐκ τούτου ὁ μὲν Αγησίλαος ἀπῄει ὀργιζόμενος· ςραλεύειν γε μέντοι ἐπ' αὐτὺς ὐ δυνατὸν ἐδόκει εἶναι, ἐπ' αὐτονομίᾳ τῆς εἰρήνης γεγενημένης. τοῖς δὲ Μαντινεῦσιν ἔπεμπον μὲν καὶ τῶν Αρκαδικῶν πόλεων τινες συντειχιῦντες, οἱ δὲ Ηλεῖοι ϰ) ἀργυρίυ τρία τάλαντα συνεβάλοντο αὐτοῖς εἰς τὴν περὶ τὸ τεῖχος δαπάνην. ϰ) οἱ μὲν Μαντινεῖς περὶ ταῦτ' ἦσαν. Τῶν δέ γε Τεγεατῶν οἱ μὲν περὶ τὸν Καλλίβιον καὶ Πρόξενον συνῆγον ἐπὶ τὸ συνιέναι

deretur paternus eis amicus eſſe. Hic quum ad ipſos veniſſet, nolebant Mantineorum magiſtratus populum ei cogere; jubebantque, ut apud ſe, quae vellet, diceret. At Ageſilaus eis pollicebatur, perfecturum ſe, ut ſi in hoc tempore ab oppidi communitione abſtinerent; deinceps cum Spartae conſenſu, neque magno
5 ſumtu moenia extruerentur. Quum autem reſpondiſſent, fieri non poſſe, ut ab hoc abſtineretur, quando tota respublica nunc urbem munire decreviſſet; iratus Ageſilaus diſcedit, quanquam adverſus eos id temporis bellum ſuſcipi minime poſſe ſtatueret; quod ea conditione pax eſſet conſtituta, ut civitates ſui juris eſſent. Caeterum etiam Arcadicae quaedam urbes Mantineis ſuos mittebant, moeniumque juvabant extructionem: et Elei xxx auri talenta conferebant ad ſumtus, qui muro conficiundo requirerentur. Atque his tum rebus Mantinei
6 occupabantur. Ex Tegeatis vero quotquot Callibii Proxenique partibus fave-

bant, hoc agebant, ut tota Arcadica natio coiret, ac quaecunque pars ipſorum in communitate ſuffragiis ſuperior eſſet, ea poteſtatem etiam in oppida maximam obtineret. Contra Staſippi factio in hoc erat, ut nihil in republica innovaretur, patriaeque leges vigerent. Quum au- 7
tem in theatris ii qui Proxeno et Callibio adhaerebant, inferiores diſcederent: rati, ſi populus conveniret, longe ſe numero ſuperaturos, arma efferunt. Id quum Staſippi videret factio, armis et ipſi ſe muniunt, ac numero non inferiores erant. Ubi ad manus ventum eſſet, Proxenum una cum paucis aliis occidunt, caeteros in fugam actos non perſequuntur. Nam vir ejuſmodi Staſippus erat, qui multos ex civibus interfici nollet. At ſocii Cal- 8
libii quum ſub caſtellum Mantineae vicinum portasque retroceſſiſſent, posteaquam nihil amplius adverſarii contra eos molirentur; ita uti collecti erant, quieſcebant; jamdudum ad Mantineos miſſis quibuſdam, qui eos ad ferendum ſuppe-

τε πᾶν τὸ Ἀρκαδικόν, καὶ ὅ,τι νικῴη ἐν τῷ κοινῷ, τοῦτο κύριον εἶναι καὶ τῶν πόλεων. οἱ δὲ περὶ τὸν Στάσιππον ἔπραττον ἐᾷν τε κατὰ χώραν τὴν πόλιν, καὶ τοῖς πατρίοις νόμοις χρῆσθαι. Ἡττώμενοι δὲ οἱ περὶ τὸν Πρόξενον καὶ Καλλίβιον ἐν τοῖς θεάτροις, νομίσαντες, εἰ συνέλθοι ὁ δῆμος, πολὺ ἂν τῷ πλήθει κρατῆσαι, ἐκφέρονται τὰ ὅπλα. ἰδόντες δὲ τοῦτο οἱ περὶ τὸν Στάσιππον, καὶ αὐτοὶ ἀνθωπλίσαντο, καὶ ἀριθμῷ μὲν οὐκ ἐλάττους ἐγένοντο. ἐπεὶ μέντοι εἰς μάχην ὥρμησαν, τὸν μὲν Πρόξενον καὶ ἄλλους ὀλίγους μετ' αὐτοῦ ἀποκτείνουσι, τοὺς δ' ἄλλους τρεψάμενοι οὐκ ἐδίωκον. καὶ γὰρ τοιοῦτος ὁ Στάσιππος ἦν, οἷος μὴ βούλεσθαι πολλοὺς ἀποκτιννύναι τῶν πολιτῶν. Οἱ δὲ περὶ τὸν Καλλίβιον, ἀνακεχωρηκότες ὑπὸ τὸ πρὸς Μαντίνειαν τεῖχος καὶ τὰς πύλας, ἐπεὶ οὐκέτι αὐτοῖς οἱ ἐναντίοι ἐπεχείρουν, ἡσυχίαν εἶχον ἠθροισμένοι· καὶ πάλαι μὲν ἐπεπόμφεσαν ἐπὶ τοὺς Μαντι-

νέας, βοηθεῖν κελεύοντες· πρὸς δὲ τοὺς περὶ Στάσιππον διελέγοντο περὶ συναλλαγῶν· ἐπεὶ δὲ καταφανεῖς ἦσαν οἱ Μαντινεῖς προσιόντες, οἱ μὲν αὐτῶν ἀναπηδῶντες ἐπὶ τὸ τεῖχος, ἐκέλευον βοηθεῖν τὴν ταχίστην, καὶ βοῶντες σπεύδειν διεκελεύοντο· ἄλλοι δὲ ἀνοίγουσι τὰς πύλας αὐτοῖς. Οἱ δὲ περὶ τὸν Στάσιππον ὡς ᾔσθοντο τὸ γιγνόμενον, ἐκπίπτουσι κατὰ τὰς ἐπὶ τὸ Παλάντιον φερούσας πύλας, καὶ φθάνουσι πρὶν καταληφθῆναι ὑπὸ τῶν διωκόντων, εἰς τὸν τῆς Ἀρτέμιδος νεὼν καταφυγόντες· καὶ ἐγκλεισάμενοι, ἡσυχίαν εἶχον. οἱ δὲ μεταδιώξαντες ἐχθροὶ αὐτῶν, ἀναβάντες ἐπὶ τὸν νεὼν, καὶ τὴν ὀροφὴν διελόντες, ἔπαιον ταῖς κεραμίσιν. οἱ δ' ἐπεὶ ἔγνωσαν τὴν ἀνάγκην, παύεσθαί τε ἐκέλευον, καὶ ἐξιέναι ἔφασαν. οἱ δ' ἐναντίοι ὡς ὑποχειρίους ἔλαβον αὐτοὺς, δήσαντες, καὶ ἀναλαβόντες ἐπὶ τὴν ἁρμάμαξαν ἀπήγαγον εἰς Τεγέαν. ἐκεῖ δὲ μετὰ τῶν Μαντινέων καταγνόντες,

tias hortarentur. Interim etiam cum Stasippi factione de reconciliatione mutua colloquebantur. Posteaquam autem adventare Mantineos videbant, nonnulli ex eis in murum insilientes hortabantur, uti quamprimum opem latum accurrerent, simulque ut properarent, clamabant: alii portas eis aperiebant.
9 Stasippi factio, intellecto quid ageretur, per portas, quae Palantium ducunt, elapsi, prius in Dianae se fanum recipiunt, quam persequentes adversarii eos assequerentur. In eo quum se clausissent, quiescebant. At ipsorum hostes, qui persequebantur eos, posteaquam in fanum ascendissent: tecto divulso, tegulis eos feriebant. Illi animadverso, qua necessitate urgerentur; uti ab hoc abstinerent, hortabantur, polliciti se exituros. Posteaquam in manus hostium venissent, illi vinculis constrictos, et in carpentum sublatos Tegeam avehunt: ubi una cum Mantineis, capitis damnatos morte multant,

His actis, nonnulli Tegeatae, qui Stasip- 10
po favebant, Lacedaemonem fugiunt,
plus minus IↃCCC. Secundum ea Lace-
daemonii quamprimum succurrendum
ex jurisjurandi formula statuunt illis qui
ex Tegeatis vel occubuissent, vel in exi-
lium acti essent. Itaque bellum adver-
sus Mantineos movent, ut qui praeter
jurisjurandi religionem armati Tegea-
tas invasissent. Posteaquam delectus ha-
bendos Ephori decrevissent, Agesilaum
civitas exercitum ducere jubet. Conve- 11
niebant jam Arcades caeteri Aseam: sed
quum Orchomenii non solum contineri
societate Arcadica, propter odium quo
Mantineos persequebantur, nollent; ve-
rum etiam collectas Corinthi copias sti-
pendiarias, quibus Polytropus praeerat,
suam in urbem recepissent: domi Man-
tinei manebant, ut hos observarent. He-
raeenses et Lepreatae cum Lacedaemo-
niis adversus Mantineos hac in expedi-
tione conjuncti erant. Agesilaus postea- 12
quam facta de traducendis copiis re sa-

ἀπέκτειναν. Τούτων δὲ γιγνομένων, ἔφυγον εἰς Λακεδαίμονα τῶν περὶ Στάσιππον Τεγεατῶν περὶ ὀκτακοσίους. μετὰ δὲ ταῦτα τοῖς Λακεδαιμονίοις ἐδόκει βοηθητέον εἶναι τὴν ταχίστην τοῖς τεθνεῶσι τῶν Τεγεατῶν, κατὰ τοὺς ὅρκους, καὶ ἐκπεπτωκόσι· καὶ οὕτω στρατεύουσιν ἐπὶ τοὺς Μαντινέας, ὡς παρὰ τοὺς ὅρκους, σὺν ὅπλοις ἐληλυθότων αὐτῶν ἐπὶ τοὺς Τεγεάτας. καὶ Φρουρὰν μὲν οἱ Ἔφοροι ἔφαινον, Ἀγησίλαον δ' ἐκέλευεν ἡ πόλις ἡγεῖσθαι. Οἱ μὲν οὖν ἄλλοι Ἀρκάδες εἰς Ἀσέαν συνελέγοντο· Ὀρχομενίων δὲ οὐκ ἐθελόντων κοινωνεῖν τοῦ Ἀρκαδικοῦ, διὰ τὴν πρὸς Μαντινέας ἔχθραν, ἀλλὰ καὶ δεδεγμένων εἰς τὴν πόλιν τὸ ἐν Κορίνθῳ συνειλεγμένον ξενικὸν, οὗ Πολύτροπος ἦρχεν, ἔμενον οἴκοι οἱ Μαντινεῖς, τούτων ἐπιμελούμενοι. Ἡραιεῖς δὲ καὶ Λεπρεᾶται συνεστρατεύοντο τοῖς Λακεδαιμονίοις ἐπὶ τοὺς Μαντινέας. Ὁ δὲ Ἀγησίλαος, ἐπεὶ ἐγένετο αὐτῷ τὰ διαβατήρια, εὐθὺς

ἐχώρει ἐπὶ τὴν Ἀρκαδίαν. καὶ καταλαβὼν πόλιν ὅμορον οὖσαν Εὐταίας, καὶ εὑρὼν ἐκεῖ τοὺς μὲν πρεσβυτέρους, καὶ τὰς γυναῖκας, καὶ τοὺς παῖδας οἰκοῦντας ἐν ταῖς οἰκίαις, τοὺς δ' ἐν τῇ στρατευσίμῳ ἡλικίᾳ, οἰχομένους εἰς τὸ Ἀρκαδικὸν, ὅμως οὐκ ἠδίκησε τὴν πόλιν, ἀλλ' εἴα τὲ αὐτοὺς οἰκεῖν, καὶ ὠνούμενοι ἐλάμβανον ὅσων δέοιντο. εἰ δέ τι καὶ ἡρπάσθη, ὅτε εἰσῄει εἰς τὴν πόλιν, ἐξευρὼν ἀπέδωκε. καὶ ἐπῳκοδόμει δὲ τεῖχος αὐτῶν, ὅσα ἐδεῖτο, ἕωσπερ αὐτοῦ διέτριβεν ἀναμένων τοὺς μετὰ Πολυτρόπου μισθοφόρους. Εν δὲ τούτῳ οἱ Μαντινεῖς στρατεύουσιν ἐπὶ τοὺς Ορχομενίους. καὶ ἀπὸ μὲν τοῦ τείχους μάλα χαλεπῶς ἀπῆλθον, καὶ ἀπέθανόν τινες αὐτῶν· ἐπεὶ δὲ ἀποχωροῦντες ἐν τῇ Ελυμίᾳ ἐγένοντο, καὶ οἱ μὲν Ορχομένιοι ὁπλῖται οὐκέτι ἠκολούθουν, οἱ δὲ περὶ τὸν Πολύτροπον ἐπέκειντο καὶ μάλα θρασέως, ἐνταῦθα γνόντες οἱ Μαντινεῖς, ὡς εἰ μὴ ἀποκρούσονται αὐτοὺς, ὅτι πολλοὶ

cra perlitasset, recta in Arcadiam tendebat. Quumque situm in finibus oppidum Eutaeam occupasset, ac ibidem senes, feminas, pueros in aedibus reperisset; reliquis, quotquot erant aetate militari, ad Arcadum copias profectis, nihilominus id oppidum re nulla laedebat, sed sinebat eos urbem incolere: ac si quo egerent ipsius milites, id emtum pretio accipiebant. Quod si quid eis ereptum erat, quum urbem ingrederetur, id repertum eis reddebat. Quin et ipsorum moenia, quantum opus erat, reficiebat, dum istic subsisteret, ac Polytropi stipen-
13 diarios expectaret. Interim Mantinei adversus Orchomenios bellum gerebant, et a muris quidem difficulter admodum recedebant, nonnullis ipsorum interfectis: verum ubi pedem referentes Elymiam pervenissent, ac gravis quidem armaturae pedites Orchomenii non amplius sequerentur, Polytropi autem milites audacter admodum ipsos urgerent: tum scilicet animadverso, Mantinei, futurum ut

ipſorum multi jaculis configerentur, ni
adverſarios vi repellerent; converſi, ma-
num cum perſequentibus conſerunt. Pe- 14
riit in eo proelio Polytropus: ex reliquis
fugientibus interfecti complures fuiſſent,
niſi equites Phliaſii adveniſſent, et equis
circumactis a tergo Mantineos aggreſſi,
et a perſequendo inhibuiſſent. Hac re
Mantinei geſta, domum abierunt. Age- 15
ſilaus certior de his factus, quod minime
deinceps futurum arbitraretur ut ſe mer-
cenarii Orchomeniorum milites cum ip-
ſo conjungerent, progrediebatur: ac die
quidem primo in Tegeatarum agro coe-
nabat, poſtridie vero Mantineorum fines
ingreditur, ac ſub montibus Mantineae
verſus occidentem ſolem ſitis caſtra mu-
nit. Iſtic eadem opera vaſtabat hoſtilem
agrum, ac praedia populabatur. Interim
Arcades illi, qui apud Aſeam convene-
rant, noctu Tegeam ingreſſi ſunt. Po- 16
ſtridie quum abeſſet Ageſilaus a Manti-
nea fere viginti ſtadiis, ibidem caſtra lo-

σφῶν κατακοντισθήσονται· ὑποστρέψαντες, ὁμόσε ἐχώρησαν τοῖς ἐπικειμένοις. Καὶ ὁ μὲν Πολύτροπος μαχόμενος αὐτοῦ ἀποθνήσκει· τῶν δ' ἄλλων φευγόντων πάμπολλοι ἂν ἀπέθανον, εἰ μὴ οἱ Φλιάσιοι ἱππεῖς παραγενόμενοι, καὶ εἰς τὰ ὄπισθεν περιελάσαντες τῶν Μαντινέων, ἐπέσχον αὐτοὺς τῆς διώξεως. καὶ οἱ μὲν Μαντινεῖς ταῦτα πράξαντες, οἴκαδε ἀπῆλθον. Ὁ δὲ Αγησίλαος ἀκούσας ταῦτα, καὶ νομίσας οὐκ ἂν ἔτι συμμίξαι αὐτῷ τοὺς ἐκ τοῦ Ορχομενοῦ μισθοφόρους, οὕτω προήει. καὶ τῇ μὲν πρώτῃ ἐν τῇ Τεγεάτιδι χώρᾳ ἐδειπνοποιήσατο, τῇ δὲ ὑστεραίᾳ διαβαίνει εἰς τὴν Μαντινικὴν, καὶ ἐστρατοπεδεύσατο ὑπὸ τοῖς πρὸς ἑσπέραν ὄρεσι τῆς Μαντινείας· καὶ ἐκεῖ ἅμα ἐδῄου τὴν χώραν, καὶ ἐπόρθει τοὺς ἀγρούς. τῶν δὲ Αρκάδων οἱ συλλεγέντες ἐν τῇ Ασέᾳ, νυκτὸς παρῆλθον εἰς τὴν Τεγέαν. Τῇ δὲ ὑστεραίᾳ ὁ μὲν Αγησίλαος ἀπέχων Μαντινείας ὅσον εἴκοσι σταδίους, ἐστρατο-

πεδεύσαιτο· οἱ δ᾽ ἐκ τῆς Τεγέας Ἀρκάδες, ἐχόμενοι τῶν μεταξὺ Μαντινείας καὶ Τεγέας ὀρῶν, παρῆσαν μάλα πολλοὶ ὁπλῖται, συμμίξαι μάλα βουλόμενοι τοῖς Μαντινεῦσι. καὶ γὰρ οἱ Ἀργεῖοι οὐ πανδημεὶ ἠκολούθουν αὐτοῖς. καὶ ἦσαν μέν τινες, οἳ τὸν Ἀγησίλαον ἔπειθον χωρὶς τούτοις ἐπιθέσθαι· ὁ δὲ, φοβούμενος, μὴ ἐν ὅσῳ πρὸς ἐκείνους πορεύοιτο, ἐκ τῆς πόλεως οἱ Μαντινεῖς ἐξελθόντες, κατὰ κέρας τε καὶ ἐκ τοῦ ὄπισθεν ἐπιπέσοιεν αὐτῷ, ἔγνω κράτιστον εἶναι, ἐᾶσαι συνελθεῖν αὐτοὺς· καὶ, εἰ βούλοιντο μάχεσθαι, ἐκ τοῦ δικαίου καὶ φανεροῦ τὴν μάχην ποιεῖσθαι. Καὶ οἱ μὲν δὴ Ἀρκάδες ὁμοῦ ἤδη ἐγεγένηντο. οἱ δ᾽ ἐκ τοῦ Ὀρχομενοῦ πελτασταὶ, καὶ οἱ τῶν Φλιασίων ἱππεῖς, μετ᾽ αὐτῶν τῆς νυκτὸς διεξελθόντες παρὰ τὴν Μαντίνειαν, θυομένῳ τῷ Ἀγησιλάῳ πρὸ τοῦ στρατοπέδου ἐπιφαίνονται ἅμα τῇ ἡμέρᾳ, καὶ ἐποίησαν τοὺς μὲν ἄλλους εἰς τὰς τάξεις δραμεῖν, Ἀγησίλαον δ᾽ ἐπα-

cavit. Arcades autem illi Tegea magno cum armaturae gravis numero digressi, posteaquam ad montes inter Mantineam ac Tegeam sitos propius accessissent; conjungere se cum Mantineis cupiebant: nec enim Argivi universis cum copiis suis eos sequebantur. Erant tum nonnulli auctores Agesilao, ut seorsum hos adoriretur. Verum ille veritus, ne interea dum in hos pergeret, urbe sua Mantinei egressi, a cornu ac tergo simul in ipsum irruerent; optime facturum se statuit, si convenire ipsos pateretur; ac si quidem proelio secum vellent congredi, ex aequo et aperto potestatem eis pugnandi
17 faceret. Jam coiverant Arcades, et qui Orchomeno venerant cetrati, una cum Phliasiorum equitibus, noctu propter Mantineam itinere facto, in conspectum Agesilai pro castris rem sacram facientis prima luce veniebant: ea re factum, ut alii quidem ad ordines suos accurrerent,

Agesilaus autem ad agmen se reciperet. Verum ubi cognitum fuisset, hos amicos esse, ac jam perlitasset Agesilaus: prandio sumto copias promovit, ac sub vesperam clam hoste castra in sinu, a tergo Mantinici agri non magno intervallo sito, ac montibus undique septo, locat.
Postridie, cum prima luce, rem sacram 18
ante castra faciebat; quumque videret e Mantinea colligi quosdam in montibus, qui agmini novissimo imminebant: statuit, quamprimum suos ex illo sinu educendos esse. Jam si praecederet ipse, metuebat, ne hostes extremum agmen invaderent. Itaque ipse quiescens, et arma obvertens hostibus, mandat; ut sui, quotquot erant extremo in agmine, conversi a tergo phalangis hastam versus ad ipsum pergerent. Sic eadem opera de arcto loco suos educebat, et paullatim phalangem firmiorem efficiebat. Postea- 19
quam ea jam duplicata esset, instructa hoc modo gravi armatura progressus in

ναχωρῆσαι πρὸς τὰ ὅπλα. ἐπεὶ δ' ἐκεῖνοι μὲν ἐγνώσθησαν φίλοι ὄντες, Ἀγησίλαος δὲ ἐκεκαλλιέρητο, ἐξ ἀρίστου προῆγε τὸ στράτευμα. ἑσπέρας δ' ἐπιγινομένης, ἔλαθε στρατοπεδευσάμενος εἰς τὸν ὄπισθεν κόλπον τῆς Μαντινικῆς μάλα σύνεγγυς, καὶ κύκλῳ ὄρη ἔχοντα. Τῇ δὲ ὑστεραίᾳ, ἅμα τῇ ἡμέρᾳ ἐθύετο μὲν πρὸ τοῦ στρατεύματος· ἰδὼν δὲ συλλεγομένους ἐκ τῆς τῶν Μαντινέων πόλεως ἐπὶ τοῖς ὄρεσι τοῖς ὑπὲρ τῆς οὐρᾶς τοῦ ἑαυτῶν στρατεύματος, ἔγνω ἐξακτέον εἶναι τὴν ταχίστην ἐκ τοῦ κόλπου. εἰ μὲν οὖν αὐτὸς ἀφηγοῖτο, ἐφοβεῖτο μὴ τῇ οὐρᾷ ἐπίθοιντο οἱ πολέμιοι· ἡσυχίαν δὲ ἔχων, καὶ τὰ ὅπλα πρὸς τοὺς πολεμίους φαίνων, ἀναστρέψαντας ἐκέλευε τοὺς ἀπ' οὐρᾶς, εἰς δόρυ ὄπισθεν τῆς φάλαγγος ἡγεῖσθαι πρὸς αὐτόν. καὶ οὕτως ἅμα ἔκ τε τοῦ στενοῦ ἐξῆγε, καὶ ἰσχυροτέραν ἀεὶ τὴν φάλαγγα ἐποιεῖτο. Ἐπειδὴ δὲ ἐδεδίπλωτο ἡ φάλαγξ, οὕτως ἔχοντι τῷ ὁπλιτικῷ προελθὼν εἰς τὸ

πεδίον, ἐξέτεινε πάλιν ἐπ' ἐννέα ἢ δέκα τὸ ϛράτευμα ἀσπίδων. οἱ μέντοι Μαντινεῖς ἐκέτι ἐξήεσαν. καὶ γὰρ οἱ Ηλεῖοι συϛρατευόμενοι αὐτοῖς, ἔπειθον μὴ ποιεῖσθαι μάχην, πρὶν οἱ Θηβαῖοι παραγένοιντο. εὖ δὲ εἰδέναι ἔφασαν, ὅτι παρέσοιντο. καὶ γὰρ δέκα τάλαντα δεδανεῖσθαι αὐτοὺς παρὰ σφῶν εἰς τὴν βοήθειαν. Οἱ μὲν δὴ Αρκάδες ταῦτα ἀκούσαντες, ἡσυχίαν εἶχον ἐν τῇ Μαντινείᾳ· ὁ δ' Αγησίλαος καὶ μάλα βουλόμενος ἀπάγειν τὸ ϛράτευμα, (καὶ γὰρ ἦν μέσος χειμὼν) ὁμῶς ἐκεῖ κατέμεινε τρεῖς ἡμέρας, οὐ πολὺ ἀπέχων τῆς τῶν Μαντινέων πόλεως, ὅπως μὴ δοκοίη φοβούμενος σπεύδειν τὴν ἄφοδον. τῇ δὲ τετάρτῃ πρωῒ ἀριϛοποιησάμενος, ἀπῆγεν ὡς ϛρατοπεδευσόμενος ἔνθαπερ τὸ πρῶτον ἀπὸ τῆς Εὐταίας ἐξωρμήσατο. Επεὶ δὲ οὐδεὶς ἐφαίνετο τῶν Αρκάδων, ἦγε τὴν ταχίϛην εἰς τὴν Εὐταίαν, καίπερ μάλα ὀψίζων, βουλόμενος ἀπαγαγεῖν τοὺς ὁπλίτας πρὶν καὶ

planitiem, rurſum copias in ſcutatos IX vel
X explicabat. Quapropter non jam ampli-
us Mantinei prodibant. Nam qui conjun-
cti cum eis erant hac in expeditione Elei,
ne pugna prius confereretur, auctores e-
rant; quam Thebani adveniſſent. Scire
autem certo ſe aiebant, eos adventuros.
Nam talenta decem illos ad expeditio-
20 onem hanc ab ſe mutuo cepiſſe. Quibus
auditis, Arcades intra Mantineam ſe con-
tinebant. Ageſilaus autem, quum copias
percuperet abducere, quod hyems eſſet
media; tamen triduum ibidem manſit
haud procul ab urbe Mantinea, ne diſ-
ceſſum prae formidine maturare videre-
tur. Die quarto cum prima luce pran-
ſus exercitum abducit, quaſi eo munitu-
rus eſſet caſtra, ubi ea primum habue-
21 rat, quum Eutaea moveret. Quum Ar-
cadum nemo ſe oſtendiſſet, quam celer-
rime ſuos Eutaeam ducit, quanquam ſub
veſperam id faceret; quod armaturam

gravem abducere prius cuperet, quam hostium ignes conspicerentur: ne quis diceret, ejus discessum fugae similem esse. Nam videbatur ex superiori moestitia nonnihil recreasse patriam, quod Arcadiam invasisset; ac nemo cum eo, vastante agrum, conserere manum voluisset. Posteaquam Laconicos fines ingressus fuisset, Spartanis domum redeundi potestatem facit, ac finitimos ad oppida sua remittit. Arcades, Agesilao digres- 22
so, quum copias ipsius dimissas esse accepissent, ipsis adhuc collectis; adversus Heraeenses cum copiis proficiscuntur, quod ii societatem Arcadum respuissent, et cum Lacedaemoniis in Arcadiam irruissent. Itaque fines horum ingressi, aedificia concremabant, et succidebant arbores. Quum autem adventasse Mantineam, suppetias latum, Thebani dicerentur; relicto Heraeensium agro, cum iis se conjungunt. Posteaquam utrinque 23
convenissent, satis esse factum Thebani

τὰ πυρὰ τῶν πολεμίων ἰδεῖν, ἵνα μή τις εἴπῃ, ὡς φεύγων ἀπαγάγοι. ἐκ γὰρ τῆς πρόσθεν ἀθυμίας ἐδόκει τὶ ἀνειληφέναι τὴν πόλιν, ὅτι καὶ ἐμβεβλήκει εἰς τὴν Αρκαδίαν, καὶ δῃοῦντι τὴν χώραν οὐδεὶς ἠθελήκει μάχεσθαι. ἐπεὶ δ᾽ ἐν τῇ Λακωνικῇ ἐγένετο, τοὺς μὲν Σπαρτιάτας ἀπέλυσεν οἴκαδε, τοὺς δὲ περιοίκους ἀφῆκεν ἐπὶ τὰς ἑαυτῶν πόλεις. Οἱ δὲ Αρκάδες, ἐπεὶ ὁ Αγησίλαος ἀπεληλύθει, καὶ ᾔσθοντο διαλελυμένον αὐτῷ τὸ στράτευμα, αὐτοὶ δὲ ἠθροισμένοι ἐτύγχανον, στρατεύουσιν ἐπὶ τοὺς Ἡραιέας, ὅτι τέ οὐκ ἤθελον τοῦ Αρκαδικοῦ μετέχειν, καὶ ὅτι συνεισβεβλήκεσαν εἰς τὴν Αρκαδίαν μετὰ τῶν Λακεδαιμονίων. ἐμβαλόντες δὲ, ἐνεπίμπρων τε τὰς οἰκίας, καὶ ἔκοπτον τὰ δένδρα. ἐπεὶ δὲ οἱ Θηβαῖοι βεβοηθηκότες παρεῖναι ἐλέγοντο εἰς τὴν Μαντίνειαν, οὕτως ἀπαλλάττονται ἐκ τῆς Ἡραίας, καὶ συμμιγνύουσι τοῖς Θηβαίοις. Ὡς δὲ ὁμοῦ ἐγένοντο, οἱ μὲν Θηβαῖοι κα-

λῶς σφίσιν ᾤοντο ἔχειν, ἐπεὶ ἐβεβοηθήκεσαν μὲν, πολέμιον δὲ ὐδένα ἔτι ἑώρων ἐν τῇ χώρᾳ, κ) ἀπιέναι παρεσκευάζοντο. οἱ δὲ Αρκάδες, καὶ Αργεῖοι, κ) Ηλεῖοι, ἔπειθον αὐτοὺς ἡγεῖσθαι ὡς τάχιστα εἰς τὴν Λακωνικὴν, ἐπιδεικνύντες μὲν τὸ ἑαυτῶν πλῆθος, ὑπερεπαινοῦντες δὲ τὸ τῶν Θηβαίων στράτευμα. καὶ γὰρ οἱ μὲν Βοιωτοὶ ἐγυμνάζοντο πάντες περὶ τὰ ὅπλα, ἀγαλλόμενοι τῇ ἐν Λεύκτροις νίκῃ. ἠκολούθουν δ᾽ αὐτοῖς κ) Φωκεῖς, ὑπήκοοι γεγενημένοι, κ) Εὐβοεῖς ἀπὸ πασῶν τῶν πόλεων, καὶ Λοκροὶ ἀμφότεροι, κ) Ακαρνᾶνες, κ) ῾Ηρακλεῶται, κ) Μαλιεῖς. ἠκολύθυν δ᾽ αὐτοῖς ἐκ Θετταλίας ἱππεῖς τε καὶ πελτασταί. ταῦτα δὴ * συνηδόμενοι, κ) τὴν ἐν Λακεδαίμονι ἐρημίαν λέγοντες, ἱκέτευον μηδαμῶς ἀποτρέπεσθαι, πρὶν ἐμβαλεῖν εἰς τὴν τῶν Λακεδαιμονίων χώραν. Οἱ δὲ Θηβαῖοι ἤκυον μὲν ταῦτα, ἀντελογίζοντο δὲ ὅτι δυσεμβολωτάτη μὲν ἡ Λακωνικὴ ἐλέ-

* συνειδόμενοι.

arbitrabantur, quod et opem amicis tuliſſent, et nullum amplius hoſtem intra fines eorum conſpicerent, jamque adeo ſe ad iter comparabant. Verum auctores eis erant Arcades, Argivi, Elei, uti quamprimum in Laconicam ducerent; indicata ſuorum multitudine, ac Thebanorum exercitu nimiopere collaudato. Nam Boeoti omnes in armis exercebantur, victoria, quam ad Leuctra conſequuti fuerant, elati. Et ſequebantur eos Phocenſes, redacti jam ipſorum in poteſtatem, et Euboici ex omnibus oppidis, et utrique Locri, et Acarnanes, et Heracleotae, et Malienſes. Praeterea ſequebantur eos e Theſſalia tum equites, tum cetrati. Haec quum gratulabundi proferrent, ac praeterea, quae ſolitudo eſſet Lacedaemone: obſecrabant, ne prius inde ullo modo diſcederent, quam
24 Lacedaemoniorum fines invaſiſſent. Audiebant ea quidem Thebani, ſed viciſſim perpendebant, quod Laconica longe

difficillima ingressu esse perhiberetur; et arbitrabantur, iis locis quae aditus haberent faciles, dispolita esse praesidia. Etenim Ischolaus ad Ium agri Sciritici erat, cum tironum et exulum, Tegea profugorum, cccc praesidio, qui erant aetate maxime vegeta. Praeterea praesidium aliud erat ad Leuctra super Maleatidem. Expendebant secum hoc quoque Thebani, coituras nimirum celeriter Lacedaemoniorum vires; et nusquam promtius, quam suis in finibus ipsos dimicaturos. Quae omnia secum reputantes, non admodum in hoc propensi erant, ut Lacedaemonem peterent. Verum post- 25
eaquam Caryis venissent, qui solitudinem istic esse dicerent: se duces itineris fore pollicerentur: si fallere voluisse viderentur, interfici se juberent: adessent item quidam finitimi, qui eos advocarent, ac se discessuros a Lacedaemoniorum fide profiterentur, si saltem ipsorum in agro Thebani se ostendissent: adderent, eos vicinos qui arcesserentur a Spartanis,

γετο εἶναι, φρουρὰς δὲ καθιςάναι ἐνόμιζον ἐπὶ τᾶις εὐπροσοδωτάτοις. καὶ γὰρ ἦν Ἰσχόλαος μὲν ἐν Ἰῷ τῆς Σκιρίτιδος, ἔχων νεοδαμώδεις τε φρουροὺς ϗ τῶν Τεγεατῶν φυγάδων τοὺς νεωτάτους περὶ τετρακοσίους. ἦν δὲ ϗ ἐπὶ Λεύκτρων ὑπὲρ τῆς Μαλεάτιδος ἄλλη φρουρά. ἐλογίζοντο δὲ ϗ τοῦτο οἱ Θηβαῖοι, ὡς καὶ συνελθοῦσαν ἂν ταχέως τὴν τῶν Λακεδαιμονίων δύναμιν, ϗ μάχεσθαι ἂν αὐτοὺς οὐδαμοῦ ἄμεινον ἢ ἐν τῇ ἑαυτῶν. ἃ δὴ πάντα λογιζόμενοι, οὐ πάνυ προπετεῖς ἦσαν εἰς τὸ ἰέναι εἰς τὴν Λακεδαίμονα. Ἐπεὶ μέν τοι ἧκον ἔκ τε Καρύων λέγοντες τὴν ἐρημίαν, ϗ ὑπισχνούμενοι αὐτοὶ ἡγήσεσθαι, ϗ κελεύοντες, ἄν τι ἐξαπατῶντες φαίνονται, ἀποσφάττειν σφᾶς· παρῆσαν δέ τινες ϗ τῶν περιοίκων ἐπικαλούμενοι, ϗ φάσκοντες ἀποςήσεσθαι, εἰ μόνον φανείησαν εἰς τὴν χώραν· ἔλεγον δὲ, ὡς καὶ νῦν καλούμενοι οἱ περίοικοι ὑπὸ τῶν Σπαρτιατῶν, οὐκ ἐθέλοιεν βοηθεῖν·

πάντα οὖν ταῦτα ἀκούοντες, καὶ παρὰ πάντων, οἱ Θηβαῖοι, ἐπείσθησαν. Καὶ αὐτοὶ μὲν κατὰ Καρύας ἐνέβαλον, οἱ δὲ Αρκάδες κατ' Ιὸν τῆς Σκιρίτιδος. κ̀ εἰ μὲν ἐπὶ τὰ δύσβατα προελθὼν ὁ Ισχόλαος ὑφίστατο, οὐδένα ἂν ταύτῃ γε ἔφασαν ἀναβῆναι· νῦν δὲ βϰλόμενος τοῖς Ιάταις συμμάχοις χρῆσθαι, ἔμεινεν ἐν τῇ κώμῃ· οἱ δὲ ἀνέβησαν παμπληθεῖς Αρκάδες. ἐνταῦθα δὴ ἀντιπρόσωποι μὲν μαχόμενοι οἱ περὶ τὸν Ισχόλαον ἐπεκράτϰν· ἐπεὶ δὲ κ̀ ὄπισθεν, καὶ ἐκ πλαγίϰ, καὶ ἀπὸ τῶν οἰκίων ἀναβαίνοντες ἔπαιον κ̀ ἔβαλλον αὐτϰ̀ς, ἐνταῦθα ὅ,τε Ισχόλαος ἀποθνήσκει, καὶ οἱ ἄλλοι πάντες, εἰ μή τις ἀμφιγνοηθεὶς διέφυγε. Διαπραξάμενοι δὲ ταῦτα οἱ Αρκάδες, ἐπορεύοντο πρὸς τοὺς Θηβαίϰς ἐπὶ τὰς Καρύας. οἱ δὲ Θηβαῖοι, ἐπεὶ ᾔσθοντο τὰ πεπραγμένα ὑπὸ τῶν Αρκάδων, πολὺ δὴ θρασύτερον κατέβαινον. καὶ τὴν μὲν Σελλασίαν εὐθὺς ἔκαιον, κ̀ ἐπόρθϰν· ἐπεὶ

opem tunc eis nullam laturos: his in-quam universis auditis, et quidem ab om-
26 nibus, adsensi sunt. Deinde ipsi quidem propter Caryas in hostium fines irrumpunt, Arcades autem juxta Ium Sciritidis oppidum. Ac si quidem Ischolaus progressus ad loca transitu difficilia substitisset, neminem eo quidem loco fuisse ascensurum ferunt: jam vero, quum auxiliis Iensium uti vellet, eo in vico expectabat, Arcadibus interim magno numero conscendentibus. Atque hoc loco milites Ischolai, dum adversos in hostes dimicant, superiores erant: verum postea quam et a tergo, et a lateribus, et ab iis qui domos conscenderant, ferirentur ac telis peterentur: tum deinde non solum Ischolaus, sed et alii perierunt omnes, extraquam si quis incognitus aufu-
27 gisset. His rebus gestis, Arcades ad Thebanos Caryas versus pergunt. Illi vero quum quae ab Arcadibus essent acta, rescivissent; longe majori cum audacia descendebant: ac primo quidem Sellasiam igne succendunt et depopulantur:

deinde quum in planitiem venissent, ad lucum Apollinis castra metati, postridie rursus inde discedunt. Hinc per pontem ne conabantur quidem Spartam versus transire. Nam in Minervae fano, quae Alea dicitur, oppositi gravis armaturae pedites conspiciebantur. Quapropter ita faciebant iter, ut Eurotam amnem ad dextram haberent; ac aedificia, magna bonorum copia referta, cremabant et populabantur. Caeterum ex iis qui erant 28
in urbe, mulieres quidem nec fumum adspicere poterant, quippe quae hostes nunquam vidissent; at viri Spartani, alius alibi collocatus, quod urbs ipsorum moenibus careret, quanquam perpauci numero et essent et viderentur, tamen custodiebant. Visum fuit etiam magistratibus, indicare iis quos Helotas sive servos vocant, ut si quis eorum arma capere vellet, ac inter ordines locum suum occupare; ei fides daretur, futurum ut quotquot hoc in bello suam navarent operam, libertate donarentur. Ac initio 29
quidem ferebatur, in tabulas relata plurium fuisse nomina, quam VICIↃ. quo

δὲ ἐν τῷ πεδίῳ ἐγένοντο, ἐν τῷ τεμένει τοῦ Ἀπόλλωνος ἱερῷ, ἐνταῦθα ἐστρατοπεδεύσαντο· τῇ δὲ ὑστεραίᾳ ἐπορεύοντο. καὶ διὰ μὲν τῆς γεφύρας οὐδ' ἐπεχείρουν διαβαίνειν ἐπὶ τὴν πόλιν, (καὶ γὰρ ἐν τῷ τῆς Ἀλέας ἱερῷ ἐφαίνοντο ἐναντίοι οἱ ὁπλῖται) ἐν δεξιᾷ δ' ἔχοντες τὸν Εὐρώταν, παρῄεσαν κάοντες καὶ πορθοῦντες πολλῶν κἀγαθῶν μεστὰς οἰκίας. Τῶν δ' ἐκ τῆς πόλεως αἱ μὲν γυναῖκες οὐδὲ τὸν καπνὸν ὁρῶσαι ἠνείχοντο, ἅτε οὐδέ ποτε ἰδοῦσαι πολεμίους· οἱ δὲ Σπαρτιᾶται, ἀτείχιστον ἔχοντες τὴν πόλιν, ἄλλος ἄλλῃ διαταχθέντες, μάλα ὀλίγοι καὶ ὄντες καὶ φαινόμενοι ἐφύλαττον. ἔδοξε δὲ τοῖς τέλεσι καὶ προειπεῖν τοῖς Εἵλωσιν, εἴ τις βούλοιτο ὅπλα λαμβάνειν, καὶ εἰς τάξιν τίθεσθαι, τὰ πιστὰ λαμβάνειν, ὡς ἐλευθέρους ἐσομένους, ὅσοι συμπολεμήσαιεν. Καὶ τὸ μὲν πρῶτον ἔφασαν ἀπογράψασθαι πλέον ἢ ἑξακισχιλίους· ὥστε φό-

βον αὖ οὗτοι παρεῖχον συντεταγμένοι, καὶ λίαν ἐδόκουν πολλοὶ εἶναι. ἐπεὶ μέν τοι ἔμενον μὲν οἱ ἐξ Ὀρχομενοῦ μισθοφόροι, ἐβοήθησαν δὲ τοῖς Λακεδαιμονίοις Φλιάσιοί τε, καὶ Κορίνθιοι, καὶ Ἐπιδαύριοι, καὶ Πελληνεῖς, καὶ ἄλλαι δέ τινες τῶν πόλεων, ἤδη καὶ τοὺς ἀπογεγραμμένους ἧττον ὠῤῥώδουν. Ὡς δὲ * προϊὸν τὸ στράτευμα ἐγένετο κατ' Ἀμύκλας, ταύτῃ διέβαινον τὸν Εὐρώταν. καὶ οἱ μὲν Θηβαῖοι ὅπου στρατοπεδεύοιντο, εὐθὺς ὧν ἔκοπτον δένδρων κατέβαλλον πρὸ τῶν τάξεων ὡς ἐδύναντο πλεῖστα, καὶ οὕτως ἐφυλάττοντο· οἱ δὲ Ἀρκάδες τούτων τὲ οὐδὲν ἐποίουν. καταλιπόντες δὲ τὰ ὅπλα, εἰς ἁρπαγὴν ἐπὶ τὰς οἰκίας ἐτρέποντο. ἐκ τούτου δὴ ἡμέρᾳ τρίτῃ ἢ τετάρτῃ προσῆλθον οἱ ἱππεῖς εἰς τὸν Ἱππόδρομον, εἰς † Γαιαόχου κατὰ τάξεις, οἵ τε Θηβαῖοι πάντες, καὶ οἱ Ἠλεῖοι, καὶ ὅσοι Φωκέων, ἢ Θετταλῶν, ἢ Λοκρῶν ἱππεῖς παρῆσαν. Οἱ δὲ τῶν Λακεδαιμο-

* προσιών. † Γαιηόχου.

factum, ut illi metum in acie dispositi incuterent, ac valde multi esse viderentur. Verum posteaquam apud ipsos manebant conductitii milites, qui Orchomeno venerant, et Lacedaemoniis praeterea suppetias ferrent Phliasii, Corinthii, Epidaurii, Pellenenses, oppida quaedam alia; tum deinde minus eos qui nomina professi fuerant, formidabant.

30 Exercitus hostilis progressus, Amyclas ubi venisset, ibidem Eurotam transiit: ac Thebani quidem iis in locis, ubi castra locabant, statim ante ordines eas arbores abjiciebant numero quam fieri poterat maximo, quas succiderant, eoque pacto sibi cavebant: verum nihil hujusmodi faciebant Arcades, sed relictis armis ad direptiones aedium se convertebant. Secundum haec die tertio, vel quarto, equites Thebani omnes, cum Eleorum, Phocensium, Thessalorum, Locrorum equitatu, ad Hippodromum ac Neptuni Gaeaochi fanum usque procedunt.

31 Eis in acie Lacedaemonio-

rum equites, qui perpauci videbantur,
oppoſiti erant. Quumque illi juniores
quoſdam gravis armaturae pedites, plus
minus ccc, ad Tyndaridarum in inſidi-
is locaſſent: eodem momento procurre-
bant hi, et equites adigebant equos. Ve-
rum hoſtes non ferebant eorum impe-
tum, ſed terga vertebant. Quod quum
nonnulli pedites vidiſſent, et ipſi ſe in
fugam conjiciebant. Poſt, ubi perſequen-
di finem Lacedaemonii feciſſent, ac The-
banorum copiae conſiſterent; rurſus in
caſtra eſt itum. Quumque facinus non- 32
nihil audax fore videretur, ſi rurſus ur-
bem adorirentur: moverunt inde cum
copiis, ac verſus Helos et Gytheum pro-
fecti ſunt. Quod ſi quae in oppida mu-
ris non munita inciderent, ea concrema-
bant: Gytheum vero, quo loco navalia
Lacedaemoniorum erant, triduum op-
pugnabant. Erant etiam finitimi quidam,
qui et invadebant Lacedaemonios, et
Thebanorum ſociorumque ſigna ſeque-
bantur. Quae quum Athenienſes audi- 33

νίων ἱππεῖς μάλα ὀλίγοι φαινόμενοι, ἀντιτεταγμένοι αὐτοῖς ἦσαν. ἐνέδραν δὲ ποιήσαντες ὁπλιτῶν τῶν νεωτέρων ὅσον τριακοσίων ἐν τῇ τῶν Τυνδαριδῶν, ἅμα οὗτοι μὲν ἐξέθεον, οἱ δ᾽ ἱππεῖς ἤλαυνον. οἱ δὲ πολέμιοι οὐκ ἐδέξαντο, ἀλλ᾽ ἐνέκλιναν. ἰδόντες δὲ ταῦτα πολλοὶ καὶ τῶν πεζῶν εἰς φυγὴν ὥρμησαν. ἐπεὶ μέντοι οἵ τε διώκοντες ἐπαύσαντο, καὶ τὸ τῶν Θηβαίων στράτευμα ἔμενε, πάλιν δὴ κατεστρατοπεδεύσαντο. Καὶ * τὸ μὲν πρὸς τὴν πόλιν προσβαλεῖν ἂν ἔτι αὐτούς, ἤδη τι ἐδόκει θαῤῥαλεώτερον εἶναι· ἐκεῖθεν μέν τοι ἀπάραν τὸ στράτευμα ἐπορεύετο τὴν ἐφ᾽ Ἕλος τε καὶ Γύθειον. καὶ τὰς μὲν ἀτειχίστους τῶν πόλεων ἐνεπίμπρασαν, Γυθείῳ δὲ, ἔνθα τὰ νεώρια τοῖς Λακεδαιμονίοις ἦν, καὶ προσέβαλον τρεῖς ἡμέρας. ἦσαν δέ τινες τῶν περιοίκων, οἳ καὶ ἐπέθεντο, καὶ συνεστρατεύοντο τοῖς μετὰ Θηβαίων. Ἀκούοντες δὲ ταῦτα οἱ Ἀθηναῖοι, ἐν φροντίδι ἦσαν ὅ,

* τὸ μὲν μὴ πρός.

τι χρὴ ποιεῖν περὶ Λακεδαιμονίων, κ̀ ἐκκλησίαν ἐποίησαν κατὰ δόγμα βουλῆς. ἔτυχον δὲ παρόντες πρέσβεις Λακεδαιμονίων τὲ κ̀ τῶν ἔτι ὑπολοίπων αὐτοῖς συμμάχων· ὅθεν δὴ οἱ Λακεδαιμόνιοι, * Αρακος, κ̀ Ωκυλλος, κ̀ Φάραξ, καὶ Ετυμοκλῆς, κ̀ Ολονθεὺς, σχεδὸν πάντες παραπλήσια ἔλεγον. ἀνεμίμνησκόν τε γὰρ τοὺς Αθηναίους, ὡς ἀεί ποτε ἀλλήλοις ἐν τοῖς μεγίστοις καιροῖς παρίσταντο ἐπ' ἀγαθοῖς. αὐτοί τε γὰρ ἔφασαν τοὺς τυράννους συνεκβαλεῖν Αθήνηθεν, κ̀ Αθηναίους, ὅτε αὐτοὶ ἐπολιορκοῦντο ὑπὸ Μεσσηνίων, προθύμως βοηθεῖν. Ἔλεγον δὲ κ̀ ὅσα ἀγαθὰ εἴη ὅτε κοινῇ ἀμφότεροι ἔπραττον· ὑπομιμνήσκοντες μὲν ὡς τὸν βάρβαρον κοινῇ ἀπεμαχέσαντο, ἀναμιμνήσκοντες δὲ ὡς Αθηναῖοί τε ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων ᾑρέθησαν ἡγεμόνες τοῦ ναυτικοῦ, κ̀ τῶν κοινῶν χρημάτων φύλακες, τῶν Λακεδαιμονίων ταῦτα συμβουλευομένων· αὐτοί τε κατὰ γῆν ὁμολογου-

* Αρατος.

issent, quid Lacedaemoniorum in caussa faciundum esset, sollicite dispiciebant: deque Senatus consulto concionem advocabant. Forte tunc legati Lacedaemoniorum, eorumque sociorum, quos necdum amiserant, Athenis aderant. Quo fiebat, ut hi Lacedaemonii, nimirum Aracus, Ocyllus, Pharax, Etymocles, Olontheus, prope omnes similia dicerent. Nam revocabant in memoriam Atheniensibus, semper utrosque sibi invicem maximis in rerum momentis ad utilitatem communem suppetias tulisse. Lacedaemonios enim adjuvisse dicebant ejectionem tyrannorum; et vicissim Athenienses, quo tempore a Messeniis Lacedaemonii obsiderentur, alacriter eis opem

34 tulisse. Praeterea commemorabant emolumenta,quae utrinque percepissent,quoties aliquid conjunctis viribus gessissent: revocantes eis in memoriam, quod et barbarum communi opera repulissent, et Athenienses Lacedaemoniis auctoribus a Graecis duces classis, publicarumque pecuniarum custodes lecti fuissent; suadentibus vicissim Atheniensibus, ut Lacedae-

monii extra controversiam terra Graecorum omnium duces legerentur. Inter 35
alios quidam in hanc sententiam verba faciebat: Quod si vos et nos, Athenienses, consenserimus: spes est hoc tempore futurum, quod jamdudum fertur, decumandos esse Thebanos. Non admodum haec ab Atheniensibus accipiebantur, sed mussitabatur hinc inde, nunc ea dici: quo vero tempore secundae res ipsorum essent, tum nos premebant. Unum hoc gravissimum esse videbatur, quod a Lacedaemoniis proferebatur, impeditos a Lacedaemoniis id temporis fuisse Thebanos, quum debellatis Atheniensibus evertendas Athenas illi censuissent. Et erat hominibus id plurimum in 36
ore, ferendas esse suppetias ratione praestiti sacramenti. Non enim Arcades, et ipsorum socios, Lacedaemoniis ob illatam aliquam injuriam bellum facere; sed eam ob caussam, quod Tegeatis opem tulerint, qui a Mantineis contra datum jusjurandum bello vexabantur. Haec quoque quum dicerentur, tumultus quidam concionem pervagabatur. Quippe

μένως ὑφ' ἁπάντων τῶν Ἑλλήνων ἡγεμόνες προκριθείησαν, συμβουλευομένων αὖ ταῦτα τῶν Ἀθηναίων. Εἷς δὲ αὐτῶν καὶ ὧδέ πως εἶπεν· ἐὰν δὲ ὑμεῖς καὶ ἡμεῖς, ὦ ἄνδρες, ὁμονοήσωμεν, νῦν ἐλπὶς, τὸ πάλαι λεγόμενον, δεκατευθῆναι Θηβαίους. οἱ μέν τοι Ἀθηναῖοι οὐ πάνυ ἐδέξαντο, ἀλλὰ θροῦς τις τοιοῦτος διῆλθεν, ὡς νῦν ταῦτα λέγοιεν· ὅτε δὲ οὖ ἔπραττον, ἐπέκειντο ἡμῖν. μέγιστον δὲ τῶν λεχθέντων παρὰ Λακεδαιμονίων ἐδόκει εἶναι, ὅτι, ἡνίκα κατεπολέμησαν αὐτοὺς, Θηβαίων βουλομένων ἀναστάτους ποιῆσαι τὰς Ἀθήνας, σφίσιν ἐμποδὼν γένοιντο. Ὁ δὲ πλεῖστος ἦν λόγος, ὡς κατὰ τοὺς ὅρκους βοηθεῖν δέοι. οὐ γὰρ ἀδικησάντων σφῶν ἐπιστρατεύσαιεν οἱ Ἀρκάδες, καὶ οἱ μετ' αὐτῶν τοῖς Λακεδαιμονίοις, ἀλλὰ βοηθησάντων τοῖς Τεγεάταις, ὅτι οἱ Μαντινεῖς παρὰ τοὺς ὅρκους ἐπεστράτευσαν αὐτοῖς. διέθει οὖν καὶ κατὰ τούτους τοὺς λόγους θόρυβος ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ. οἱ μὲν γὰρ

δικαίως τοὺς Μαντινέας ἔφασαν βοηθῆσαι τοῖς περὶ Πρόξενον ἀποθανοῦσιν ὑπὸ τῶν περὶ τὸν Στάσιππον· οἱ δὲ, ἀδικεῖν, ὅτι ὅπλα ἐπήνεγκαν Τεγεάταις. Τούτων δὲ διοριζομένων ὑπ' αὐτῆς τῆς ἐκκλησίας, ἀνέστη Κλειτέλης Κορίνθιος, καὶ εἶπε τάδε·
‘ Ἀλλὰ ταῦτα μὲν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι,
‘ ἴσως ἀντιλέγεται, τίνες ἦσαν οἱ ἄρξαντες
‘ ἀδικεῖν. ἡμῶν δὲ, ἐπεὶ εἰρήνη ἐγένετο,
‘ ἔχει τὶς κατηγορῆσαι ἢ ὡς ἐπὶ πόλιν
‘ τινὰ ἐστρατεύσαμεν, ἢ ὡς χρήματά τι-
‘ νων ἐλάβομεν, ἢ ὡς γῆν ἀλλοτρίαν ἐδη-
‘ ώσαμεν; ἀλλ' ὅμως οἱ Θηβαῖοι εἰς τὴν
‘ χώραν ἡμῶν ἐλθόντες, καὶ δένδρα ἐκκεκό-
‘ φασι, καὶ οἰκίας καλακεκαύκασι, καὶ χρή-
‘ ματα καὶ πρόβατα διηρπάκασι. πῶς οὖν,
‘ ἐὰν μὴ βοηθῆτε οὕτω περιφανῶς ἡμῖν ἀ-
‘ δικουμένοις, οὐ παρὰ τοὺς ὅρκους ποιήσετε;
‘ καὶ ταῦτα, ὧν αὐτοὶ ἐπεμελήθητε ὅρ-
‘ κων, ὅπως πᾶσιν ὑμῖν πάντες ἡμεῖς ὀ-
‘ μόσαιμεν;’ ἐνταῦθα μέν τοι οἱ Ἀθηναῖοι

nonnulli aiebant, Mantineos jure suppetias iis tulisse, qui quum Proxeni essent asseclae, a Stasippi factione fuerant interemti. Alii factum injuste dicebant,
37 quod arma Tegeatis intulissent. De his quum ipsa concio disceptaret, Cliteles Corinthius surgens, hanc orationem habuit: ‘ Nimirum, Athenienses, de hoc ‘ controvertitur, a quibus injuriae fac‘ tum sit initium. Verum nos, postea‘ quam pax facta fuit, an quis accusare ‘ potest, quod vel bello urbem aliquam ‘ aggressi simus, vel pecunias quorundam ‘ abstulerimus, vel agrum alienum va‘ staverimus? Nihilominus Thebani fi‘ nes nostros ingressi succiderunt arbo‘ res, domos exusserunt, pecunias ac pe‘ cora diripuerunt. Qui poterit ergo fi‘ eri, ut si nobis auxilium non tuleritis, ‘ qui adeo manifestis injuriis afficimur, ‘ non contra jurisjurandi religionem fac‘ turi sitis, praesertim quum vestra cura ‘ factum sit, ut vobis omnibus haec sacra‘ mento nos omnes praestaremus?” Heic

vero plausus excitatus est ab Athenien-
sibus, quasi recte, et quidam aequissima
Cliteles dixisset. Post hunc Patrocles 38
Phliasius surgens, hoc modo loquutus
est: 'Futurum, Atheniefes, ut Lacedae-
'moniis e medio sublatis Thebani vos
'primos bello petant: nemini non esse
'perspicuum arbitror. Nam inter ali-
'os esse vos solos arbitrantur impedi-
'mento, quominus ipsi Graecis impe-
'rent. Quod si ita est, arbitror equidem
'nihilo magis vos Lacedaemoniis hac
'expeditione suppetias, quam vobis ip-
'sis laturos. Nam Thebanos vobis in-
'festos, eosdemque finitimos, principe
'apud Graecos loco potiri; id vero lon-
'ge vos molestius laturos puto, quam si
'procul adversarios haberetis. Commo-
'dius quidem certe vos ipsos tuebimini,
'quam diu supererunt socii: quam si
'sublatis iis, soli adversus Thebanos di-
'micare cogamini. Quod si qui veren-

ἐπεθορύβησαν, ὡς ὀρθῶς τε καὶ δίκαια εἰρηκότος τοῦ Κλειτέλους. Επὶ δὲ τούτῳ ἀνέστη * Πατροκλῆς Φλιάσιος, καὶ εἶπεν· "Οτι μὲν, ὦ ἄνδρες Αθηναῖοι, εἰ ἐκποδὼν γένοιντο Λακεδαιμόνιοι, ἐπὶ πρώτους ἂν ὑμᾶς στρατεύσαιεν οἱ Θηβαῖοι, πᾶσιν οἶμαι τοῦτο δῆλον εἶναι· τῶν γὰρ ἄλλων μόνους ἂν ὑμᾶς οἴονται ἐμποδὼν γενέσθαι τοῦ ἄρξαι αὐτοὺς τῶν Ἑλλήνων. εἰ δὲ οὕτως ἔχει, ἐγὼ μὲν οὐδὲν μᾶλλον Λακεδαιμονίοις ἂν ὑμᾶς ἡγοῦμαι στρατεύσαντας βοηθῆσαι, ἢ καὶ ὑμῖν αὐτοῖς. τὸ γὰρ δυσμενεῖς ὄντας ὑμῖν Θηβαίους καὶ ὁμόρους οἰκοῦντας, ἡγεμόνας γενέσθαι τῶν Ἑλλήνων, πολὺ οἶμαι χαλεπώτερον ἂν ὑμῖν φανῆναι, ἢ ὁπότε πόῤῥω τοὺς ἀντιπάλους ἔχετε. συμφορώτερόν γε μέντ' ἂν ὑμῖν αὐτοῖς βοηθήσητε, ἐν ᾧ ἔτι εἰσὶν οἱ σύμμαχοι εἶεν, ἢ εἰ ἀπολομένων αὐτῶν μόνοι ἀναγκάζοισθε διαμάχεσθαι πρὸς τοὺς Θηβαίους. Εἰ δέ τινες

* Προκλῆς.

‘ φοβοῦνται, μὴ ἐὰν νῦν ἀναφύγωσιν οἱ
‘ Λακεδαιμόνιοι, ἔτι πολὲ πράγματα παρέ-
‘ χωσιν ὑμῖν· ἐνθυμήθητε, ὅτι ἐχ οὓς ἂν
‘ εὖ, ἀλλ' οὓς ἂν κακῶς τις ποιῇ, φοβεῖ-
‘ σθαι δεῖ, μή ποτε μέγα δυνασθῶσιν. ἐν-
‘ θυμεῖσθαι δὲ καὶ τάδε χρὴ, ὅτι κτᾶ-
‘ σθαι μέν τι ἀγαθὸν καὶ ἰδιώταις καὶ πό-
‘ λεσι προσήκει, ὅταν ἐῤῥωμενέστατοι ὦ-
‘ σιν· ἵνα ἔχωσιν, * ἐάν ποτ' ἀδύνατοι γέ-
‘ νωνται, ἐπικερίαν τῶν † προπεπονημέ-
‘ νων. Ὑμῖν δὲ νῦν ἐκ Θεῶν τινος καιρὸς
‘ παραγεγένηται, ἐὰν δεομένοις βοηθήσητε
‘ Λακεδαιμονίοις, κλήσασθαι τέτες εἰς τὸν
‘ ἅπαντα χρόνον φίλους ἀπροφασίστους.
‘ καὶ γὰρ δὴ οὐκ ἐπ' ὀλίγων μοι δοκοῦσι
‘ μαρτύρων νῦν ἂν εὖ παθεῖν ὑφ' ὑμῶν·
‘ ἀλλ' εἴσονται μὲν ταῦτα Θεοὶ, οἱ πάν-
‘ τα ὁρῶντες καὶ νῦν καὶ εἰς ἀεί· συνεπί-
‘ στανται δὲ τὰ γιγνόμενα οἵ τε σύμμαχοι
‘ καὶ οἱ πολέμιοι, πρὸς δὲ τέτοις καὶ ἅ-
‘ παντες Ἕλληνές τε καὶ βάρβαροι. ἐδὲν γὰρ

* ἐὰν ποτὲ δυνατοί. † πεπονημένων.

'tur, ne, si nunc effugiant Lacedaemo-
'nii, negotia vobis aliquando facessant:
'cogitetis velim, non metuendum esse,
'ne illi, qui beneficiis, sed qui damnis
'afficiuntur, aliquando potentiam quan-
'dam nanciscantur. Quin hoc quoque
'cogitandum est, non solum homines
'privatos, sed etiam respublicas decere;
'ut quum potentissimi sunt, aliquid sibi
'comparent, quod ex usu sit: nimirum
'ut habeant, si quando vires amiserint,
'aliquid ex iis, quae antea labore suo
'pepererunt, praesidii. Vobis quidem
'certe nunc Deûm aliquis occasionem
'offert, qua Lacedaemonios in perpe-
'tuum vobis amicos adjungere sinceros
'possitis, si quidem eis ope vestra egen-
'tibus succurretis. Nam mea sane sen-
'tentia non paucos estis habituri testes
'eorum beneficiorum, quibus ipsos affi-
'cietis: sed scient haec primum Dii,
'qui cuncta et nunc et aeternum vident:
'norunt, quae agantur, non solum socii,
'sed etiam hostes: denique praeter hos,

'Graeci ac barbari universi. Nam nihil
'horum negligetur: adeoque si se im-
'probe adversus vos gerere deprehen-
'dantur, quis deinceps unquam animo
'in ipsos propenso fuerit? Enimvero
'sperandum est, eos potius se viros bo-
'nos, quam improbos, declaraturos. Nam
'si ulli alii, hi certe perpetuo laudis fu-
'isse cupidi videntur, et a turpibus fa-
'cinoribus abstinuisse. Praeter haec ve-
'lim cogitetis, si quando rursum Grae-
'ciae periculum immineat a barbaris,
'quibusnam fidem potius habituri sitis,
'quam Lacedaemoniis? quosnam luben-
'tius paraturi sitis adstites, quam eos qui
'ad Thermopylas in acie collocati, ma-
'luerunt omnes pugnando potius oc-
'cumbere, quam vivi barbaro ad Grae-
'ciam aditum patefacere? Cur non igi-
'tur aequum sit, ut quum vobiscum vi-
'ros se fortes declararint, ac spes sit, i-
'dem deinceps quoque facturos, omnem
'tum vos tum nos benevolentiam eis ex-
'hibeamus? Est etiam operae preti-

« τούτων ἀμελές. ὥστε εἰ κακοὶ φανείησαν περὶ ὑμᾶς, τίς ἂν ποτε ἔτι προθύμως εἰς αὐτοὺς γένοιτο; ἐλπίζειν δὲ χρὴ, ὡς ἄνδρας ἀγαθοὺς μᾶλλον, ἢ κακοὺς αὐτοὺς γενήσεσθαι. εἰ γάρ τινες ἄλλοι, καὶ οὗτοι δοκοῦσι διατετελεκέναι ἐπαίνου μὲν ὀρεγόμενοι, αἰσχρῶν δὲ ἔργων ἀπεχόμενοι. Πρὸς δὲ τούτοις, ἐνθυμήθητε καὶ τάδε· εἴ ποτε πάλιν ἔλθοι ἐν τῇ Ἑλλάδι κίνδυνος ὑπὸ βαρβάρων, τίσιν ἂν μᾶλλον πιστεύσητε, ἢ Λακεδαιμονίοις; τίνας δ᾽ ἂν παραστάτας ἥδιον τούτων ποιήσαισθε, ὧν γε καὶ οἱ ταχθέντες ἐν Θερμοπύλαις, ἅπαντες εἵλοντο μαχόμενοι ἀποθανεῖν μᾶλλον, ἢ ζῶντες συνεπεισφέρεσθαι τὸν βάρβαρον τῇ Ἑλλάδι; πῶς οὖν οὐ δίκαιον, ὧν τε ἕνεκα ἐγένοντο ἄνδρες ἀγαθοὶ μεθ᾽ ὑμῶν, καὶ ὧν ἐλπὶς αὖθις γενέσθαι, πᾶσαν προθυμίαν εἰς αὐτοὺς καὶ ὑμᾶς καὶ ἡμᾶς παρέχεσθαι; Ἄξιον δὲ καὶ τῶν παρόντων συμμάχων

‛ αὐτοῖς ἕνεκεν προθυμίαν ἐνδείξασθαι. εὖ
‛ γὰρ ἴστε, ὅτι οἵπερ τούτοις πιστοὶ διαμέ-
‛ νουσιν ἐν ταῖς συμφοραῖς, οὗτοι καὶ ὑμῖν
‛ αἰσχύνοιντ᾽ ἂν μὴ ἀποδιδόναι χάριτας.
‛ εἰ δὲ μικραὶ δοκοῦμεν πόλεις εἶναι, αἱ τοῦ
‛ κινδύνου μετέχειν αὐτοῖς ἐθέλουσαι, ἐνθυ-
‛ μήθητε, ὅτι ἐὰν ἡ ὑμετέρα πόλις προσ-
‛ γένηται, οὐκέτι μικραὶ πόλεις ἐσόμεθα,
‛ αἱ βοηθοῦσαι αὐτοῖς. Ἐγὼ δὲ, ὦ ἄνδρες
‛ Ἀθηναῖοι, πρόσθεν μὲν ἀκούων ἐζήλουν τήν-
‛ δε τὴν πόλιν, ὅτι πάντας καὶ τοὺς ἀδικου-
‛ μένους, καὶ τοὺς φοβουμένους, ἐνθάδε κατα-
‛ φεύγοντας ἐπικουρίας δεομένους ἤκουον τυγ-
‛ χάνειν. νῦν δ᾽ οὐκέτ᾽ ἀκούω, ἀλλ᾽ αὐ-
‛ τὸς ἤδη παρὼν ὁρῶ, Λακεδαιμονίους τε
‛ τοὺς ὀνομαστοτάτους, καὶ μετ᾽ αὐτῶν τοὺς
‛ φίλους αὐτῶν τοὺς πιστοτάτους πρὸς ὑ-
‛ μᾶς τε ἥκοντας, καὶ δεομένους αὖ ὑμῶν ἐ-
‛ πικουρῆσαι. ὁρῶ δὲ καὶ Θηβαίους, οἳ τότε
‛ οὐκ ἔπεισαν Λακεδαιμονίους ἐξανδραποδί-
‛ σασθαι ὑμᾶς, νῦν δεομένους ὑμῶν, μὴ πε-

'um, ut eorum ſociorum cauſſa, qui 'nunc quoque ipſis adſunt, veſtrum erga eos ſtudium declaretis. Nam certo 'ſcitote, illos qui Lacedaemoniorum in 'fide manent hiſce in calamitatibus, prae 'verecundia nunquam commiſſuros ut 'nullas vobis gratias referant. Quod ſi 'oppida eſſe videmur exigua, quae cum 'ipſis hujuſce periculi participes eſſe volumus; cogitate futurum ut ſi accedat 'urbs veſtra, non jam parva ſimus amplius oppida, quae Lacedaemoniis opem ferant. Equidem, Athenienſes, 'antehac rempublicam veſtram admirabar, quod omnes, qui vel injuriis afficerentur, vel ſibi metuerent, huc confugientes audiebam auxilium impetrare. Jam non amplius audio, ſed ipſe 'coram video, Lacedaemonios longe celeberrimos, et cum eis amicos ipſorum 'fideliſſimos, ad vos venire, veſtramque 'opem implorare. Praeterea Thebanos 'video, qui tum Lacedaemoniis perſuadere non poterant, ut vos funditus per-

'derent, nunc vos obſecrare, ne perire pa-
'tiamini eos qui vos conſervarunt. Prae-
'clare de veſtris hoc majoribus comme-
'moratur, nimirum eos non fuiſſe paſſos,
'ut Argivi ad Cadmeam interfecti jace-
'rent inſepulti. Vobis autem longe fuerit
'honeſtius, ſi Lacedaemonios, quotquot
'adhuc vivunt, nec atrocibus affici inju-
'riis, nec deleri patiamini. Quum iti-
'dem hoc quoque praeclarum fuerit,
'quod aliquando repreſſa Euryſthei pe-
'tulantia, liberorum Herculis ſaluti con-
'ſulueritis: qui non longe ſit hoc etiam
'praeclarius, ſi non modo duces eorum
'principes, ſed univerſam rempublicam
'ſervaveritis? Denique omnium erit
'praeclariſſimum, ſi quum Lacedaemo-
'nii ſuffragio ſuo periculi omnis exper-
'te vos id temporis conſervarint, vos
'jam et cum armis, nec ſine periculis, o-
'pem eis feretis. Enimvero quum nos
'exultemus laetitia, qui verbis ſuadendo
'ferri opem fortibus viris petimus: pro-
'fecto in vobis, qui re ſuccurrere po-
'teſtis, generoſum hoc ducetur; ſi,
'quum ſaepenumero et amici, et hoſtes

ριϊδεῖν ἀπολομένους, τοὺς σώσαντας ὑμᾶς. Τῶν μὲν οὖν ὑμετέρων προγόνων καλὸν λέγεται, ὅτε τοὺς Ἀργείων τελευτήσαντας ἐπὶ τῇ Καδμείᾳ οὐκ εἴασαν ἀτάφους γενέσθαι. ὑμῖν δὲ πολὺ κάλλιον ἂν γένοιτο, εἰ τοὺς ἔτι ζῶντας Λακεδαιμονίων μήτε ὑβρισθῆναι, μήτε ἀπολέσθαι ἐάσοιτε. Καλοῦ γε μὴν κἀκείνου ὄντος, ὅτε σχόντες τὴν Εὐρυσθέως ὕβριν, διεσώσατε τοὺς Ἡρακλέους παῖδας, πῶς οὐκ ἐκείνου τόδε κάλλιον, εἰ μὴ μόνον τοὺς ἀρχηγέτας, ἀλλὰ καὶ ὅλην τὴν πόλιν περισώσαιτε; πάντων δὲ κάλλιστον, εἰ ψήφῳ ἀκινδύνῳ σωσάντων ὑμᾶς τότε τῶν Λακεδαιμονίων, νῦν ὑμεῖς σὺν ὅπλοις τε καὶ διὰ κινδύνων ἐπικουρήσετε αὐτοῖς; Ὁπότε δὲ καὶ ἡμεῖς ἀγαλλοίμεθα, οἱ συναγορεύοντες βοηθῆσαι ἀνδράσιν ἀγαθοῖς, ἦπου ὑμῖν γε τοῖς ἔργῳ δυναμένοις βοηθῆσαι, γενναῖα ἂν ταῦτα φανείη, εἰ πολλάκις καὶ φίλοι καὶ πολέμιοι γενόμενοι Λα-

‘ κεδαιμονίοις, μὴ ὧν ἐβλάβητε μᾶλλον, ἢ ‘ ὧν εὖ ἐπάθετε μνησθείητε, καὶ χάριν ἀ-‘ ποδοίητε αὐταῖς, μὴ ὑπὲρ ὑμῶν αὐτῶν ‘ μόνον, ἀλλὰ καὶ ὑπὲρ πάσης τῆς Ἑλ-‘ λάδος, ὅτι ἄνδρες ἀγαθοὶ ὑπὲρ αὐτῆς ἐ-‘ γένοντο.’ Μετὰ ταῦτα ἐβουλεύοντο οἱ Ἀθηναῖοι, καὶ τῶν μὲν ἀντιλεγόντων οὐκ ἠνείχοντο ἀκούοντες· ἐψηφίσαντο δὲ βοηθεῖν πανδημεὶ, καὶ Ἰφικράτην στρατηγὸν εἵλοντο. ἐπεὶ δὲ τὰ ἱερὰ ἐγένετο, καὶ παρήγγειλεν ἐν Ἀκαδημίᾳ δειπνοποιεῖσθαι, πολλοὺς ἔφασαν προτέρους αὐτοῦ Ἰφικράτους ἐξελθεῖν. ἐκ δὲ τούτου ἡγεῖτο μὲν ὁ Ἰφικράτης, οἱ δ᾽ ἠκολούθουν, νομίζοντες ἐπὶ καλόν τι ἔργον ἡγήσεσθαι. ἐπεὶ δὲ ἀφικόμενος εἰς Κόρινθον διέτριβέ τινας ἡμέρας, εὐθὺς μὲν ἐπὶ ταύτῃ τῇ διατριβῇ πρῶτον ἔψεγον αὐτόν. ὡς δ᾽ ἐξήγαγέ ποτε, προθύμως μὲν ἠκολούθουν ὅποι ἡγοῖτο, προθύμως δ᾽ εἰ πρὸς τὸ τεῖχος προσάγοι, προσέβαλλον. Τῶν δὲ ἐν τῇ Λακεδαίμονι πολεμίων Ἀρκάδες

' Lacedaemoniorum fueritis, non tam ' injuriarum quam beneficiorum memores eritis; gratiamque referetis non ve' ſtro ſolum nomine, ſed totius Grae' ciae, quod in ea tuenda viros ſe fortes
39 ' praeſtiterint.' Secundum haec Athenienſes de re conſultabant, ac illis quidem, qui adverſabantur, exploſis; univerſis cum reipublicae copiis opem Lacedaemoniis ferendam ſtatuunt. Inde ducem Iphicratem eligunt: qui quum litaſſet, ac in Academia coenam ſuos ſumere juſſiſſet; multos proditum eſt ipſum Iphicratem in exeundo praeceſſiſſe. Tandem Iphicrates educebat copias, ſequente ipſum milite, qui exiſtimaret illum praeclarum ad facinus quoddam edendum ipſos ducturum. Quumque Corinthum veniens, dies iſtic aliquot tereret; confeſtim hanc ipſam ob moram eum reprehendebant. Ubi tandem educeret, non ſolum alacriter ducem ſequebantur: verum etiam eadem alacritate, ſi moenibus admoverentur, oppugna-
40 bant. Interim ex iis hoſtibus, qui erant

in Laconica, Arcades, et Argivi, et Elei
compluresdiſceſſerant, quod eſſent fini-
timi; ac partim agebant, partim fere-
bant, quidquid rapere potuiſſent. The-
bani vero cum caeteris, vel hanc ipſam
ob cauſſam excedere finibus iis cupie-
bant, quod imminui quotidie viderent
copias; vel quod jam commeatus defe-
ciſſet, abſumtus, direptus, effuſus, cre-
matus. Praeterea hyems erat: quo fie-
bat ut omnes diſcedere vellent. Poſtea- 41
quam illi Laconica exceſſiſſent, etiam I-
phicrates ex Arcadia Corinthum Athe-
nienſes reducebat. Enimvero non eſt
quod equidem vituperem, ſi alias prae-
clare ſe Imperatorio in munere geſſit:
ea quidem certe, quae in hoc tempore
fecit, omnia partim temere, partim nul-
lo cum fructu ab eo geſta fuiſſe reperio.
Nam dum in Oneo cum praeſidio eſſet,
ne Boeoti redire domum poſſent; trans-
itum longe commodiſſimum juxta Cen-

μὲν, καὶ Ἀργεῖοι, καὶ Ἠλεῖοι πολλοὶ ἀπεληλύθεισαν, ἅτε ὅμοροι οἰκοῦντες, οἱ μὲν ἄγοντες, οἱ δὲ φέροντες ὅ,τι ἡρπάκεσαν· οἱ δὲ Θηβαῖοι, καὶ οἱ ἄλλοι, τὰ μὲν καὶ διὰ τοῦτο ἀπιέναι ἐβούλοντο ἐκ τῆς χώρας, ὅτι ἑώρων ἐλάττονα τὴν στρατιὰν καθ᾽ ἡμέραν γιγνομένην, τὰ δὲ, ὅτι σπανιώτερα τὰ ἐπιτήδεια ἦν. τὰ μὲν γὰρ ἀνήλωτο, τὰ δὲ διήρπαστο, τὰ δὲ ἐξεκέχυτο, τὰ δὲ κατεκέκαυτο. πρὸς δ᾽ ἔτι καὶ χειμὼν ἦν, ὥστ᾽ ἤδη πάντες ἀπιέναι ἐβούλοντο. Ὡς δ᾽ ἐκεῖνοι ἀπεχώρουν ἐκ τῆς Λακεδαίμονος, οὕτω δὴ καὶ ὁ Ἰφικράτης τοὺς Ἀθηναίους ἀπῆγεν ἐκ τῆς Ἀρκαδίας εἰς Κόρινθον. εἰ μὲν οὖν ἄλλο τι καλῶς ἐστρατήγησεν, οὐ ψέγω. ἐκεῖνα μέντοι, ἃ ἐν τῷ χρόνῳ ἐκείνῳ ἔπραξε, πάντα εὑρίσκω τὰ μὲν μάτην, τὰ δὲ καὶ ἀσυμφόρως πεπραγμένα αὐτῷ. ἐπιχειρήσας μὲν γὰρ φυλάττειν ἐπὶ τῷ Ὀνείῳ, ὅπως μὴ δύνωνται οἱ Βοιωτοὶ ἀπελθεῖν οἴκαδε, παρέλιπεν ἀφύλακτον

τὴν καλλίστην παρὰ Κεγχρέας πάροδον. Μαθεῖν δὲ βουλόμενος, εἰ παρεληλυθότες εἶεν οἱ Θηβαῖοι τὸ Ὄνειον, ἔπεμψε σκοποὺς τούς τε Ἀθηναίων ἱππέας, καὶ τοὺς Κορινθίων ἅπαντας. καίτοι ἰδεῖν μὲν οὐδὲν ἧττον ὀλίγοι τῶν πολλῶν ἱκανοί· καὶ εἰ δέοι ἀποχωρεῖν, πολὺ ῥᾷον τοῖς ὀλίγοις ἢ τοῖς πολλοῖς καὶ ὁδοῦ εὐπόρου τυχεῖν, καὶ καθ' ἡσυχίαν ἀποχωρῆσαι. τὸ δὲ πολλούς τε προσάγειν, καὶ ἥττονας τῶν ἐναντίων, πῶς οὐ πολλὴ ἀφροσύνη; καὶ γὰρ δὴ ἅτε ἐπὶ πολὺ παραταξάμενοι χωρίον οἱ ἱππεῖς, διὰ τὸ πολλοὶ εἶναι, ἐπεὶ ἔδει ἀποχωρεῖν, πολλῶν καὶ χαλεπῶν χωρίων ἐπελάβοντο. ὥστε οὐκ ἐλάττους ἀπώλοντο εἴκοσιν ἱππέων, καὶ τότε μὲν οἱ Θηβαῖοι ὅπως ἐβούλοντο, ἀπῆλθον.

42 chreas incuſtoditum reliquit. Idem quum certior fieri cuperet, an Thebani Oneum transiiſſent: equites univerſos tum Athenienſium, tum Corinthiorum, ſpeculatum miſit. Atqui pauci aeque aliquid, ac multi, videre poſſunt: ac ſi pedem referre neceſſe ſit, multo facilius pauci, quam plures, tum viam idoneam reperire, tum quiete diſcedere poſſunt. At multos adducere, neque tamen hoſtibus pares, qui non ingens dementia ſit? Nam quum equites illi amplum ſpatium acie ſua occuparent, quia multi erant; ubi referre pedem cogebantur, ad multa, eaque difficilia loca ſe recipiebant. Ita factum, ut non pauciores viginti equitibus interirent. Ac tum quidem Thebani ex animi ſententia diſceſſere.

ANNOTATIUNCULA.

LIB. VI.

PAG. 204. Naves Atheniensium publicae. Consule Suidam.

TOMI TERTII

FINIS.

